

Jaarstukken 2015

Ridderkerk

Versie juni 2016

aanpassingen nav opmerkingen accountant **geel**

INHOUD JAARSTUKKEN 2015

blz.

1. Inleiding	4
1.1 Leeswijzer	4
1.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	6
2. Jaarverslag	8
2.1 Algemene toelichting	8
2.2 Programmaverantwoording	12
2.2.1 Programma 1 De burger als Partner	12
2.2.2 Programma 2 De burger als Kiezer	41
2.2.3 Programma 3 De burger als Klant	49
2.2.3a Programma 3a De 3 Decentralisaties	66
2.2.4 Programma 4 De burger als (wijk)bewoner	72
2.2.5 Programma 5 De burger als Onderdaan en belastingbetaler	99
2.2.6 Programma 6 Bedrijfsvoering	108
2.2.7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	110
2.2.8 Gebruik post onvoorziene uitgaven	114
2.2.9 Saldo baten en lasten – gerealiseerd resultaat	115
2.3 Paragrafen	117
2.3.1 Paragraaf 1 Lokale heffingen	117
2.3.2 Paragraaf 2 Weerstandsvermogen	122
2.3.3 Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	129
2.3.4 Paragraaf 4 Financiering	137
2.3.5 Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	142
2.3.6 Paragraaf 6 Verbonden partijen	143
2.3.7 Paragraaf 7 Grondbeleid	153
3. Jaarrekening	158
3.1 Baten en lasten per programma	158
3.1.1 Saldo baten en lasten – gerealiseerd resultaat	158
3.1.2 Toelichting op afwijkingen	160
3.1.3 Overzicht aanwending post onvoorziene uitgaven	160
3.2 Balans met toelichting	162
3.2.1 Balans per 31 december 2015	162
3.2.2 Toelichting op de balans per 31 december 2015	164
3.2.3 Vaste activa	164
3.2.4 Vlottende activa	166
3.2.5 Staat van reserves met toelichting op bestedingen	171
3.2.6 Staat van voorzieningen met toelichting en bestedingen	180
3.2.7 Staat van vaste schulden	183
3.2.8 Specificatie vlottende passiva	184
3.2.9 Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen met borgstellingen en garanties	186
3.3 Overige toelichtingen	189
3.3.1 Overzicht SiSa	190
3.3.2 Overzicht eenmalige lasten en baten	192
Vaststellingsbesluit	195
4. Bijlagen	197
4.1 Bijlage 1 Doorgeschoven prestaties van 2015 naar 2016	198
4.2 Bijlage 2 Staat van investeringen	200
4.3 Bijlage 3 Monitor prestatieafspraken Woonvisie gemeente 2010-2015	202
4.4 Bijlage 4 Monitor verloop voorraadontwikkeling Ridderkerk	206
4.5 Bijlage 5 Voortgang prestatie/informatie programma's	207
4.6 Bijlage 6 Overzicht verstrekte subsidies 2015	212
4.7 Bijlage 7 Rapportage interbestuurlijk toezicht Ridderkerk	213
4.8 Bijlage 8 Lijst van afkortingen rekening 2015	215

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Dit is de laatste keer dat de jaarrekening op basis van de burgerrollen wordt gepresenteerd. Met de begroting 2016 is er voor een andere indeling van de raadsprogramma's en voor een andere opzet van het boekwerk gekozen.

Het boekwerk **Jaarstukken 2015** bestaat uit 3 onderdelen, te weten:

1. Een **Inleiding** met de leeswijzer en de controleverklaring van de accountant. Helaas was de controleverklaring bij het vaststellen van de jaarstukken nog niet gereed. Zodra deze beschikbaar is, wordt deze toegevoegd.
2. Het **Jaarverslag** met een Algemene toelichting en de Programmaverantwoording van de 6 programma's en 7 paragrafen.
3. De **Jaarrekening** zelf.

De verantwoording van de programma's in het onderdeel Programmaverantwoording van het Jaarverslag is in ieder programma als volgt opgebouwd:

1. Inleiding; hier wordt kort omschreven wat het programma inhoudt.
2. Trends en ontwikkelingen; korte toelichting van de belangrijkste trends en ontwikkelingen die zich in het afgelopen jaar, maar wellicht ook nu nog voordoen.
3. Realisatie; hier kunt u lezen wat wij in het afgelopen jaar hebben gerealiseerd.
4. Gerealiseerde lasten en baten per programma; hierin kunt u lezen wat het heeft gekost.
5. Toelichting van de afwijkingen per programma. Hier hebben wij geprobeerd, indachtig de grote hoeveelheid vragen bij de vorige jaarstukken, betere informatie te geven over de achtergrond en oorzaken van de afwijkingen.

Belangrijk nieuw detail is de toelichting op de begrotingsrechtmatigheid, die als eerste wordt beschreven onder 5. toelichting van de afwijkingen per programma. Hiertoe is gekomen in overleg met de accountant. Het oordeel over de rechtmatigheid wordt nu per programma direct bij de toelichting aangegeven. Het afzonderlijke overzicht met een analyse van de rechtmatigheidsverschillen is hiermee komen te vervallen. Wij verwachten dat dit de leesbaarheid van het jaarverslag ten goede komt.

Het overnemen van de exacte tekst van de programmabegroting is achterwege gelaten ten behoeve van de omvang en leesbaarheid van de Jaarstukken en de actualiteit. De teksten van de programmabegroting zijn beschikbaar op de website van de gemeente.

In het onderdeel Jaarrekening vindt u in het onderdeel Programmarekening met toelichting een totaaloverzicht van de gerealiseerde lasten en baten, inclusief een cijfermatige analyse van de afwijkingen. Ook is hier de balans opgenomen met de toelichting.

Onder bijlagen treft u overzichten aan, die niet onderworpen zijn aan de accountantscontrole.

Controleverklaring

1.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Jaarverslag

2 Jaarverslag

2.1 Algemene toelichting

Het jaar 2015 is met een positief saldo afgesloten. Het college kijkt tevreden terug op een jaar waarin veel is gerealiseerd. Hieronder nemen wij u mee in de belangrijkste ontwikkelingen.

Ridderkerk is een gemeente waar burgerparticipatie al jaren een ingeburgerd recht is. Met de door u vastgestelde startnotie 'Ridderkerk dragen we samen' is een volgend hoofdstuk aan het participatieboek toegevoegd. In dat vernieuwingsproces willen we samen met onze inwoners onderzoeken hoe we gezamenlijk onze samenleving kunnen dragen. We realiseren ons dat de gemeente niet alles zelf of alleen moet willen doen. Dat vraagt van ons, onze partners, onze medewerkers en onze inwoners een kanteling in denken. Als de gemeente wel een belangrijke rol heeft in een proces, dan willen we de andere betrokkenen zo vroeg mogelijk betrekken bij de vorming en uitvoering van dat beleid. Dat is een voorwaarde voor vruchtbare samenwerking en het creëert draagvlak.

De doorontwikkeling van Wijkregie is in 2015 hand in hand gegaan met de doorontwikkeling van (overheids-) participatie. Bewoners stimuleren hun eigen talenten in te zetten voor de wijken en buurten waarin zij wonen is daarbij een belangrijk onderwerp. Een mooi voorbeeld van participatie is de pilot die we samen met Woonvisie en zorginstelling Riederborgh in januari 2015 zijn gestart. We experimenteren 2 jaar met de veranderende rollen van de overheid, partners en inwoners in de wijk West. De doelstelling van de pilot is de burger aan zet in de eigen woonomgeving. Meer samenleving en de overheid in een meer faciliterende rol. Een ander voorbeeld is de pilot sport en bewegen, deze is gekoppeld aan de ontwikkelingen in het Reijerpark. Daarvoor is in mei 2014 de notitie sport en bewegen in het Reijerpark opgesteld. Eén onderdeel, Natuurlijk spelen, is in 2015 in uitvoering gekomen. Ook de samenwerking van Staatsbosbeheer en vrijwilligers voor het onderhoud van het Waalbos is een voorbeeld van meer samenleving en minder overheid.

Het jaar 2015 was een dynamisch jaar waarin het zorglandschap er compleet anders uit is gaan zien. De gemeente werd verantwoordelijk voor het verlenen van de juiste zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking, jeugd en werkzoekenden. Het afgelopen jaar stond dan ook in het teken van inspanningen om als gemeente de zorgcontinuïteit voor iedereen die dat nodig heeft te garanderen. Het was het jaar van de afstemming, inregelen, ontmoeten en organiseren. Met regionale en lokale partners hebben we de schouders gezet onder deze omvangrijke operatie, die nog niet klaar is, maar al wel mooie resultaten laat zien.

Ook op andere gebieden zoeken we onze partners op. Bij economie is dat door middel van accountmanagement. In 2015 hebben we hier sterk op ingezet. Speciaal noemen we hierbij de netwerkcontbijten die we sinds het najaar van 2014 5-6 keer per jaar organiseren. Verschillende thema's hebben we hierbij onder de aandacht gebracht bij ondernemers, waaronder financiering, het werkgeversservicepunt, transport en logistiek en innovatie.

Met de herstructurering van woongebieden zorgt Woonvisie voor een woningvoorraad, die van goede kwaliteit is. Daarbij wordt sterk ingezet op duurzaamheid en vermindering van energielasten. In het Kenniscentrum Duurzaamheid kan de Ridderkerker zich laten informeren over toepassingen die in zijn eigen situatie voor duurzaamheid en minder energiekosten kunnen zorgen. Wij richten de woonomgeving goed in en onderhouden die op het afgesproken niveau. In 2015 is gestart met het opstellen van een Integraal Accommodatieplan (IAP). Daarbij is gekeken naar de aanwezige capaciteit en behoeftes van het onderwijs, kinderopvang, sport en andere maatschappelijke partners. De kansen op het gebied van clubhuizen van de toekomst en verenigingsaccommodaties zijn verkend met genoemde vertegenwoordigers. De (sport)vereniging als bindende actor in de Ridderkerkse gemeenschap zal in de toekomst nog meer een ontmoetingsplaats en voorziening voor de jeugd zijn.

'Wij willen Ridderkerk goed bereikbaar houden en duurzame ontwikkelingen stimuleren, om zo de leefbaarheid en kwaliteit van Ridderkerk als aantrekkelijke woon- en werkgemeente voor de toekomst te garanderen.' is het motto van de mobiliteitsagenda. Concreet krijgt het Ridderkerkse mobiliteitsbeleid vorm door primair aandacht te geven aan mobiliteit per openbaar vervoer en per fiets.

Zo is buslijn 601 van een lokale lijn, waarin vrijwilligers een grote rol speelden, uitgegroeid tot een busverbinding tussen de wijken van Ridderkerk, de Schans en het station in Barendrecht.

De gemeentelijke begroting is in een nieuwe vorm opgesteld. Daarvan is een Begroting in één oogopslag gemaakt, die in de Blauwkai is geplaatst. Met de vernieuwde website en de Blauwkai heeft de gemeente een eigentijds gezicht gekregen en is informatie voor de inwoners toegankelijker geworden.

Samenvatting financiële uitkomst op hoofdlijnen

Er is een positief resultaat van € 2.105.100. Hieronder is een specificatie opgenomen van de afwijkingen die dit resultaat veroorzaakt hebben en een indicatie van structurele gevolgen.

raads- programma		Samenvatting verschillen rekening 2015		
		voorlopig saldo positief		
		2.105.100		
			<u>structureel</u>	
1	1	Bijdrage aan ToBe	132.000	
2	1	Afdracht fonds stadsuitbreiding grondexploitatie	-153.600	
3	1	Verliesvoorziening grondexploitatie	206.800	
4	1	Afschrijven investeringssubsidie clubhuis Scouting	-147.400	
5	2	Bestuursorganen	161.100	
6	3	Wet BUIG (uitkeringen)	-347.600	
7	3	WMO voorzieningen, HH, collectief vervoer, eigen bijdrage en uitvoeringskosten	-96.600	
8	3	Gemeentelijk minimabeleid	49.400	
9	3A	Re-integratieprojecten	257.900	
10	3A	WMO nieuwe stijl en jeugdhulp	1.705.400	
11	4	Dagelijks onderhoud wegen	343.700	-25.000
12	4	Straatreiniging	143.100	
13	4	Verkeersplan en verkeersveiligheid	100.000	
14	4	Overige gebouwen	-195.700	
15	4	Huisvesting onderwijs	-126.300	
16	4	Aanleg recreatiegebieden strandje Slikkerveer	78.000	
17	4	Parkeerplaatsen Verenambacht	61.500	
18	5	Parkeerbelasting	-116.200	-83.300
19	6	BAR-bijdrage	-273.900	
20	6	Minder uren en overhead ten laste van investeringen en grondexploitatie	-284.700	-238.000
21	7	Bespaarde rente en rente geldleningen	261.700	
22	7	Algemene uitkering	284.700	
23	7	Onvoorziene uitgaven	50.000	
24	7	Algemene lasten en baten/overig	80.900	
25	7	Algemene reserve	-1.048.000	
26	7	Dekkingsreserve 2014	502.700	
27	7	Saldo kostenplaatsen	-168.100	
28		Diverse overige verschillen	644.300	33.700
		2.105.100	-312.600	

Financiële rechtmatigheid

Op 10 december 2015 heeft de raad het controleprotocol voor de jaarstukken 2015-2019 vastgesteld. Daarin zijn de volgende criteria voor de toets op de rechtmatigheid van budgetafwijkingen opgenomen:

De volgende budgetafwijkingen worden in beginsel als rechtmatig beschouwd:

1 Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten of een gevolg zijn van exogene, onontkoombare of onvoorziene factoren.

2 Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie) regelingen.

De volgende budgetafwijkingen worden in beginsel als onrechtmatig beschouwd:

3 Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die passen binnen het bestaande beleid maar ten onrechte niet tijdig aan de raad zijn gerapporteerd.

4 Kostenoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid.

Van elke afzonderlijke budgetafwijking wordt aangegeven of deze rechtmatig of onrechtmatig is.

Onrechtmatige budgetafwijkingen worden van een toelichting voorzien. Alle onrechtmatige posten worden in de jaarrekening zichtbaar gemaakt.

De accountant heeft aangegeven dat een afzonderlijk overzicht van de begrotingsrechtmatigheid in de jaarstukken niet nodig is, mits de begrotingsrechtmatigheid in de toelichting op de afwijkingen per raadsprogramma worden belicht. Daartoe is een blokje 'Begrotingsrechtmatigheid' in de toelichtingen op de afwijkingen opgenomen. Waar er kostenoverschrijdingen op een raadsprogramma zijn geconstateerd, hebben wij aangegeven welk van de hiervoor aangegeven criteria van toepassing is.

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol voor de accountantscontrole van de jaarstukken 2015 voor fouten een tolerantiegrens vastgesteld van 1% van het totaal van de geraamde lasten. Dit is een bedrag van € 1.217.200. Blijft het totaal van de financiële onrechtmatigheden binnen dit bedrag dan kan een goedkeurende controleverklaring op de financiële rechtmatigheid worden afgegeven.

In de Financiële verordening 2014 is bepaald dat afwijkingen vanaf een minimum van € 25.000 per product in de tussenrapportages aan de raad gemeld moeten worden. Wij hebben daarom kostenoverschrijdingen op een product die kleiner zijn dan € 25.000 niet meegeteld als een begrotingsonrechtmatigheid.

Wij hebben een totaal aan begrotingsonrechtmatigheid geconstateerd van € 165.700. In de interne controle op de processen zijn voor Ridderkerk geen financiële onrechtmatigheden geconstateerd.

Programmaverantwoording

2.2 Programmaverantwoording

2.2.1 Programma De burger als Partner

2.2.1.1 Inleiding

Binnen het programma De burger als Partner staat de *beleidsontwikkeling* centraal. Op basis van signalen uit de samenleving, van andere overheden, vanuit de politiek of vanuit de ambtelijke organisatie wordt nieuw beleid ontwikkeld, wordt bestaand beleid aangepast aan de actualiteit en worden beleidsnota's verder uitgewerkt. Na uitwerking binnen het programma De burger als Partner en vaststelling binnen het programma De burger als Kiezer komen alle vastgestelde nota's, kaders, notities en uitgangspunten terecht in programma 3. De burger als Klant, programma 3a. De 3 Decentralisaties, programma 4. De burger als Wijkbewoner en programma 5. De burger als Onderdaan en Belastingbetaler.

2.2.1.2 Trends en ontwikkelingen

Terugtrekkende overheid

In dit programma staat *de burger als partner* centraal. Ridderkerk is een gemeente waar burgerparticipatie een ingeburgerd recht is. Wij realiseren ons dat de gemeente niet alles zelf of alleen moet willen doen. Sterker nog, wij moeten niet overal bij betrokken willen zijn. Wij laten zaken los, zodat de samenleving ruimte krijgt om de stap vooruit te maken. Hoe meer verantwoordelijkheid burgers zelf nemen, hoe kleiner de rol van de overheid kan zijn. De overheid kan dan een ondersteunende rol spelen en doet als participant mee met de burgers, in plaats van andersom. Dat vraagt van ons, onze medewerkers en onze inwoners een kanteling in denken. Als de gemeente wel een belangrijke rol heeft in een proces, dan willen we de andere betrokkenen zo vroeg, veel en vaak als mogelijk betrekken bij de vorming en uitvoering van dat beleid. Dat is een voorwaarde voor vruchtbare samenwerking en het creëert draagvlak.

Beeldende kunst

Op 24 november 2015 heeft het college besloten tot kunsttoepassing bij de voltooiing van het Centrumplan, waarbij nadrukkelijk wordt ingezet op participatie door de samenleving. Ter uitvoering van dit besluit worden voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd, zoals uitwerking van het participatietraject en het opstellen van randvoorwaarden.

2.2.1.3 Realisatie

De basis voor 2015 is het nieuwe coalitieakkoord 'Veranderen in Kracht'. De hoofdthema's uit dat akkoord zijn hieronder weergegeven.

Bestuur en Samenleving

In toenemende mate werkt de overheid samen met partijen uit de samenleving. De samenleving stapt op allerlei domeinen in, maar we laten zelf ook op tal van vlakken los. Met de decentralisaties is een groot aantal taken op het gebied van zorg en welzijn naar de gemeente verschoven, waarbij participatie op lokaal niveau een belangrijke rol vervult. De taken zijn gedecentraliseerd met de gedachte dat lokaal de verbinding met de inwoners beter kan worden gelegd. Wij doen het steeds vaker samen *met*, of laten het *doen* over aan anderen. Inwoners worden niet alleen meer uitgenodigd om met ons mee te denken, maar komen steeds vaker met eigen initiatieven in het publieke domein. Wij zoeken zoveel mogelijk verbinding met onze inwoners via wijkoverleggen, wijkdeeteams, platforms en kerken om te weten wat er van ons wordt gevraagd. In 2015 is een aanjaaggroep Overheidsparticipatie gestart om richting en inhoud te geven aan de hierboven geschetste ontwikkelingen. Met ingang van januari 2015 zijn wij in de wijk West samen met Woonvisie en de Riederborgh een pilot gestart om de inwoners meer aan zet te krijgen, en om te onderzoeken wat dit betekent voor de samenwerking en de rollen van de betrokken partijen. Ook die inzet van wijkregie sluit aan bij deze ontwikkeling. Zie hiervoor de verdere de tekst onder het kopje *Wijkregie*.

De burger centraal

In mei 2015 heeft de raad de startnotie 'van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie' vastgesteld. In een vernieuwingsproces onderzoeken we samen met onze inwoners hoe we gezamenlijk onze samenleving kunnen dragen. We onderzoeken waar en hoe we burgerinitiatieven kunnen ondersteunen. In september 2015 is een aanjaaggroep gestart die bestaat uit raadsleden, betrokken inwoners/ondernemers en ambtenaren. De opbrengst van dit traject zijn (proces)kaders voor initiatieven en de wijze waarop we deze ondersteunen.

Samen met Woonvisie en zorginstelling Riederborgh zijn we in januari 2015 een pilot gestart van twee jaar waarin we experimenteren met de veranderende rollen van de overheid, partners en inwoners in de wijk West. De doelstelling van de pilot is de burger aan zet te krijgen. Meer samenleving en de overheid in een meer faciliterende rol.

De doorontwikkeling van Wijkregie is in 2015 hand in hand gegaan met de doorontwikkeling van (overheids-) participatie. Bewoners stimuleren hun eigen talenten in te zetten voor de wijken en buurten waarin zij wonen is daarbij een belangrijk onderwerp.

Voor alle wijken zijn Jaarplannen opgesteld, waar alle partners een bijdrage aan hebben geleverd.

Ook de samenwerking in Leefbaarheidsteams is in 2015 voortgezet, waarbij nadrukkelijk de samenwerking met wijkoverleggen en wijkorganisaties wordt gezocht.

Enkele projecten waar in 2015 een start mee is gemaakt zijn de ontwikkeling van een Participatiecentrum / Kenniscentrum in Oost, het Wijkprogramma Rijsoord en Burger aan Zet in West.

Samenwerking met andere overheden

Per 1 januari 2015 is de gemeente Ridderkerk toegetreden tot de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). De agenda van de MRDH beperkt zich tot het economisch vestigingsklimaat en bereikbaarheid. In 2015 is in een hoog tempo tal van activiteiten opgestart en verder invulling gegeven het samen verkennen van de kansen voor de Metropoolregio. Daarbij is ook de verbinding gezocht met het Rijk en de provincie.

Samen met het ministerie van BZK is opdracht gegeven voor een OESO Metropolitan Review. Met de MRDH als hoofdcase wordt de samenhang tussen de economische prestaties en de bestuurlijke organisatie van grootstedelijke regio's onderzocht.

De MRDH en de provincie Zuid-Holland hebben zich op 8 september jl. bestuurlijk gecommitteerd aan een aantal belangrijke projecten die bijdragen aan de kernopgaven van de Metropoolregio.

Er is een start gemaakt met een regionale investeringsagenda, waarop circa 25 prioritaire projecten worden opgenomen. Voor Ridderkerk is het van belang dat deze agenda duidelijk gekoppeld wordt aan lokale herkenbaarheid en lokale belangen.

Een aantal onderwerpen dat voorheen in stadsregionaal verband is opgepakt wordt anders georganiseerd. Dit zijn de onderwerpen groen, ruimte, wonen en duurzaamheid. Wij richten ons hierbij niet alleen op de MRDH maar ook op de samenwerking met omliggende gemeenten. Bijvoorbeeld de alliantie Duurzaam Rijnmond. Voor het overige verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Werk en inkomen en decentralisaties Sociaal Domein

In programma 3 en 3a is opgenomen hoe invulling is gegeven aan de opdracht om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen bij werk, participatie en inkomensondersteuning.

De zware decentralisatie opgave en verantwoordelijkheid hebben we intensief opgepakt. Door het continu leren en bijsturen hebben we een goed jaar achter de rug.

Onderwijs en accommodaties

De gemeente Ridderkerk ontvangt geoormerkte rijksgelden voor het aanpakken van onderwijsachterstanden en heeft de wettelijke plicht deze gelden en de kwaliteit van de educatie te verantwoorden. In 2015 hebben in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid drie werkgroepen (Bereik&Toeleiding, Doorgaande Leerlijn&Resultaten en Ouderbetrokkenheid) gewerkt om de onvoldoendes uit het inspectierapport 2014 weg te werken en de benodigde informatie te verzamelen en om te zetten in een nieuw onderwijsachterstandenbeleid. In deze werkgroepen zitten vertegenwoordigers uit het primair onderwijs, kinderopvang, Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en de gemeente. Uit een analyse door de onderwijsinspectie in september 2015 is gebleken dat de onvoldoendes uit het inspectierapport zijn weggewerkt en dat Ridderkerk op het gebied van het onderwijsachterstandenbeleid geen risicogemeente meer is.

Optimaal gebruik van schoolgebouwen en ander gemeentelijk vastgoed is van groot belang. In 2015 is gestart met het opstellen van een Integraal Accommodatieplan (IAP), waarbij is gekeken naar de aanwezige capaciteit en behoeftes van het onderwijs, kinderopvang, sport en andere maatschappelijke partners.

Voor de exploitatie van de horeca in gebouw C van het gemeentehuis is een overeenkomst gesloten met een nieuwe partij.

Leegstaand vastgoed waarvoor geen nieuwe bestemming voorzien was, is verkocht (Jasmijnstraat 4).

Sport en Volksgezondheid

In 2015 is door Feyenoord het wijkgerichte project Gezond in de Stad uitgevoerd. Tevens is de beweegmakelaar ingezet t.b.v. de projecten Gezondheid in Beweging en 70fit. Ten slotte hebben wij in 2015 een netwerkbijeenkomst met eerstelijns zorginstellingen georganiseerd waarbij onder andere de aansluiting met de gebiedsteams bevorderd is.

Er is veel contact geweest met vertegenwoordigers van de sportverenigingen in het kader van het Integraal Accommodatieplan. De kansen op het gebied van clubhuizen van de toekomst en verenigingsaccommodaties zijn verkend met genoemde vertegenwoordigers. De (sport)vereniging als bindende actor in de Ridderkerkse gemeenschap zal in de toekomst nog beter ingezet worden als ontmoetingsplaats en voorziening voor de jeugd.

De pilot sport en bewegen is gekoppeld aan de ontwikkelingen in het Reijerpark. Daarvoor is de notitie sport en bewegen in het Reijerpark opgesteld (mei 2014). Diverse onderdelen staan daarin genoemd. Eén onderdeel, Natuurlijk spelen, is in 2015 in uitvoering gekomen.

Economie

De basis voor onze inzet op economie is het accountmanagement. In 2015 hebben we hier sterk op ingezet, bijvoorbeeld door het afleggen van bedrijfsbezoeken, het bezoeken van netwerkbijeenkomsten en beurzen, het verder helpen van ondernemers met vragen over bijvoorbeeld vergunningen, personeel en beheer van de openbare ruimte en regulier overleg met winkeliers- en ondernemersverenigingen en het ondernemersplatform.

Speciaal willen we hierbij de netwerkcontbijten noemen die we sinds het najaar van 2014 5-6 keer per jaar organiseren. Deze worden door de ondernemers goed gewaardeerd. Verschillende thema's hebben we hierbij onder de aandacht gebracht van ondernemers, waaronder financiering, het werkgeversservicepunt, transport en logistiek en innovatie.

Wat beleidsthema's betreft, is veel aandacht besteed aan de detailhandel, onder andere het uitwerken van de toekomstvisie detailhandel. Zo hebben we ondernemers gefaciliteerd bij het proces om te komen tot een bedrijveninvesteringzone. Daarnaast heeft bedrijfshuisvesting (o.a. Cornelisland) en het opzetten van samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven extra aandacht gehad.

Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

Het bestemmingsplan Buitengebied is vastgesteld op 21 mei 2015.

De startnotitie bestemmingsplan Centrum is vastgesteld op 12 december 2015. De actualisatie van het bestemmingsplan Donkersloot is bij het Ministerie van I&M aangemeld als pilot in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

In 2015 zijn in het Zand de laatste 10 woningen uit de eerste fase, en alle 30 woningen van de tweede fase opgeleverd. Alle woningen van fase drie (39 woningen) zijn daarnaast in 2015 verkocht. De bouwwerkzaamheden hiervoor zijn eind 2015 gestart. In 2015 zijn verder 16 woningen opgeleverd van het project Riederwerf. Woonvisie is gestart met de herstructurering Centrum Ridderkerk. In 2015 hebben zij 202 woningen in fase 1 gesloopt.

Er is gestart met het opstellen van toekomstvisie. Deze visie komt in de plaats van de structuurvisie.

Bereikbaarheid

De raad heeft een mobiliteitsagenda Ridderkerk vastgesteld met als motto: 'wij willen Ridderkerk goed bereikbaar houden en duurzame ontwikkeling stimuleren, om zo de leefbaarheid en kwaliteit van Ridderkerk als aantrekkelijke woon- en werkgemeente voor de toekomst te garanderen.' Concreet krijgt het Ridderkerkse mobiliteitsbeleid vorm door primair aandacht te geven aan mobiliteit per openbaar vervoer en per fiets. Voor goede bereikbaarheid is uiteraard ook een wegennet met goede

doorstroming van belang. De aanleg van de rotonde op de aansluiting Vlietlaan-Donkerslootweg draagt hiertoe bij.

2.2.1.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 1 De burger als Partner

Nr.	programma 1: De burger als Partner	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
	Lasten:	-26.989.900	-31.260.500	-31.212.000	-26.834.600	4.377.400	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	Bougrondexploitatie	-8.668.100	-13.595.200	-13.106.400	-8.984.400	4.122.000	V
2	Openbaar bibliotheek werk	-1.300.300	-1.400.600	-1.400.600	-1.394.100	6.500	V
3	Sport	-3.244.500	-2.896.200	-3.423.500	-3.421.200	2.300	V
4	Maatschappelijke begeleiding	-1.052.700	-1.076.500	-968.200	-923.100	45.100	V
5	Sociaal cultureel werk	-2.902.400	-2.918.600	-2.500.600	-2.679.400	-178.800	N
6	Stads- en dorpsvernieuwing	-1.627.300	-2.184.600	-1.923.800	-2.391.600	-467.800	N
7	Overige producten	-8.194.600	-7.188.800	-7.888.900	-7.040.800	848.100	V
	Baten:	12.890.200	17.106.600	18.093.300	14.389.800	-3.703.500	N
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
8	Bougrondexploitatie	9.146.900	13.778.400	13.324.600	9.376.900	-3.947.700	N
9	Deelname nutsbedrijven	316.700	316.700	316.700	316.700	-	
10	Stads- en dorpsvernieuwing	1.496.500	2.079.400	1.794.000	2.186.400	392.400	V
11	Overige producten	1.930.100	932.100	2.658.000	2.509.800	-148.200	N
	Saldo van baten en lasten	-14.099.700	-14.153.900	-13.118.700	-12.444.800	673.900	V
12	dotatie reserve	-803.100	-375.400	-1.205.400	-1.277.900	-72.500	N
13	onttrekking reserve	1.051.500	348.000	733.200	702.700	-30.500	N
	Gerealiseerde resultaat	-13.851.300	-14.181.300	-13.590.900	-13.020.000	570.900	V

2.2.1.5 Toelichting afwijkingen programma 1 De burger als Partner

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten zijn binnen het door de gemeenteraad totaal geautoriseerde bedrag gebleven.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
1/8 Bougrondexploitatie		
Lasten	n.v.t.	4.122.000
Baten	n.v.t.	-3.947.700
Voordelig saldo € 174.300		

Cornelisland

De gronduitgiftes zijn aanzienlijk achtergebleven bij de raming. Er is daardoor een nadeel op de opbrengsten van -€ 2.870.900. Mede daardoor is er minder bouwrijp gemaakt. Dit geeft een voordeel van € 2.947.300.

Er is nog één eigenaar op Cornelisland die zijn gronden feitelijk aan de gemeente moet opleveren. Deze eigenaar ontvangt bij feitelijke levering nog een resterende koopsom. De feitelijke levering heeft in 2015 niet plaatsgevonden, daarom heeft de gemeente de resterende koopsom niet uitbetaald. Dit schuift door naar 2016. Dit is een incidenteel voordeel van € 240.000.

Er is nog geen gebruik gemaakt van de subsidie (geraamd € 100.000) voor Duurzaam Cornelisland. Al deze afwijkingen zijn incidenteel.

Lagendijk

Er zijn in 2015 geen verkopen gerealiseerd. Dat geeft een nadeel van -€ 246.800. Mede daardoor is er een voordeel van € 51.200 bij bouw- en woonrijpmaken. Deze afwijkingen zijn incidenteel.

Scheepswerflocatie

Een in 2015 geraamde exploitatiebijdrage is al in 2014 ontvangen. Verder zijn er meer woningen in aanbouw dan voorzien waardoor er meer bouw- en woonrijpmaken is uitgevoerd. In totaal is er een incidenteel nadeel van -€ 92.800.

Het Zand

De woning Middenmolendijk 151 is gerenoveerd en vervolgens verkocht. Verder is de levering van twee verkochte kavels in de derde fase pas in 2016 waardoor ook de opbrengsten pas in 2016 verantwoord worden. Per saldo is er een incidenteel nadeel van -€ 46.200.

Woningbouw Donckselaan

Er vinden nog geen bouwactiviteiten plaats. Daardoor is er een voordeel op de uitgaven van € 48.100. Maar daardoor is ook de exploitatiebijdrage nog niet ontvangen; dit is een nadeel van -€ 60.000. Deze afwijkingen zijn incidenteel.

Transferium Slikkerveer

De bouw van de wachtruimte/horecavoorziening is gestart in 2016. De geraamde uitgaaf voor de inrichting van de openbare ruimte schuift daarmee door. Dit is een voordeel van € 424.000.

Park Ringdijk

Door het natte najaar en winter is de realisering van Park Ringdijk doorgeschoven naar 2016. Voor 2015 is dit een incidenteel voordeel van € 159.600.

Herstructurering Centrum Woonvisie

In opdracht van de gemeente voert Woonvisie werkzaamheden aan het riool uit. Een deel van de geplande werkzaamheden is doorgeschoven naar 2016. Dit geeft in 2015 een incidenteel voordeel van € 101.600.

Huisartsenpost Vlasstraat 11-12

Het complex is in 2015 afgesloten met een positief resultaat van € 66.800. Dit is incidenteel.

Toeslag stadsuitbreiding bij grondverkoop

Met name doordat er in Cornelisland minder grond is verkocht is de toeslag lager dan geraamd. Dit incidentele nadeel bedraagt -€ 153.600. De toeslag wordt gestort in de algemene reserve. Zie hiervoor de toelichting bij hoofdstuk 7.

Verliesvoorziening

Naar aanleiding van de actualisatie van de grondexploitaties zijn de gevormde verliesvoorzieningen voor enkele complexen Bouwgrondexploitaties verlaagd met € 268.900. Dit is een incidenteel voordeel.

Diverse kleine afwijkingen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel van -€ 22.000.

Boekwaardeontwikkeling grondbedrijfcomplexen bouwgrondexploitaties

Bovenstaande afwijkingen in de grondbedrijfcomplexen bouwgrondexploitaties zijn verrekend met de boekwaardeontwikkeling van de complexen. Per saldo is dit een nadeel van -€ 740.900.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
2 Openbaar bibliotheekwerk		
Lasten	n.v.t.	6.500
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 6.500		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordelig saldo van € 6.500.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
3 Sport		
Lasten	n.v.t.	2.300
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 2.300		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordelig saldo van € 2.300.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>4 Maatschappelijke begeleiding</i>		
Lasten	n.v.t.	45.100
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 45.100		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordelig saldo van € 45.100.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>5 Sociaal cultureel werk</i>		
Lasten	n.v.t.	-178.800
Baten	n.v.t.	0
Nadelig saldo -€ 178.800		

Subsidie

De subsidie voor het nieuwe clubhuis van Scouting Ridderkerk is in 2014 als investeringssubsidie verantwoord. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten moet dit subsidie echter als een exploitatiesubsidie worden behandeld. De restant boekwaarde is ineens afgeschreven. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 147.400.

Overige afwijkingen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel van -€ 31.400.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>6/10 Stads- en dorpsvernieuwing</i>		
Lasten	n.v.t.	-467.800
Baten	n.v.t.	392.400
Nadelig saldo -€ 75.400		

Kuiperhof

Een deel van het bouw- en woonrijpmaken (o.a. realisatie kademuur) is niet in 2015 gerealiseerd. Dit geeft een incidenteel voordeel van € 65.100.

Park Bolnes

De woningverkoop gaan voorspoediger dan verwacht, daardoor is alle uitgeefbare grond verkocht. Voor 2015 geeft dat een incidenteel voordeel van € 392.400.

Verliesvoorziening

Naar aanleiding van de actualisatie van de grondexploitaties zijn de gevormde verliesvoorzieningen voor grondbedrijfscomplexen stads- en dorpsvernieuwing verhoogd. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 62.100.

Boekwaardeontwikkeling grondbedrijfcomplexen stads- en dorpsvernieuwing

Bovenstaande afwijkingen in de grondbedrijfcomplexen stads- en dorpsvernieuwing zijn verrekend met de boekwaardeontwikkeling van de complexen. Per saldo is dit een nadeel van -€ 426.400.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel van -€ 44.400.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>7/11 Overige producten</i>		
Lasten	n.v.t.	848.100
Baten	n.v.t.	-148.200
Voordelig saldo € 699.900		

Regionale samenwerking

De inwonerbijdrage voor de Stadsregio is vervallen. Daarvoor in de plaats is gekomen de inwonerbijdrage aan de Metropoolregio. Deze is lager. Verder zijn als voortzetting van 'weestaken' van de voormalige Stadsregio bijdragen verstrekt aan de alliantie duurzaam Rijnmond en aan

Deltapoort. Per saldo is er een incidenteel voordeel van € 73.400. De raad wordt gevraagd bij het vaststellen van de jaarrekening dit restant te reserveren voor de Landschapstafel.

Muziekschool

Er is een incidenteel voordeel van € 136.900. Door het faillissement van Tobe is het budget voor het herstel- en organisatieplan niet volledig uitgegeven (€ 132.000). Aangezien de afwikkeling van het faillissement nog kosten voor Ridderkerk met zich meebrengt, stellen wij u voor dit voordeel te reserveren en over te hevelen naar 2016. Het restant verschil betreft voorschotten en afrekeningen reguliere subsidies.

Onderwijs

Er is een voordeel van € 51.800 dat voor een bedrag van € 39.600 veroorzaakt wordt door een voordelige afrekening van het gebruik van gymnastieklokalen over de periode 2013-2015.

Kunstobjecten en beeldende vormgeving

Gepland onderhoud en uitbesteed werk heeft in 2015 niet plaats gevonden. Dit geeft een incidenteel voordeel van € 38.000. Zie ook de toelichting hieronder bij de Reserve beeldende kunst.

Buitenstedelijke recreatie

Er is een incidenteel voordeel van € 93.200 ontstaan doordat de GR Natuur- en Recreatiegebied IJsselmonde (NRIJ) een surplus in de algemene reserve (€ 72.500) in 2015 heeft uitgekeerd aan de deelnemers. Verder is de inwonerbijdrage lager uitgevallen dan geraamd. Zie ook de toelichting op de reserve landschapstafel hierna.

Peuterspeelzaalwerk algemeen

Het afsluiten van een nieuw contract met een lager uurtarief heeft een structureel voordeel van € 29.100 tot gevolg.

Erfgoedbeleid en communicatie

Er is een incidenteel voordeel van € 27.000. Er zijn minder subsidies aangevraagd dan geraamd. Wij zetten in 2016 in op een volledige benutting van het subsidiebudget.

Volksgezondheid

Er is een incidenteel voordeel van € 39.000 dat grotendeels wordt verklaard door het feit dat in 2015 gestopt is met het afnemen van het plusproduct ondersteuning Lokaal Zorgnetwerk bij de GGD Dit is al verwerkt in de begroting 2016 e.v.

Bestemmingsplannen

Er is een incidenteel voordeel van € 87.300. Voor 2015 was een aantal actualisaties van bestemmingsplannen gepland waarvoor budget was gereserveerd. Dit budget is uiteindelijk niet in 2015 besteed (€ 60.000). Dat zal pas gebeuren in 2016 en verder. Wij stellen voor € 30.000 van het budget Bestemmingsplannen uit 2015 door te schuiven naar 2016 voor een programma-manager Omgevingswet.

Investeringsvolume

Het niet gebruikte deel van het investeringsvolume van € 29.100 is vrijgefallen. Dit is een incidenteel voordeel.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 95.100.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>9 Deelname nutsbedrijven</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	0

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>12 Dotatie reserve</i>	n.v.t.	-72.500
<i>13 Onttrekking reserve</i>	n.v.t.	-30.500
Nadelig saldo -€ 103.000		

Reserve Landschapstafel

Het Natuur en Recreatieschap IJsselmonde heeft in 2015 een deel van haar algemene reserve aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd. De raad heeft bij de 2^e tussenrapportage 2015 besloten dat het aandeel daarin van Ridderkerk aan de Landschapstafel in oprichting wordt besteed en dat een restantbedrag bij de rekening in een Reserve landschapstafel wordt gestort. De volledige restitutie kan aan de reserve worden toegevoegd. Dit is een nadeel van -€ 72.500.

Reserve beeldende kunst

Er zijn in 2015 geen uitgaven gedaan. De geraamde aanwending van de reserve is daarom achterwege gebleven. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 30.000.

Overige reservemutaties

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel van -€ 500.

Totaal afwijkingen programma 1 De burger als Partner	Bedrag
Lasten	4.377.400
Baten	-3.703.500
Dotatie reserve	-72.500
Onttrekking reserve	-30.500
Saldo	570.900

2.2.1.6 Voortgang investeringskredieten programma 1 De Burger als Partner

Lopende investeringen

Toplaag kunstgras AKC Ten Donck sportpark Reijerpark

Deze investering is in 2015 niet gerealiseerd. In het Integraal Accommodatieplan is de uitvoering gepland in 2016.

Toplaag kunstgras KCR sportpark Ridderkerk

Deze investering is in 2015 niet gerealiseerd. In het Integraal Accommodatieplan is de uitvoering gepland in 2016 of 2017 afhankelijk van de uitkomst van een locatiestudie.

Buurtsportlocatie Driehoek Het Zand

Deze investering is in 2015 nagenoeg afgerond. Afronding vindt plaats in 2016.

Buurtgroen Juliana van Stolbergstraat

Deze investering is in 2015 niet uitgevoerd. Het moment van realisering hangt samen met de verhuizing van Scouting Ridderkerk naar het nieuwe clubhuis en de sloop van hun oude gebouw. De voorbereiding (ontwerp en bewonersparticipatie) is gereed. De start van de uitvoering is gepland in maart 2016.

Buurtgroen Generaal Smutsstraat

Deze investering is in 2015 niet uitgevoerd. Het moment van uitvoering is gekoppeld aan het project rioolvervanging en herinrichting De Wetstraat, Van Riebeekstraat en Pretoriusstraat.

Wijkontwikkelingsplan Plein Oost

Deze investering is in 2015 niet uitgevoerd. In verband met ontwikkelingen aan de De Genestetstraat is de uitvoering gepland voor 2016.

Af te sluiten / af te voeren investeringskredieten

Verbouw De Klinker

Wijkontwikkelingsplan Donckse velden

Buurtgroen Prins Bernhardstraat

Sport en bewegen in het groen Reijerpark

In bijlage 2 is de stand van zaken van de realisering van investeringen opgenomen. In dit overzicht is aangegeven welke restantkredieten doorschuiven.

2.2.1.7 Doelen, effecten, prestatie-indicatoren en activiteiten Programma 1 De Burger als Partner

Zie voor een toelichting op Waarstaatjegemeente programma 2 De Burger als Kiezer onderdeel 2.2.2.8.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk wordt de burger serieus genomen in het kader van de beleidsontwikkeling van de gemeente				
De gemeente betreft burgers in voldoende mate bij de totstandkoming van beleid.	Oordeel betrekken burger bij totstandkoming plannen.* Realisatie 2011: 5,6 Realisatie 2012: 5,5 Realisatie 2013: 5,4 Realisatie 2014: 5,6 <i>Streefcijfer 2015: 6,0</i> Realisatie 2015: 5,5	We passen consequent het afwegingskader participatie toe bij het ontwikkelen van nieuwe plannen. En we ontwikkelen van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie.	In april 2015 heeft de raad de startnotie 'Ridderkerk dragen we samen' vastgesteld. In een vernieuwingsproces willen we samen met onze inwoners onderzoeken hoe we gezamenlijk onze samenleving kunnen dragen. We onderzoeken waar en hoe we burgerinitiatieven kunnen ondersteunen. In september 2015 is een aanjaaggroep gestart die bestaat uit raadsleden, betrokken inwoners/ondernemers en ambtenaren. De opbrengst van dit traject zijn (proces)kaders voor initiatieven en de wijze waarop we deze ondersteunen. Op 10 juni 2015 hebben we een ideeëndag georganiseerd voor onze inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en maatschappelijke organisaties. Samen met Woonvisie en zorginstelling Riederborgh zijn we in januari 2015 een pilot gestart van 2 jaar waarin we gaan experimenteren met de veranderende rollen in de wijk West.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk wordt de burger serieus genomen in het kader van de beleidsontwikkeling van de gemeente				
De gemeente betreft burgers in voldoende mate bij de totstandkoming van beleid.	<p>Oordeel interesse gemeente in mening burgers.* Realisatie 2011: 6,0 Realisatie 2012: 6,1 Realisatie 2013: 6,0 Realisatie 2014: 6,3 <i>Streefcijfer 2015: 6,0</i> Realisatie 2015: 6,2</p> <p>Oordeel voldoende inspraakmogelijkheden plannen.* Realisatie 2011: 5,8 Realisatie 2012: 5,7 Realisatie 2013: 5,6 Realisatie 2014: 6,1 <i>Streefcijfer 2015: 6,0</i> Realisatie 2015: 5,8</p>		De samenwerking van partijen heeft als doel de samenredzaamheid en de sociale cohesie van de wijk West en daarmee de zelfredzaamheid van de bewoners te versterken. De nadruk ligt op het stimuleren en de ruimte geven aan initiatieven die vanuit de bewoners van de wijk zelf komen. Het initiatief ligt bij de bewoners. De burger is aan zet.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Integrale (en tijdige) afweging in ruimtelijke functies.	Actuele bestemmingsplannen: niet ouder dan 10 jaar.	Bestemmingsplannen binnen 10 jaar herzien conform bijlage 8 van de begroting. Voor 2015 staan de actualisatie van Veren Ambacht en Donkersloot op de planning. Bij het herzien van een bestemmingsplan wordt waar nodig voorafgaand een WOP opgesteld. Actualiseren van bijlage 8 voor de 1 ^e en 2 ^e monitor.	In 2015 is gerealiseerd: - Vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied op 21 mei 2015. - Vaststelling van de startnotitie bestemmingsplan Centrum op 12 december 2015. - In 2015 is de actualisatie van bedrijventerrein Donkersloot bij het Ministerie van I&M aangemeld als pilot in het kader van de nieuwe Omgevingswet. - Gelet op ontwikkelingen in de omgeving is bestemmingsplan Veren Ambacht uitgesteld.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Diversiteit aan woonmilieus: voldoende en gevarieerd woningbestand voor alle doelgroepen.	<p>1. Uitvoeren van het in juni 2011 met de Stadsregio gesloten Convenant Woningmarkt 2010 – 2015</p> <p>2. Uitvoering geven aan de prestatieafspraken die in februari 2012 zijn vastgelegd met Woonvisie</p>	<p>1. De nieuwbouw in Het Zand vindt voortgang volgens het vastgestelde werkboek woningbouwstrategie. Ook aan de herstructureringslocaties van Woonvisie wordt conform de Prestatieafspraken en de vastgestelde en nog vast te stellen startbrieven doorgewerkt. In januari 2014 zijn nieuwe woningmarktafspraken gemaakt in de subregio Zuidrand, waar Ridderkerk deel van uit maakt. In 2014 geven gemeente en corporaties concreet inhoud aan de samenwerkingsafspraken. Deze acties zullen voor een deel doorlopen en tot besluitvorming leiden in 2015.</p> <p>2. Evaluatie Prestatieafspraken Woonvisie 2012 – 2015. Besluitvorming over nieuwe prestatieafspraken voor de periode 2015 – 2020.</p>	<p>1. In 2015 zijn in het Zand de laatste 10 woningen uit de eerste fase, en alle 30 woningen van de tweede fase opgeleverd. Alle woningen van fase drie (39 woningen) zijn daarnaast in 2015 verkocht. De bouwwerkzaamheden hiervoor zijn eind 2015 gestart. In 2015 zijn verder 16 woningen opgeleverd van het project Riederwerf. Woonvisie is gestart met de herstructurering Centrum Ridderkerk. In 2015 hebben zij 202 woningen in fase 1 gesloopt.</p> <p>2. Zie bijlage 3 bij deze jaarrekening.</p>	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Versterkte identiteit en samenhang van ontwikkelingen op wijkniveau.	We beschikken over actuele wijkontwikkelingsprogramma's (WOP). Iedere wijk heeft bij het WOP een uitvoeringsprogramma dat jaarlijks wordt gemonitord bij de 1 ^e tussentijdse rapportage.	De WOP's moeten een praktischer, meer op het Uitvoeringsprogramma gericht, karakter krijgen. De kaders waarbinnen deze programma's worden opgesteld, zijn al door het gemeentebestuur vastgesteld. Hiervoor wordt een nieuw proces vastgesteld voor het opstellen van deze programma's. Dit proces wordt beschreven in de startnotitie voor het WOP Rijsoord (najaar 2014). In 2015 wordt op basis van dit nieuwe proces een nieuwe planning gemaakt voor het opstellen van WOP's. Deze planning wordt gemaakt in relatie tot de planning van de actualisatie van bestemmingsplannen.	In de startnotitie voor het Wijkprogramma is het nieuwe proces voor de jaarplannen verwoord. Dit proces is meer gericht op het Uitvoeringsprogramma, waar de projecten in staan die in de komende 5 jaar worden uitgevoerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Versterkte identiteit en samenhang van ontwikkelingen op wijkniveau.	We beschikken over adequate wijkteams. We beschikken over een beschrijving van de rollen en onderlinge verwachtingen van wijkteams. Iedere wijk heeft een jaarplan, waarin ook de acties van de partners staan.	Continueren samenwerking in de wijken met Woonvisie, Politie, Sport en Welzijn en de gemeente door de gezamenlijke wijkteams met de gemeentelijke wijkregisseur en de wijkprofessionals van de partners. Opstellen van jaarplannen per wijk met de werkzaamheden en activiteiten van de verschillende partners per wijk. Dit jaarplan wordt besproken met de wijkoverleggen. Voor 2015 is de samenwerking met de wijkoverleggen een belangrijk aandachtspunt. Het gemeentebestuur wil meer gebruik maken van de kracht van de samenleving en de wijkoverleggen vormen een belangrijke schakel met deze samenleving. Ook de aansluiting tussen de werkgebieden leefbaarheid en zorg is een thema dat in 2015 verder uitgediept moet worden. Informatie uit beide werkgebieden is relevant voor het werken in de wijken. Uitgewerkt moet worden hoe de samenwerking tussen de werkers in beide werkgebieden vorm kan krijgen, met behoud van de slagkracht.	In 2015 hebben we het werken met de Leefbaarheidsteams voortgezet. In 2015 hebben we de Jaarplannen opgesteld samen met de partners. Ook de wijkoverleggen, Buurtpreventies en wijkdeeteams hebben hun bijdrage aan de Jaarplannen geleverd. Daarmee is ook een impuls gegeven aan de samenwerking met de wijkorganisaties, die veelal alleen uit vrijwilligers bestaan. Hun werk is waardevol voor de wijk en wij vragen hen ook steeds vaker om advies. Met de komst van de gebiedsteams in het sociale domein is er een samenwerkingspartner bijgekomen. De verbinding tussen de teams is een belangrijk aandachtspunt geweest, waarbij de zoektocht is naar het juiste niveau en frequentie van informatie-uitwisseling.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Behoud en beleven van cultuurhistorische waarden.	Uitvoering van het vastgestelde erfgoedbeleid	Uitvoering wettelijke taken erfgoedbeleid. In 2015 wordt opgepakt: Het tentoonstellen van archeologische vondsten Updaten en toegankelijker maken van de website (Cultuur) Subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten. Projecten op het gebied van communicatie en informatie. Verankering van het beleid in de bestemmingsplannen.	In 2015 is in de hal van het gemeentehuis een tentoonstelling over archeologie georganiseerd met een publicatie. Op de website van de gemeente is het mogelijk gemaakt de onderhoudssubsidie voor gemeentelijke monumenten digitaal aan te vragen. Voor het centrumgebied van Ridderkerk is gestart met een cultuurhistorische onderzoek waarvan de resultaten verwerkt worden in het te actualiseren bestemmingsplan.	
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Bijdragen aan een brede, doorgaande ontwikkelingslijn voor alle kinderen en jongeren van 0-23 jaar. Het stimuleren van een sociaal samenhangende en actieve wijk.	Ontwikkeling integrale jeugdnota	Met de partners van de Lokale Educatieve Agenda (LEA) worden de verschillende thema's van de integrale jeugdnota besproken. Hieronder vallen o.a. visie-ontwikkeling IKC en verdere ontwikkeling van de Brede School Uitwerken en vormgeven van het onderwijsachterstandenbeleid, waaronder peuteropvang.	In 2015 heeft het interactieve consultatie proces voor de ontwikkeling van het integrale jeugdkader plaatsgevonden. In 2015 hebben drie werkgroepen (Bereik/Toeleiding, Doorgaande leerlijn/Resultaten en Ouderbetrokkenheid) gewerkt om de onvoldoendes uit het inspectierapport uit 2014 van het ministerie weg te werken. Uit een analyse in oktober 2015 heeft de onderwijsinspectie geconstateerd dat de gemeente voldoende uitvoering geeft aan de wettelijke vereisten voor het onderwijsachterstandenbeleid.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Kinderen hebben kwantitatief en kwalitatief voldoende ruimte om te spelen in de eigen wijk (de landelijke norm is 3% van het stedelijk gebied in te richten als speelruimte. Dit is in Ridderkerk niet haalbaar in bestaande wijken. In nieuwbouwwijken wordt 3% norm gehanteerd).	Oordeel burger speelmogelijkheden.* Realisatie 2011: 7,3 Realisatie 2012: 7,1 Realisatie 2013: 7,3 Realisatie 2014: 7,5 <i>Streefcijfer 2015: 7,2</i> <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Uitvoering van het uitvoeringsprogramma speelbeleid (concrete acties zijn benoemd in programma 4). Evaluatie speelbeleid.	De uitvoering van het uitvoeringsprogramma speelbeleid is voortgezet. Diverse speelplaatsen zijn opnieuw ingericht c.q. opnieuw ingericht en uitgebreid. De concrete acties zijn benoemd in programma 4.	In 2015 zijn de gegevens voor de evaluatie speelbeleid over de jaren 2009-2015 verzameld.
Kwaliteit buitenruimte op peil houden.	Kwaliteit wordt onderhouden op het niveau zoals vastgelegd in het beleidskader Duurzaam Beheer. Tijdens de ideeëndag zijn diverse signalen afgegeven over de kwaliteit van de openbare ruimte. Daaruit komt naar voren dat het onderhoudsniveau als zeer matig wordt ervaren.	Uitvoeren van het (nieuwe) Beleidskader Duurzaam Beheer*. Er wordt met het huidige onderhoud voldaan aan de verwachting van de burger. De geuite signalen geven aanleiding om te kijken of het onderhoudsniveau in de wijken rond winkelgebieden en zorgzones moet worden verhoogd. In de evaluatie van het beleidskader Duurzaam Beheer is aangegeven de wijkschouwen anders vorm te geven en deze meer aan te laten sluiten aan de beleving van de totale woonomgeving.	De scores uit de gehouden enquête (in het najaar van 2015) "Waar staat je gemeente" geven een ruime voldoende voor de het onderhoud openbaar groen, wegen straten pleinen. (zie programma 4). Het onderzoek om het onderhoudsniveau van de wijken rond winkelgebieden en zorgzones te verhogen heeft vanuit de wijkoverleggen niet geleid tot specifieke aandachtspunten. De wijkschouwen nieuwe stijl zijn met ingang van 2015 ingevoerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: Ridderkerk is een ondernemende kern.				
De waterkwantiteit en -kwaliteit verbeteren.	Wij beschikken over een actueel Gemeentelijk Rioleringsplan.	Uitvoeren van het vastgestelde beleid (in programma 4).	In 2015 is het project afkoppelen langs de Waal fase 2 afgerond. Hierdoor is ongeveer 80% van het op de riolering aangesloten verhard oppervlak afgekoppeld, waardoor geen overstorten meer plaats vinden op de Waal. In 2015 is ook openbare verharding van een gedeelte van Slikkerveer in de omgeving van de Anna Pauwlonastraat afgekoppeld, hetgeen een vermindering van het overstortvolume geeft.	
In Ridderkerk krijgt de bestaande werkgelegenheidsstructuur de ruimte om te vernieuwen.	Oordeel ondernemers over ondernemersklimaat: 6,9 (bron: onderzoek Ecorys mei 2014). Realisatie 2014: 6,9 <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>	In 2015 zetten we in op verdere verbetering van dienstverlening aan ondernemers, op het verbinden van partijen en op gronduitgifte bij de nieuwe bedrijventerreinen.	De inzet op economie is in 2015 onverminderd doorgegaan door het afleggen van bedrijfsbezoeken, het organiseren van ondernemersontbijten, het bijwonen van (netwerk)evenementen van/met/door ondernemers. In het najaar van 2015 is een RIB naar de raad gestuurd met daarin de nieuwe accenten binnen de inzet op economie en de motivering voor uitbreiding van de formatie op economie.	Het oordeel van ondernemers over het ondernemersklimaat komt uit de Peiling Ondernemersklimaat. Deze peiling laten we een keer per twee jaar uitvoeren door Ecorys, zoals eerder met de raad gecommuniceerd. De nieuwe peiling wordt in het voorjaar van 2016 uitgevoerd. De uitkomsten worden de raad toegestuurd.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: Ridderkerk is een ondernemende kern.				
In Ridderkerk krijgt de bestaande werkgelegenheidsstructuur de ruimte om te vernieuwen.	Oordeel ondernemers over ondernemersklimaat: 6,9. Realisatie 2014: 6,9 <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>	De Notitie Economisch Beleid vormt het kader voor de uitvoering van de activiteiten. Centraal staat dienstverlening aan bedrijven. Betreft onder andere de volgende acties: Voortzetten van de intensivering van de contacten met het bedrijfsleven. Het leggen van verbindingen tussen ondernemers en andere partijen. Opzet van netwerkcontbijten rond belangrijke thema's. Met de uitgifte van grond op Cornelisland en Nieuw-Reijerwaard kunnen nieuwe bedrijven worden aangetrokken en kan aan Ridderkerkse bedrijven uitbreidingsruimte worden geboden. Dit levert nieuwe dynamiek op.	Idem	Idem

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: Ridderkerk is een ondernemende kern.				
Continueren en waar mogelijk uitbreiden werkgelegenheid.	Het aantal arbeidsplaatsen in 2012 was 19.280 (17.025) en in 2013 18.896 (16.826). Realisatie 2014: 18.323 (16.109) Het streefcijfer voor 2015 is 19.280 arbeidsplaatsen. <i>Realisatie 2015: 15.907</i>	Het aantal arbeidsplaatsen is de afgelopen jaren door de mindere economische situatie licht terug gelopen. Veel bedrijven hebben het moeilijk gehad, maar uit contacten met ondernemers blijkt dat het dieptepunt in het algemeen bereikt is. De gemeente heeft vooral een indirecte rol als het gaat om werkgelegenheid. Door het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bedrijven, kunnen bedrijven voor Ridderkerk behouden blijven en nieuwe worden aangetrokken. Goede dienstverlening richting bedrijven en een proactieve houding naar ondernemers zijn wat dit betreft speerpunten, die (indirect) moeten leiden tot een uitbreiding van de werkgelegenheid. Een ander hoofdthema met betrekking tot werkgelegenheid is de Participatiewet die op 1 januari 2015 ingaat. Samenwerking met ondernemers is van groot belang om hiervan een succes te maken. Gemeente en ondernemers vinden elkaar in het werkgeversservicepunt waar het samenbrengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt centraal staat.	Ook de Ridderkerkse bedrijven merken dat de economie is aangetrokken. Tijdens bedrijfsbezoeken horen we dat ondernemers nog wel voorzichtig blijven met investeringen en het aannemen van nieuw personeel. In twee ondernemersontbijten heeft het personeelsvraagstuk aandacht gehad: een keer was het thema Werkgeversservicepunt en een keer de arbeidsmarkt in het algemeen. De cijfers wijzen echter uit dat er nog steeds sprake is van een lichte daling van het aantal arbeidsplaatsen (1% per jaar).	De gegevens over het aantal arbeidsplaatsen komen uit het Bedrijvenregister Zuid-Holland. Het register geeft nu andere cijfers dan in de voorgaande jaren (ook over de voorgaande jaren (deze staan in de tweede kolom tussen haakjes)). De reden hiervoor is niet bekend, maar kan aan een andere manier van meten of een ander gebruik van definities liggen. De trend van een jaarlijkse lichte daling is echter vergelijkbaar bij de 'oude' en de 'nieuwe' cijfers.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: Ridderkerk is een ondernemende kern.				
Transparantie over tarieven grondtransacties.	Jaarlijkse geactualiseerde nota richtlijnen grondprijzen.	Jaarlijks wordt de evaluatie van de nota richtlijnen grondprijzen Ridderkerk aan de gemeenteraad aangeboden op basis waarvan de prijzen worden geactualiseerd. Opstellen nota grondbeleid.	De gemeenteraad van Ridderkerk heeft op 22 januari 2015 de Nota Richtlijnen Grondprijzen Ridderkerk 2015 vastgesteld. De nota is in 2015 opgesteld.	
De samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid wordt verbreed en verbeterd.	Er is een structureel overleg tussen gemeente, onderwijs en ondernemers.	De gemeente treedt faciliterend op en brengt partijen bij elkaar. Het thema wordt opnieuw onder de aandacht van het ondernemersplatform gebracht. Mogelijkheden voor aansluiting bij de Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven (SOB) die in Barendrecht is opgezet, worden onderzocht.	In het voorjaar van 2015 heeft een bedrijvenroute plaats gevonden in het kader van het programma Deltapoort. Basisschoolleerlingen (groep 7) gingen op bezoek bij bedrijven in techniek en zorg. Evaluatie heeft uitgewezen dat een vervolg gewenst is. Met scholen én bedrijven wordt nu overlegd in welke vorm deze contacten vervolg kunnen krijgen. Aansluiting bij de SOB Barendrecht is voorlopig buiten beeld door gebrek aan animo.	
Gemeente en ondernemers werken samen op basis van vertrouwen.	Oordeel burger over winkelvoorzieningen*. Realisatie 2011: 8,1 Realisatie 2012: 8,0 Realisatie 2013: 7,8 Realisatie 2014: 7,8 Streefcijfer 2015: 8,1 <i>Realisatie 2015: 8,0</i>	De winkelleegstand in Ridderkerk is, zoals landelijk, de afgelopen jaren toegenomen. De rol van de gemeente is hierin beperkt. De toekomstvisie op de detailhandel die in 2014 is afgerond, vormt de agenda voor de samenwerking tussen gemeente en marktpartijen om de detailhandel in Ridderkerk vitaal te houden en te versterken. De gemeente zet in op het verbinden van partijen en faciliteren en versterken van de samenwerking.	De winkelleegstand is in 2015 min of meer stabiel gebleven. Waar mogelijk heeft de gemeente gefaciliteerd bij deze nieuwvestigingen. De winkeliersverenigingen in het centrum zijn in 2015 hechter gaan samenwerken en onderzoeken momenteel de mogelijkheden voor een Bedrijveninvesteringszone (BIZ). Daarnaast heeft de gemeente op verzoek van de winkeliers gefaciliteerd bij het oprichten van een BIZ op het Dillenburgplein.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk bieden we mobiliteit op maat.				
Verbeterde positie Openbaar Vervoer.	Oordeel burger openbaar vervoer*. Realisatie 2011: 7,2 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 7,2 Realisatie 2014: 7,4 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 7,3</i>	Onder druk van noodzakelijke bezuinigingen wordt met de stadsregio overleg gevoerd over de maximaal te behalen kwaliteit van het openbaar busvervoer. Per 10 maart 2014 is buslijn 601 gestart als maatwerkvervoer conform de beleidslijn stadsregio. Voorjaar 2015 wordt de eerste evaluatie van buslijn 601 opgesteld.	In 2015 kon het openbaar busvervoer op nagenoeg het zelfde kwaliteitsniveau worden gehouden als in 2014. Uit onderzoek is gebleken dat buslijn 601 kon rekenen op een toenemende belangstelling van reizigers, vooral naar en van Barendrecht. Het publiek waardeert vooral ook het serviceniveau van de buslijn.	
Bereikbaarheid verbeteren.	Oordeel burger over bereikbaarheid buurt met de auto*. Realisatie 2011: 8,0 Realisatie 2012: 8,0 Realisatie 2013: 7,9 Realisatie 2014: 8,1 Streefcijfer 2015: 8,0 <i>Realisatie 2015: 7,9</i>	Voor zover de financiën het toelaten, worden projecten uit de module Langzaam verkeer, de module Parkeren en het verkeerscirculatieplan centrum in voorbereiding en uitvoering genomen. Indien mogelijk wordt dit gepland in combinatie met groot onderhoud. Concreet: de Westmolendijk en Molensteeg worden fietsvriendelijker gemaakt. Langs een deel van de Vlietlaan zal aan de zuidzijde, ter hoogte van Salem, een tweerichting-fietspad worden aangelegd. Op de aansluiting Vlietlaan-Donkerslootweg wordt een rotonde aangelegd. Onderzoek is gaande naar de aanleg van een BAR-snel-fietsroute.	In het kader van de aanleg van fietshighways zijn de Westmolendijk en Molensteeg in kwaliteit verbeterd. Op de aansluiting Vlietlaan-Donkerslootweg werd een rotonde aangelegd. In 2015 is een onderzoek gestart naar de aanleg van de snel-fietsroute F15-IJsselmonde door Ridderkerk, Barendrecht en Albrandswaard.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we verbindend groen.				
In- en rond de wijken is voldoende groen.	We gaan zorgvuldig om met ons gemeentelijk bomenbestand	Uitvoeren van het bomenbeleidsplan en er wordt gezocht naar nieuwe samenwerkingsverbanden op het gebied van groen en recreatie. De gemeente heeft de intentie uitgesproken om te komen tot de oprichting van een Landschapstafel IJsselmonde, waarin de gemeenten op IJsselmonde en de provincie samenwerken op het gebied van beheer en onderhoud en ontwikkeling van groen en recreatiegebieden. (concrete acties bomenbeleidsplan zijn benoemd in programma 4)	Het overleg over de samenwerking op het gebied van beheer en onderhoud en de ontwikkeling van groen en recreatiegebieden is gestart. Diverse scenario's zijn opgesteld over de mogelijke wijzigingen qua organisatiestructuur van de recreatieschappen. Twee scenario's worden nader uitgewerkt.	
Kerndoel: In Ridderkerk is het voorzieningenniveau op peil.				
Effectiviteit en kwaliteit van jeugd- en onderwijsbeleid verbeteren.	Het aantal voortijdige schoolverlaters (VSV) was op 1 juni 2011 14,2 procent van de jongeren tussen 18 en 23 jaar. Het aantal VSV-ers was op 1 juni 2013 12,15 procent. Realisatie 2014: 11,74 Het streven voor 2015 is om dit nog verder omlaag te brengen. 1 juni 2015: Het aantal VSV-ers (18 tot 23 jaar zonder SK) was op 1 juni 2015 10,6%.	Samen met onze partners invulling geven aan de regierol op het gebied van onderwijs- en jeugdbeleid, onder andere, binnen het LEA. Om te zorgen dat aansluiting tussen Passend Onderwijs en Jeugdzorg plaatsvindt, wordt in BAR-verband afgestemd in het Regionaal Educatief Overleg (REA).	De samenwerkingsverbanden passend onderwijs zijn verplicht ieder kwartaal VSV-cijfers aan te leveren aan de Inspectie van het Onderwijs. Dit doen de samenwerkingsverbanden in samenwerking met gemeenten en onderwijsinstellingen. Tegenwoordig worden alleen nog maar de nieuwe VSV-ers geteld en gerapporteerd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), dus jongeren die gedurende het betreffende schooljaar zijn uitgevallen.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk is het voorzieningenniveau op peil.				
Accommodatievraagstukken ten aanzien van onderwijs en welzijn worden integraal afgewogen.	<p>Oordeel burgers over onderwijs*. Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,5 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,6 Streefcijfer 2015: 7,4 <i>Realisatie 2015: 7,5</i></p> <p>Oordeel burgers over welzijnsvoorzieningen*. Realisatie 2011: 6,4 Realisatie 2012: 6,2 Realisatie 2013: 6,1 Realisatie 2014: 6,2 Streefcijfer 2015: 6,0 <i>Realisatie 2015: 6,1</i></p> <p>Oordeel burgers over sportvoorzieningen*. Realisatie 2011: 7,6 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,6 Streefcijfer 2015: 7,6 <i>Realisatie 2015: 7,4</i></p>	Op basis van de notitie overcapaciteit schoolgebouwen en de nota maatschappelijk vastgoed optimaal gebruik maken van maatschappelijk vastgoed. Dit in overleg met alle betrokken partijen en op basis van na onderling overleg vastgesteld integraal beleid.	In 2015 is gestart met het opstellen van een Integraal Accommodatieplan, waarbij is gekeken naar de aanwezige capaciteit en behoeftes van het onderwijs, kinderopvang, sport en andere maatschappelijke partners. Met alle betrokken partijen zijn gesprekken gevoerd en ook in het LEA-overleg is hieraan aandacht besteed.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk is het voorzieningenniveau op peil.				
Toegankelijke gezondheidszorg.	Oordeel burgers over gezondheidszorg*. Realisatie 2011: 7,3 Realisatie 2012: 7,5 Realisatie 2013: 7,3 Realisatie 2014: 7,3 Streefcijfer 2015: 7,3 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Uitvoering blijven geven aan het lokale gezondheidsbeleid. Nadruk op preventie door het bevorderen van een gezonde leefstijl, met name bewegen. De aanpak en de uitvoering wordt steeds kritisch gevolgd en indien nodig bijgesteld. Periodiek uitvoeren van een QuickScan naar tevredenheid cliënten. Borgen van ouder- en jongerenparticipatie.	In 2015 is het project Beweegmakelaar Ridderkerk verder doorontwikkeld. De beweegmakelaar heeft, met name door verwijzing van de huisartsen, meer dan 150 personen duurzaam in beweging gezet. De van het Rijk ontvangen gelden voor een Gezonde stad (GIDS) zijn ingezet voor het wijkgerichte Feyenoord project. Eind 2015 is een nieuw tevredenheidsonderzoek ontwikkeld. De participatie wordt vormgegeven door regelmatig overleg met de Jongerenraad, Maatschappelijk Burgerplatform Ridderkerk en het Burgerplatform voor de minima waarbij gezondheidszaken aan de orde kunnen komen.	Als gevolg van de gewijzigde werkwijze, is de tevredenheid nog niet gemeten.
Goed functionerend stedelijk Jongerencentrum.	Oordeel burger welzijnsvoorzieningen*. Realisatie 2011: 6,4 Realisatie 2012: 6,2 Realisatie 2013: 6,1 Realisatie 2014: 6,2 Streefcijfer 2015: 6,1 <i>Realisatie 2015: 6,1</i>	Monitoren van de gemaakte afspraken naar aanleiding van de evaluatie uit 2011. Evaluatie in 2015.	Deze evaluatie heeft niet plaatsgevonden. In 2015 is de doorontwikkeling van het jongerencentrum opgepakt waarbij de nadruk ligt op multifunctionaliteit (diversiteit), op ruimte voor talentontwikkeling en op meer verantwoordelijkheid van jongeren bij de programmering.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk is het voorzieningenniveau op peil.				
Voldoende cultureel aanbod.	Oordeel burger cultuur*. Realisatie 2011: 6,3 Realisatie 2012: 6,1 Realisatie 2013: 6,3 Realisatie 2014: 6,1 Streefcijfer 2015: 6,3 <i>Realisatie 2015: 6,0</i>	Voor het in stand houden van voldoende cultureel aanbod worden subsidieafspraken gemaakt met de maatschappelijke partners zoals bibliotheek AanZet en ToBe.	Er zijn in 2015 subsidieafspraken gemaakt om het cultureel aanbod in stand te houden. Door het faillissement van ToBe op 30 december 2015 ontstond er een onduidelijke situatie over de uitvoering van de cultuureducatie na de kerstvakantie.	
Alle minima zijn in staat deel te nemen aan de samenleving.	Een nieuw beleidskader minimabeleid.	De uitgezette kaders van het armoedebeleid realiseren. De schuldhulpverlening met de huidige contractant is geëvalueerd. Preventie en het voorkomen van schulden komen als speerpunt in de aanbevelingen van de evaluatie te staan. Er is een nieuw preventieplan opgesteld en een nieuw uitvoeringsbeleid geformuleerd. De (extra) preventiemedewerker is aangesteld die ook de verbinding met het minimabeleid zal leggen. De klantmanager schuldhulpverlening heeft de eerste contacten met de klant en coördineert het hulpaanbod met PLANGroep en de overige partners.	Het preventieplan is in 2015 vastgesteld en wordt uitgevoerd door de preventiemedewerker schuldhulpverlening.	
Alle inwoners van Ridderkerk zijn in staat deel te nemen aan de samenleving.	We beschikken over een actuele Wmo-nota.	De acties die voortvloeien uit het beleidsplan worden uitgevoerd. Hierbij wordt rekening gehouden met de overdracht van taken uit de AWBZ naar de Wmo vanaf 1 januari 2015. De decentralisatie van de jeugdzorg is opgepakt en wordt voortgezet.	Er is een actuele nota. De taken worden uitgevoerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we een volwassen partnerschaprelatie met onze maatschappelijke instellingen.				
De activiteiten van onze maatschappelijke partners dragen bij aan de gewenste maatschappelijke effecten.	Voor de maatschappelijke partners is duidelijk welke maatschappelijke effecten de gemeente verwacht voor het verstrekken van subsidie.	In 2015 implementeren nieuwe subsidieregels	Er zijn nog geen nieuwe subsidieregels. In 2015 is een gesprek gestart met als doel een zakelijke relatie tussen gemeente en maatschappelijke partners vorm te geven. Nieuwe regels moeten aansluiten bij de nieuwe kaders die worden vastgesteld en de daaruit vloeiende uitvoeringsplannen.	
Kerndoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Verbeteren van de luchtkwaliteit.	Ontwikkelen of herzien van beleid, visie of actieplan voor luchtkwaliteit.	Opstellen nieuw actieplan Lucht 2015	Er is een Startnotitie opgesteld, samen met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid.	
Verminderen van het aantal geluidsgeïmpideerden.	Ontwikkelen of herzien van beleid, visie of actieplan voor geluid.	Doorgaan met sanering van A-lijst. Uitvoeren van maatregelen uit het nieuwe actieplan geluid. Tevens het aanvragen van subsidie en afhandelen van saneringssituaties voor wegverkeerslawaaï (B-lijst)	De A-lijst wordt gesaneerd. Er is inmiddels subsidie aangevraagd voor het saneren van de B-lijst. In het nieuwe actieplan geluid is opgenomen op welke wegen stiller asfalt gelegd wordt in de periode tot 2018.	Het actieplan Geluid wordt eind april/begin mei definitief vastgesteld.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Vermindering van het klimaatprobleem en stimuleren van het gebruik van duurzame energie.	SLoK projecten uitgevoerd.	Uitvoeren regionale duurzaamheidsagenda inclusief toegekende VNG subsidie omtrent verduurzamen particulier woningbezit. Uitvoering programma duurzaamheid	In regionaal verband is er een energieloket opgericht (de WoonWijzerWinkel) waar inwoners voor onafhankelijk en deskundig maatwerkadvies terecht kunnen. Het energieloket helpt inwoners van A tot Z met het besparen van energie en het nemen van energiebesparende maatregelen. Daarnaast is uitvoering gegeven aan het programma duurzaamheid. Tot slot is de aanbesteding voor de realisatie van zonnepanelen op Recreatiecentrum De Fakkel afgerond.	
Het beheersen van de gemeentelijke bodemproblematiek.	Ontwikkelen of herzien van beleid, visie of actieplan voor bodem.	Uitvoering van het bodembeleid (zie voor concrete maatregelen programma 4).	Ter aanvulling op de in 2014 vastgestelde bodemkwaliteitskaarten en de nota bodembeheer is begin 2015 ook een handreiking opgesteld. Deze handreiking betreft een samenvatting van de genoemde stukken en is bedoeld voor uitvoerende partijen.	
Verlagen van risico's binnen de gemeente bij de productie, het vervoer, de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen.	Ontwikkelen of herzien van beleid, visie of actieplan voor externe veiligheid.	Borging en uitvoering van de maatregelen uit de veiligheidsvisie (zie voor concrete maatregelen programma 4).	De Visie is in 2011 vastgesteld. De borging is al in de eerste jaren na vaststelling gebeurd en verantwoord. Zie voor concrete maatregelen programma 4.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Een schaa sprong realiseren ten aanzien van het milieubeleid.	Eind 2014 wordt het milieu-programma geëvalueerd, begin 2015 is de evaluatie gereed.	Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie.	De eindevaluatie is in december 2014 opgesteld. Op basis van de uitkomsten van de evaluatie is een nieuw milieuprogramma opgesteld. Op 26 november 2015 is het Milieu- & Duurzaamheidsprogramma 2016-2020 vastgesteld.	
Het verzorgen van een goede inzameling van huishoudelijk afval.	De burger is tevreden over de afvalinzameling.	De gemeente heeft de inzameling van het huishoudelijk afval georganiseerd met verschillende partners. De inzameling vindt plaats conform bestaande contracten. De inzameling, afvalscheiding en serviceniveau worden regelmatig getoetst.	In 2015 is de samenwerking met NV MAR, HVC, Opnieuw&Co en de verenigingen voortgezet. Het papier convenant met de verenigingen is doorgezet in 2015 onder dezelfde voorwaarden. De afvalscheiding heeft doorlopend aandacht. In 2015 is een startnotitie afvalloze gemeente opgeleverd. In 2015 is besloten om de NV BAR-Afvalbeheer op te richten met de 3 gemeenten als aandeelhouder. Op initiatief van de winkeliersvereniging is op het Vlietplein een succesvolle actie gehouden om het aantal plastic zakken te beperken. De inwoners van Ridderkerk leverden kleine apparaten en lampen in op de milieustraat en behoorden bij de top 25 van Nederland. Deze actie was ten behoeve van het goede doel: "De kinderboerderij de Dierenhof" heeft een sponsorcheque van € 1000 ontvangen van WECYCLE.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: De gemeente Ridderkerk is een betrouwbare partner.				
In Ridderkerk passen ambities bij onze mogelijkheden.	We beschikken over een structureel sluitende meerjarenbegroting.	Sturen op de uitvoering van de al besloten bezuinigingen. Invulling van taakstellingen in 2015.	Op 14 december 2014 hebben wij van de provinciaal toezichthouder de bevestiging ontvangen dat wij in 2015 onder repressief toezicht zouden staan en aan de voorwaarde van een structureel en reëel evenwicht hebben voldaan. Taakstellingen hebben voornamelijk betrekking op de bedrijfsvoering en worden binnen de BAR-organisatie gerealiseerd.	

* Bron: Waarstaatjegemeente.

2.2.2 Programma De burger als Kiezer

2.2.2.1 Inleiding

De burger als kiezer is de burger die politiek wordt gerepresenteerd en die een bepaalde kwaliteit van politiek en bestuur mag verwachten. Als prestatie is omschreven dat het gemeentebestuur goed luistert naar zijn inwoners, een duidelijke visie heeft op de toekomst en waar maakt wat het belooft. Het programma De burger als Kiezer is het programma waarbinnen het gemeentebestuur en de Ridderkerkse samenleving elkaar ontmoeten.

2.2.2.2 Trends en ontwikkelingen

Doorontwikkeling participatie

Voor de doorontwikkeling van "burgerparticipatie naar overheidsparticipatie" is in oktober 2015 een aanjaaggroep met raadsleden gevormd, die in samenspraak met burgers en ambtenaren de doorontwikkeling vormgeeft.

2.2.2.3 Realisatie

Participatie

Wegens het succes van de wijkregisseurs is een derde wijkregisseur aangesteld en zijn de taken van de vacature medewerkster Participatie verdeeld over de wijkregisseurs en inhoudelijk verantwoordelijke afdelingen. De wijkregisseurs houden de vinger aan de pols van de samenleving en helpen collega's participatie in te bedden in hun processen. Met de extra inzet van de wijkregisseurs leveren wij een bijdrage aan het verhogen van de betrokkenheid van de inwoners bij planvorming vanaf het begin van het proces.

Regionale samenwerking

De regionale samenwerking op het gebied van Economie en Verkeer & Vervoer vindt sinds 1 juli 2015 binnen de Metropoolregio Rotterdam Den Haag plaats. Op andere terreinen wordt eveneens met verschillende partijen samengewerkt. Zie hiervoor ook het overzicht in de paragraaf verbonden partijen.

2.2.2.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 2 De burger als Kiezer

Nr.	programma 2: De burger als kiezer	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
	Lasten	-2.214.600	-2.167.800	-3.162.300	-2.896.700	265.600	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	Bestuursondersteuning college	-170.800	-181.600	-181.600	-167.200	14.400	V
2	Bestuursorganen	-1.590.200	-1.480.900	-2.473.200	-2.312.100	161.100	V
3	Overige producten	-453.600	-505.300	-507.500	-417.400	90.100	V
	Baten	106.700	-	528.000	534.400	6.400	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
4	Openbaar bestuur	106.700	-	528.000	534.400	6.400	V
	Saldo van baten en lasten	-2.107.900	-2.167.800	-2.634.300	-2.362.300	272.000	V
5	dotatie reserve		-	-		-	
6	onttrekking reserve	175.700	-	-		-	
	Gerealiseerde resultaat	-1.932.200	-2.167.800	-2.634.300	-2.362.300	272.000	V

2.2.2.5 Toelichting afwijkingen programma 2 De burger als Kiezer

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten zijn binnen het door de gemeenteraad totaal geautoriseerde bedrag gebleven.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheids criterium	Bedrag afwijking
<i>1 Bestuursondersteuning college</i>		
Lasten	n.v.t.	14.400
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 14.400		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 14.400.

Omschrijving	Rechtmatigheids criterium	Bedrag afwijking
<i>2 Bestuursorganen</i>		
Lasten	n.v.t.	161.100
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 161.100		

Bestuursorganen

Er zijn met name voordelen op de vergoedingen aan de gemeenteraad en de voorziening wethouderspensionen. De berekening van de contante waarde van de voorziening (wat nu in kas moet zijn om op termijn de pensioenen te kunnen betalen) komt lager uit dan bij de 2^e tussenrapportage 2015 is geraamd. Er hoeft dus minder in de voorziening te worden gestort. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 161.100.

Omschrijving	Rechtmatigheids criterium	Bedrag afwijking
<i>3 Overige producten</i>		
Lasten	n.v.t.	90.100
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 90.100		

Verkiezingen

In 2015 zijn voor het eerst gecombineerde verkiezingen tussen het waterschap en de provinciale staten georganiseerd. Het waterschap heeft een deel van de kosten voor haar rekening genomen. Hierop was niet gerekend. Dit resulteert in een incidenteel voordeel op de lasten van € 58.700.

Griffie

Er is bij de griffie een incidenteel voordeel op de lasten van € 26.700 op de loonkosten ontstaan. Het voordeel is vooral veroorzaakt door onbetaald ouderschapsverlof.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die samen een incidenteel voordeel geven van € 4.700.

Omschrijving	Rechtmatigheids criterium	Bedrag afwijking
<i>4 Openbaar bestuur</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	6.400
Voordelig saldo € 6.400		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 6.400.

Totaal afwijkingen programma 2 De burger als Kiezer		Bedrag
Lasten		265.600
Baten		6.400
Saldo		272.000

2.2.2.6 Overzicht normering inkomens aangewezen toefunctionarissen

Jaar 2015

Naam en functie	Jaar	duur en omvang dienstverband	beloning	onkostenvergoedingen	sociale verzekeringspremies	pensioenvoorzieningen
H.J.W. Klaucke, gemeentsecretaris	2015	hele jaar, 36 uur per week	100.801	0	7.105	14.736
J. van Straalen, griffier	2015	hele jaar, 36 uur per week	78.676	0	7.105	11.692

Jaar 2014

Naam en functie	Jaar	duur en omvang dienstverband	beloning	onkostenvergoedingen	sociale verzekeringspremies	pensioenvoorzieningen
H.J.W. Klaucke, gemeentsecretaris	2014	hele jaar, 36 uur per week	98.988	0	7.110	15.970
J. van Straalen, griffier	2014	hele jaar, 36 uur per week	81.052	0	7.110	12.428

2.2.2.7 Doelen, effecten, prestatie-indicatoren en activiteiten Programma 2 De Burger als Kiezer

Zie voor een toelichting op Waarstaatjegemeente programma 2 De burger als Kiezer onderdeel 2.2.2.8.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: De Ridderkerkse burger als kiezer waardeert het gemeentebestuur.				
Het gemeentebestuur luistert goed naar zijn inwoners.	Opkomstpercentage gemeenteraadsverkiezingen.	We leveren ieder kwartaal rapportages uit het informatiesysteem, zodat de raad inzicht heeft in de bestuurlijke planning en de voortgang daarvan. De besluiten van de raad maandelijks publiceren in het Gemeentejournaal en op de website. Organiseren van een bijeenkomst met nieuwe inwoners.	Deze acties zijn uitgevoerd.	
	Oordeel burger over invloed als kiezer.* Realisatie 2011: 5,8 Realisatie 2012: 5,6 Realisatie 2013: 5,2 Realisatie 2014: 5,8 Streefcijfer 2015: 6,0 Realisatie 2015: 5,7	Publicatie van B&W-besluiten op website gemeente en inzicht verschaffen in de afwegingen die tot het besluit hebben geleid.	Collegebesluiten worden op de website gepubliceerd. Via andere kanalen (zoals Blauwkai, persberichten) worden relevante collegebesluiten toegelicht.	
Het gemeentebestuur luistert goed naar zijn inwoners.	Oordeel burger over vertegenwoordiging door gemeenteraad.* Realisatie 2011: 5,6 Realisatie 2012: 5,6 Realisatie 2013: 5,1 Realisatie 2014: 5,7 Streefcijfer 2015: 6,0 Realisatie 2015: 5,5	In aanvulling op de communicatie via het Gemeentejournaal zal de communicatie met de burger zich steeds meer via digitale kanalen gaan afspelen. De raadsvergaderingen worden via de website uitgezonden, in beeld en geluid. Deze uitzendingen worden ook gearhiveerd. Het college bezoekt regelmatig bedrijven en organisaties. Organisatie ideeëndag in voorjaar.	Deze acties zijn uitgevoerd. Sinds december 2015 worden commissievergaderingen, gehouden inde raadzaal, uitgezonden, opgenomen en bewaard.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: De Ridderkerkse burger als kiezer waardeert het gemeentebestuur.				
	Oordeel burger over besluitvaardigheid van de gemeenteraad. Realisatie 2011: 5,9 Realisatie 2012: 5,8 Realisatie 2013: 5,5 Realisatie 2014: 5,9 Streefcijfer 2015: 6,0 <i>Realisatie 2015: 5,9</i>	De bestuursplanning elk kwartaal bespreken in het Presidium. De besluiten van de raad maandelijks publiceren in de Blauwekai en op de website.	Deze acties zijn uitgevoerd.	
Het gemeentebestuur maakt in het algemeen waar wat het belooft en zich voorneemt.	Vertrouwen burgers in B&W.* Landelijk gemiddelde is 6,3. Realisatie 2011: 6,1 Realisatie 2012: 6,3 Realisatie 2013: 5,8 Realisatie 2014: 6,3 Streefcijfer 2015: 6,0 <i>Realisatie 2015: 6,3</i>	Publicatie van B&W-besluiten op website gemeente en inzicht verschaffen in de afwegingen die tot het besluit hebben geleid. Afleggen van werk- en wijkbezoeken (zie ook programma 1).	Collegebesluiten worden op de website gepubliceerd. Via andere kanalen (zoals Blauwekai, persberichten) worden relevante collegebesluiten toegelicht. Het college en individuele collegeleden hebben aan diverse bedrijven en instellingen bezoeken gebracht.	
	Oordeel burgers waarmaken beloften B&W.* Realisatie 2011: 5,5 Realisatie 2012: 5,5 Realisatie 2013: 5,3 Realisatie 2014: 5,7 Streefcijfer 2015: 6,0 <i>Realisatie 2015: 5,6</i>	Hiermee gaan we onverminderd door in 2015.	Deze actie is uitgevoerd.	
Het gemeentebestuur maakt in het algemeen waar wat het belooft en zich voorneemt.	Mening burgers over goed gemeentebestuur*. Landelijk gemiddelde is 6,2. Realisatie 2011: 6,3 Realisatie 2012: 6,3 Realisatie 2013: 5,9 Realisatie 2014: 6,2 Streefcijfer 2015: 6,1 <i>Realisatie 2015: 6,3</i>	Bij de toepassing van de Uitgangspunten voor Participatie geven we extra aandacht aan onze terugkoppeling op ideeën van burgers.	Deze actie is uitgevoerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: De Ridderkerkse burger als kiezer waardeert het gemeentebestuur.				
	Mening burgers over besluitvaardigheid van het college. Realisatie 2011: 5,9 Realisatie 2012: 5,9 Realisatie 2013: 5,6 Realisatie 2014: 6,0 Streefcijfer 2015: 6,0 <i>Realisatie 2015: 5,9</i>	Publicatie van B&W-besluiten op website gemeente en inzicht verschaffen in de afwegingen die tot het besluit hebben geleid.	Collegebesluiten worden op de website gepubliceerd. Via andere kanalen (zoals Blauwkai, persberichten) worden relevante collegebesluiten toegelicht.	
Kerndoel: De Ridderkerkse burger als partner (in participatietrajecten) waardeert het gemeentebestuur.				
Het gemeentebestuur wordt door andere overheden als partner beschouwd.	Oordeel burgers over de bestuurlijke samenwerking in relatie tot het coalitieakkoord.	We werken samen met andere overheden en laten zien waar Ridderkerk voor staat. Deelname aan landelijke projecten verankering burgerparticipatie.	Deze acties zijn uitgevoerd.	
Kerndoel: Ridderkerk wil samen met Barendrecht en Albrandswaard invloed uitoefenen op landelijk, provinciaal en regionaal niveau.				
De BAR-gemeenten worden door andere overheden als partner beschouwd.	Oordeel burgers over de bestuurlijke samenwerking in relatie tot het coalitieakkoord.	Zie hierboven, maar dan in BAR-verband. Uitgangspunt bij de BAR-samenwerking is, dat de burger er in het slechtste geval niets van merkt, maar eigenlijk beter bediend wordt dan voor de samenwerking.	Deze acties zijn uitgevoerd.	

* Bron: Waarstaatjegemeente

2.2.2.8 Beknopt overzicht uitkomsten Waarstaatjegemeente.nl – najaar 2015

Jaar	Burger als kiezer	Burger als klant	Burger als onderdaan	Burger als partner	Burger als wijkbewoner	Burger als belastingbetaler
2015	5,9 ↓	7,4 ↔	6,5 ↑	5,7 ↔	7,1 ↓	6,2 ↑
2014	6,0 ↑	7,4 ↓	6,4 ↔	5,7 ↑	7,2 ↑	6,0 ↑
2013	5,5 ↓	7,6 ↑	6,4 ↓	5,4 ↓	7,1 ↔	5,8 ↓
2012	5,8 ↔	7,4 ↓	6,5 ↔	5,6 ↔	7,1 ↓	6,0 ↔
2011	5,8 ↔	7,6 ↑	6,5 ↑	5,6 ↑	7,2 ↑	6,0 ↑
2010	5,8 ↑	7,5 ↑	6,3 ↔	5,5 ↑	7,0 ↓	5,8 ↑
2009	5,0	7,3	6,3	5,1	7,1	5,4
gemiddeld: 2015*	5,9 ↔	7,7 ↓	6,3 ↑	5,7 ↔	7,0 ↑	5,9 ↑

* Gemiddelde uitkomst van gemeenten van vergelijkbare grootte die in 2013, 2014 en 2015 hebben meegedaan.

Burger als kiezer

Het landelijk gemiddelde op deze onderdelen laat eenzelfde beeld zien, dat uitmondt in de gemiddelde score, die gelijk is aan het landelijk gemiddelde.

De uitkomst van 5,9 is sterk beïnvloed door de stellingen “Ik heb vertrouwen in burgemeester en wethouders” en “De gemeente wordt goed bestuurd”, die beide 6,3 scores. De scores op de drie overige stellingen zijn: “Als kiezer heb ik invloed op wat er in de gemeente gebeurt” 5,7, “Ik voel me vertegenwoordigd door de gemeenteraad” 5,5 en “Burgemeester en wethouders maken hun beloften waar” 5,6.

Burger als klant

De eindscore van 7,4 is gelijk aan vorig jaar. Gezien het feit dat het onderzoek is afgenomen in een hectische periode (tijdens de verbouwing van de balies), is een gelijke score in lijn met de verwachting. De burger geeft aan dat op het gebied van informatievoorziening met name de website nog te wensen over laat (score 6,7). In december 2015, vlak na het onderzoek, is de gemeentewebsite vernieuwd. Hierdoor zijn formulieren en informatie makkelijker vindbaar geworden. Ook de waardering voor de prijzen is traditioneel laag met een score van 5,9. Volgend jaar verwachten wij een hogere score door o.a. de verbeterde informatievoorziening via de website en kortere wachttijden aan de balies.

Burger als onderdaan/belastingbetaler

Bij Burger als onderdaan gaat het over de ervaren veiligheid op straat. De gemeente is actief bezig deze te verbeteren en de burger wordt actief hierin betrokken. In 2015 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van ‘enge plekken’, die daarna aangepakt zijn. Buurtpreventieteams worden gefaciliteerd in hun werk, juist op die tijdstippen, dat burgers zich op straat onveiliger kunnen voelen. Politie en gemeentelijke toezichthouders versterken met hun aanwezigheid de veiligheid en het gevoel van veiligheid. Is het oordeel van de inwoners over de veiligheid in de buurt (6,9) iets lager dan inwoners van vergelijkbare gemeenten ervaren (7,0), dit wordt goedge maakt met de waardering, die de gemeente krijgt op de manier waar zij haar bewoners betreft de aanpak van veiligheid. De

gemeente reageert over het algemeen goed op meldingen of klachten en doet wat zij zegt te gaan doen. Wanneer alle vragen van het onderzoek (indicatoren) gewogen worden, dan scoort Ridderkerk met een 6,5 hoger dan vergelijkbare gemeenten (6,3) en iets hoger dan de score van 2014 (6,4).

Burger als partner

In 2015 is het cijfer dat we van onze inwoners krijgen gelijk gebleven. Ridderkerk scoort met het cijfer 5,7 net zo hoog als vergelijkbare gemeenten. Daar zijn we nog niet tevreden mee. We streven naar een betere waardering van onze inwoners op dit onderdeel. Wij investeren in het betrekken van onze inwoners, onder- nemers en maatschappelijke organisaties bij onze plannen. In vergelijking met vorig jaar is het oordeel over de interesse van de gemeente over de mening van burgers gestegen van een 6,0 naar een 6,2. Met de ideeëndag investeren wij in de relatie met onze inwoners. Dit heeft zeker bijgedragen aan de hogere score op dit onderdeel. Het oordeel van onze inwoners over het betrekken van de burger bij de plannen en het oordeel over de inspraakmogelijkheden bij plannen zijn daarentegen iets gedaald. Met de extra inzet van de wijkregisseurs leveren wij een bijdrage aan het verhogen van de betrokkenheid van de inwoners bij planvorming vanaf het begin van het proces. Dit resulteert naar verwachting in een hogere score op beide onderdelen.

Burger als wijkbewoner

Al jaren is het oordeel van onze inwoner op dit onderdeel nagenoeg gelijk. Uit een cijfer 7.1 spreekt een tevredenheid uit en laat zich ook goed landelijk vergelijken. Dat is positief want na al de bezuinigingen in het onderhoud is de waardering toch hetzelfde gebleven. Wellicht dat de kleine daling met 0.1 het gevolg is van het feit dat in 2015 we te maken hadden met nieuwe aannemers die het onderhoud van de buitenruimte verzorgen en de tijd nodig hadden om ingewerkt te worden. Door de weersomstandigheden hadden we ook extra last van onkruid. "Er is onvrede over zwerfvuil. Er is echter geen toename van zwerfvuil geconstateerd."

2.2.3 Programma De burger als Klant

2.2.3.1 Inleiding

De missie van het programma De burger als Klant is “een tevreden klant door het leveren van maatwerk in dienstverlening” door altijd te denken vanuit de logica van de klant. Dit betekent niet dat de klant kan bepalen wat er gebeurt. De gemeente stelt altijd randvoorwaarden voor wat mogelijk is. Denken vanuit de logica van de klant betekent weten wat de klant wil. Hierbij is van belang:

- een persoonlijke benadering;
- een gemakkelijke dienstverlening;
- kwaliteit in diensten en producten;
- een voor iedereen duidelijke open werkwijze;
- keuzevrijheid met welk kanaal de gemeente benaderd wordt;
- klanten kunnen met hun klachten en adviezen over de dienstverlening terecht bij de gemeente.

We moeten ons goed realiseren dat de gemeente niet in een vrije markt opereert, en dus op een aantal producten het monopolie heeft én niet alle vragen naar tevredenheid van de klant kan of mag beantwoorden. Kortom: over het algemeen *kies* onze klanten er niet voor om met ons zaken te komen doen. Dat beperkt ons in onze mogelijkheden om te 'scoren' op dienstverlening. Om met de Belastingdienst te spreken: leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker. De essentie van het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening gaat dan ook om het 'makkelijker' maken. Breed opgevat gaat dienstverlening niet alleen over contacten aan de balie, maar ook over de wijze waarop we als gemeente communiceren, hoe we onze inspraak organiseren, hoe we handhaven etc. Binnen het programma De burger als Klant richten we ons vooral op de individuele klant met zijn of haar individuele vraag.

2.2.3.2 Trends en ontwikkelingen

Vergunninghouders

Elke gemeente heeft een taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders. De grootte hiervan hangt af van het aantal inwoners van de gemeente. Ridderkerk had in 2015 een taakstelling van 78 personen. Dit was bijna een verdubbeling van de taakstelling van 2014. Dit werd veroorzaakt door de grote toestroom van vluchtelingen naar Europa.

In 2015 heeft Ridderkerk vergunninghouders gehuisvest in sociale huurwoningen in Ridderkerk. Daarnaast ontvingen deze mensen o.a. maatschappelijke begeleiding, een inkomensvoorziening en leenbijstand om hun woning in te richten.

De gemeenteraad heeft zich, via een motie, uitgesproken, om te verkennen welke concrete bijdragen Ridderkerk zou kunnen leveren in de opvang van vergunninghouders.

Voorzieningen

Zoals o.a. ook weergegeven in de kwartaalrapportages Sociaal Domein, verwachten we een stijging van het aantal burgers dat gebruik maakt van hulpmiddelen en woningaanpassingen. Dit is vooral gebaseerd op de tendens dat mensen langer thuis blijven wonen.

In 2015 was dit nog beperkt, maar naar de toekomst verwachten we snellere stijging.

Bij de huishoudelijke hulp zien we een afname van het aantal klanten met schoonmaakvoorziening in 2015.

2.2.3.3 Realisatie

Zorg en welzijn

Vanaf 1 januari 2015 zijn de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de nieuwe Jeugdwet van kracht geworden. In deze verantwoording is alles wat met de nieuwe taken in het kader van de decentralisatie van de Jeugd en AWBZ te maken heeft opgenomen in *Programma 3a: De 3 Decentralisaties*.

De gemeente werkt in steeds grotere mate volgens 'de kantelingsgedachte'. Dit betekent dat we uitgaan van de mogelijkheden die mensen hebben en dat niet meer hun beperkingen centraal staan.

We hebben daarom waar mogelijk steviger ingezet op toeleiding naar voorliggende voorzieningen in plaats van maatwerk en hebben het zelf oplossend vermogen van hulpvragers gestimuleerd. Een belangrijke rol hierbij speelt de vraagverheldering door middel van 'keukentafelgesprekken'. Samen met onze professionele partners zijn we in gesprek hoe we hulp en ondersteuning verder ontwikkelen en hoe we sterker inzetten op vroeg signalering en preventie bij risicogroepen.

Voor wat betreft de hulp bij het huishouden zijn we deze gaan verstrekken op resultaat 'schoon huis' in plaats van op ureninzet. Met de thuiszorg aanbieders zijn nieuwe tariefafspraken gemaakt voor 2016 waarbij we de Code Verantwoordelijk Marktgedrag in acht hebben genomen. Hiermee willen we als gemeente laten zien dat wij in samenspraak met aanbieders onze verantwoordelijkheid nemen binnen de transformatieopgave voor zorg en ondersteuning.

In 2015 is aanvullend budget beschikbaar gekomen voor behoud van werkgelegenheid in de huishoudelijke hulp (HH). We hebben dit vertaald in aantrekkelijke mogelijkheden voor cliënten én mantelzorgers om extra huishoudelijke hulp in te kopen. Dit draagt bij aan de wens van onze inwoners om zelf passende ondersteuning aan huis te organiseren.

Het Wmo- en leerlingenvervoer zijn vanuit het bestaande vervoerscontract in 2015 door dezelfde opdrachtnemer (Munckhof) uitgevoerd. Vanuit 3D (Jeugdwet) is het J-GGZ vervoer onder het bestaande vervoerscontract uitgevoerd en heeft onze opdrachtnemer het zogenaamde "Schakelklasvervoer" verzorgd. Dit betreft het vervoer van- en naar de scholen waar extra taalklassen gegeven worden voor de kinderen van statushouders.

In 2015 is het vervoer van- en naar de dagbesteding ingekocht bij de zorgaanbieders.

Welzijnswerk (jeugd- en jongeren, ouderenwerk, mantelzorgondersteuning)

Er zijn nieuwe afspraken gemaakt met o.a. Karaat en Sport & Welzijn, waarbij wordt gewerkt aan een sterke lokale infrastructuur op het gebied van zorg, welzijn en sport. Door producten en resultaten te benoemen zetten deze organisaties die activiteiten en -diensten in die ook een daadwerkelijke bijdrage leveren aan de maatschappelijke doelstellingen als participatie (meedoen), zelfredzaamheid of inzet op eigen mogelijkheden. Dit komt de doelmatigheid en effectiviteit van de beleidswaarden uit het coalitieakkoord en de opgave uit het Rijk ten goede. Er zijn ook nieuwe initiatieven gestart zoals de verkenning voor een Geheugenpaleis of stichting Present die in 2015 is gestart met vrijwilligersgroepen te mobiliseren bij eenmalige hulpvragen waardoor (duurdere) zorg kan worden voorkomen. In Ridderkerk wordt hiermee een nieuw vrijwilligerssegment aangeboord.

Mantelzorgers vormen een belangrijke schakel in het beleid om inwoners langer zelfredzaam te houden. We vragen meer van mantelzorgers en in het Wmo-beleid is opgenomen dat wij hen daarom ondersteunen. Het steunpunt mantelzorg is uitgebreid en heeft er nieuwe taken bij gekregen. Individueel kunnen mantelzorgers een Pluim van € 75 aanvragen, als waardering vanuit de gemeente voor hun mantelzorgactiviteiten. Ook nemen we de zorg voor mantelzorgers mee in de overleggen met onze partners.

Werk en Inkomen

Integrale aanpak

De gemeente Ridderkerk wil zoveel mogelijk mensen zonder werk, met of zonder beperking, met een integrale aanpak aan werk helpen. In 2015 is een palet aan instrumenten samengesteld waarmee we mensen zonder werk, op maat en naar vermogen helpen participeren.

- Participatienetwerk: er is onder andere afgesproken om een participatienetwerk op te zetten, niet in de vorm van een fysiek centraal ankerpunt zoals een leerwerkbedrijf, maar in de vorm van een netwerkorganisatie. Dit participatienetwerk is in 2015 opgebouwd en bestaat uit diverse organisaties die mensen zonder werk een diversiteit aan leerwerkplekken bieden waar zij 'op maat' kunnen participeren. Ook de training, matching en begeleiding van vrijwilligerswerk is in dit netwerk belegd.
- Ontwikkelingsinstrumenten en flankerende voorzieningen: deze zijn in 2015 uitgebreid in het kader van het Project Impuls Werk.
- Werkgeversservicepunt: in afstemming met de arbeidsmarktregio is de werkwijze verder ontwikkeld. De samenwerking met de arbeidsmarktregio is in 2015 nader gestroomlijnd.
- Garantiebannen: in samenwerking met het UWV is in het tweede half jaar van 2015 hard gewerkt aan de realisering van deze nieuwe voorziening van de Participatiewet. Het doelgroepregister is

gevuld en de eerste plaatsingen zijn verricht met behulp van loonwaardemeting en loonkostensubsidie.

Project Impuls Werk

In het tweede half jaar van 2015 heeft het Project Impuls Werk plaats gevonden om met inzet van beschikbare middelen participatie en uitstroom te bevorderen. Naast de inzet van extra formatie hield het project het volgende in:

- Er is extra inzet gepleegd op de uitstroom van de klanten die 'jobready' waren.
- Alle klanten zijn benaderd om op een methodische manier inzicht te hebben in het arbeidspotentieel van de klanten waardoor we in 2016 re-integratiemiddelen effectiever en efficiënter voor onze klanten in kunnen zetten.
- Om de door- en uitstroom op leerwerktrajecten te bevorderen is extra trajectbegeleiding ingezet.
- De projecten en trajecten gericht op participatie en werk zijn uitgebreid én ingezet.
- Er is een impuls gegeven aan de inzet voor de garantiebanen.
- Processen zijn vereenvoudigd zodat klanten zonder administratieve belemmeringen gebruik kunnen maken van tijdelijk werk / seizoenswerk en van parttime werk.
- De huidige matchingsapparatuur is onder de loep genomen.
- De inzet van de gebiedsteams op de onderwerpen werk, re-integratie, activering, participatie en tegenprestatie is uitgebreid.

Minimabeleid

Naar aanleiding van de invoering van de Participatiewet is in 2015 het uitvoeringsbeleid op het gebied van inkomen en bijzondere bijstand vernieuwd. Er is ook een nieuwe verordening vastgesteld 'De verordening individuele inkomenstoeslag en studiekostentoeslag'.

Naar aanleiding van de afschaffing van de landelijke regelgeving Wtcg is er een Regeling Ziektekosten opgesteld waarin diverse onderdelen zijn opgenomen voor chronisch zieken.

In 2015 is de collectieve zorgverzekering uitgebreid met een nieuwe aanbieder, de DSW. Er zijn door een intensieve communicatie veel nieuwe aanmeldingen gerealiseerd.

We hebben een samenwerking gerealiseerd met een Kledingbank waardoor deze organisatie kan blijven bestaan.

Schuldhulpverlening

In 2015 is het 'Preventieplan schuldhulpverlening' vastgesteld en is er een preventiemedewerker aangesteld. Het uitgangspunt is om stevig in te zetten op preventie om problematische schulden te voorkomen. Door problemen eerder te signaleren, zal de hoogte van de schulden lager worden. Preventie is ook gericht op het verkrijgen van inzicht in de eigen financiële huishouding, zodat het mogelijk is om verstandige keuzes te maken, een kloppend huishoudboekje te hebben en zelf regie te houden. Daarbij is gebruik gemaakt van Schuldhulpmaatjes.

En verder

- In het voorjaar van 2015 zijn de beleidskaders, de verordeningen en uitvoeringsregels vastgesteld die nodig zijn om de Participatiewet te kunnen uitvoeren.
- De samenwerking tussen beleid en uitvoering op het gebied van werk en participatie is in 2015 sterk verbeterd.
- Van de Ridderkerkse medewerkers die nog een tijdelijk contract hadden bij een sociale werkplaats, zijn de contracten waar mogelijk verlengd.
- Om onze klanten te faciliteren de tegenprestatie te verrichten, is de samenwerking met Connect2Act geïntensiveerd.
- In het tweede half jaar van 2015 is het Bestuurlijke Programma Werk en Participatie voorbereid.

2.2.3.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 3 De burger als Klant

Nr.	programma 3: Burger als Klant	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
	Lasten	-22.745.000	-22.154.200	-17.661.800	-18.075.200	-413.400	N
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	-9.743.400	-9.342.700	-9.924.100	-10.500.500	-576.400	N
2	Werkgelegenheid	-3.525.600	-3.845.600	-145.000	-7.100	137.900	V
3	Huishoudelijke verzorging	-5.092.800	-4.502.800	-4.116.600	-4.184.500	-67.900	N
4	Gemeentelijk minimabeleid	-1.154.200	-1.013.300	-1.085.900	-1.036.500	49.400	V
5	Participatiebudget	-921.600	-1.404.200	-61.000	-43.100	17.900	V
6	Leges Burgerzaken	-360.500	-241.000	-253.600	-363.200	-109.600	N
7	Voorzieningen gehandicapten	-1.151.700	-1.241.200	-1.191.200	-1.020.700	170.500	V
8	Overige producten	-795.200	-563.400	-884.400	-919.600	-35.200	N
	Baten	17.214.300	16.465.100	14.167.400	14.324.800	157.400	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	10.831.900	9.839.500	11.681.500	11.920.400	238.900	V
2	Werkgelegenheid	3.418.700	3.601.700	320.000	178.200	-141.800	N
3	Huishoudelijke verzorging	1.015.500	1.266.500	1.341.300	1.312.600	-28.700	N
5	Participatiebudget	1.053.600	972.800	-	7.800	7.800	V
6	Leges Burgerzaken	790.200	691.000	691.000	791.700	100.700	V
8	Overige producten	104.400	93.600	133.600	114.100	-19.500	N
	Saldo van baten en lasten	-5.530.700	-5.689.100	-3.494.400	-3.750.400	-256.000	N
9	dotatie reserve	-8.400	-7.700	-7.700	-7.700	-	
10	onttrekking reserve	23.700	23.100	23.100	23.100	-	
	Gerealiseerde resultaat	-5.515.400	-5.673.700	-3.479.000	-3.735.000	-256.000	N

2.2.3.5 Toelichting afwijkingen programma 3 De burger als Klant

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

Op het totaal van de lasten van programma 3 is een nadeel van -€ 390.800 ontstaan. Hiervan betreft € 25.900 meer nieuwe trajecten schuldhelpverlening in de eerste helft van 2015. Dit had gemeld kunnen worden in de tweede tussenrapportage 2015, maar dat is niet gebeurd. Deze overschrijding valt daarmee onder criterium 3.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
1/9 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen		
Lasten	2	-576.400
Baten	n.v.t.	238.900
Nadelig saldo -€ 337.500		

Wet BUIG

Doordat o.a. kosten voor handhaving ten laste zijn gebracht van de BUIG-middelen is er sprake van een incidenteel nadeel ten opzichte van de raming van -€ 347.600.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die samen een incidenteel voordeel geven van € 10.100.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>2/10 Werkgelegenheid</i>		
Lasten	n.v.t.	137.900
Baten	n.v.t.	-141.800
Nadelig saldo -€ 3.900		

Actieplan jeugdwerkloosheid

Uitgaven en inkomsten voor de toeleiding naar werk van jongeren zijn integraal vanuit de middelen voor het participatiebudget bekostigd. Dit is een voordeel op de lasten van € 137.900 en een nadeel op de baten -€ 137.900.

Diverse kleine verschillen

Er is een klein verschil onder de rapportagegrens van € 25.000 wat een incidenteel nadeel geeft van -€ 3.900.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>3/11 Huishoudelijke verzorging</i>		
Lasten	n.v.t.	-67.900
Baten	n.v.t.	-28.700
Nadelig saldo -€ 96.600		

Wmo uitvoering

Het incidenteel voordeel van € 40.200 betreft een verrekening van de afkoop van het regresrecht naar aanleiding van de regresovereenkomst 2015 tussen gemeenten en het Verbond van Verzekeraars (regresrecht is het recht op schadevergoeding of terugbetaling).

Wmo Huishoudelijke Verzorging

Het klantenaantal is in 2015 afgenomen, waardoor onderuitputting van het budget is ontstaan. De daling lijkt zich te stabiliseren. Het voordeel van € 25.500 is incidenteel, omdat voor 2016 hogere uurtarieven gelden, waardoor per saldo de kosten weer toenemen.

Wmo eigen bijdrage

De inning van de eigen bijdrage door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) achter blijft door achterstanden. Daardoor is er onder de inkomsten een incidenteel nadeel van -€ 198.600.

Wmo Huishoudelijke verzorging PGB

Het aantal PGB klanten is licht gedaald, waardoor er een incidenteel voordeel is van € 17.100.

Diverse kleine verschillen

Er is een klein verschil onder de rapportagegrens van € 25.000 wat een incidenteel voordeel geeft van € 36.300.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>4 Gemeentelijk minimabeleid</i>		
Lasten	3	49.400
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 49.400		

Minimabeleid

De Collectieve Zorgverzekering van de overdracht van de Wtcg naar gemeenten is bij de Wmo ondergebracht. Daardoor is er een incidenteel voordeel van € 63.800.

Schuldhelpverlening

In de eerste helft van 2015 zijn er meer nieuwe trajecten opgestart dan verwacht. Het incidenteel nadeel is -€ 25.900.

Diverse kleine verschillen

Er is een klein verschil onder de rapportagegrens van € 25.000 wat een incidenteel voordeel geeft van € 11.500.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>5/12 Participatiebudget</i>		
Lasten	n.v.t.	17.900
Baten	n.v.t.	7.800
Voordelig saldo € 25.700		

Participatiebudget wet inburgering

Dit betreft een aflopende regeling waar in 2015 minder gebruik van is gemaakt dan verwacht. Er is een structureel voordeel van € 25.700.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
6/13 Leges burgerzaken		
Lasten	1	-109.600
Baten	1	100.700
Nadelig saldo -€ 8.900		

Leges burgerzaken

Er is een structureel voordeel van € 100.700 door hogere inkomsten rijksleges van reisdocumenten met een geldigheidsduur van 10 jaar. Deze hogere opbrengst is volledig afgedragen aan het Rijk wat een structureel nadeel is van -€ 100.700.

Diverse kleine verschillen

Er is een klein verschil onder de rapportagegrens van € 25.000 wat een incidenteel nadeel geeft van -€ 8.900.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
7 Voorzieningen gehandicapten		
Lasten	n.v.t.	170.500
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 170.500		

Voorzieningen Wmo - gehandicapten

Er is sprake van een incidenteel voordeel van € 129.200 omdat er minder aanvragen voor voorzieningen zijn geweest dan was verwacht.

Wmo advieskosten

Er is als gevolg van minder vraag naar voorzieningen ook minder extern advies aangevraagd. Er is een incidenteel voordeel van € 44.300.

Diverse kleine verschillen

Er is een klein verschil onder de rapportagegrens van € 25.000 wat een incidenteel nadeel geeft van -€ 3.000.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
8/4 Overige producten		
Lasten	2	-35.200
Baten	n.v.t.	-19.500
Nadelig saldo -€ 54.700		

Leerlingenvervoer

Door minder te vervoeren leerlingen en efficiënter samengestelde routes is er een voordeel van € 33.000. Het voordeel kan structureel worden afgeamd.

Vluchtelingen

Door een toegenomen taakstelling is er sprake van een overschrijding van -€ 70.200. Dit is een structureel nadeel.

Diverse kleine verschillen

Er is een klein verschil onder de rapportagegrens van € 25.000 wat een incidenteel nadeel geeft van -€ 17.500.

Totaal afwijkingen programma 3 De burger als Klant	Bedrag
Lasten	-413.400
Baten	157.400
Saldo	-256.000

2.2.3.6 Doelen, effecten, prestatie-indicatoren en activiteiten Programma 3 De burger als Klant

Zie voor een toelichting op Waarstaatjegemeente programma 3 De burger als Kiezer onderdeel 2.2.2.8.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
De inwoners van Ridderkerk zijn tevreden over de geleverde dienstverlening.	Totaal oordeel bezoeker over de geleverde dienstverlening.	Begin 2014 is het BAR-KCC (Klant Contact Centrum) van start gegaan. Er werden aanvankelijk opstartproblemen ervaren op het gebied van de telefonische bereikbaarheid en de wachttijden aan de receptie. Het actieplan dat is opgesteld is nagenoeg gerealiseerd en heeft tot aantoonbaar betere resultaten geleid.	In september 2015 zijn we gestart met een 2 ^e -lijns KCC voor het sociale domein. Dit heeft geleid tot aanzienlijk kortere wachttijden. Daarnaast worden klanten nu ook sneller door een specialistisch medewerker te woord gestaan.	
		Via Verseon zal managementinformatie worden gegenereerd waarmee gestuurd kan worden op tijdige afhandeling van poststukken.	Er is een tool ontwikkeld waarin alle managers kunnen zien wat de stand van zaken is van poststukken.	
		Sinds 2014 is Ridderkerk technisch aangesloten op het 14+ nummer over het actief gebruik ervan zal nog een besluit moeten worden genomen	Het 14+ wordt langzaam steeds meer gebruikt. In de meeste communicatie uitingen wordt nog wel het reguliere telefoonnummer gecommuniceerd. Er wordt vooralsnog geen actie genomen om het 14+ te promoten.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
De openingstijden van het gemeentehuis zijn voldoende.	Oordeel bezoeker openingstijden gemeentehuis*. Realisatie 2011: 7,2 Realisatie 2012: 6,7 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,3 Streefcijfer 2015: 7,5 <i>Realisatie 2015: 7,6</i> Aantal uren per week waarop centrale publieksbalie is geopend**.	Constant monitoren van de klantenstroom en daarop gebaseerde inzet van medewerkers en aanpassing van de openingstijden, zodat wachttijden de maximale norm zo min mogelijk overschrijden. Met de inrichting van de Jeugdteams/sociale gebiedsteams (in het kader van de 3 D's) zal ook op wijkniveau laagdrempelige toegang tot gemeentelijke voorzieningen worden georganiseerd (zie hiervoor ook programma 3a De 3 Decentralisaties).	De openingstijden worden goed beoordeeld. Het komende jaar willen we onderzoeken hoe we de openingstijden nog beter kunnen laten aansluiten op de behoeften van onze inwoners.	
Bij het loket van het gemeentehuis hoef je niet lang te wachten.	Oordeel bezoeker over wachttijd voor het loket*. Realisatie 2011: 8,3 Realisatie 2012: 7,5 Realisatie 2013: 7,9 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 8,3 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Constant monitoren van de klantenstroom en daarop gebaseerde inzet van medewerkers, zodat wachttijden de maximale norm zo min mogelijk overschrijden.	De wachttijden scoren een ruime voldoende, maar onder het streefcijfer. Met name tijdens de vrije inloop liggen de wachttijden nog te hoog.	Door gebruik te maken van betere sturingsinformatie, meer in te zetten op werken op afspraak en het afhalen van reisdocumenten en rijbewijzen te verplaatsen naar de receptie, verwachten we in 2016 een positievere score te kunnen laten zien.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
De ambtenaren (aan het loket) van het gemeentehuis zijn correct en vriendelijk.	<p>Oordeel bezoeker vriendelijkheid medewerker*. Realisatie 2011: 8,3 Realisatie 2012: 7,9 Realisatie 2013: 8,2 Realisatie 2014: 8,0 Streefcijfer 2015: 8,3 <i>Realisatie 2015: 8,2</i></p> <p>Oordeel bezoeker verzorgdheid medewerker*. Realisatie 2011: 8,1 Realisatie 2012: 7,9 Realisatie 2013: 8,2 Realisatie 2014: 7,9 Streefcijfer 2015: 8,1 <i>Realisatie 2015: 8,1</i></p> <p>Oordeel bezoeker inleving medewerker*. Realisatie 2011: 8,0 Realisatie 2012: 7,7 Realisatie 2013: 7,8 Realisatie 2014: 7,9 Streefcijfer 2015: 8,0 <i>Realisatie 2015: 7,8</i></p>	Medewerkers worden individueel gecoacht op de ontwikkeling van de competenties die specifiek van belang zijn voor het KCC en algemeen van toepassing zijn binnen de BAR-organisatie.	Excellente dienstverlening/ Hostmanship is een structureel onderdeel van de functioneringscyclus binnen de gemeente. Het onderwerp krijgt daarom regelmatig aandacht.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
De ambtenaren (aan het loket) van het gemeentehuis helpen je snel en vakkundig.	<p>Oordeel bezoeker deskundigheid*. Realisatie 2011: 8,3 Realisatie 2012: 7,8 Realisatie 2013: 8,2 Realisatie 2014: 7,7 Streefcijfer 2015: 8,3 <i>Realisatie 2015: 7,9</i></p> <p>Oordeel bezoeker doorlooptijd*. Realisatie 2011: 7,9 Realisatie 2012: 7,6 Realisatie 2013: 7,9 Realisatie 2014: 7,7 Streefcijfer 2015: 7,9 <i>Realisatie 2015: 7,8</i></p> <p>Oordeel bezoeker duidelijkheid informatie*. Realisatie 2011: 8,2 Realisatie 2012: 7,7 Realisatie 2013: 8,0 Realisatie 2014: 7,8 Streefcijfer 2015: 8,2 <i>Realisatie 2015: 8,1</i> Aantal gegronde bezwaar- en beroepschriften op aanvragen bouwvergunningen**</p>	Er wordt gewerkt aan de totstandkoming van een volwaardig KCC. Dit moet er toe leiden dat 80% van alle vragen en diensten in één keer volledig en juist worden beantwoord / geleverd. De kwaliteiten en competenties van de KCC-medewerkers hebben specifieke aandacht binnen dit project.	In 2015 hebben we een uitgebreid opleidingstraject doorlopen. Door deze opleiding is er nu bij een grote groep medewerkers een fundament gelegd van waaruit ze hun deskundigheid aan de balie verder kunnen opbouwen.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
Het gemeentehuis is goed verzorgd.	<p>Oordeel bezoeker bereikbaarheid*. Realisatie 2011: 8,0 Realisatie 2012:7,6 Realisatie 2013: 8.0 Realisatie 2014: 7,7 Streefcijfer 2015: 8,0 <i>Realisatie 2015: 7,7</i></p> <p>Oordeel bezoeker parkeergelegenheid*. Realisatie 2011: 7,3 Realisatie 2012: 7,2 Realisatie 2013: 7,2 Realisatie 2014: 6,9 Streefcijfer 2015: 7,3 <i>Realisatie 2015: 6,9</i></p> <p>Oordeel bezoeker overzichtelijkheid*. Realisatie 2011: 7,8 Realisatie 2012: 7,5 Realisatie 2013: 7,7 Realisatie 2014: 7,7 Streefcijfer 2015: 7,8 <i>Realisatie 2015: 7,6</i></p> <p>Oordeel bezoeker bewegwijzering*. Realisatie 2011: 7,7 Realisatie 2012: 7,7 Realisatie 2013: 7,7 Realisatie 2014: 7,4 Streefcijfer 2015: 7,7 <i>Realisatie 2015: 7,3</i></p>	Geen specifieke acties nodig om het streefcijfer te kunnen realiseren.	<p><u>Bewegwijzering:</u> Bij het realiseren van de nieuwe publieksbalies is extra aandacht geweest voor de nummering van de loketten. Middels duidelijk verlichte nummers is per loket het betreffende nummer zichtbaar.</p>	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
Het gemeentehuis is goed verzorgd.	<p>Oordeel bezoeker wachtruimte*. Realisatie 2011: 7,9 Realisatie 2012: 7,8 Realisatie 2013: 8,0 Realisatie 2014: 7,8 Streefcijfer 2015: 7,9 <i>Realisatie 2015: 7,5</i></p> <p>Oordeel bezoeker privacy*. Realisatie 2011: 7,5 Realisatie 2012: 7,3 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 6,9 Streefcijfer 2015: 7,5 <i>Realisatie 2015: 7,1</i></p>			<p><u>Wachtruimte:</u> Het meubilair in de wachtruimte van het gemeentehuis is, daar waar nodig, opgeknapt / hersteld.</p> <p><u>Privacy:</u> Bij het inrichten van de nieuwe publieksbalies heeft het waarborgen van de privacy een belangrijke rol vervuld. Zo zijn er o.a. geluidsabsorberende schotten tussen de loketten geplaatst. Door de hoogte en breedte van de schotten is er geen zicht op het andere loket. Ook zijn de beeldschermen zodanig gemonteerd dat de klant eenvoudig kan meekijken met de baliemedewerker om zo te controleren of bijvoorbeeld de gegevens van een aanvraag correct zijn.</p>
De prijs voor de producten en diensten is redelijk.	<p>Oordeel bezoeker over prijs dienstverlening*. Realisatie 2011: 5,5 Realisatie 2012: 6,7 Realisatie 2013: 6,1 Realisatie 2014: 6,3 Streefcijfer 2015: 6,2 <i>Realisatie 2015: 5,9</i></p>	Leges worden zo laag mogelijk gehouden. Uiteraard moet het wel kostendekkend blijven.	Er is een kostenonderbouwing voor de tarieven leges, waarbij sprake is van kostendekkende tarieven.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk kan de burger rekenen op een goede kwaliteit van dienstverlening.				
De informatie die de gemeente geeft is voldoende en begrijpelijk.	<p>Oordeel burgers over duidelijkheid informatie*</p> <p>Realisatie 2011: 7,2 Realisatie 2012: 7,1 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,1 Streefcijfer 2015: 7,2 <i>Realisatie 2015: 6,9</i></p> <p>Oordeel burgers over toegankelijkheid informatie*</p> <p>Realisatie 2011: 7,1 Realisatie 2012: 7,1 Realisatie 2013: 7,1 Realisatie 2014: 6,9 Streefcijfer 2015: 7,1 <i>Realisatie 2015: 6,9</i></p> <p>Oordeel burgers over gemeentelijke informatie via kranten*</p> <p>Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,6 Realisatie 2013: 7,4 Realisatie 2014: 7,4 Streefcijfer 2015: 7,5 <i>Realisatie 2015: 7,4</i></p> <p>Oordeel burgers over informatie via website*</p> <p>Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 6,9 Realisatie 2014: 6,8 Streefcijfer 2015: 6,9 <i>Realisatie 2015: 6,7</i></p>	In de 2015 zal de gemeentelijke website worden aangepast. Op dit moment zijn de gemeentelijke producten onvoldoende vindbaar. Ook zal de gemeentelijke informatie in de combinatie een kwaliteitsslag krijgen.	<p>In december 2015 is de vernieuwde website opgeleverd. Producten en diensten die veel door inwoners gevraagd worden, zijn nu snel en eenvoudig vindbaar via 'tegels' op de startpagina. Daarnaast toont de website nu ook duidelijk op mobiele apparaten als smartphone of tablet.</p> <p>Sinds 17 december 2015 komt wekelijks in het hart van De Combinatie De Blauwkai uit. De nieuwe gemeentekrant heeft een ruime opzet, een heldere, overzichtelijke vormgeving, een goede verhouding tussen tekst en beeld en begrijpelijke teksten die hun doel bereiken. In de krant staan de inwoners centraal en worden onderwerpen van meerdere kanten belicht. Daarmee biedt de krant een platform voor dialoog. Op de inhoud wordt redactie gevoerd. De redactie vergaart pro-actief nieuws.</p>	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk zijn burgers in staat om deel te nemen aan de maatschappij				
Degenen die niet (meer) voor zichzelf kunnen zorgen, verlenen wij waar mogelijk ondersteuning en toegang tot noodzakelijke voorzieningen.	Oordeel cliënt over wachttijd tussen aanvraag en verkrijgen van hulp***. (streefcijfer: 85% tevreden) <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>	Reguliere inzet zodat cliënten binnen de (wettelijk) gestelde termijn antwoord krijgen. Streven daarbij is dat 85% van de cliënten tevreden is. Met de inrichting van de Jeugdteams/sociale gebiedsteams (in het kader van de 3 D's) zal ook op wijkniveau laagdrempelige toegang tot (gemeentelijke) voorzieningen worden georganiseerd (zie hiervoor ook programma 3a De 3 Decentralisaties). De prestatie indicatoren (PI's) die hierop van toepassing zijn zullen bij een eerstvolgende begrotingswijziging worden toegevoegd.	De laagdrempelige toegang was georganiseerd via de gebiedsteams. Volgend jaar hebben wij naar verwachting een beter beeld naar het oordeel van de cliënt over onze toegang tot ondersteuning.	Als gevolg van de gewijzigde werkwijze, is de tevredenheid nog niet gemeten.
	Oordeel cliënt over indicatiestelling***. (streefcijfer: 88% tevreden) <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>	Verdere invoering van de gekantelde werkwijze door integrale aanpak op alle levensdomeinen van de cliënt. Deze werkwijze wordt in BAR-verband uitgevoerd.	Eind 2015 zijn de voorbereidingen gestart om klanttevredenheid in 2016 te meten.	Als gevolg van de gewijzigde werkwijze, is de tevredenheid nog niet gemeten.
	Oordeel cliënt over hulp bij huishouden***. Streefcijfer 2015: 7,5 (nieuwe klanten) en 6,5 (bestaande klanten) <i>Realisatie 2015: 8,0 (nieuwe klanten) en 7,6 (bestaande klanten).</i>	Aandacht voor het behoud van een hoog kwaliteits- en serviceniveau blijft ook in 2015 een uitgangspunt. Dit wordt meegenomen bij de contractafspraken t.a.v. hulp bij het huishouden. Gezien de Rijksbeleidswijzigingen, de veranderende rol van de overheid en de nieuwe werkwijze, wordt in 2015 het behalen van een 7,5 (als ondergrens) realistisch geacht voor nieuwe klanten en een 6,5 voor bestaande klanten.	Op het terrein van huishoudelijke hulp meten we doorlopend de klanttevredenheid en monitoren steekproefsgewijs op de resultaten 'schoon huis'. Daarnaast onderhouden we intensief contact met aanbieders over de resultaten.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk zijn burgers in staat om deel te nemen aan de maatschappij				
	Oordeel cliënt over Wmo-hulpmiddelen***. Streefcijfer 2015: 7,5 <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>	De contracten voor de Wmo hulpmiddelen zijn in 2015 verlengd. Behoudt van een hoog kwaliteits- en serviceniveau blijft uitgangspunt..	Eind 2015 zijn de voorbereidingen gestart om klanttevredenheid in 2016 te meten.	Als gevolg van de gewijzigde werkwijze, is de tevredenheid nog niet gemeten.
Degenen die niet (meer) voor zichzelf kunnen zorgen, verlenen wij waar mogelijk ondersteuning en toegang tot noodzakelijke voorzieningen.	Oordeel cliënt over collectief vervoer***. Streefcijfer 2015: 7,3. Dit geldt ook voor het leerlingenvervoer.	Met de nieuwe aanbieder van collectief vervoer is afgesproken dat zij een klanttevredenheid nastreven van minimaal een 7,3.	Er wordt begin 2016 een tevredenheidsonderzoek gehouden over het jaar 2015. De cijfers komen half april 2016 beschikbaar.	In april 2016 informeren wij u middels een raadsinformatiebrief over de resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek.
Degenen die niet (meer) voor zichzelf kunnen zorgen, verlenen wij waar mogelijk ondersteuning en toegang tot noodzakelijke voorzieningen.	Oordeel cliënt over de mate waarin de ondersteuning / het hulpmiddel heeft bijgedragen aan het zelfstandig kunnen blijven wonen***. (streefcijfer: 82% is redelijk tot zeer zelfstandig) <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>		Eind 2015 zijn de voorbereidingen gestart om klanttevredenheid in 2016 te meten.	Als gevolg van de gewijzigde werkwijze, is de tevredenheid nog niet gemeten.
	Oordeel cliënt over de mate waarin de ondersteuning / het hulpmiddel heeft bijgedragen aan het kunnen meedoen aan de maatschappij***. (streefcijfer: 71% kan redelijk tot veel meedoen) <i>Realisatie 2015: meting 2016</i>	.	Eind 2015 zijn de voorbereidingen gestart om klanttevredenheid in 2016 te meten.	Als gevolg van de gewijzigde werkwijze, is de tevredenheid nog niet gemeten.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk zijn burgers in staat om deel te nemen aan de maatschappij				
Zoveel mogelijk mensen aan het werk.	<p>De ontwikkeling van het lokale bijstandsvolume is beter of gelijk aan het regionale - en/of landelijke volume (bron: gegevens Ministerie, Divosa).</p> <p>De ontwikkeling van het aantal jongeren in het cliëntenbestand is lager of gelijk aan het regionale volume (brongegevens Ministerie, Divosa).</p> <p>Het aantal WSW-cliënten dat doorstroomt naar een 'gewone' werkgever binnen de mogelijkheden van de werknemers is twee (bron: gemeentelijke administratie).</p>	<p>De invoering van de Participatiewet gebeurt per 1 januari 2015. De gemeente Ridderkerk heeft voor de invoering nauw samengewerkt met de gemeenten Albrandswaard en Barendrecht. Gezamenlijk wordt een leerwerkbedrijf en werkgeversservicepunt ontwikkeld. In het kader van de garantiebannen (onderdeel Participatiewet) wordt overleg gevoerd met de BAR-organisatie.</p> <p>De best practices van de regionale aanpak Jeugdwerkloosheid 2013-2014 wordt opgenomen in de uitvoering.</p>	<p>In samenwerking met gemeenten Albrandswaard en Barendrecht is het werkgeversservicepunt verder ontwikkeld en is een Participatie-netwerk opgezet. De eerste plaatsingen op garantiebannen binnen de BAR-organisatie zijn gerealiseerd. Volgens de cijfers van Divosa is de landelijke toename van uitkeringsgerechtigden 5%. De stijging over 2015 is in onze gemeente 8%.</p> <p>De regionale aanpak Jeugdwerkloosheid heeft in 2015 een vervolg gekregen. Daarnaast is de samenwerking met de regionale partner op dit gebied, de Jonge Krijger, voortgezet. Landelijk is het aantal jongeren tot 27 jaar met een bijstandsuitkering gestegen met 6,7%. Hoewel de toename van het aantal bijstands-uitkeringsgerechtigden in Ridderkerk lager ligt dan landelijk, is er bij het aantal jongeren in de bijstand in Ridderkerk sprake van een toename die hoger ligt dan landelijk gemiddeld (10 jongeren meer in het bijstandsbestand dan in 2014).</p>	<p>Met de start van de Impuls werk in de 2^e helft van 2015 hebben we extra geïnvesteerd op de begeleiding van uitkeringsgerechtigden naar werk.</p>

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk zijn burgers in staat om deel te nemen aan de maatschappij				
Zoveel mogelijk mensen aan het werk.	Het aantal WSW-werkplekken is gelijk aan de Rijksbijdrage (bron: gemeentelijke administratie). De doorlooptijd van aanvragen neemt met 25% af.	De cliënten die op 31 december 2014 op de wachtlijst WSW stonden, vallen in 2015 onder de garantiebanen. Naast de cliënten WSW vallen ook de instroom Wajong na 1 januari 2015 onder de garantiebanen. Voor publieke en private organisaties ligt een opgave om een bepaald aantal garantiebanen in te vullen.	De beoogde doelstelling t.a.v. het uitplaatsen van WSW-clieënten bij reguliere werkgevers is behaald. De Rijksbijdrage was in 2015 toereikend voor het aantal WSW-plaatsingen vanuit Ridderkerk. De werkprocessen zijn anders ingericht wat bijdraagt aan het verkorten van de doorlooptijden.	

* Bron: Waarstaatjegemeente

** De resultaten van gemeenten op deze vragen worden niet omgerekend naar een rapportcijfer.

*** bron: Tevredenheidsonderzoek Wmo

2.2.3a Programma De 3 Decentralisaties

2.2.3a.1 Inleiding

Per 1 januari 2015 is het kabinetsbesluit geëffectueerd dat een aantal maatschappelijke taken gedecentraliseerd worden naar de gemeenten. Het gaat om de Participatiewet, de overgang van Begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo en de overgang van de Jeugdzorg. Uitgangspunt van deze decentralisaties is dat de zorg en ondersteuning voor onze inwoners dichtbij en integraal wordt georganiseerd. Daarmee worden betere, maar ook goedkopere oplossingen gevonden.

De decentralisaties zijn gepaard gegaan met beleidsvrijheid, maar ook met forse verlagingen van budgetten. De veranderingen in het sociale domein hebben veel impact op de positie van de gemeente en de interne organisatie gehad (en nog steeds). De verantwoordelijkheden zijn toegenomen. En waar de nadruk in het verleden lag op 'zorgen voor', willen we ons richten op het 'zorgen dat' dingen gebeuren.

De grotere verantwoordelijkheid vraagt soms om een grootschaliger aanpak dan dat één gemeente aan kan. De gemeente Ridderkerk heeft daarom uitwerking van de decentralisaties samen met de gemeenten Barendrecht en Albrandswaard en in het kader van de Jeugdzorg met de regio Rotterdam opgepakt.

In programma 3a zijn 'De 3 Decentralisaties' opgenomen per onderdeel met als speerpunten:

- Communicatie
- De inwoner Centraal
- Integraliteit. Optimale samenwerking tussen domeinen en partners
- Inzet op preventie met behoud van een goede basis van zorg
- Mantelzorg en Vrijwilligerswerk
- Meetbare resultaten

2.2.3a.2 Trends en ontwikkelingen

Met de komst van de decentralisaties zijn de verwachtingen ten aanzien van de gemeente, partners en burgers veranderd. Gezamenlijk werken we toe naar een transformatie van het zorgstelsel. We beogen een beweging van zware naar lichte zorg, van de tweede naar de eerste lijn en van de eerste naar de nulde lijn. Een centraal element is de versterking van de eigen kracht van de burger en zijn of haar sociaal netwerk.

Bij de Wmo zien we dat 2015 vooral een overgangsjaar is geweest. Voor bestaande cliënten zijn de indicaties en zorgafspraken gecontinueerd tot er een herindicatie heeft plaatsgevonden. Ondertussen is geïnvesteerd in opleiding en kennisverwerving bij leden van de gebiedsteams. De herindicaties voor begeleiding zijn eind 2015 gestart en de eerste effecten van het nieuwe beleid worden daarom pas in 2016 zichtbaar.

Met aanbieders is een langdurige relatie aangegaan, en is een traject ingezet om de nieuwe werkwijze met elkaar verder door te ontwikkelen.

Bij Jeugd heeft de nadruk in 2015 gelegen in het inbedden en inrichten van de uitvoering die met de komst van de Jeugdwet tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid hoort. Zo hebben we er in samenwerking met zorgaanbieders voor gezorgd dat zij die reeds in zorg waren (overgangsrecht) zorg hebben behouden tot het einde van hun indicatie. Daarnaast hebben zij die met een nieuwe zorgvraag of een verzoek tot een verlengde zorgtoekenning zich meldden bij de gebiedsteams passende zorg en ondersteuning ontvangen. Een belangrijke kanttekening ten aanzien van de toegang tot zorg voor jeugdigen met een zorgvraag is dat zorgtoewijzingen ook via de huisarts, medisch specialist en gecertificeerde instellingen zijn verlopen.

In regionaal verband zijn we met de samenwerkende Rijnmond gemeenten in gesprek geweest over vervolgstappen die we willen nemen vanaf 2016 en verder ten aanzien van de verdere doorontwikkeling van inkoop, transformatie en innovatie van de jeugdhulp. Lokaal hebben we ons beziggehouden met het continueren van de afspraken met zorgaanbieders die inzet plegen via de gebiedsteams en daaromheen. Dit betreft aanbieders van jeugd- en opvoedhulp en extramurale zorg voor jeugdigen met een beperking. We hebben tevens contracten gesloten met aanbieders die zorg

leveren aan jeugdigen met een chronisch psychiatrische beperking zoals autisme. Deze contracten gaan in per 2016.

2.2.3a.3 Realisatie

In 2015 hebben in Ridderkerk 3 gebiedsteams, ieder team onderverdeeld in een sociaal team en een jeugd/gezinsteam, gefunctioneerd, onder leiding van 2 coördinatoren. Tegen het einde van het jaar is 1 van de coördinatoren vertrokken en is besloten de aansturing in de toekomst te laten plaatsvinden door 1 coördinator, ondersteund door een management assistent. Deze in de wijk zichtbare gebiedsteams, bestaande uit (zorg)professionals met diverse expertises (multidisciplinair), werken nauw samen met partners zoals het centrum van jeugd en gezin (jeugdgezondheidszorg) onderwijs, huisartsen, specialistische zorgaanbieders, jeugdbescherming en –reclassering, welzijn en met informele zorgverleners en geven invulling aan de bestaande en nieuwe jeugdzorgtaken. Deze werkwijze is laagdrempelig en gericht op het herstel van zelfredzaamheid en eigen kracht. Lichte ondersteuning waar het kan, zwaardere zorg waar het moet.

In de bestuursrapportage sociaal domein 2015 is per kwartaal inzichtelijk gemaakt wat de instroom was in de gebiedsteams. En in hoeveel van de casussen doorverwijzing naar specialistische hulp buiten het wijkteam onderdeel was van de ondersteuning (en in hoeveel van de casussen niet). Door het jaar heen is een omslag te zien van aan het eind eerste kwartaal 67% van casussen met doorverwijzing (en 33% zonder) naar aan het eind vierde kwartaal 32% met doorverwijzing (en 68% zonder).

Participatiewet

Alleen jongeren die volledig arbeidsongeschikt zijn, komen nog in aanmerking voor een Wajong-uitkering van UWV. De anderen zijn een gemeentelijke verantwoordelijkheid geworden per 1 januari 2015.

In 2015 heeft de nieuwe doelgroep, zoals hiervoor omschreven, een plek gekregen in de werkprocessen. De samenwerking met UWV en onderwijs zijn in deze opgepakt. Daarnaast zijn twee belangrijke elementen hierin het participatienetwerk en het werkgeversservicepunt:

- Participatienetwerk: er is afgesproken om een participatienetwerk op te zetten, niet in de vorm van een fysiek centraal ankerpunt zoals een leerwerkbedrijf, maar in de vorm van een netwerkorganisatie. Dit participatienetwerk is in 2015 opgebouwd en bestaat uit diverse organisaties die mensen zonder werk een diversiteit aan leerwerkplekken bieden waar zij 'op maat' kunnen participeren.
- Werkgeversservicepunt: in afstemming met de arbeidsmarktregio is de werkwijze verder ontwikkeld. De samenwerking met de arbeidsmarktregio is in 2015 nader gestroomlijnd.
- Voor een verdere beschrijving van de ontwikkelingen in het kader van de Participatiewet verwijzen we naar '3. Programma De burger als Klant'.

Jeugdhulp

Door de decentralisatie van de Jeugdhulp hebben we vanaf 2015 niet alleen de taken meer voor de vrijwillige preventieve jeugdhulp (zoals consultatiebureau, schoolarts, cursus/trainingsaanbod) maar zijn we verantwoordelijk geworden voor alle vormen van jeugdhulp, dus ook de gedwongen jeugdhulp. Dit houdt in dat we verantwoordelijk zijn voor:

- hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen;
- alle vormen van jeugdhulp (inclusief het onderdeel 'preventie' van de jeugdgezondheidszorg, specialistische hulp voor jeugd-ggz, jeugd met verstandelijk beperking en gesloten jeugdhulp);
- de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen;
- de uitvoering van jeugdreclassering.

Om deze (nieuwe) taken vorm te geven zijn er in Ridderkerk drie gebiedsteams (Zuid, Noord en Centrum) gevormd. In deze gebiedsteams zijn o.a. jeugdprofessionals met diverse expertises (multidisciplinair), werkzaam onder leiding van een gemeentelijke coördinator Welzijn & Zorg.

De samenwerkende gemeenten Jeugdhulp Rijnmond hebben in 2013 met zorgaanbieders afspraken gemaakt omtrent zorgcontinuïteit vanaf 2015 en dit vastgelegd in een tweejarig Regionaal Transitie Arrangement. Dit arrangement vormt het kader waarbinnen budget- en volumeafspraken met aanbieders gemaakt zijn.

In 2014 is er een Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond opgericht, die als doel heeft het regelen van de beschikbaarheid van duurdere en specialistische zorg.

De GR heeft voor onze gemeente voor 2015 de inkoop geregeld voor de uitvoering van gesloten jeugdhulp, crisiszorg, pleegzorg, residentiële, intramurale zorg en/of specialistische zorg voor jeugdigen.

Lokaal hebben we voor 2015 de inkoop van extramurale zorg voor Jeugd met een beperking en de subsidiëring voor ambulante jeugd- en opvoedhulp vormgegeven, die heel direct in en om de gebiedsteams zijn georganiseerd.

Het was een dynamisch jaar 2015 dat vol in het teken stond van inspanningen die het verlenen van de juiste zorg en ondersteuning mogelijk maakte, waarmee de zorgcontinuïteit gegarandeerd werd en het faciliteren van de nieuwe, en andere opdracht voor de jeugdprofessionals in een nieuw zorglandschap. Het was het jaar van de afstemming, inregelen, ontmoeten en organiseren. Er was veel goed voorbereid op de komst van de gebiedsteams maar er waren ook onderwerpen waar we ons niet op hebben kunnen voorbereiden. Hierbij kan gedacht worden aan de PGB-problematiek bij de SVB, de minimale overdracht van gegevens van cliënten waardoor we veel extra inspanning moesten verrichten om ervoor te zorgen dat cliënten de zorg bleven houden waar dat nodig was.

De benutting van de zorg, die is ingekocht via de Gemeenschappelijke Regeling, is voor Ridderkerk op basis van de meest recente tussenstand naar verwachting 10% groter dan begroot. De oorzaak hiervoor is met name gelegen in een groot beroep op geestelijke gezondheidszorg. De financiële effecten zijn niet direct merkbaar door toepassing van het regionaal gehanteerde vlaktaksmodel. Door toepassing van dit model heeft het werkelijk zorggebruik 2015 effect op de bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling in de jaren 2017, 2018 en 2019.

Wmo 'nieuwe stijl'

Vanaf 1 januari 2015 was de decentralisatie van de begeleiding een feit. Hiermee is de gemeente verantwoordelijk geworden voor ondersteuning en begeleiding van hun burgers met een ondersteuningsvraag. Hierbij hoort ook de extramurale dagbesteding en het beschermd wonen. Bij het beschermd wonen is voor GGZ-cliënten een waarborg ingebouwd dat zij nog vijf jaar de ondersteuning houden waar zij nu al gebruik van maken.

Alle aanbieders zijn in de gelegenheid gesteld om een (langdurige) koepelovereenkomst af te sluiten, zodat zorgcontinuïteit maximaal is gewaarborgd. Burgers met een bestaande indicatie voor begeleiding hebben in 2015 gebruik kunnen maken van het overgangsrecht, waarmee hun zorg is gecontinueerd tijdens de transitie. Daarnaast zijn er nieuwe aanvragen gekomen bij de gebiedsteams, waarbij passende zorgtoekenning heeft plaatsgevonden.

Naast de maatwerkvoorzieningen voor begeleiding zijn ook enkele preventieve en innovatieve voorzieningen ingezet. Er is een innovatiefonds beschikbaar gesteld, waaruit eind 2015 enkele mooie initiatieven in gang zijn gezet zoals de buurtman/vrouw, buurtcirkels, een inloopcoach GGZ en een ontmoetingsplein.

Voor begeleiding aan dak- en thuislozen is een afspraak gemaakt met de centrumgemeente Rotterdam. Achtergrond hierbij is dat het ingewikkeld is om een woonplaats toe te kennen aan deze groep en samenwerking hierin nodig is.

De nieuwe taken maken integraal onderdeel uit van de Wmo, waarvoor de gemeente al verantwoordelijk was. Zie hiervoor ook: *Programma 3 De burger als Klant*.

In de financiële paragraaf van programma 3a worden uitsluitend de nieuwe middelen opgenomen die vanuit het Rijk overkomen. De overige middelen vallen onder Programma 1 of 3.

2.2.3a.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 3a De 3 Decentralisaties

Nr.	programma 3A: De 3 Decentralisaties	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Verschil	
	Lasten		-11.113.200	-15.298.400	-13.444.800	1.853.600	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	WMO 'nieuwe stijl'		-4.505.200	-4.563.200	-3.256.600	1.306.600	V
2	Jeugdhulp		-6.608.000	-6.330.900	-5.937.200	393.700	V
3	Participatie		pm	-826.500	-580.700	245.800	V
4	Werkgelegenheid			-3.577.800	-3.670.300	-92.500	N
	Baten		-	-	9.100	9.100	V
2	Ouderbijdrage Jeugd			-	5.100	5.100	V
3	Participatie				4.000	4.000	V
	Saldo van baten en lasten		-11.113.200	-15.298.400	-13.435.700	1.862.700	V
5	dotatie reserve				-	-	
6	onttrekking reserve				-	-	
	Gerealiseerde resultaat		-11.113.200	-15.298.400	-13.435.700	1.862.700	V

2.2.3a.5 Toelichting afwijkingen programma 3a De 3 Decentralisaties

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van programma 3a zijn binnen het door de gemeenteraad totaal geautoriseerde bedrag gebleven.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
1 Wmo nieuwe stijl		
Lasten	n.v.t.	1.306.600
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 1.306.600		

Ondersteuning vrijwilligers t.b.v. de jeugd

Het traject 'begeleiding vrijwilligers in de jeugdhulp' is nog niet afgerond. Hierdoor is een incidenteel voordeel ontstaan van € 29.800. Om hieraan verder uitvoering te geven stellen wij voor het resterende budget door te schuiven naar 2016.

Wmo begeleiding en overige in natura

Vanwege achterstand bij de SVB zijn de meeste facturen nog niet in de cijfers verwerkt. Het jaar 2015 is als overgangsjaar te beschouwen waaraan nog geen conclusies kunnen worden verbonden. Het voordeel van € 633.000 is incidenteel.

Wmo Compensatie zieken en gehandicapten

De Wtgc is vervallen en hiervoor in de plaats is de regeling gekomen voor (aanvullende) ziektekostenverzekering voor minima. Dit geeft een incidenteel voordeel van € 370.200.

Wmo Mantelzorgwaardering

Er zijn in 2015 minder pluimen aangevraagd dan verwacht. Daarnaast was nog een deel van het budget gereserveerd voor verdere initiatieven op het gebied van mantelzorg. Dit is niet gebeurd in 2015. Hierdoor is er een incidenteel voordeel van € 160.200.

Wmo Maatschappelijke opvang

Er is sprake van een incidenteel voordeel van € 72.600, omdat er nog geen facturen van de gemeente Rotterdam zijn ontvangen voor activiteiten die door de gemeente Rotterdam worden uitgevoerd voor o.a. dak- en thuislozen.

Wmo Algemene voorzieningen

Beoordeling en besluitvorming inzake projectvoorstellen van zorgaanbieders en welzijnsinstellingen voor het fonds voor innovatie en preventie hebben pas in de tweede helft van het jaar plaats

gevonden. Hierdoor kon voor goedgekeurde projecten slechts een deel van de middelen van 2015 worden besteed. Het incidentele voordeel is € 80.500.

Inzet in gebiedsteams

Gezien de druk op de gebiedsteams is hier in 2015 versterkt op ingezet. Dekking hiervoor is gevonden vanuit de onderuitputting op 'Extramurale hulp voor jeugd met een beperking'. Het incidentele nadeel is -€ 75.600.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordeel van € 35.900.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
2/5 Jeugdhulp		
Lasten	n.v.t.	393.700
Baten	n.v.t.	5.100
Voordelig saldo € 398.800		

PGB jeugd met een beperking/WMO begeleiding en overige PGB

In mei 2016 ontvingen wij van de Sociale verzekeringsbank informatie over de werkelijke bestedingen van onze cliënten / budgethouders van onze verstrekte voorschotten. Er is een voordelig verschil van € 243.800 dat wordt veroorzaakt omdat de gemeente het maximum betaald heeft op de voorschotten, uitgaande van maximale benutting van indicatie/rechten door budgethouders. In de praktijk zijn de budgetten niet volledig benut.

Extramurale hulp voor jeugd met een beperking

Er is een overschot ontstaan omdat veel cliënten hebben gekozen voor de Wet Langdurige zorg (wordt bekostigd door het Zorgkantoor) in plaats van de Jeugdwet (wordt bekostigd door de gemeente). Deze keuzemogelijkheid geldt voor één jaar. Het incidentele voordeel is € 150.300.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordeel van € 4.700.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
3/6 Participatie		
Lasten	n.v.t.	245.800
Baten	n.v.t.	4.000
Voordelig saldo € 249.800		

Reïntegratieprojecten

Met het Project Impuls Werk is in de tweede helft van het jaar een inhaalslag gestart. In de eerste helft van 2015 hebben zich weinig klanten vanuit de nieuwe doelgroepen aangemeld voor een uitkering. Hierdoor is de investering in trajecten voor de nieuwe doelgroep achtergebleven bij de verwachting. Er is een incidenteel voordeel van € 257.900.

Diverse kleine verschillen

Er zijn kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel van -€ 8.100.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
4 Werkgelegenheid		
Lasten	n.v.t.	-92.500
Baten	n.v.t.	0
Nadelig saldo -€ 92.500		

Sociale werkvoorziening

Door een grotere taakstelling is er meer uitgegeven dan geraamd. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 96.400.

Diverse kleine verschillen

Er zijn kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordeel van € 3.900.

Totaal afwijkingen programma 3a De 3 Decentralisaties	Bedrag
Lasten	1.853.600
Baten	9.100
Saldo	1.862.700

2.2.3a.6 Prestatie-indicatoren en activiteiten

Wat gaan we er voor doen in 2015?	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijkingen
Uitvoering geven aan de nieuwe rol als systeemverantwoordelijke in het sociaal domein.	Door te gaan werken met gebiedsteams hebben we invulling gegeven aan onze rol als integrale regievoerder en uitvoerder. De gebiedsteams zijn door het jaar heen steeds meer in hun rol gegroeid, wat onder meer zichtbaar is uit het feit dat aan het begin van het jaar de casussen waarbij werd doorverwezen naar specialistische hulp buiten het wijkteam in de meerderheid waren, terwijl dat aan het eind van het jaar is omgekeerd; deze zijn dan in de minderheid (zie bestuursrapportage Sociaal domein kwartalen 1-4 2015).	
Starten met een nieuwe toegang.	Door samenspel van gebiedsteams, netwerk en KCC hebben we een laagdrempelige toegang gecreëerd.	
Inzetten op de transformatie.	Het jaar 2015 stond in het teken van de transitie. De transformatie moet nog gestalte krijgen. In 2015 is gestart met vier interne programma's die de transformatie verder faciliteren.	
Inzetten op preventie: invulling geven aan de verschuiving van zware naar lichtere vormen van hulp.	In 2015 is gestart om via de keukentafelgesprekken samen met de inwoner en zijn omgeving te kijken naar een passende ondersteuning. Daarnaast is gewerkt aan een jeugd- en welzijnskader waarin ambities t.o.v. preventieve activiteiten worden opgenomen.	

2.2.4 Programma De burger als (Wijk)bewoner

2.2.4.1 Inleiding

Bij het programma De burger als (Wijk)bewoner gaat het om prettig wonen, werken en verblijven in alle wijken in Ridderkerk. Daarvoor werkt de gemeente samen met burgers, bedrijven en instellingen aan:

- Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van de wijk voor (en waar mogelijk samen met) de bewoners;
- De beheer- en realisatietaken adequaat uitvoeren;
- De wijken continu aanpassen aan de eisen van de tijd;
- De wijken en gebouwen (milieu hygiënisch) duurzaam maken.

Het onderhouden van veel en goede contacten met bewoners, bedrijven en instellingen is van belang, waarbij wij inspelen op hun vragen en behoeften.

2.2.4.2 Trends en ontwikkelingen

Op weg naar een betere afvalscheiding.

Op 15 oktober 2015 heeft de raad de startnotitie "Op weg naar een betere afvalscheiding" vastgesteld. Wij streven naar een sorteerpercentage van goede grondstoffen uit het restafval van 75% in 2020. Nu is dat nog 51% (per 2015).

Openbaar vervoer

Vervoer per bus

In 2014 is in opdracht van Ridderkerk, ondersteund door de MRDH/Stadsregio in het kader van een pilot maatwerkvervoer, gestart met buslijn 601. Inmiddels heeft deze buslijn zijn waarde bewezen. In 2015 is gestart met overleg met de RET en de MRDH om na te gaan onder welke voorwaarden deze buslijn per maart 2017 in de reguliere bus-concessie kan worden opgenomen.

Vervoer over water

De Waterbus en het Driehoeksveer bewijzen al vele jaren hun waarde in het netwerk van openbaar vervoer. Voor Ridderkerk zijn deze verbindingen over water van grote waarde. Medio 2015 is de waterbus een directe lijnverbinding gestart naar het molengebied in Kinderdijk, waardoor voor Ridderkerk in de spits meer afvaarten worden gerealiseerd. Omdat dit concurrentie biedt op het Driehoeksveer, de overstap van de Waterbus uit Rotterdam naar Kinderdijk, volgen wij deze ontwikkeling nauwgezet.

Vervoer per fiets

Fietsen is gezond en het is een duurzaam alternatief voor de auto. Wij besteden daarom veel aandacht aan het realiseren en onderhouden van goede en veilige fietspaden en –voorzieningen. De laatste jaren is, conform het ingezette beleid vanuit de module Langzaam Verkeer (ketenmobiliteit), geïnvesteerd in stallingsmogelijkheden voor fietsen bij bushaltes. Van die voorzieningen wordt goed gebruik gemaakt. In 2015 is de fietsverbinding vanaf de rotonde Vlietlaan-Donkerslootweg via Westmolendijk en Molensteeg richting centrum verbeterd. Onder regie van de Provincie Zuid-Holland wordt een snelfietsroute voorbereid door Ridderkerk, Barendrecht en Albrandswaard. Tevens werd ingezet op gedragsverandering: minder autogebruik en meer fietsgebruik staat daarbij voorop. Dit krijgt vooral vorm door - naast te investeren in goede voorzieningen voor fietsers - het blijven ondersteunen van verkeerseducatie in het basis- en voortgezet onderwijs.

2.2.4.3 Realisatie

Leef- en werkomgeving

Ondanks dat het budget voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte de afgelopen jaren is verminderd blijkt uit de in het najaar van 2015 gehouden enquête 'waar staat je gemeente' de tevredenheid van de burger over een uiteenlopend aantal onderdelen.

Ten opzichte van het landelijke cijfer (tussen haakjes) voor een gemeente tussen de 25.000 en 50.000 inwoners 'scoort' de tevredenheid van de burger in Ridderkerk hoger.

De uitdaging om het woongenot met de beperkte middelen te behouden lijkt hiermee geslaagd.

Het onderzoek of het onderhoudsniveau in de wijken rondom winkelgebieden en zorgzones verhoogd moet worden, gaf deze positieve richting al aan. Vanuit de wijkoverleggen kwamen geen specifieke aandachtsgebieden naar voren om het onderhoudsniveau te verhogen.

Het zwerfafval blijft een hardnekkig probleem. Daar is onvrede over, al lijkt hier tevens een trendbreuk te ontstaan doordat burgers meer bewust omgaan met de openbare ruimte. De burgers zijn regelmatig actief betrokken bij de ontwikkelingen in de openbare ruimte en het "schouwen nieuwe stijl" levert voor de schouwers en de gemeente een bredere kijk op de beleving van de woonomgeving van de wijkbewoner.

De participatie rondom de (her)inrichting van speelterreinen leidt tot een zodanige betrokkenheid van de buurtbewoners dat er minder vandalisme plaatsvindt. Ook initiatieven vanuit de buurt worden ondersteund. De vraag van buurtkinderen om een boomhut te mogen bouwen is als voorbeeld hiervan gehonoreerd.

De uitvoering van het natuurlijk spelen in het Reijerpark met diverse partners en inwoners mag tevens als een succes genoemd worden.

De kwaliteit van de leefomgeving wordt mede bepaald door de groen- en watervoorzieningen en recreatieve mogelijkheden, zowel binnen de bebouwing als daarbuiten. Deze kwaliteit van de leefomgeving moet bewaakt en waar mogelijk verbeterd worden. Het in 2015 vastgestelde handboek openbare ruimte geeft hier de handvatten voor aan.

Groen- en watervoorzieningen

Een voorbeeld voor het werken aan verbeteringen is het Waalbos. De aanleg van de 2^e fase Waalbos is eind 2015 gestart en daarmee is ook de afronding van het Waalbos in zicht (rond de jaarwisseling 2016/2017). Beheer en onderhoud zal overigens niet door de gemeente ter hand worden genomen. In 2015 is een beheerovereenkomst gesloten met Staatsbosbeheer.

Voor de recreatiegebieden is het overleg gestart met de provincie en de recreatieschappen over de organisatorische toekomst, het beheer en onderhoud en de ontwikkelingen van deze gebieden.

De tevredenheid van de burger over de woonomgeving hangt nauw samen met de kwaliteit van de flora en fauna. Met de ondertekening in 2015 van het convenant bijvriendelijk handelen is hiermee ook een stap in de goede richting gezet.

Qua procedure wordt de late melding van Rijkswaterstaat over de noodzakelijke kap van bomen als negatief beschouwd omdat de direct betrokken partijen pas vlak voor de daadwerkelijke kap konden worden geïnformeerd.

Naast een ruim aanbod aan hoogwaardige voorzieningen in het centrum is een goed voorzieningen niveau op wijkniveau essentieel. Juist de tevredenheid daarover scoort bij de burgers van Ridderkerk lager dan het landelijk gemiddelde.

Duurzaamheid

Vermindering milieubelasting blijft nodig zodat de bewoners van Ridderkerk in een schone, duurzame omgeving kunnen wonen.

Het initiatief van de winkeliersvereniging Vlietplein om de plastic tas "uit te bannen" draagt bij aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid de milieubelasting te verminderen.

Naast het afval scheiden aan de bron, dus bij de burger in huis, wordt het scheiden van afval in de openbare ruimte mogelijk door het plaatsen van duo afvalbakken voor plastic en metalen verpakkingen en drankkartons (PMD) en restafval) en/of trioafvalbakken (PMD, papier en restafval). De eerste sorteeraanlyse van het afval in de triobakken op het Vlietplein en Dillenburgplein geven een positief beeld.

Daarnaast loopt de inzamelactie kleine elektrische apparaten bij de kinderboerderij De Dierenhof uitstekend met als resultaat de tweede plaats van deze landelijk inzamelactie van Wecycle.

Eind 2015 heeft de gemeente zich aangemeld deel te nemen aan de pilot Nieuwe beloningssystemen. In de aanvraag is aangegeven deze pilot, PMD afvalscheiding, uit te voeren met alle basisscholen die daaraan willen deelnemen. Naast het scheiden van PMD gaan de deelnemende scholen zwerfafvalacties uitvoeren.

In 2015 is de Afvalwijzer, de app voor de inzameling van het huishoudelijk afval, van start gegaan.

Deze wordt steeds vaker door inwoners gebruikt. Deze is ook digitaal via de website van de gemeente te raadplegen.

De afvalcommunicatie is steeds meer gestructureerd. In samenwerking met de Winkeliersvereniging Vlietplein is er een actie Eigen Tas Mee gehouden waarvoor andere winkelcentra ook belangstelling toonden. De organisator van dit evenement heeft in 2015 voorbereidingen getroffen om in 2016 voor de zomervakantie afvallessen op alle basisscholen te gaan verzorgen met het lesprogramma van Riet Saaikel. Onze communicatie heeft ertoe bijgedragen dat de inzamelpunten van Wecycle (kleine elektrische apparaten) en Vet, recycle het! op Kinderboerderij Dierenhof het goed doen. De inzameling van PMD moest op gang komen.

De Garantieregeling oud papier 2015 is in de raadsvergadering van 22 januari 2015 vastgesteld. Met deze regeling wordt de financiële zekerheid voor de inzamelende organisaties gewaarborgd.

Werkstages

Het bedrijventerrein Donkersloot is de locatie om werkervaring op te doen in het onderhoud van de openbare ruimte voor inwoners met een uitkering op grond van de Wet Werk en Bijstand (WWB) en met name voor hen die een grotere achterstand tot de arbeidsmarkt hebben.

Onder de naam *MensenWerk* voeren deze medewerkers diverse werkzaamheden uit en worden zij intensief zowel op sociaal gebied als vakinhoudelijk begeleid om de kans te vergroten structureel deel te kunnen nemen op de arbeidsmarkt. Doel hierbij is het job-ready maken van de doelgroep en uitstroom te stimuleren.

2.2.4.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 4 De burger als (Wijk)bewoner

Nr.	programma 4: Burger als (Wijk)bewoner	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
	Lasten	-19.507.200	-20.411.200	-21.214.300	-20.616.500	597.800	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	<i>Wegen, straten en pleinen</i>	-4.516.800	-4.579.529	-4.933.200	-3.998.400	934.800	V
2	<i>Huisvesting onderwijs</i>	-3.321.100	-3.440.000	-3.383.500	-3.509.800	-126.300	N
3	<i>Openbaar groen en openluchtrecreatie</i>	-1.567.300	-1.494.700	-1.776.100	-1.691.500	84.600	V
4	<i>Afvalverwijdering en -verwerking</i>	-3.920.600	-3.836.651	-3.942.900	-4.148.300	-205.400	N
5	<i>Riolering (gecombineerd)</i>	-2.512.600	-3.072.420	-2.597.200	-2.601.300	-4.100	N
6	<i>Overige producten</i>	-3.668.800	-3.987.900	-4.581.400	-4.667.200	-85.800	N
	Baten	3.078.200	2.373.000	3.004.200	3.365.200	361.000	V
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
7	<i>Handel en Ambacht</i>	618.900	649.100	754.800	769.300	14.500	V
4	<i>Afvalverwijdering en -verwerking</i>	323.200	221.000	408.000	650.800	242.800	V
5	<i>Riolering (gecombineerd)</i>	79.500	63.000	63.000	121.400	58.400	V
6	<i>Overige producten</i>	2.056.600	1.439.900	1.778.400	1.823.700	45.300	V
	Saldo van baten en lasten	-16.429.000	-18.038.200	-18.210.100	-17.251.300	958.800	V
8	dotatie reserve	-2.213.100	-2.150.200	-1.975.200	-1.967.100	8.100	V
9	onttrekking reserve	1.798.400	2.423.100	2.559.300	2.147.700	-411.600	N
	Gerealiseerde resultaat	-16.843.700	-17.765.300	-17.626.000	-17.070.700	555.300	V

2.2.4.5 Toelichting afwijkingen programma 4 De burger als (Wijk)bewoner

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De lasten van programma 4 zijn binnen het door de gemeenteraad totaal geautoriseerde bedrag gebleven.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>1 Wegen, straten en pleinen</i>		
Lasten	n.v.t.	934.800
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 934.800		

Planmatig onderhoud wegen

Er is een voordeel van € 492.500 is ontstaan door het uitstellen van het planmatig onderhoud. Het uitstellen is veroorzaakt door onder meer: nog lopende participatie trajecten, combineren van onderhoud met komende (investerings)projecten en het in 2015 gestart onderhoud dat in 2016 wordt afgerond en afgerekend.

Deze mutatie wordt verrekend met de reserve verharding (zie onder reserves). Hierdoor werkt deze mutatie per saldo budgettair neutraal uit voor de rekening.

Dagelijks onderhoud wegen

Er is sprake van incidentele voordelen van € 115.000, omdat subsidies vanuit de stadsregio bij de begroting 2015 nog niet volledig waren meegenomen en omdat een aantal reparatiewerkzaamheden, mede als gevolg van de milde winter, is meegevallen.

Op deze post worden de belastingen van Waterschap Hollandse Delta (WSHD) voor alle eigendommen van de gemeente (onderdeel wegenbelasting) verantwoord. Hiervoor is te weinig begroot. Het structureel nadeel is -€ 25.000.

Er is sprake van een voordeel op de aanleg van de rotonde Donkerslootweg-Vlietlaan. De uitgaven 2015 vielen lager uit dan geraamd. Daarnaast is er een subsidie ontvangen die niet was geraamd. Deze mutaties verklaren grotendeels het incidentele voordeel op kapitaallasten van € 253.700. Gevolg hiervan is dat € 189.600 minder verrekend wordt met de algemene reserve (Zie hoofdstuk 7 onder reserves). Een deel van de werkzaamheden voor het verbeteren van de haltetoegankelijkheid van bushaltes voor minder validen wordt in 2016 uitgevoerd (Rijksstraatweg en Vlietlaan). Het restantbudget hiervoor ad € 19.000 moet daarom doorschuiven naar 2016.

Straatreiniging

Op het bestek straatreiniging en verwijderen onkruid op verharding voor 2015 is een aanbestedingsvoordeel ontstaan van € 143.100.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die samen een incidenteel nadeel geven van -€ 44.500.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>2 Huisvesting onderwijs</i>		
Lasten	n.v.t.	-126.300
Baten	n.v.t.	0
Nadelig saldo -€ 126.300		

Kapitaallasten

Het incidenteel nadeel van -€ 126.300 wordt voornamelijk veroorzaakt door extra afschrijvingslasten. Voor de school De Reijer is vervangende nieuwbouw gekomen. Van de gesloopte school bleek er nog een restant boekwaarde te zijn die in 2015 ineens is afgeschreven.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>3 Openbaar groen en openluchtrecreatie</i>		
Lasten	n.v.t.	84.600
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 84.600		

Openbaar groen planmatig onderhoud

Bij het aanleggen van kabels en leidingen wordt er schade veroorzaakt in het groen. Het Nutsbedrijf is verplicht de schade te herstellen en toekomstig onderhoud aan het groen, wat eerder nodig is dan gepland, te vergoeden. Deze inkomsten waren niet geraamd. Schade die is aangebracht aan gemeentelijke bomen kon op de dader worden verhaald. Bij elkaar is dit een voordeel van € 26.400. Hiervan is € 10.000 structureel.

Aanleg recreatiegebieden

Door het zeer natte najaar en winter zijn de werkzaamheden voor de aanleg van het strandje Ringdijk Slikkerveer in november 2015 stil gelegd. De voltooiing is vanaf maart april 2016 weer opgepakt. Voorgesteld wordt om het restantbudget van € 78.000 door te schuiven naar 2016. Aangezien dit bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die samen een incidenteel nadeel geven van -€ 19.800.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>4/8 Afvalverwijdering en -verwerking</i>		
Lasten	n.v.t.	-205.400
Baten	n.v.t.	242.800
Voordelig saldo € 37.400		

Afvalverwijdering en -verwerking

Voor de inrichting van de NV BAR Afvalbeheer zijn in 2015 frictiekosten ontstaan. Het aandeel van Ridderkerk in dit incidenteel nadeel is -€ 79.300. Daarover is de gemeenteraad in september 2015 geïnformeerd.

Het bleek noodzakelijk schade aan minicontainers te repareren en minicontainers en ondergrondse containers te vervangen. Met dit nadeel van -€ 87.200 is in de begroting geen rekening gehouden. Door gestegen hoeveelheden restafval en grof afval zijn de kosten van het Afvalbrengrstation toegenomen. Dit is een structureel nadeel van -€ 37.600.

Voorziening afvalstoffenheffing

De hogere kosten van afvalinzameling en verwerking zijn gedekt door een hogere aanwending van de voorziening afvalstoffenheffing. Dit is een voordeel van € 199.400. Verder is de dividenduitkering van de NV MAR in de 2^e tussenrapportage 2015 gebaseerd op het verwachte dividend over 2015 en niet op het werkelijk ontvangen dividend over 2014. Dividenden moeten verantwoord worden in het jaar waarin zij worden uitgekeerd en dat is altijd van een voorafgaand jaar. Het nadeel is gedekt door een hogere aanwending van de voorziening afvalstoffenheffing van € 25.400.

Het restant van de hogere aanwending van de voorziening van € 12.000 betreft een iets lagere opbrengst afvalstoffenheffing en iets minder kwijtschelding.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een voordeel van € 4.700 opleveren.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>5/9 Riolering</i>		
Lasten	n.v.t.	-4.100
Baten	n.v.t.	58.400
Voordelig saldo € 54.300		

Beheer eindgemalen

Door de nieuwbouw van het gemaal P01 en het buitenbedrijf stellen van het oude gemaal is er minder onderhoud nodig geweest dan geraamd. Bovendien is minder onderhoud aan eindgemalen nodig gebleken. Dit incidentele voordeel van € 41.300 wordt verrekend met de voorziening rioolheffing. Hierdoor werkt het per saldo budgettair neutraal uit voor de rekening.

Riolering dagelijks onderhoud

Er is een incidenteel voordeel van € 85.900 omdat de aanbesteding van het bestek reinigen kolken en reinigen en inspecteren riolering pas medio 2015 is aanbesteed. Daardoor is de uitvoering pas in augustus/september gestart. Hierdoor zijn de uitgaven pas in het 4e kwartaal begonnen.

Verder zijn in 2015 bedragen ontvangen van gemeentewerken Rotterdam voor afvalwater afkomstig uit de Beverwaard. Het betrof een inhaalslag over 2013, 2014 en 2015. Dit is een incidenteel voordeel € 50.300.

Er is incidentele hogere toevoeging van -€ 208.200 aan de voorziening vervanging riolering gedaan. In 2015 is een gedeelte van het hoofdriool in de Poesiatstraat als nieuwe aansluiting op het nieuwe gemaal P01 is aangelegd. Daarnaast is een gedeelte van het hoofdriool onder de nieuw aangelegde rotonde in de Vondellaan ter hoogte van de Westmolendijk aangelegd. Deze gecombineerde aanleg met de rotonde was noodzakelijk om de rioolproblematiek achter de woningen aan de Westmolendijk in de toekomst op te kunnen lossen. De werkzaamheden zijn voorzien in het GRP.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een voordeel van € 49.900 opleveren.

Verrekening met voorziening rioolheffing

Alle mutaties op riolen en gemalen (inclusief het nadeel op de rioolheffing en een gering resultaat op kwijschelding, beiden op programma 5) worden verrekend met de voorziening rioolheffing. Per saldo is dit een voordelige aanwending van € 35.100 incidenteel.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>6/10 Overige producten</i>		
Lasten	n.v.t.	-85.800
Baten	n.v.t.	45.300
Nadelig saldo -€ 40.500		

Waterwegen planmatig onderhoud

In 2015 heeft de gemeente bij het baggeren van waterwegen gewerkt aan een inhaalslag waardoor de kosten hoger zijn. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 29.500. Deze mutatie wordt verrekend met de reserve waterhuishouding (zie onder reserves). Hierdoor werkt het per saldo budgettair neutraal uit voor de rekening.

Gebouw C Koningsplein

Er sprake van een incidenteel voordeel van € 15.000 door lagere energiekosten door huuropzegging per 1 januari door de huurder van Grand Café Het Plein (Optisport).

Een incidenteel nadeel is ontstaan van -€ 41.000 door achterstallig onderhoud.

Overige gebouwen

Een aantal leegstaande panden is in 2015 gesloopt of verwijderd. Met deze kosten van -€ 121.900 is geen rekening gehouden. Er is een incidenteel nadeel op de kapitaallasten van -€ 46.100. Door de sloop van het gebouw Anjerstraat 6 moest de restant boekwaarde ineens afgeschreven worden. De extra afschrijving wordt gedekt uit de kapitaallastenreserve van Anjerstraat 6. Zie ook de toelichting onder reserves.

Ook de boekwaarde boven de marktwaarde van het pand Amaliastraat 32 moest op grond van de begrotingsvoorschriften extra worden afgeschreven. Hierdoor is een incidenteel nadeel ontstaan van -€ 27.700.

Rouwcentrum Vredehof

Met de komst van een particuliere aanbieder van rouwkamers (2014) is er een zichtbare terugval in verhuur van het rouwcentrum. Hoewel er sprake is van een lichte stijging van verhuur ten opzichte van 2014 is de opbrengt lager dan geraamd. Het incidenteel nadeel is -€ 27.300.

Bodem

De sanering van het volkstuincomplex aan de Hogeweg geeft een incidentele nadeel van -€ 57.800. De overschrijding is veroorzaakt door een aantal factoren. Er is meer verontreinigd puin ontgraven dan was voorzien. Slechte weersomstandigheden van de laatste maanden hebben gezorgd voor stagnatie van het werk, waardoor meer uren moesten worden gemaakt door zowel aannemer als milieukundig begeleider. Beide aspecten zorgen daarnaast nog voor vervolgcosten als: langere huur van materiaal e.d. De verwachting is dat met de afronding van de sanering in 2016 nog een bedrag van € 30.000 is gemoeid. In de 1^e tussenrapportage 2016 wordt dit meegenomen.

Verkeersplan en veiligheid

In de begroting 2015 is rekening gehouden met een herijking van het verkeerscirculatieplan centrum in relatie tot het opstellen van de Toekomstvisie Ridderkerk. De toekomstvisie c.a. zal in 2016 worden opgesteld zodat de herijking nog niet heeft plaats gevonden. Dit geeft een incidenteel voordeel van € 100.000. Wij stellen voor om het budget van € 100.000 door te schuiven naar 2016.

Parkeerplaats Verenambacht

Om de parkeeroverlast op de Handelsweg en omgeving te verminderen is in 2014 € 100.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van een tijdelijke parkeerplaats aan de Schaapherderweg op Cornelisland. In eerste instantie zijn 20 parkeerplaatsen aangelegd. Omdat intensiever wordt gehandhaafd tegen foutparkeerders neemt de belangstelling voor het gebruik van de parkeerplaats

mogelijk toe. Er is een incidenteel voordeel ontstaan van € 61.500. Wij stellen voor om dit restant budget door te schuiven naar 2016. Aangezien dit bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.

Parkeergarage Koningsplein

De omzet van de parkeergarage is met 10% (kort parkeren) tot 12% (abonnementen) toegenomen. In 2015 zijn er wel extra uitgaven gedaan voor onderhoud aan diverse technische parkeer- en randapparatuur waardoor per saldo sprake is van een incidenteel nadeel van ruim -€ 18.000.

Een eerder voorstel om extra omzet te halen met acties rondom bedrijfsmatige abonnementen is niet gelukt. Voorgesteld wordt om de uit deze actie geraamde inkomsten structureel af te ramen. Dit is nadeel van -€ 10.000.

Klimaat

Voor de uitvoering van de projecten in het kader van het programma Duurzaamheid is in 2015 slechts een deel van het beschikbare budget besteed. Hierdoor is een incidenteel voordeel ontstaan van € 47.300. Dit bedrag was bestemd voor het Kenniscentrum Duurzaamheid en de oprichting van een Energiecoöperatie. Aangezien voor deze twee projecten al verplichtingen zijn aangegaan stellen wij voor een deel van het resterende budget door te schuiven naar 2016, nl. € 13.000 voor de energiecoöperatie en € 12.000 voor het Kenniscentrum Duurzaamheid. Omdat deze bedragen worden gedekt uit de algemene reserve, schuift ook de dekking door.

Investeringsvolume

In 2015 is het geraamde investeringsvolume niet volledig gebruikt. Het niet gebruikte deel is vrijgefallen. Dit is een incidenteel voordeel van € 43.800.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine afwijkingen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een voordeel geven van € 71.200.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>7 Handel en Ambacht</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	14.500
Voordelig saldo € 14.500		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen ontstaan onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 14.500.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>11 Dotatie reserve</i>	n.v.t.	8.100
<i>12 Onttrekking reserve</i>	n.v.t.	-411.600
Nadelig saldo -€ 403.500		

Reserve onderhoud verhuurde gebouwen

Er zijn hogere onderhoudsuitgaven dan geraamd, met name door sloopkosten. Daardoor is er meer over de reserve beschikt. Dit is een incidenteel voordeel van € 38.000.

Reserve onderhoud gymnastieklokalen

Er zijn minder onderhoudsuitgaven dan geraamd. Daardoor is er een lagere onttrekking aan de reserve. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 31.700.

Reserve onderhoud verharding

Er is een voordeel op planmatig onderhoud wegen waardoor er minder over de reserve beschikt. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 492.500.

Reserve waterhuishouding

Er zijn hogere uitgaven op onderhoud watergangen. Daardoor is er meer over de reserve beschikt. Dit is een incidenteel voordeel van € 29.500.

Kapitaallastenreserve Anjerstraat 6

In verband met sloop is de restant boekwaarde van het pand Anjerstraat 6 ineens afgeschreven. Ter dekking van deze kosten is de kapitaallastenreserve volledig aangewend. Dit is een incidenteel voordeel van € 42.800.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 10.400.

Totaal afwijkingen programma 4 De burger als (Wijk)bewoner	Bedrag
Lasten	597.800
Baten	361.000
Dotatie reserve	8.100
Onttrekking reserve	-411.600
Saldo	555.300

2.2.4.6 Voortgang investeringskredieten programma 4 De burger als (Wijk)bewoner

Lopende investeringen

Vervanging c.q. renovatie gemaal P01 incl. werktuigbouw

Prognose was dat een gedeelte van de werkzaamheden pas in 2016 zou worden afgerond. De meeste werkzaamheden zijn echter in 2015 uitgevoerd. Naar verwachting wordt de vervanging van het werktuigbouwkundig deel van gemaal P01 in 2016 binnen het krediet afgerond.

Kwaliteitsverbetering centrum oud winkelgebied

Deze investering is in 2015 nagenoeg afgerond. In 2016 kan dit investeringskrediet worden afgerond.

Rotonde Donkerslootweg/Vlietlaan

In 2016 zijn er nog uitgaven voor het aanbrengen van bebording en markering.

Vervanging gemalen P01/P02 Elektronisch/elektrisch

Een gedeelte van de werkzaamheden wordt in 2016 afgerond.

Reconstructie kruising Rijnsingel-Kievitsweg-Rotterdamseweg

Door inventieve aanpassingen op het ontwerp is het verleggen van kabels en leidingen niet nodig gebleken. De samenwerking tussen waterschap Hollandse Delta en gemeente Ridderkerk heeft financieel positief uitgedrukt. Verder zijn stagnatiekosten en meerwerk tot een minimum beperkt gebleven. In 2016 zijn nog er nog kosten voor de accountantscontrole van de declaratie van de subsidie voor dit project.

Fietsverhardingen Rijksstraatweg / Snelfietsroute F16 tracé Verenambachtseweg

In de tweede tussenrapportage 2015 was de realisering van deze projecten al doorgeschoven naar 2016.

Renovatie tunnel Rotterdamseweg-Sportlaan

De voorbereiding van dit project is in de afrondende fase. De uitvoering vindt plaats in 2016.

VRI Havenstraat-Donkerslootweg

In 2015 is gestart met de voorbereidingen van dit project. De uitvoering zal in de eerst helft van 2016 plaatsvinden.

Vervangen zitbanken t/m bouwjaar 1990

Een aantal leveranties loopt door in 2016 en worden vermoedelijk in de 1e helft van 2016 geleverd.

Aanleg blokspeelruimten

De aanleg van blokspeelruimten maakt deel uit van het uitvoeringsbeleid Spelen. De realisering is mede afhankelijk van de inspraakprocedure, het participatietraject en de levertijd van materialen. Een deel van de aan te leggen speelruimten is doorgeschoven naar 2016.

Aanleg parkeerplaatsen Reyerpark

De aanleg is in 2015 nagenoeg afgerond. Afronding van dit investeringskrediet zal in 2016 gebeuren.

Slikkerveer zuid-oost nieuw open water

Deze investering is in 2015 afgerond. In 2016 zijn nog er nog kosten voor de accountantscontrole van de declaratie van de subsidie van het WSHD voor dit project.

Integratie/nieuwbouw gymlokaal De Reijer

Wij verwachten deze investering in 2016 te kunnen afronden.

MFA Bolnes inclusief gymlokaal

Als gevolg van een gewijzigde leerlingenprognose is het plan aangepast. Daardoor is de realisering doorgeschoven naar 2016. In de tweede tussenrapportage 2015 was hier al melding van gemaakt.

Hangbrug Reijerpark

De voorbereiding van het vervangen van de hangbrug is in 2015 gestart op basis van het plan Natuurlijk Spelen in het Reijerpark. Realisering vindt plaats in 2016.

Aanleg Speelvoorzieningen 2013-2014 / Aanleg speelelementen 2015

Deze investeringen maken deel uit van het uitvoeringsbeleid Spelen. De realisering is mede afhankelijk van de inspraakprocedure, het participatietraject en de levertijd van materialen. Een deel van de aan te leggen voorzieningen / elementen is doorgeschoven naar 2016.

Afkoppelen langs de Waal

Tot april 2016 kunnen eigenaren bij de gemeente Ridderkerk tekortkomingen/schades als gevolg van het afkoppelprogramma melden. En indien nodig worden nog werkzaamheden uitgevoerd als gevolg van zettingen boven de aangelegde leidingen. Samen met de WSHD is een declaratie van de totale kosten van de maatregelen opgesteld. Op basis hiervan kan definitieve afrekening van de toekende rijkssubsidie plaatsvinden.

Vervangen P42 groot gemaal

Deze investering staat gepland voor 2016.

Vervangen persleidingen

De werkzaamheden zijn inmiddels aanbesteed en zullen voor de zomer van 2016 uitgevoerd worden. Het uitstel heeft te maken met de aanvraag van vergunningen.

Aanleg riolering Oost Molendijk civiel

Er dient in 2016 nog een opname gedaan te worden van de mogelijke schades en er dient nagegaan te worden of alle zakelijke rechten gevestigd en afgerekend zijn.

Energiesysteem gemaal P01

De uitvoering is opgehouden door een bezwaarprocedure op de bouwvergunning. De verwachting is dat in augustus 2016 de vergunning alsnog rond is en er met de uitvoering kan worden begonnen.

Wachtlocatie Vredehof

De uitwerking van het ontwerp heeft veel meer tijd gekost dan gepland. Uitvoering was in 2015 daardoor niet meer haalbaar. De realisering is doorgeschoven naar 2016.

Keuken rouwcentrum

De investering van de keuken is gekoppeld aan het nog nader uitwerken van de toekomstvisie voor het Rouwcentrum. Het vervangen de keuken is doorgeschoven naar 2016.

Vorbereidingskrediet Buurtsport Driehoek het Zand

De voorbereidingen zijn in 2015 gestart en lopen door in 2016.

Af te sluiten / af te voeren investeringskredieten

Fietshighway West Molendijk

Buurt speelruimten 2014

Aanpassen parkeerautomaten

Installaties woningen Molensteeg 34/36

Uitbreiding Farelcollege 2013

Vervanging inventaris gymlokalen

Sport en bewegen in het groen Reijerpark

Persleidingen last flush

Kleppen overstortdrempels

Drukrioolgemalen 2015

Grote gemalen/Gemalen elektronisch/Gemalen elektrisch

Vervangen CV dienstgebouw Lagendijk 112

Tapijt en inventaris rouwcentrum

In bijlage 2 is de stand van zaken van de realisering van investeringen opgenomen. In dit overzicht is aangegeven welke restantkredieten doorschuiven.

Aandelen NV BAR Afvalbeheer

In september 2015 heeft de raad ingestemd met de oprichting van de NV BAR Afvalbeheer. Onderdeel van deze oprichting was de aankoop van aandelen in deze NV voor een bedrag van € 100.000. Er is echter geen begrotingswijziging voor deze investering vastgesteld. Omdat de raad met deze aankoop heeft ingestemd beschouwen wij deze overschrijding als rechtmatig.

2.2.4.7 Doelen, effecten, prestatie-indicatoren en activiteiten Programma 4 De burger als (Wijk)bewoner

Zie voor een toelichting op Waarstaatjegemeente programma De burger als Kiezer onderdeel 2.2.2.8

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk betrekken we de burger bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering.				
De gemeente betreft burgers in voldoende mate bij de uitvoering van beleid.	Oordeel burger betrekken bij de uitvoering van plannen* Realisatie 2011: 5,6 Realisatie 2012: 5,5 Realisatie 2013: 5,3 Realisatie 2014: 5,4 Streefcijfer 2015: 6,3 <i>Realisatie 2015: 5,6</i>	We werken projectmatig. Zowel bij de voorbereiding als tijdens de uitvoering zorgen dat belanghebbende worden geïnformeerd. Daar waar mogelijk wordt er rekening gehouden met de wensen.	Projecten, zoals reconstructies, herinrichting van speelterreinen worden besproken met omwonenden en belanghebbenden.	
	Oordeel burgers hebben voldoende invloed op wat gemeente doet* Realisatie 2011: 5,8 Realisatie 2012: 5,0 Realisatie 2013: 5,0 Realisatie 2014: 5,2 Streefcijfer 2015: 6,1 <i>Realisatie 2015: 5,2</i>	Basis van het onderhoud van de openbare ruimte zijn de beeldkwaliteiten (duurzaam beheer). Over het algemeen is daarover tevredenheid. Via wijk overleggen, spreekuren wijkschouwen, bewonersavonden, meldingen openbare ruimte, brieven, mails e.d. komen verzoeken, dan wel signalen binnen. In de meeste gevallen worden deze gehonoreerd. Als dat niet lukt wordt dit zo veel mogelijk beargumenteerd waar de (on) mogelijkheden liggen.	Via mail, wijkoverleggen, wijksprekuren, bewonersavonden, brieven, informatie op de website en in de combinatie zijn bewoners geïnformeerd over allerlei onderhoudswerkzaamheden in de openbare ruimte. Van bewoners worden verzoeken/ meldingen ontvangen over onderhoud. De wijkschouwen nieuwe stijl zijn in 2015 structureel ingevoerd. In 2015 is het onderzoek afgerond of het onderhoudsniveau in de wijken rondom winkelcentra en zorgzones kan worden verhoogd. Eén onderdeel is het op te stellen afvalbakkenbeleid waarbij de locatiercriteria van afvalbakken besproken worden in de wijkoverleggen. De bewoners worden bij wijzigingen en herinrichtingen aan speelvoorzieningen nauw betrokken bij de inrichting. De uitvoering van natuurlijk spelen in het Reijerpark is na samenspraak met vele partijen tot stand gekomen.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Er zijn voldoende voorzieningen in de directe omgeving van de wijk.	Oordeel burger directe <i>woonomgeving*</i> Realisatie 2011: 7,5 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,6 Streefcijfer 2015: 7,5 <i>Realisatie 2015: 7,5</i>	Bewoners zijn tevreden over de voorzieningen (scholen, speelterreinen, groenvoorzieningen, winkels, sport e.d.) in de directe woonomgeving en de wijk. De voorzieningen waar we als gemeente voor verantwoordelijk voor zijn worden sober en doelmatig onderhouden. Met partners, zoals ondernemers en woonvisie, zijn we in overleg om het voorzieningen niveau waar het mogelijk is te handhaven.	De bewoners zijn tevreden over de voorzieningen in de directe omgeving van de wijk. De voorzieningen worden sober en doelmatig onderhouden waarbij de bewoners op specifieke locaties onze partners zijn. Bij diverse opengestelde schoolpleinen zijn sleutelhouders onze partners in het beheer. In overleg met partners, zoals ondernemers en woonvisie wordt waar mogelijk het voorzieningenniveau gehandhaafd. De aanleg van de voorziening natuurlijk spelen is met diverse partners uitgevoerd.	
Voldoende en hoogwaardig groen in en rond de wijken.		Ridderkerkse wijken zijn ingericht met gevarieerd groen en met zoveel mogelijk bomen. Het onderhoudsniveau van het openbaar groen is vastgelegd in beeldkwaliteiten. Verouderde plantvakken worden omgevormd mede n.a.v. verzoeken en signalen uit de buurt. Ridderkerk kent veel particulier groen o.a. van Woonvisie. Afstemming vindt plaats om een hoogwaardige groenstructuur in de woonwijken te garanderen. Op basis van het bomenplan en de bijbehorende meerjarige planning wordt het bomenbestand vitaal gehouden, o.a. door vervangende nieuwe aanplant.	Op 16 locaties verspreid over de gemeente zijn de plantvakken omgevormd De kosten voor het omvormen van plantvakken worden in meerjarenperspectief onderzocht om zicht te krijgen op de benodigde financiële middelen. Langs de Visvliet zijn zieke kastanjes vervangen.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Bewoners ervaren hun leefomgeving als heel en veilig.	Oordeel burger leefbaarheid buurt* Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,4 Realisatie 2015: 7,4	Basis van het onderhoud van de openbare ruimte zijn de beeldkwaliteiten (duurzaam beheer). De objecten zoals verkeersborden, openbare verlichting, bankjes, prullenbakken worden periodiek geschouwd en op basis daarvan wordt een onderhoudsplan uitgevoerd. Verder wordt er gereageerd op (digitale) meldingen openbare ruimte, brieven, mails. In de meeste gevallen worden deze gehonoreerd. Als dat niet lukt wordt zo veel mogelijk beargumenteerd waar de (on) mogelijkheden liggen.	De openbare verlichting werd vier keer per jaar geschouwd. De werkzaamheden die daar uit voort komen werden uitgevoerd. Meldingen die via het digitale meldingen systeem (Moor), brieven en e-mails binnenkwamen werden binnen de gestelde termijnen afgehandeld. Als dat niet mogelijk was werd de melder daarvan op de hoogte gebracht.	
De waterkwantiteit en -kwaliteit verbeteren.		De uitvoering van een project om de afvoer van hemelwater naar het vuilwaterriool te verminderen op de percelen langs de Waal wordt in 2015 voortgezet. Er wordt in 2015 intensief samengewerkt met de bewoners om doelmatig maatregelen te kunnen nemen op particulier eigendom. Het afkoppelen van hemelwater vormt mede de basis voor het saneren van de vuilwater overstorten op de Waal. In 2014 zijn de effecten van de uitgevoerde maatregelen uit de KRW in Europees verband geëvalueerd. De resultaten uit deze evaluatie worden met de waterbeheerder (WSHD) in 2015 gezien op gevolgen voor het beleid en het beheer.	Het project om de afvoer van hemelwater naar het vuilwaterriool te verminderen op de percelen langs de Waal is eind april afgerond. De afkoppeling van hemelwater vormt de basis voor het saneren van de vuilwater overstorten op de Waal. Tot eind april 2016 (afgesproken garantietermijn) kunnen bewoners aangeven of er nog eventuele reparaties nodig zijn. Nog te nemen maatregelen als gevolg van de Kader Richtlijn Water hebben betrekking op de aanleg van natuurvriendelijk oevers (nvo's) in Bolnes en nvo's en vispaaiplaatsen bij De Nes in de Waal. In 2015 zijn de nvo's bij Nes aangelegd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Wateroverlast beperken en oplossen bestaande knelpunten.		In 2015 zal de monitoring van de voorzieningen ter voorkoming van wateroverlast worden voortgezet. Nieuwe knelpunten bespreken met belanghebbenden en gezamenlijk tot oplossingen komen.	In 2015 is gewerkt aan het project Meten en Monitoren Afvalwaterketen (MMA). Het doel is het verkrijgen van een actueel inzicht in het functioneren van de riolering. De focus ligt hierbij op locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast of die mogelijk in de toekomst kritisch worden in verband met klimaatveranderingen. Voor de kritische locaties worden verbetermaatregelen voorgesteld. De verbetermaatregelen zijn van invloed op het vervangingsprogramma. De maatregelen en kostendekking worden in het volgende vGRP (2018 – 2022) opgenomen.	
Kinderen hebben kwantitatief en kwalitatief voldoende ruimte om te spelen in de eigen wijk.	Oordeel burger speelmogelijkheden* Realisatie 2011: 7,3 Realisatie 2012: 7,1 Realisatie 2013: 7,3 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,5 Realisatie 2015: 7,4	De uitvoering van het uitvoeringsprogramma speelbeleid, zoals upgraden van bestaande speelreinen, aanleg nieuwe speelreinen. Openstellen van schoolterreinen en speelplaatsen van Woonvisie wordt afgerond. Het plan Natuurlijk Spelen in het Reijerpark wordt uitgevoerd.	Er zijn speelreinen op diverse locaties in de gemeente opnieuw ingericht, uitgebreid of verplaatst. Enkele schoolpleinen zijn opnieuw ingericht en opengesteld. Het plan Natuurlijk Spelen in het Reijerpark is uitgevoerd. Aan de Vlietlaan is een pannaveldje aangelegd en een tafeltennistafel geplaatst.	Nog niet alle aanpassingen van de speelreinen zijn volledig uitgevoerd. O.a. de invulling van het terrein voormalig Ursinusschool is niet afgerond. In 2015 zijn de gegevens voor de evaluatie speelbeleid over de jaren 2009-2015 verzameld. Begin 2016 zal de evaluatie van het speelbeleid incl. de vervolg acties worden afgerond.
De kwaliteit van de buitenruimte in stand houden en indien mogelijk aanpassen aan wensen gebruikers.	Oordeel burger straatverlichting* Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,5 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,2 Realisatie 2015: 7,4	Op basis van het Openbare Verlichting Beleidsplan de verlichting onderhouden en daar waar nodig vervangen. Uitgangspunt is een minimaal onderhoudsniveau.	Van de lichtmasten hadden er 152 een leeftijd bereikt van 40 jaar. Volgens het beleidsplan moeten deze masten op stabiliteit gemeten worden. Er zijn 55 lichtmasten afgekeurd en vervangen. Ook zijn 540 lampen vervangen.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
	<p>Oordeel burger wegen, paden, pleintjes*</p> <p>Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 6,8 Realisatie 2014: 6,8 Streefcijfer 2015: 6,8 <i>Realisatie 2015: 7,0</i></p>	<p>Na iedere winter worden de asfaltwegen en de helft van de andere wegen en paden geïnspecteerd, waarbij gekeken wordt naar de vlakheid en stabiliteit. Op basis daarvan wordt het onderhoudsprogramma opgesteld waarbij ingegrepen wordt wanneer het onderhoudsniveau het minimale niveau gaat benaderen. De ingrepen kunnen zijn: klein onderhoud, groot onderhoud of rehabilitatie. Het moment waarop wordt ingegrepen ligt lager dan het niveau dat in het verleden werd nagestreefd. De gehele gemeente wordt op minimaal kwaliteitsniveau onderhouden behalve de winkelcentra welke op standaard worden onderhouden.</p>	<p>In 2015 is de globale inspectie weer uitgevoerd en zijn alle ernstige zaken verholpen. Het uitvoeringsprogramma is aangepast. Met klein onderhoud is de gehele gemeente op minimaal kwaliteitsniveau onderhouden behalve de winkelcentra welke op standaard worden onderhouden.</p>	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
De wegen en fietspaden binnen de gemeente zijn goed onderhouden.	Oordeel burger over onderhoud wegen en fietspaden* Realisatie 2011: 7,2 Realisatie 2012: 7,3 Realisatie 2013: 7,1 Realisatie 2014: 7,2 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 7,3</i>	Na iedere winter wordt de helft fietspaden geïnspecteerd waarbij gekeken wordt naar de vlakheid en stabiliteit. Op basis van de inspectie wordt het onderhoudsprogramma opgesteld waarbij ingegrepen wordt wanneer het onderhoudsniveau het minimale niveau gaat benaderen. De ingrepen kunnen zijn: klein onderhoud, groot onderhoud of rehabilitatie. Het moment waarop wordt ingegrepen ligt lager dan het niveau dat in het verleden werd nagestreefd. De gehele gemeente wordt op minimaal kwaliteitsniveau onderhouden waarbij fietspaden wel een strengere norm hebben dan rijwegen.	Er is in de Molensteeg een fietsstraat aangelegd. Op de overige fietspaden is klein onderhoud gepleegd. De wortelopdruk in diverse fietspaden is verwijderd met het asfalt onderhoud. Buiten wat klachten over wortelopdruk in fietspaden in elementen verharding zijn er weinig klachten geweest. Geconstateerd kan worden dat er voldoende onderhoud is gepleegd.	
Zorgdragen voor adequate huisvesting van maatschappelijke activiteiten.	Oordeel burger voorzieningen voor jongeren* Realisatie 2011: 5,5 Realisatie 2012: 5,3 Realisatie 2013: 5,6 Realisatie 2014: 5,4 Streefcijfer 2015: 5,7 <i>Realisatie 2015: 5,4</i>	Conform het coalitieakkoord uitvoeren van een breed onderzoek naar alle sport- en onderwijsaccommodaties. Toezicht houden op de uitvoering, door Sport en Welzijn, van het Meerjarig Onderhoudsplan 2014 - 2019 voor de gemeentelijke accommodaties. Uitvoering geven aan optimalisatie maatschappelijk vastgoed.	Onderzoek (IAP) is gereed. In het kader van het opstellen van een nieuwe raamovereenkomst met Sport en Welzijn is nagedacht over hoe de gemeente beter regie kan houden op de uitvoering van groot onderhoud van panden die door Sport en Welzijn worden gehuurd. In het IAP wordt de optimalisatie van het maatschappelijk vastgoed verder uitgewerkt.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Er zijn voldoende voorzieningen in de gemeente.	Oordeel burger winkels in de gemeente* Realisatie 2011: 8,1 Realisatie 2012: 8,1 Realisatie 2013: 7,8 Realisatie 2014: 8,0 Streefcijfer 2015: 8,1 Realisatie 2015: 7,7	Ondanks de economisch mindere situatie, bevorderen dat er in alle wijken voldoende winkelvoorzieningen zijn. Regelmatig contact met de diverse ondernemers- en winkeliersverenigingen om tijdig kansen en knelpunten te signaleren en op te pakken. Daarnaast ook individuele bedrijfsbezoeken en versterking van dienstverlening richting ondernemers. In stand houden van weekmarkt en de winkelgebieden aantrekkelijk houden voor ondernemers door zorg te dragen dat deze goed onderhouden worden.	Met de winkeliersverenigingen in de wijkwinkelcentra en het centrum wordt 2 à 3 maal per jaar een overleg gehouden om de situatie per winkelgebied te bespreken. Bij dit overleg zijn de bedrijfscontactfunctionaris en de wijkregisseur aanwezig. De bedrijfscontactfunctionaris en het college bezoeken regelmatig bedrijven. Het terrein van de weekmarkt en de winkelgebieden worden regulier onderhouden. Na grote evenementen worden extra veegbeurten uitgevoerd.	
	Oordeel burger uitgaansmogelijkheden, horeca*. Realisatie 2011: 6,5 Realisatie 2012: 6,3 Realisatie 2013: 6,3 Realisatie 2014: 6,6 Streefcijfer 2015: 6,7 Realisatie 2015: 6,4	Via Sport en Welzijn wordt het stedelijk podium de Loods structureel ondersteund. Particulier initiatief tot het verzorgen van uitgaansgelegenheden wordt daar waar passend in de omgeving ondersteund. Belangrijk aandachtspunt daarbij is het voorkomen van overlast. Daarnaast worden evenementen ondersteund op basis van het evenementenbeleid. Uitgaansgebieden en evenementen kunnen rekenen op aandacht in de sfeer van schoon en heel.	Sport en Welzijn is verantwoordelijk voor de programmering en in overleg met de politie worden afspraken over veiligheid gemaakt. Met de organisatoren van evenementen wordt door de evenementencoördinator regelmatig contact onderhouden en bij grote evenementen wordt ook de politie betrokken bij de voorbereidingen. Bij evenementen verzorgt de gemeente conform het evenementenbeleid faciliteiten zoals dranghekken en veegbeurten.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we leefbare en vitale wijken.				
Zorgdragen voor goede accommodaties voor scholen, gemeentelijke en maatschappelijke activiteiten.	Oordeel burger sportvoorzieningen* Realisatie 2011: 7,6 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,6 Streefcijfer 2015: 7,6 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Uitvoeren van een verbreed onderzoek naar alle sport- en onderwijsaccommodaties. Uitvoeren onderhoud op basis van het Meerjarig Onderhoudsplan 2014-2019. Uitvoering geven aan optimalisatie maatschappelijk vastgoed.	In 2015 is gestart met het opstellen van een Integraal Accommodatieplan, waarbij is gekeken naar de aanwezige capaciteit en behoeftes van het onderwijs, kinderopvang, sport en andere maatschappelijke partners. Met alle betrokken partijen zijn gesprekken gevoerd en ook in het LEA-overleg is hieraan aandacht besteed.	
Zorgdragen voor adequate huisvesting van scholen.	Oordeel burger basisonderwijs* Realisatie 2011: 8,0 Realisatie 2012: 7,7 Realisatie 2013: 7,8 Realisatie 2014: 7,9 Streefcijfer 2015: 8,0 <i>Realisatie 2015: 7,9</i>	Op basis van de notitie overcapaciteit schoolgebouwen en de nota maatschappelijk vastgoed optimaal gebruik maken van maatschappelijk vastgoed. Dit in overleg met LEA-partners en alle overige betrokken partijen en op basis van na onderling overleg vastgesteld integraal beleid. Ontwikkeling MFA Bolnes.	Zie hierboven. De voorbereiding van de planvorming rond MFA Bolnes zit in de eindfase.	
	Oordeel burger onderwijs* Onderwijs in het algemeen: Realisatie 2011: 7,3 Realisatie 2012: 7,5 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,9 Streefcijfer 2015: 7,3 <i>Realisatie 2015: 7,5</i>	Op basis van de notitie overcapaciteit schoolgebouwen en de nota maatschappelijk vastgoed optimaal gebruik maken van maatschappelijk vastgoed. Dit in overleg met LEA-partners en alle overige betrokken partijen en op basis van na onderling overleg vastgesteld integraal beleid. Ontwikkeling MFA Bolnes.	Zie hierboven. De voorbereiding van de planvorming rond MFA Bolnes zit in de eindfase.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we verbindend groen.				
Zorgdragen voor goede accommodaties voor scholen, gemeentelijke en maatschappelijke activiteiten.	Oordeel burger welzijnsvoorzieningen* Realisatie 2011: 6,4 Realisatie 2012: 6,2 Realisatie 2013: 6,1 Realisatie 2014: 6,2 Streefcijfer 2015: 6,5 <i>Realisatie 2015: 6,1</i>	Uitvoeren van een verbreed onderzoek naar alle sport- en onderwijsaccommodaties. Maatregelen en onderhoud uitvoeren volgens actueel beheerplan gemeentelijke gebouwen. Met de schoolbesturen de wijziging in verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van schoolgebouwen afhechten. Toezicht houden op de uitvoering door Sport en Welzijn van het Meerjarig Onderhoudsplan 2014 - 2019 voor de gemeentelijke sportaccommodaties.	Zie hierboven. De overdracht van de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud aan de schoolbesturen, is in de verordening huisvestings-voorzieningen verwerkt. Met de besturen zijn afspraken gemaakt over actualisering van deze verordening	
Het openbaar groen in de wijk is goed onderhouden.	Oordeel burger onderhoud groenvoorzieningen in de buurt* Realisatie 2011: 7,2 Realisatie 2012: 6,8 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,1 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 7,2</i>	Basis van het onderhoud van het groen zijn de beeldkwaliteiten, dat wil zeggen sober en doelmatig. Verouderde plantvakken worden omgevormd mede n.a.v. verzoeken en signalen uit de buurt. Ook kent Ridderkerk veel particulier groen o.a. van Woonvisie. Tussen Woonvisie en de gemeente vindt afstemming plaats. Op basis van het bomenplan en de bijbehorende meerjarige planning wordt het bomenbestand vitaal gehouden, o.a. door vervangende nieuwe aanplant.	Op 16 locaties verspreid in de gemeente zijn de plantvakken omgevormd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we verbindend groen.				
De wijk ziet er in het algemeen schoon en opgeruimd uit.	Oordeel burger schoonhouden van de buurt*. Realisatie 2011: 7,0 Realisatie 2012: 6,9 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,0 Streefcijfer 2015: 7,2 Realisatie 2015: 6,8	Straten worden geveegd en zwerfvuil wordt verwijderd en prullenbakken worden geleegd. Hierbij krijgt de gemeente hulp van haar inwoners via particuliere acties, vuurwerk opruimactie, scholen, schoonmaakacties en werkgelegenheid projecten. Als pilot worden zijn een aantal prullenbakken uitgevoerd als bakken voor afvalscheiding. Er wordt ook een deel van het zwerfafval gescheiden verwerkt.	In 2015 zijn diverse zwerfafvalacties uitgevoerd door bewoners en diverse basisscholen. Het vuurwerk is collectief opgeruimd en de kerstbomen zijn wederom apart ingezameld. Op het Vlietplein en Dillenburgplein zijn trio-afvalbakken (PMD/Papier/ Restafval) geplaatst. De eerste analyse geeft een positief beeld van het scheiden van het afval. De gemeente heeft zich opgegeven als deelnemer aan de pilot nieuwe beloningssystemen waarbij de basisscholen het PMD op school gaan scheiden en daaraan verbonden zwerfafvalacties gaan uitvoeren rondom de school.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk is het voorzieningenniveau op peil.				
De afvalinzameling in de gemeente is goed verzorgd.	Oordeel burger over afvalinzameling*. Realisatie 2011: 7,6 Realisatie 2012: 7,8 Realisatie 2013: 7,9 Realisatie 2014: 7,7 Streefcijfer 2015: 7,7 Realisatie 2015: 7,6	Over het algemeen is de burger tevreden over de dienstverlening. Daarom wordt binnen de huidige samenwerkingsovereenkomsten gekeken hoe dit niveau kan worden vastgehouden en waar nodig verbeterd. Dit samen met de afvalpartners zoals NV MAR, HVC, Opnieuw en Co en diverse verenigingen. Daarbij wordt ingezet op verbetering van de afvalscheiding, efficiënte inzameling, de kwaliteit van inzamelvoorzieningen. In BAR-verband wordt gekeken naar de toekomst van NV MAR.	In 2015 is de samenwerking met de afvalpartners voortgezet. Het papier convenant met de verenigingen is doorgezet in 2015 onder dezelfde voorwaarden. In 2015 is een startnotitie afvalloze gemeente opgeleverd. Vervolgens is een traject gestart Op weg naar een betere Afvalscheiding. In 2015 is de NV BAR-Afvalbeheer ogericht met de 3 BAR-gemeenten als aandeelhouder. De NV MAR wordt in 2016 geliquideerd.	
Adequate afvoer van afvalwater.		Uitvoeren van vastgesteld beleid in het vGRP. Samen met de verbonden partijen in de afvalwaterketen starten met een methodiek voor resultaatgericht beheer van de keten.	Werkzaamheden zijn binnen de kaders van het vastgestelde vGRP uitgevoerd. Vorig jaar is samen met o.a. het waterschap gewerkt aan het project Meten en Monitoren Afvalwaterketen (MMA). Het doel is het verkrijgen van een actueel inzicht in het functioneren van de riolering.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Duurzame mobiliteit.	Oordeel burger leefbaarheid buurt* Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,4 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	In samenwerking met de NV MAR wordt gezocht naar mogelijkheden om minder vervoersbewegingen en brandstofverbruik te hebben bij de inzameling van huishoudelijk afval. In 2015 is daar de eerste aanzet toe gedaan met routeoptimalisaties en dynamisch inzamelen van ondergrondse containers. Dit leidt uiteindelijk tot een efficiënte inzameling. Bevorderen van langzaam verkeer.	De routeoptimalisatie is in 2015 doorgevoerd. Op basis van klepbewegingen en de ervaring van chauffeurs wordt de vulgraad van ondergrondse containers bepaald en een optimale route bepaald en gereden. Hiermee worden vervoersbewegingen en brandstofverbruik beperkt.	
Verbeteren afvalscheiding.	Oordeel burger over afvalinzameling* Realisatie 2011: 7,6 Realisatie 2012: 7,8 Realisatie 2013: 7,9 Realisatie 2014: 7,7 Streefcijfer 2015: 7,7 <i>Realisatie 2015: 7,6</i>	Samen met de NV MAR wordt een plan gemaakt gericht op het verbeteren van de afvalscheiding. Daarnaast wordt gekeken of via participatie en via verenigingen en kerken een bijdrage geleverd kan worden aan het verhogen van de afvalscheiding.	De gemeente heeft zich opgegeven te gaan deelnemen aan de pilot nieuwe beloningssystemen waarbij de basisscholen het PMD op school gaan scheiden en daaraan verbonden zwerfafvalacties gaan uitvoeren rondom de school. Tevens zijn het Vlietplein en Dillenburgerplein uitgerust met enkele trio afvalbakken waarin het afval (PMD/papier/Rest) gescheiden kan worden gedeponereerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Verbeteren van de luchtkwaliteit.	Oordeel burger leefbaarheid buurt* Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,3 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Opstellen nieuw actieplan Lucht	Begin 2014 is het luchtscherm 'in gebruik genomen' door de gemeente. Dit scherm loopt vanaf het Populierenviaduct naar het noorden. Het laatste stuk, 'het gat' is nog open. Het project Vervoersmanagement is eind 2014 afgerond. Het definitieve rapport moet echter nog worden aangeboden. Het rapport Groen voor lucht wordt gebruikt bij beheer en onderhoud van de buitenruimte.	
Verminderen van het aantal geluidsgeïmpideerden.	Oordeel burger leefbaarheid buurt* Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,3 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Doorgaan met sanering van A-lijst. Uitvoeren van maatregelen uit het nieuwe actieplan geluid. Tevens het aanvragen van subsidie en afhandelen van saneringssituaties voor wegverkeerslawaaï (B-lijst)	In 2014 waren 18 woningen aan de Pruiwendijk gesaneerd. Er zijn in 2015 nog 10 woningen aan de Rijksstraatweg gesaneerd.	Het actieplan Geluid wordt eind april / begin mei 2016 vastgesteld.
Vermindering van het klimaatprobleem en stimuleren van het gebruik van duurzame energie.	Oordeel burger leefbaarheid buurt* Realisatie 2011: 7,4 Realisatie 2012: 7,4 Realisatie 2013: 7,5 Realisatie 2014: 7,5 Streefcijfer 2015: 7,3 <i>Realisatie 2015: 7,4</i>	Uitvoeren regionale duurzaamheidsagenda inclusief toegekende VNG subsidie omtrent verduurzamen particulier woningbezit. Uitvoering programma duurzaamheid	In regionaal verband is er een energieloket opgericht (de WoonWijzerWinkel) waar inwoners voor onafhankelijk en deskundig maatwerkadvies terecht kunnen. Het energieloket helpt inwoners van A tot Z met het besparen van energie en het nemen van energiebesparende maatregelen. Daarnaast is uitvoering gegeven aan het programma duurzaamheid. Tot slot is de aanbesteding voor de realisatie van zonnepanelen op Recreatiecentrum De Fakkel afgerond.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Het beheersen van de gemeentelijke bodemproblematiek.		<p>Onderzoek naar mogelijke spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging en de sanering/beheersing van de daadwerkelijk spoedeisende gevallen.</p> <p>Onderzoek naar en uitvoering van niet spoedeisende gevallen van bodemverontreiniging.</p>	<p>Voor drie locaties in Ridderkerk is budget verkregen van de provincie in het kader van ISV 3. Met dit budget is in 2015 het spoedeisende geval van bodemverontreiniging gesaneerd aan de Amaliastraat. Er is gekozen voor een saneringstechniek waarbij de biologische afbraak wordt gestimuleerd. De komende jaren wordt deze afbraak gemonitord.</p> <p>In 2015 is het nader onderzoek op het HAK-terrein afgerond en is een saneringsplan opgesteld. Deze stukken zijn ter beoordeling aangeboden aan de provincie Zuid-Holland. De planning is om medio 2016 te kunnen starten met de sanering.</p> <p>In de laatste maanden van 2015 is de bodemsanering uitgevoerd op de locatie volkstuincomplex Hogeweg. Begin 2016 wordt de sanering afgerond.</p>	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: Ridderkerk is duurzaam en milieubewust.				
Verlagen risico's bij productie, vervoer, opslag en gebruik van gevaarlijke stoffen.		Implementatie van de Externe Veiligheidsvisie in de gemeentelijke processen. Toepassen van de uitgangspunten bij ruimtelijke ordening, vergunningverlening en rampenbestrijding.	In 2015 is de nieuwe vergunning van kracht geworden voor het bedrijf Pakor (opslag gevaarlijke stoffen). Met de nieuwe vergunning zijn ook realistische risicocontouren vastgesteld, waardoor er geen potentiële saneringssituatie meer geldt.	
Wijken bereikbaar voor hulpdiensten.	Oordeel burger veiligheid in de buurt* Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,1 Streefcijfer 2015: 7,0 Realisatie 2015: 6,9	Uitgevoerde maatregelen monitoren.	Als afronding van een reeks van maatregelen in Drievliet zijn in 2015 in de Patrijs reconstructies uitgevoerd. Bereikbaarheid van buurten door hulpdiensten wordt gemonitord.	
Kerdoel: In Ridderkerk bieden we mobiliteit op maat.				
De gemeente is goed bereikbaar met de auto en met het openbaar vervoer.	Oordeel burger over bereikbaarheid buurt met de auto* Realisatie 2011: 8,0 Realisatie 2012: 8,0 Realisatie 2013: 7,9 Realisatie 2014: 8,1 Streefcijfer 2015: 8,0 Realisatie 2015: 7,9	Uitvoeren van onderdelen uit het verkeerscirculatieplan voor het Centrum. Accent ligt op fietshighways. Aanleg rotonde Vlietlaan-Donkerslootweg.	In het kader van de aanleg van fietshighways is de kwaliteit van de fietsroute over de Westmolendijk verbeterd. In de Molensteeg is een fietsstraat aangelegd. Tevens is op de aansluiting Vlietlaan-Donkerslootweg een rotonde aangelegd.	
Verbeterde fietsinfrastructuur.	Oordeel burger over bereikbaarheid buurt met fiets*. Realisatie 2011: 8,4 Realisatie 2012: 8,3 Realisatie 2013: 8,4 Realisatie 2014: 8,5 Streefcijfer 2015: 8,5 Realisatie 2015: 8,4	Uitvoeren maatregelen van de module langzaam verkeer. Dit wordt indien mogelijk via regulier onderhoud en bij nieuwe projecten meegenomen. Studie en voorbereiding van een BAR-snel fietsroute.	Zie tekst hierboven. Zoals gebruikelijk in de bebouwde kom, heeft de fietser op de rotonde voorrang.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk bieden we mobiliteit op maat.				
Verbeterde positie OV (ook tussen wijken onderling).	Oordeel burger over openbaar vervoer in de wijk*. Realisatie 2011: 7,2 Realisatie 2012: 7,2 Realisatie 2013: 7,2 Realisatie 2014: 7,4 Streefcijfer 2015: 7,2 <i>Realisatie 2015: 7,3</i>	Met de Stadsregio en vervoerders wordt periodiek overleg gevoerd over de maximaal te behalen kwaliteit. Bij het opstellen van vervoerplannen wordt geparticipeerd. Resultaat buslijn 601 wordt gemonitord.	De acties zijn uitgevoerd. Het openbaar busvervoer van en naar Ridderkerk werd in 2015 vooral uitgevoerd door de RET en op lijnen via de Rotterdamseweg en Rijsoord door Arriva. De kwaliteit van deze verbindingen vraagt blijvende en kritische aandacht bij het vaststellen van de (jaarlijkse) vervoerplannen en dienstregelingen.	
Er is voldoende parkeergelegenheid in de buurt.	Oordeel burger over parkeermogelijkheden in gemeente*. Realisatie 2011: 6,7 Realisatie 2012: 6,9 Realisatie 2013: 6,7 Realisatie 2014: 6,9 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 6,9</i>	Bij parkeerproblematiek wordt de "Parkeeraanpak Woonwijken" gehanteerd. Daarbij worden de volgende processtappen doorlopen: 1. Beïnvloeden (communicatie over het gewenste parkeergedrag en handhaving); 2. Benutten (optimalisatie beschikbare ruimte) 3. Betaald parkeren (parkeerregulering); 4. aanleg extra parkeerplaatsen Bij toetsing van parkeerruimte in nieuwbouwplannen wordt CROW parkeerrichtlijn 317 (17 oktober 2012) toegepast.	In de gemeente zijn op meerdere locaties, waar nodig, extra parkeerplaatsen aangelegd. Over het algemeen is dit gebeurd in combinatie met onderhoud en/of reconstructies.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk bieden we mobiliteit op maat.				
De verkeersveiligheid in de gemeente is goed.	Oordeel burger over verkeersveiligheid gemeente en buurt*. Realisatie 2011: Gemeente 7,2 - Buurt 6,9 Realisatie 2012: Gemeente: 7,1 Buurt: 6,7 Realisatie 2013: Gemeente 6,7 - Buurt 7,1 Realisatie 2014: Gemeente 7,0 - Buurt 6,6 Streefcijfer 2015: Gemeente 7,2 - Buurt 7,0 <i>Realisatie 2015: Gemeente 7,1- Buurt 6,6</i>	Op basis van landelijke afspraken en wetgeving, signalen uit de buurt, Wijkoverleggen, wijksprekuren en eigen waarneming, maatregelen treffen die de verkeersveiligheid bevorderen. Actief communiceren over het gedrag van de weggebruiker o.a. met de snelheidsmeters. Ingrijpende veiligheidsknelpunten opnemen in de investeringslijst.	Zo veel mogelijk wordt ingezet op gedragsbeïnvloeding: door de inzet van de snelheids-informatiedisplays worden automobilisten bewust gemaakt van de werkelijke snelheid van het voertuig. Doordat in 2015 extra budget beschikbaar is gekomen, konden de displays in 2015 intensiever worden ingezet.	

* Bron: Waarstaatjegemeente

2.2.5 Programma De burger als Onderdaan en Belastingbetaler

2.2.5.1 Inleiding

Centraal binnen het programma “De burger als Onderdaan” staat de vraag: wat kan de burger als onderdaan van de regelgevende en handhavende overheid verwachten?

- a. De gemeente beperkt het aantal regels en de daaruit voortvloeiende administratieve lasten tot het strikt noodzakelijke.
- b. De gemeente spreekt burgers en bedrijven aan op hun eigen verantwoordelijkheid onder meer door uit te gaan van zelfregulering.
- c. Regels zijn helder en transparant waardoor naleving en handhaving zo eenvoudig mogelijk wordt.
- d. Nalevingsgedrag wordt bevorderd door goede voorlichting over nut en noodzaak van regels en preventief toezicht.
- e. De gemeente beperkt de toezichtlast tot een minimum, bijvoorbeeld door geïntegreerd toezicht en controle.
- f. De gemeente is consequent bij het toepassen en handhaven van regels; gelijke gevallen worden gelijk behandeld en “bestraft”.
- g. Burgers en bedrijven worden direct betrokken bij toezicht en handhaving.

2.2.5.2 Trends en ontwikkelingen

Private borging

Er is een “*Wet private borging*” in voorbereiding. De technische toetsingen (Bouwbesluit) van aanvragen van omgevingsvergunningen voor het bouwen en het toezicht op de technische onderdelen van de bouwwerkzaamheden, zullen door marktpartijen worden overgenomen. Na evaluatie van de eerste fase, na drie jaar, wordt de private borging naar verwachting volledig doorgevoerd.

Kwaliteitseisen WABO-taken

Een belangrijke ontwikkeling is het introduceren van *kwaliteitseisen* voor de werkzaamheden die verbonden zijn aan de uitvoering van de WABO-taken. Het komt er op neer dat er een kwaliteitssysteem moet worden ingevoerd waardoor, via een beleids- en uitvoeringscyclus, de werkzaamheden procesmatig worden uitgevoerd en worden verantwoord. Invoering zal volgens de huidige planning plaatsvinden op 1 juli 2016.

Ondermijning

Er is steeds meer aandacht voor *Ondermijning* van de rechtsstaat. Daar waar de onder- en bovenwereld samenkomen heeft de overheid geen grip. Denk bijvoorbeeld aan vastgoedfraude, dubieuze geldstromen, hennepkwekerijen en motorbendes.

Verwarde personen

Er is steeds meer overlast die wordt veroorzaakt door *verwarde personen*. Zowel de politie als de GGZ-instellingen constateren dit. Als onderdeel van de decentralisaties moeten mensen met psychische problemen zoveel mogelijk zelfstandig wonen. Specifiek voor Rotterdam-Rijnmond geldt dat er veel te weinig ‘bedden’ zijn voor verwarde personen die agressief zijn.

Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ)

De wet die de WOZ-waarden van woningen openbaar maakt is reeds in het Staatsblad gepubliceerd, maar nog niet in werking getreden. Voorwaarde voor het in werking laten treden van deze wet is een landelijke voorziening dat de openbaarmaking van de WOZ-waarde van woningen mogelijk maakt. De gemeente Ridderkerk is op 10 juli 2015, na het slagen van een aansluittoets, aangesloten op de LV WOZ. Daarmee behoort Ridderkerk tot de top-10 van de aansluitende gemeenten.

Kwaliteitsverbetering Uitvoering WOZ

De Waarderingskamer heeft als toezichthoudend orgaan extra aandacht gevraagd voor de kwaliteit van de taxaties. De kwaliteit van de uitvoering van de WOZ door de gemeente Ridderkerk is door de Waarderingskamer als voldoende beoordeeld. Hiermee is aan de wensen van de Waarderingskamer voldaan.

2.2.5.3 Realisatie

Regelgeving

Vergunningen

De afdeling Vergunningverlening heeft in 2015 een bijeenkomst gehouden voor organisatoren van evenementen. Hierbij is onder andere een toelichting gegeven over de aspecten waarnaar de gemeente kijkt bij aanvragen. Daarnaast heeft de gemeente verhelderd welke gegevens een aanvraag moet bevatten om een vergunningsaanvraag te kunnen behandelen. Verder wordt waar nodig aanvragers onder de aandacht gebracht overige vergunningen of ontheffingen aan te vragen (één loketgedachte).

Toezicht en Handhaving (inclusief leerplicht)

WABO (Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht)

De toezichthouders houden toezicht op vele onderwerpen, zoals brandveiligheid, bouwen, slopen en milieu. De sloopmeldingen houden de aandacht om zo de bewustwording met betrekking tot asbest te stimuleren en de gevaren waar mogelijk te beperken.

BOA's

Om de overlast van het vrachtwagenparken bij Verenambacht tegen te gaan is gestart met een integrale aanpak, waarbij onder andere politie, DCMR en de gemeentelijke BOA's betrokken zijn. Tijdens Oud & Nieuw was er extra inzet van de BOA's om de overlast in deze periode waar mogelijk te beperken.

2.2.5.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 5 De burger als Onderdaan en Belastingbetaler

Nr.	programma 5: De burger als onderdaan en belastingbetaler	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
	Lasten	-2.634.800	-2.434.800	-2.433.600	-2.601.800	-168.200	N
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
1	Brandweer en rampenbestrijding	-1.892.400	-1.894.300	-1.894.300	-1.889.900	4.400	V
2	Gemeentelijk minimabeleid	-194.300	-177.500	-177.500	-188.000	-10.500	N
3	Overige producten	-548.100	-363.000	-361.800	-523.900	-162.100	N
	Baten	10.364.900	10.895.500	10.895.500	10.798.000	-97.500	N
	<i>Te specificeren als volgt:</i>						
4	Afvalstoffenheffing	4.992.100	4.866.100	4.866.100	4.841.700	-24.400	N
5	Rioolheffing	3.612.400	3.780.500	3.780.500	3.729.000	-51.500	N
6	Lijkbezorgingsrechtenrechten	749.600	686.900	686.900	708.700	21.800	V
7	Bouwwegunningen	437.900	894.500	894.500	804.200	-90.300	N
8	Parkeerbelasting	412.700	490.500	490.500	374.300	-116.200	N
9	Overige producten	160.200	177.000	177.000	340.100	163.100	V
	Saldo van baten en lasten	7.730.100	8.460.700	8.461.900	8.196.200	-265.700	N
10	dotatie reserve	-334.700	-1.500	-1.500	-1.500	-	
11	onttrekking reserve	24.900	697.800	25.000	25.000	-	
	Gerealiseerde resultaat	7.420.300	9.157.000	8.485.400	8.219.700	-265.700	N

2.2.5.5 Toelichting afwijkingen programma 5 De burger als Onderdaan en Belastingbetaler

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

Op het totaal van de lasten van programma 5 is een nadeel ten opzichte van de raming. Hiervan betreft € 39.900 het inwinnen van juridische adviezen voor complexe overeenkomsten. Dit had gemeld

kunnen worden in de tweede tussenrapportage 2015, maar dat is niet gebeurd. Deze overschrijding valt daarmee onder criterium 3.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>1 Brandweer en rampenbestrijding</i>		
Lasten	n.v.t.	4.400
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 4.400		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordeel van € 4.400.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>2 Gemeentelijk minimabeleid</i>		
Lasten	n.v.t.	-10.500
Baten	n.v.t.	0
Nadelig saldo -€ 10.500		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel van -€ 10.500.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>3/9 Overige producten</i>		
Lasten	3 n.v.t.	-39.900
Baten	n.v.t.	- 122.200
Voordelig saldo € 1.000		163.100

Fraudebestrijding

De kosten voor fraudebestrijding, waaronder voor de inzet van externen, is niet op deze post geboekt, maar is vanuit de BUIG-middelen betaald, zoals afgesproken bij de 2e tussenrapportage 2015.

Voor de aanschaf en implementatie van een applicatie om signaal-gestuurd te kunnen handhaven was € 10.000 gereserveerd. Oriëntatie op een dergelijke applicatie heeft in 2015 plaatsgevonden.

Indien besloten wordt tot aanschaf van deze applicatie, dan komen de kosten ten laste van het budget van 2016. Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 38.300.

Overige maatregelen

Vanwege het inwinnen van juridisch advies voor complexe overeenkomsten en ingewikkelde handhavingstrajecten is er een incidenteel nadeel van -€ 39.900.

Opsporen hennepsteelt

In 2015 zijn 5 hennepkwekerijen opgerold. De kosten voor de ontruiming wordt op de overtreders verhaald. De verwachting is dat door een toenemende professionalisering het aantal op te rollen kwekerijen in de toekomst toeneemt. Er is een voordeel ontstaan van € 29.900.

Hiervan is € 16.000 structureel. Het resterende budget van € 25.000 moet voldoende zijn om, ook bij een toenemende professionalisering in de hennepwereld, kwekerijen op te rollen.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel nadeel geven van -€ 27.300.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>4 Afvalstoffenheffing</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	-24.400
Nadelig saldo -€ 24.400		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die incidenteel nadeel geven van -€ 24.400.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>5 Rioolheffing</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	-51.500
Nadelig saldo -€ 51.500		

Rioolheffing

Het achterblijven van een deel van de oplevering van nieuwbouwwoningen in 2015 geeft een nadeel op de opbrengst van de rioolheffing woningen (gebruikers en eigenaren). Bij de bedrijfspanden is er sprake van een toename (5%) van de leegstand in 2015 met als gevolg een nadeel bij de rioolheffing niet-woningen (gebruikers). Voor de begroting 2016 is met deze hogere leegstand rekening gehouden. Voor 2015 heeft dit geleid tot een incidenteel nadeel van -€ 51.500.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>6 Lijkbezorgingsrechten</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	21.800
Voordelig saldo € 21.800		

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 21.800.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>7 Bouwvergunningen</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	-90.300
Nadelig saldo -€ 90.300		

Opbrengst WABO vergunningen

Het aantal bouwaanvragen voor de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard is in 2015 achter gebleven ten opzichte van de verwachting. De bouwprojecten zijn doorgeschoven naar de komende jaren .Dit resulteert in een incidenteel nadeel van -€ 90.300.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>8 Parkeerbelasting</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	-116.200
Nadelig saldo -€116.200		

Betaald straatparkeren

Door het meer real time verkopen van parkeertijd en terugloop van het bezoek aan het winkelcentrum zijn de parkeeropbrengsten lager dan geraamd. Over het algemeen kan worden gesteld dat er minder parkeertijd wordt gekocht. Dit resulteert in een structureel nadeel op de baten van -€ 83.300.

Baten parkeerboetes

In 2015 zijn de parkeerautomaten omgebouwd om ze geschikt te maken voor betalen met pinpas en voor digitaal parkeren. Als gevolg daarvan moest worden overgegaan op digitaal handhaven van het betaald parkeren. De implementatie van het systeem om digitaal te handhaven heeft vertraging opgelopen. Als gevolg van deze vertraging zijn baten misgelopen, waardoor een incidenteel nadeel ontstaat van -€ 28.100.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen die samen een incidenteel nadeel geven van -€ 4.800.

Totaal afwijkingen programma 5 De burger als Onderdaan en Belastingbetaler	Bedrag
Lasten	-168.200
Baten	-97.500
Saldo	-265.700

2.2.5.6 Doelen, effecten, prestatie-indicatoren en activiteiten Programma 5 De burger als Onderdaan en Belastingbetaler

Zie voor een toelichting op Waarstaatjegemeente programma De burger als kiezer onderdeel 2.2.2.8.

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we veilige wijken.				
<p>Risico's die tot een inbreuk op de veiligheid kunnen leiden beperken en beheersen (pro-actie en preventie). Subdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> risico's in de openbare ruimte beperken en beheersen; risico's in bouwwerken beperken en beheersen; risico's bij het gebruik van bouwwerken, inrichtingen en openbare ruimte beperken en beheersen. 	<ul style="list-style-type: none"> Oordeel inwoners over veiligheid in de buurt*. Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,1 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 6,9</i> Oordeel inwoners over informatie over de aanpak van leefbaarheid en veiligheid*. Realisatie 2011: 6,5 Realisatie 2012: 6,6 Realisatie 2013: 6,5 Realisatie 2014: 6,7 Streefcijfer 2015: 6,5 <i>Realisatie 2015: 6,6</i> Oordeel betrekken burger bij aanpak sociale veiligheid*. Realisatie 2011: 6,5 Realisatie 2012: 6,5 Realisatie 2013: 6,6 Realisatie 2014: 6,5 Streefcijfer 2015: 6,5 <i>Realisatie 2015: 6,5</i> Oordeel burgers handhaven regels*. Realisatie 2011: 6,1 Realisatie 2012: 6,2 Realisatie 2013: 5,9 Realisatie 2014: 5,9 Streefcijfer 2015: 6,2 <i>Realisatie 2015: 6,0</i> Oordeel burgers 	<ul style="list-style-type: none"> In samenwerking met de politie en OM organiseren van preventieve acties in het kader van inbraak- en overvalpreventie en hierbij het gebruik van het Politiekeurmerk Veilig Wonen stimuleren. In samenwerking met de brandweer organiseren van 'de dag van de veiligheid' in het kader van brandpreventie; Actualiseren van het uitvoeringsplan, bij het Handhavingsbeleidsplan WABO; Ontwikkelen van een Handhavingsbeleidsplan APV; Actualiseren APV voor 1 juni 2015; Vertaling van de uitkomsten van de zelfevaluatiETOOL Kwaliteitseisen Vergunning, Toezicht en Handhaving; Het afronden van de inventarisatie van enge plekken en de medeverantwoordelijkheid van de aanpak daarvan. Het ontwikkelen van een 	<p>Op 10 oktober is een Veiligheidsdag georganiseerd in samenwerking met diverse partners.</p> <p>In 2016 wordt de actualisatie van de APV afgerond.</p> <p>Deze uitkomsten zijn vertaald en waar nodig zijn aanpassingen in het proces gedaan of nieuwe aspecten geïmplementeerd. De inventarisatie en de aanpak zijn uitgevoerd.</p>	<p>De focus lag op de invoering van de Kwaliteitseisen. Het uitvoeringsplan wordt in 2016 geactualiseerd. Dit plan wordt in 2016 ontwikkeld, nadat de actualisatie van de APV is afgerond. De herziening wordt uitgebreider dan aanvankelijk gepland. Dit vergt meer tijd.</p>

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
	duidelijkheid regels*. Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 6,8 Realisatie 2014: 6,9 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 6,8</i> <ul style="list-style-type: none"> • Oordeel burger ontbreken regels*. Realisatie 2011: 5,8 Realisatie 2012: 5,8 Realisatie 2013: 5,9 Realisatie 2014: 5,5 Streefcijfer 2015: 5,8 <i>Realisatie 2015: 5,8</i> 	Integraal Veiligheidsactieprogramma voor 2016 en verder. <ul style="list-style-type: none"> • Met de politie en het OM prestatieafspraken maken. • Aandacht voor de doorontwikkeling van de Ridderkerse zorgstructuur (ook in relatie tot de ontwikkeling van de BAR-afdelingen Toegang en Verstrekkingen) . • Burgernet en RijnmondVeilig.nl bekend maken bij publiek en aanmelden verder stimuleren. • Voorlichtingsacties in samenwerking met buurtpreventie. • Gemeentelijke inbreng in het Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (VHRR) versterken. • Stimuleren aandacht wijkagenten voor scholen. 	Een aantal keren is een team van burgernet in het gemeentehuis geweest om bezoekers van het gemeentehuis als leden te werven. Ook hebben zij deelgenomen aan de veiligheidsdag.	
Kerdoel: In Ridderkerk hebben we veilige wijken.				
Goed voorbereid zijn op het bestrijden van eventuele daadwerkelijke inbreuken op veiligheid (preparatie). Subdoelen: <ul style="list-style-type: none"> • actuele informatie over risicovolle objecten en locaties beschikbaar hebben. • de gemeentelijke crisisorganisatie is adequaat opgeleid, geoefend en beschikt over de vereiste materiële en personele slagkracht. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Het Regionaal Crisisplan wordt door de VRR als voldoende beoordeeld (bron: VRR). 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Opleidingsplan Crisisbeheersing. • Beoefenen leden van de crisisorganisatie. 	Deze acties zijn uitgevoerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk hebben we veilige wijken.				
<p>Adequaat optreden bij daadwerkelijke inbreuken op de veiligheid (repressie en nazorg). Subdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inbreuken op de veiligheid worden snel en adequaat bestreden. • nazorg wordt snel en adequaat verleend. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oordeel inwoners over veiligheid in de buurt*. Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 7,1 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 6,9</i> • Oordeel bereikbaarheid voor meldingen en klachten over onveiligheid en overlast*. Realisatie 2011: 6,1 Realisatie 2012: 6,6 Realisatie 2013: 6,6 Realisatie 2014: 6,6 Streefcijfer 2015: 6,8 <i>Realisatie 2015: 6,6</i> • Oordeel reactie gemeente op meldingen en klachten*. Realisatie 2011: 6,1 Realisatie 2012: 6,2 Realisatie 2013: 5,9 Realisatie 2014: 6,1 Streefcijfer 2015: 6,2 <i>Realisatie 2015: 6,1</i> • Het percentage burgers dat nazorg ontvangt na een incident. Norm Slachtofferhulp = 90 % (bron: slachtofferhulp). <i>Realisatie 2014: Informatie wordt niet gemeten</i> <i>Realisatie 2015: informatie wordt niet gemeten.</i> • Het bereik van kwetsbare personen (incl. zorgwekkende zorgmijders) via LZN is minimaal gelijk aan de Rotterdamse norm: 5% (bron: GGD Rotterdam) 	<ul style="list-style-type: none"> • Casusoverleg tussen Woonvisie en gemeente; • Deelname aan het casuïstiekoverleg, weegploeg en bestuurlijkoverleg van het Veiligheidshuis; • Uitvoering van de toezicht, inspectie en indien noodzakelijk handhaving Wet Kinderopvang. • Implementatie Horeca(uitvoerings)beleidsplan DHW. • Uitvoering van de Wet tijdelijk huisverbod wanneer hiervoor indicatie is. 	<p>Het toezicht, de inspectie en de handhaving hebben plaats gevonden.</p>	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
	<p>Rijnmond). <i>Realisatie 2014: Informatie wordt niet gemeten.</i> <i>Realisatie 2015: informatie wordt niet gemeten.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het aantal meldingen over Multi-probleemgezinnen is minimaal gelijk aan de Rotterdamse norm: 0,45% (45 meldingen per 10.000 inwoners, bron: GGD Rotterdam Rijnmond). <i>Realisatie2014: (zorgwekkende zorgmijders) via LZN is minimaal gelijk aan de Rotterdamse norm: 5% (bron: GGD)</i> <i>Realisatie 2015:</i> 		Deze acties zijn uitgevoerd.	
Kerdoel: In Ridderkerk wordt de burger serieus genomen in het kader van de beleidsuitvoering van de gemeente.				
De in de gemeente geldende verordeningen en andere regels zijn nodig, helder en niet in strijd met elkaar.	<ul style="list-style-type: none"> Oordeel burger duidelijkheid regels*. Realisatie 2011: 6,9 Realisatie 2012: 7,0 Realisatie 2013: 7,0 Realisatie 2014: 6,9 Streefcijfer 2015: 7,0 <i>Realisatie 2015: 6,8</i> Oordeel burger ontbreken regels*. Realisatie 2009: 5,6 Realisatie 2010: 5,3 Realisatie 2011: 5,8 Realisatie 2012: 5,8 Realisatie 2013: 6,6 Realisatie 2014: 5,5 Streefcijfer 2015: 5,8 <i>Realisatie 2015: 5,8</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Inbedding van juridische kwaliteitszorg in de reguliere bedrijfsvoering. 	Deze acties zijn uitgevoerd.	

Beoogd effect	Prestatie-indicator	Wat daarvoor doen in 2015	Wat hebben we gedaan? Realisatie 2015	Toelichting op afwijking
Kerndoel: In Ridderkerk wordt de burger serieus genomen in het kader van de beleidsuitvoering van de gemeente.				
De gemeente controleert en handhaaft regels voldoende.	<ul style="list-style-type: none"> Oordeel burger handhaving regels*. Realisatie 2011: 6,2 Realisatie 2012: 6,2 Realisatie 2013: 5,9 Realisatie 2014: 5,9 Streefcijfer 2015: 6,2 Realisatie 2015: 6,0 	<ul style="list-style-type: none"> Verdere ontwikkeling afdeling Toezicht en Handhaving. Implementatie Handhavingsbeleidsplan Wabo. Ontwikkeling Handhavingsbeleidsplan APV. 	<ul style="list-style-type: none"> Processen worden geoptimaliseerd en teamontwikkeling wordt gestimuleerd Het Handhavingsbeleidsplan APV wordt in 2016 ontwikkeld, aansluitend op de herziening van de APV. 	<ul style="list-style-type: none"> Implementatie volgt in op vaststelling van het plan in 2016.
De woonlasten in de gemeente zijn in verhouding met de kwaliteit van wonen in de gemeente.	<ul style="list-style-type: none"> De burger oordeelt dat hij voldoende terugkrijgt voor zijn belastinggeld (bron: KING + PON, Deloitte en BMC)**. De burger oordeelt dat de gemeente zijn belastinggeld waard is (bron: PON, Deloitte en BMC)**. Woonlasten meerpersoons-huishoudens in verhouding tot vergelijkbare andere gemeenten én de regio (bron: KING)**. 	<ul style="list-style-type: none"> Processen binnen taakveld Belastingen optimaliseren. 	Deze acties zijn uitgevoerd.	
De gemeente heeft de zaken financieel goed op orde.	Weerstandsvermogen versus omzet (bron: PON, Deloitte en BMC)**. (Rekeningresultaat versus algemene middelen) (PON, Deloitte en BMC)**.	<ul style="list-style-type: none"> AO-beschrijvingen van het proces belastingen zijn geactualiseerd. 	Deze acties zijn uitgevoerd.	

* Bron: Waarstaatjegemeente

** De resultaten van gemeenten op deze vragen worden niet omgerekend naar een rapportcijfer.

2.2.6 Programma Bedrijfsvoering

2.2.6.1 Inleiding

Het raadsprogramma Bedrijfsvoering 2015 geeft inzicht in de middelen die de GR BAR van de gemeente Ridderkerk voor de bedrijfsvoering ontvangt. Tevens zijn op dit programma de lasten van de griffie en van de gemeentesecretaris verwerkt, welke niet zijn ondergebracht in de GR BAR-organisatie.

2.2.6.2 Trends en ontwikkelingen

BTW-nadeel BAR-samenwerking

Met de Belastingdienst is een discussie ontstaan of de BAR-organisatie BTW-vrijgestelde of BTW-belaste activiteiten uitvoert. Met andere woorden of de zogenaamde koepelvrijstelling geheel of gedeeltelijk kan worden toegepast. De belastingdienst heeft medio 2015 de toepassing van de koepelvrijstelling afgewezen.

Naar aanleiding van een uitspraak van de Staatssecretaris van Financiën in februari 2016 kan geconcludeerd worden dat het btw-nadeel als gevolg van de samenwerking aanzienlijk wordt beperkt, omdat de BAR-organisatie voldoet aan de aangepaste voorwaarden. Onduidelijk is nog vanaf welk moment het nieuwe beleid daadwerkelijk kan worden toegepast. Wij zijn nog in afwachting van de formalisering van dit nieuwe beleid en op de reactie hierop van de inspecteur. Naar verwachting volgt dit rond 1 juni 2016. Afhankelijk hiervan zullen vervolg acties in gang worden gezet.

2.2.6.3 Realisatie

Organisatieontwikkeling

Zie jaarstukken 2015 van de BAR-organisatie.

2.2.6.4 Gerealiseerde lasten en baten programma 6 Bedrijfsvoering

Nr.	programma 6: Bedrijfsvoering	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	rekening 2015	Vershil	
1	Lasten	-24.739.700	-23.990.100	-26.038.600	-26.433.926	-26.433.900	-395.300	N
2	Baten	1.422.700	813.200	986.800	704.845	704.800	-282.000	N
	Saldo van baten en lasten	-23.317.000	-23.176.900	-25.051.800	-25.729.081	-25.729.100	-677.300	N
	dotatie reserve		-	-	-		-	
	onttrekking reserve		-	-	-		-	
	Gerealiseerde resultaat	-23.317.000	-23.176.900	-25.051.800	-25.729.081	-25.729.100	-677.300	N

2.2.6.5 Toelichting afwijkingen programma 6 Bedrijfsvoering

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

Op het totaal van de lasten van programma 6 is een nadeel ten opzichte van de raming ontstaan. Hiervan betreft € 99.900 een nadeel op verzekeringen en personeelskosten. Dit had gemeld kunnen worden in de tweede tussenrapportage 2015, maar dat is niet gebeurd. Deze overschrijding valt daarmee onder categorie 3.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
1 Lasten bedrijfsvoering	2/3	-395.300
2 Baten bedrijfsvoering	n.v.t.	-282.000
Nadelig saldo -€ 677.300		

BAR-bijdrage

Op de geraamde BAR-bijdrage is een nadeel ontstaan van -€ 273.900. Zie voor een toelichting de jaarstukken 2015 van de BAR-organisatie.

Toerekening bedrijfsvoering aan grondexploitatie en investeringen

De toerekening van concernoverhead aan grondexploitaties en uren personeel aan grondexploitaties en investeringen is lager dan geraamd. Oorzaak is minder omzet bij de grondexploitaties en achterblijven van de uitvoering van investeringen bij de planning in de begroting. Dit is een ontwikkeling die de laatste jaren tot steeds grotere afwijkingen ten opzichte van de begroting heeft geleid. Vanaf 2016 is de begroting voor de toerekening van uren personeel al verlaagd, maar gelet op de rekening 2015 is verdere verlaging reëel. Het structureel nadeel op de lasten is -€ 238.000, het incidenteel nadeel is -€ 46.700.

Verzekeringen

Het nadeel wordt vooral veroorzaakt doordat de CAR-verzekering niet toegerekend is aan de projecten waarvoor deze wordt afgesloten. In voorgaande jaren gebeurde dit wel en daarop is de raming gebaseerd. De totale premie is op het programma bedrijfsvoering verantwoord en niet verdeeld. Dit leidt tot een incidenteel nadeel op de lasten van -€ 56.000.

Personeelslasten

In de begroting 2015 is geen rekening gehouden met de kosten van de voormalige bedrijfsarts en de beiaardier. Vanaf 2016 zijn de lasten wel in de begroting opgenomen. Het nadeel van -€ 43.900 is daarom incidenteel.

Voorziening dubieuze debiteuren

De stand van de voorziening dubieuze debiteuren in december 2015 was € 676.800. In februari 2016 is een analyse gemaakt van de vorderingen per 31 december 2015. Naar verwachting was daarvan € 710.300 niet invorderbaar. De voorziening dubieuze debiteuren is daarom verhoogd. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 33.500.

Diverse kleine afwijkingen

Er zijn diverse kleine afwijkingen onder de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel voordeel van € 14.700.

2.2.6.6 Doelen, effecten, prestatie-indicatoren en activiteiten Programma 6 Bedrijfsvoering

Vanaf januari 2014 is de gezamenlijke BAR ambtelijke organisatie daadwerkelijk van start gegaan. Voortvloeiend uit de door de raden vastgestelde documenten "BAR-beter" en "BAR-code" zijn vijf kritische succesbepalende factoren benoemd waar de BAR-organisatie bewust op inzet:

1. Hoogwaardige dienstverlening;
2. Sterke omgevingsgevoeligheid;
3. Innoverende organisatiecultuur;
4. Efficiënte en transparante bedrijfsvoering;
5. Financiën op orde

Totaal afwijkingen programma 6 Bedrijfsvoering	Bedrag
Lasten	-395.300
Baten	-282.000
Saldo	-677.300

2.2.7 Hoofdstuk Financiering en Algemene Dekkingsmiddelen

2.2.7.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen op een rij gezet. De belangrijkste zijn de algemene uitkering en de lokale heffingen. Het hoofdstuk heeft dus een verzamelfunctie. Specifieke (beleids)doelen aangaande de hier verzamelde cijfers zijn te vinden in de paragrafen lokale heffingen, financiering en bedrijfsvoering.

2.2.7.2 Gerealiseerde lasten en baten hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Nr.	hoofdstuk 7: Financiering en dekkingsmiddelen	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
1	<u>Lokale heffingen</u>						
	Lasten	-101.600	-41.000	-41.000	-13.500	27.500	V
	Baten	8.114.000	8.255.000	8.200.300	8.276.300	76.000	V
	Saldo	8.012.400	8.214.000	8.159.300	8.262.800	103.500	V
2	<u>Algemene uitkering</u>						
	Lasten		-	-		-	
	Baten	43.536.000	49.943.400	54.089.300	54.374.000	284.700	V
	Saldo	43.536.000	49.943.400	54.089.300	54.374.000	284.700	V
3	<u>Dividend</u>						
	Lasten		-	-	-	-	
	Baten	1.788.000	1.513.700	1.378.300	1.354.300	-24.000	N
	Saldo	1.788.000	1.513.700	1.378.300	1.354.300	-24.000	N
4	<u>Financiering</u>						
	Lasten	-21.300	-12.200	-12.200	-102.100	-89.900	N
	Baten	3.357.500	3.073.600	3.073.600	3.425.200	351.600	V
	Saldo	3.336.200	3.061.400	3.061.400	3.323.100	261.700	V
5	<u>Onvoorzien</u>						
	Lasten		-50.000	-50.000		50.000	V
	Baten					-	
	Saldo		-50.000	-50.000		50.000	V
6	<u>Algemene lasten en baten/overig</u>						
	Lasten	-1.700	-91.100	-103.400	-22.500	80.900	V
	Baten	162.200			-	-	
	Saldo	160.500	-91.100	-103.400	-22.500	80.900	V
7	<u>Kostenplaatsen</u>						
	Lasten	-87.100	2.900	-240.700	-400.000	-159.300	N
	Baten		-3.500	8.800		-8.800	N
	Saldo	-87.100	-600	-231.900	-400.000	-168.100	N
	Saldo van baten en lasten	56.746.000	62.590.800	66.303.000	66.891.700	588.700	V
8	Toevoeging reserve	-793.600	-894.700	-2.585.600	-999.100	1.586.500	V
9	Onttrekking reserve	1.639.600	3.312.300	5.477.600	3.345.600	-2.132.000	N
	Totaal reserve mutaties	846.000	2.417.600	2.892.000	2.346.500	-545.500	N
	Gerealiseerde resultaat	57.592.000	65.008.400	69.195.000	69.238.200	43.200	V

2.2.7.3 Toelichting afwijkingen hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Toelichting begrotingsrechtmatigheid

De geraamde lasten van hoofdstuk 7 financiering en algemene dekkingsmiddelen worden overschreden met € 90.800. De grootste oorzaak is een nadelig resultaat op de rente. In direct verband hiermee staat onder de baten de hogere opbrengst aan bespaarde rente van onderdeel Financiering.

(voordeel + / nadeel -)

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>1 Lokale heffingen</i>		
Lasten	n.v.t.	27.500
Baten	n.v.t.	76.000
Voordelig saldo € 103.500		

Lokale heffingen

De voorziening voor debiteuren belastingen kon worden verlaagd. Ook blijkt de totale WOZ-waarde van de woningen blijkt hoger te zijn dan waarvan bij de begroting is uitgegaan. Daardoor is er een hogere opbrengst onroerende-zaakbelastingen. Het voordeel van € 103.500 is incidenteel.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>2 Algemene uitkering</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	284.700
Voordelig saldo € 284.700		

Algemene uitkering

Het voordeel van € 284.700 wordt onder andere veroorzaakt door de positieve gevolgen vanuit de septembercirculaire 2015 (€ 256.000) en decembercirculaire 2015 (-/- € 156.000) per saldo betekent dit een voordeel van € 100.000. Hierover is de raad geïnformeerd middels een raadsinformatiebrief. Verder ijlen de afrekeningen van de eerdere, in dit geval van 2013 en 2014, algemene uitkeringsjaren altijd na. In het afgelopen boekjaar 2015 leverde dit een voordeel op van € 184.700.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>3 Dividend</i>		
Lasten	n.v.t.	0
Baten	n.v.t.	-24.000
Nadelig saldo -€ 24.000		

Dividend

De dividenduitkering van de NV MAR is in de 2^e tussenrapportage 2015 gebaseerd op het verwachte dividend over 2015 en niet op het werkelijk ontvangen dividend over 2014. Dividenden moeten verantwoord worden in het jaar waarin zij worden uitgekeerd en dat is altijd van een voorafgaand jaar. Dit is een incidenteel nadeel van -€ 25.400. Zie ook de toelichting bij Afvalinzameling en -verwerking van programma 4 De Burger als wijkbewoner, onderdeel Voorziening afvalstoffenheffing.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen onder de rapportagegrens van € 25.000 die een incidenteel voordeel geven van € 1.400.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>4 Financiering</i>		
Lasten	n.v.t.	-89.900
Baten	n.v.t.	351.600
Voordelig saldo € 261.700		

Financiering

Er is een hoger saldo van reserves en voorzieningen per 1 januari 2015 dan geraamd. Daardoor is er een hogere bespaarde rente van € 260.500. Het restant van € 1.200 van het voordeel bestaat uit kleine afwijkingen bij de rente van geldleningen. De voordelen zijn incidenteel.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>5 Onvoorzien</i>		
Lasten	n.v.t.	50.000
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 50.000		

Onvoorziene uitgaven

In 2015 is geen beroep op de post onvoorziene uitgaven onderdeel bedrag per inwoner gedaan. Het voordeel van € 50.000 is incidenteel.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>6 Algemene lasten en baten/overig</i>		
Lasten	n.v.t.	80.900
Baten	n.v.t.	0
Voordelig saldo € 80.900		

Stelpost

Er is in de begroting op hoofdstuk 7 een stelpost van € 64.000 opgenomen voor verhoging van de BAR-bijdrage door indexering van de loonkosten van de BAR-organisatie. De bijdrage aan de BAR-organisatie wordt volledig verantwoord op programma 6. De stelpost had bij tussenrapportage 2015 van hoofdstuk 7 naar programma 6 overgebracht moeten worden, maar dat is niet gebeurd.

Investeringsvolume

In 2015 is het geraamde investeringsvolume niet volledig gebruikt. Het niet gebruikte deel is vrijgevallen. Het incidentele voordeel is € 29.400.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine afwijkingen onder de rapportagegrens van € 25.000 die bij elkaar een incidenteel nadeel van -€ 12.500 geven.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>7 Kostenplaatsen</i>		
Lasten	1	-159.300
Baten	n.v.t.	-8.800
Nadelig saldo -€ 168.100		

Rente

Door hogere rentelasten is op de kostenplaats kapitaallasten een nadeel ontstaan van -€ 159.300.

Diverse kleine verschillen

Er zijn diverse kleine verschillen ontstaan binnen de rapportagegrens van € 25.000 met een incidenteel nadeel -€ 8.800.

Omschrijving	Rechtmatigheidscriterium	Bedrag afwijking
<i>8 Toevoeging reserve</i>	n.v.t.	1.586.500
<i>9 Onttrekking reserve</i>	n.v.t.	-2.132.000
Nadelig saldo -€ 545.500		

Algemene reserve

Bij grondverkoop is er een toeslag stadsuitbreiding die vanuit de grondexploitaties wordt afgedragen aan de algemene reserve. Door aanzienlijk minder grondverkoop dan geraamd is minder in de algemene reserve gestort. Dit is een voordeel van € 153.600.

De bespaarde rente over de boekwaarde van de reserves en voorzieningen heeft grotendeels een specifieke bestemming. Het restant wordt aan de algemene reserve toegevoegd. Doordat de boekwaarde van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2015 hoger is dan geraamd in de begroting is er meer bespaarde rente aan de algemene reserve toegevoegd. Dit is een nadeel van -€ 255.800.

Op meerdere projecten die uit de algemene reserve worden gedekt zijn minder uitgaven gedaan dan geraamd. Daardoor is ook de aanwending van de algemene reserve lager:

Muziekschool ToBe	-132.000
doorgeschoven budget van 2014 naar 2015 voor minimabeleid en re-integratietrajecten	-315.500
aanleg rotonde Donkerslootweg/Vlietlaan	-189.600
aanleg strandje Slikkerveer	-78.000
aanleg parkeerplaatsen Verenambacht	-61.500
project Thuis in de wijk	-41.600
projecten Duurzaam	-47.300
fietsverhardingen Rijksstraatweg / fietshighway West Molendijk	-15.500
dubbel geraamde onttrekking project Thuis in de wijk bij de instelling van programma 3A	-65.000
<u>Dekkingsreserve 2014</u>	

Zonder verrekening met de Dekkingsreserve 2014 is er een voordelig saldo in de jaarstukken 2015. Het is gebruikelijk dat het saldo zonder dekkingsreserve aan de raad wordt gepresenteerd. De raad kan dan bij het vaststellen van de jaarstukken een bestemming aan dit saldo geven. De geraamde storting in de Dekkingsreserve is daarom vrij gevallen. Dit is een incidenteel voordeel van € 502.700.

Totaal afwijkingen Hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Bedrag
Lasten	-90.800
Baten	679.500
Toevoeging reserves	1.586.500
Onttrekking reserves	-2.132.000
Saldo	43.200

2.2.7.4 Voortgang investeringskredieten Hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Lopende investeringen

LED verlichting hal gemeentehuis

Het vervangen van de neonverlichting is uitgesteld naar 2016 vanwege nieuwe ontwikkelingen in de LED-verlichting.

Vervangen compressoren warmtekracht

De vervanging van de compressoren is uitgesteld naar 2016 in verband met vervanging en verbetering van de gehele WKO-installatie.

Af te sluiten / af te voeren investeringskredieten

Fysieke inrichting Callcenter KCC

ARBO-aanpassingen balie GSC

In bijlage 2 is de stand van zaken van de realisering van investeringen opgenomen. In dit overzicht is aangegeven welke restantkredieten doorschuiven.

2.2.8 Gebruik post onvoorziene uitgaven

2.2.8.1 Overzicht gebruik post onvoorzien per programma

Omschrijving	Bedrag
1 Burger als Partner	0
2 Burger als Kiezer	0
3 Burger als Klant	0
3a De 3 decentralisaties	0
4 Burger als (Wijk)Bewoner	0
5 Burger als Onderdaan en Belastingbetaler	0
6 Bedrijfsvoering	0
7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	0
Totaal gebruik post onvoorziene uitgaven	0

2.2.8.2 Toelichting

De post onvoorziene uitgaven is in 2015 niet aangewend.

2.2.9 Saldo lasten en baten en gerealiseerd resultaat

Saldo	rekening 2014	begroting 2015	begroting na wijziging	rekening 2015	Vershil	
programma 1: Burger als Partner	-14.099.700	-14.153.900	-13.118.700	-12.444.800	673.900	V
programma 2: Burger als kiezer	-2.107.900	-2.167.800	-2.634.300	-2.362.300	272.000	V
programma 3: Burger als klant	-5.530.800	-5.689.100	-3.494.400	-3.750.400	-256.000	N
programma 3a: De 3 decentralisaties	-	-11.113.200	-15.298.400	-13.435.700	1.862.700	V
programma 4: Burger als wijkbewoner	-16.429.000	-18.038.200	-18.210.100	-17.251.300	958.800	V
programma 5: Burger als onderdaan en belastingbetaler	7.730.100	8.460.700	8.461.900	8.196.200	-265.700	N
programma 6: Bedrijfsvoering	-23.317.100	-23.176.900	-25.051.800	-25.729.100	-677.300	N
Totaal Programma's	-53.754.500	-65.878.400	-69.345.800	-66.777.400	2.568.400	V
hoofdstuk 7: Financiering en dekkingsmiddelen	56.746.200	62.640.800	66.353.000	66.891.700	538.700	V
Onvoorzien	-	-50.000	-50.000	-	50.000	V
Saldo van lasten en baten	2.991.700	-3.287.600	-3.042.800	114.300	3.157.100	V
Reservemutaties (diverse programma's)	561.000	3.374.800	3.042.800	1.990.800	-1.052.000	N
Gerealiseerde resultaat	3.552.700	87.200	-	2.105.100	2.105.100	V

Paragrafen

2.3 Paragrafen

2.3.1 Paragraaf Lokale Heffingen

2.3.1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de heffing waarvan de besteding gebonden is (niet vrij aanwendbaar, bijv. afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges) en op de heffing waarvan de besteding niet gebonden is (vrij aanwendbaar, bijv. onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting, precariobelasting).

Beleidsuitgangspunten

In de Belastingnota 2011 en de Kadernota 2015 zijn de (beleids-)uitgangspunten benoemd voor het heffen van belastingen en het tarievenbeleid. Deze uitgangspunten worden als richtlijn gebruikt bij de jaarlijkse vaststelling van de tarieven, de paragraaf lokale heffingen en de programmabegroting.

De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Voor de belastingtarieven geldt dat de lokale lasten niet meer dan trendmatig zullen stijgen (inflatiecorrectie). De raad is vrij om indien de financieel-economische situatie daartoe noopt, van dit uitgangspunt af te wijken;
- Voor het bepalen van de hoogte en de samenstelling van de tarieven voor (gebonden) heffingen geldt dat deze tarieven maximaal kostendekkend (100%) moeten zijn;
- Bij de tariefberekeningen kunnen bijdragen van bepaalde producten / diensten in mindering worden gebracht op de kosten van het product. Daaronder vallen ook ten aanzien van producten opgebouwde bestemmingsreserves. Hiermee wordt bereikt dat de tariefberekening op de netto kosten wordt gebaseerd;
- De kosten van oninbare vorderingen en de kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid worden binnen de gemeente Ridderkerk in principe doorberekend in de tarieven;
- Evenals voor 2014 zijn wij uitgegaan van het tot nu toe geldende uitgangspunt dat de hogere bedragen die aan BTW mogen worden toegerekend niet méér zijn dan wat aan overhead minder kan worden toegerekend.

Kostenonderbouwing

De tarieven van de gebonden heffingen mogen in principe maximaal kostendekkend zijn. Om deze tarieven vast te kunnen stellen, worden alle kosten die samenhangen met het betreffende product / dienst daaraan toegerekend. Hierbij zijn de richtlijnen en kostentoe rekeningsmethoden uit de *handreiking kostentoe rekening leges en tarieven* van het Ministerie van Binnenlandse Zaken toegepast. Toepassing van de handreiking moet leiden tot een inzichtelijker kostenopbouw van de tarieven van de gebonden heffingen.

Koopkracht eigen inkomsten

Volgens het tarievenbeleid moet de koopkracht van de eigen inkomsten worden gehandhaafd. Deze eigen inkomsten dienen ter dekking van de uitgaven van de gemeente. De inflatoire ontwikkeling van deze uitgaven betreffen salariscorrecties volgens de CAO en prijscorrecties. Voor de compensatie van salaris- en prijscorrecties wordt uitgegaan van prognoses van het Centraal Plan Bureau voor overheidsconsumptie. De correctie van de tarieven voor 2015 wordt berekend op basis van de verhouding tussen de loonstijgingen en de prijsstijgingen. De trendmatige groei 2015 ten opzichte van 2014 is 1,5%.

2.3.1.2 Overzicht geraamde en gerealiseerde opbrengsten belastingen en lokale heffingen

Hierna treft u een totaal overzicht aan van in de begroting geraamde en gerealiseerde opbrengsten van de ongebonden heffingen en de gebonden heffingen.

Ongebonden heffingen

Ongebonden heffingen	Progr.	Begroting opbrengsten 2015		Realisatie 2015	Verschil t.o.v na wijziging
		Primitief	Na wijziging		
Financiering / algemene dekkingsmiddelen					
Onroerende-zaakbelastingen	7	8.155.800	8.101.100	8.179.900	+ 78.800
Precariobelasting	7	92.100	92.100	93.512	+ 1.412
Baatbelasting	7	3.300	3.300	1.945	-1.355
Aanwending reserve baatbelasting	7	25.000	23.500	23.544	+ 44
Straatparkeren en parkeerboetes	5	490.500	490.500	374.350	- 116.150

Toelichting

Onroerende zaakbelasting

De totale WOZ-waarde van de woningen blijkt hoger te zijn dan aanvankelijk bij de begroting is uitgegaan. Daarnaast zijn er in 2015 minder bezwaarschriften binnen gekomen waardoor er beduidend minder verminderingen op de aanslagen onroerende zaakbelastingen zijn toegekend. Het voorgaande heeft geleid tot een incidenteel positief resultaat.

Straat parkeren en parkeerboetes

In 2015 hebben er minder automobilisten gebruik gemaakt van de betaalde parkeerplaatsen in het centrum van Ridderkerk. Hierdoor zijn er minder inkomsten. De mogelijkheid om real time te parkeren met je mobiel heeft ook ertoe geleid dat het aantal verkochte parkeerminuten is afgenomen. In 2015 zijn de parkeerautomaten omgebouwd om ze geschikt te maken voor betalen met pinpas en voor digitaal parkeren. Als gevolg daarvan moest worden overgegaan op digitaal handhaven van het betaald parkeren. De implementatie van het systeem om digitaal te handhaven heeft vertraging opgelopen. Het gevolg hiervan is dat er incidenteel minder inkomsten zijn gerealiseerd dan de geraamde inkomsten aan parkeerboetes.

Gebonden heffingen

Gebonden heffingen	Progr.	Begroting 2015		Realisatie 2015	Verschil tov na wijziging
		primair	na wijziging		
Marktgelden	4	48.400	48.400	42.500	- 5.900
Haven- en kadegelden	4	1.200	1.200	1.980	+ 780
Leges burgerzaken	3	769.700	691.000	782.000	+ 91.000
Afvalstoffenheffing	5	4.866.100	4.866.100	4.841.720	- 24.320
Rioolheffing	5	3.780.400	3.780.500	3.728.970	- 51.530
Leges gemeentelijke vergunningen	5	912.600	912.600	827.480	- 85.120
Lijkbezorgingrechten	5	686.900	686.900	708.690	+ 21.790

Toelichting

Rioolheffing

Het achterblijven van een deel van de oplevering van nieuwbouwwoningen in 2015 heeft geresulteerd in een incidenteel negatief resultaat van de rioolheffing woningen (gebruikers en eigenaren). Bij de bedrijfspanden is er sprake van een toename (5%) van de leegstand in 2015 met als gevolg dat er een incidenteel negatief resultaat is van de rioolheffing niet-woningen (gebruikers). Voor de begroting 2016 is met dit hogere leegstandspercentage reeds rekening gehouden. Deze twee zaken hebben geleid tot een incidenteel negatief resultaat.

Leges Burgerzaken

2015 is het eerste volle jaar waarin de leges van de reisdocumenten met een geldigheid van 10 jaar zichtbaar zijn. Het reisdocument met een geldigheid van 10 jaar is 16,05 euro duurder dan het

vroegere reisdocument met een geldigheidsduur van 5 jaar. Dit prijsverschil komt in zijn geheel ten gunste van de rijksleges. Hierdoor zijn er structureel hogere inkomsten die vervolgens in zijn geheel worden afgedragen aan het Rijk.

Leges gemeentelijke vergunningen

Het aantal bouwaanvragen voor de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard is in 2015 achter gebleven ten opzichte van de verwachting.

2.3.1.3 Beleidskader en beleidsontwikkelingen

Algemeen

Een algemeen uitgangspunt is dat de lokale lasten niet meer dan trendmatig stijgen en dat voor dienstverlening kostendekkende tarieven worden gerekend.

Woonlastenbeleid

De woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) zijn ten opzichte van 2014 gemiddeld gedaald met ongeveer 1,25%.

2.3.1.4 Kwijtscheldingsbeleid

In onderstaand overzicht is een vergelijking gemaakt tussen de geraamde en de gerealiseerde kwijtschelding gemeentelijke belastingen.

Kwijtschelding lokale heffing	Totaal kwijtschelding	
	Begroot 2015	Realisatie 2015
Onroerende zaakbelastingen	2.500	12.460
Rioolheffing	45.000	48.250
Afvalstoffenheffing	130.000	127.160

Het aantal verzoeken om kwijtschelding over de afgelopen jaren bedroeg:

2012:	966
2013:	1073
2014:	1153
2015:	1118

Ten opzichte van 2014 zijn er minder (35) kwijtscheldingsverzoeken binnengekomen en afgehandeld. Van de 1118 kwijtscheldingsverzoeken zijn 844 toegewezen en 274 afgewezen. In 2015 is afgerond € 10.000 meer kwijtgescholden aan onroerende zaakbelastingen. Dit heeft te maken met de jarenlange openstaande belastingschulden als gevolg van faillissementen of schuldsaneringen die in 2015 hebben geleid tot kwijtschelding van de opgelopen openstaande belastingschulden. Dit betreft een incidentele overschrijding.

De samenwerking met de gemeentelijke sociale dienst en de schuldhulpverlening bij het in behandeling nemen van kwijtscheldingsverzoeken wordt ongewijzigd voortgezet. Hierdoor wordt het aanvragen van kwijtschelding ruim onder de aandacht gebracht bij de doelgroepen van de sociale dienst en de schuldhulpverlening.

2.3.1.5 Lokale lastendruk

In de rekening is een vergelijking gemaakt tussen de lokale lastendruk van de gemeente Ridderkerk met die van omliggende gemeenten. Daarbij is uitgegaan van de lastendruktabel van de begroting 2015.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende situaties:

- A. Eenpersoonshuishouden met een huurwoning
- B. Meerpersoonshuishouden met een huurwoning
- C. Eenpersoonshuishouden met een koopwoning
- D. Meerpersoonshuishouden met een koopwoning

Uit de volgende grafieken kan worden geconcludeerd dat de woonlasten in Ridderkerk voor zowel huur- als koopwoningen **onder** het gemiddelde uitkomen.

Categorie

- A. Eenpersoonshuishouden met een huurwoning
- B. Meerpersoonshuishouden met een huurwoning
- C. Eenpersoonshuishouden met een koopwoning
- D. Meerpersoonshuishouden met een koopwoning

Gemiddeld

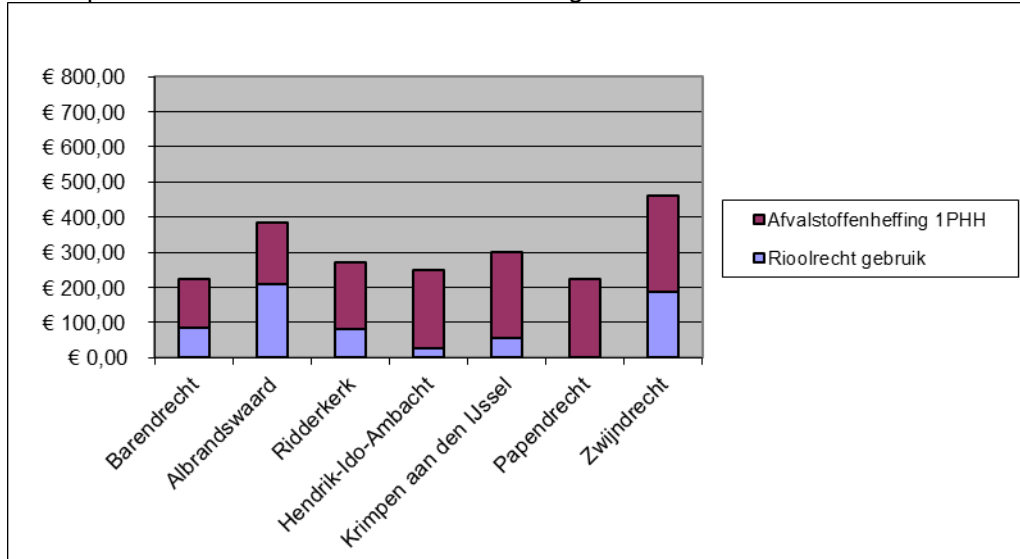
€ 301,63
€ 402,68
€ 665,58
€ 766,63

Ridderkerk

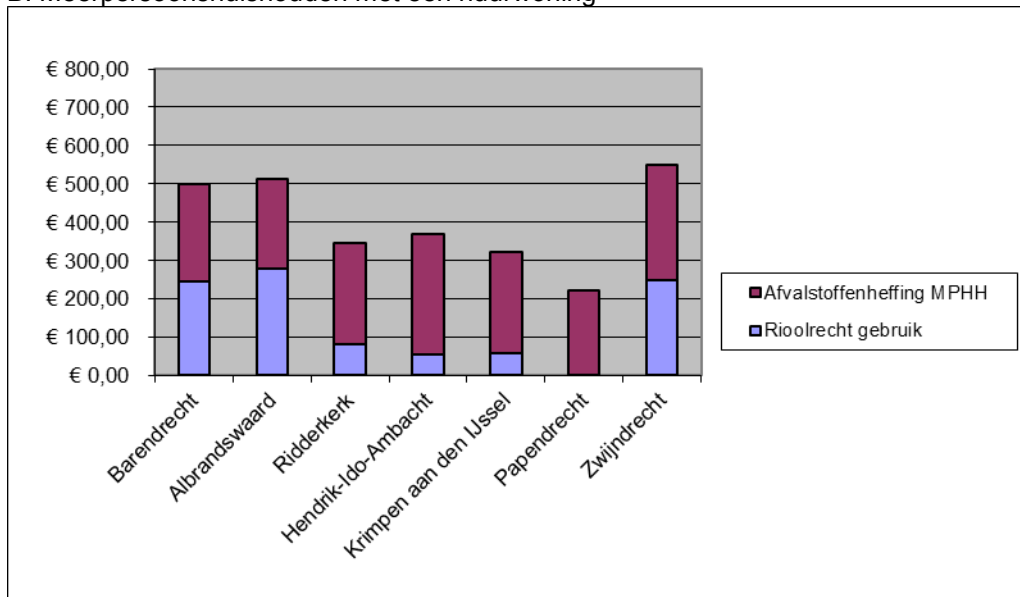
€ 270,72
€ 344,64
€ 585,39
€ 659,31

Vergelijkende grafieken

A. Eenpersoonshuishouden met een huurwoning

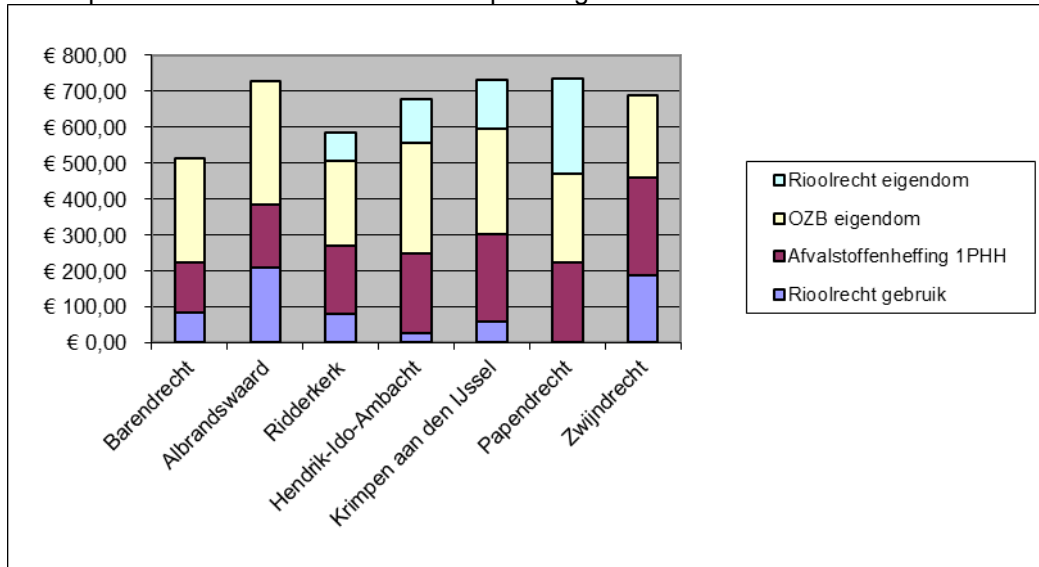

B. Meerpersoonshuishouden met een huurwoning

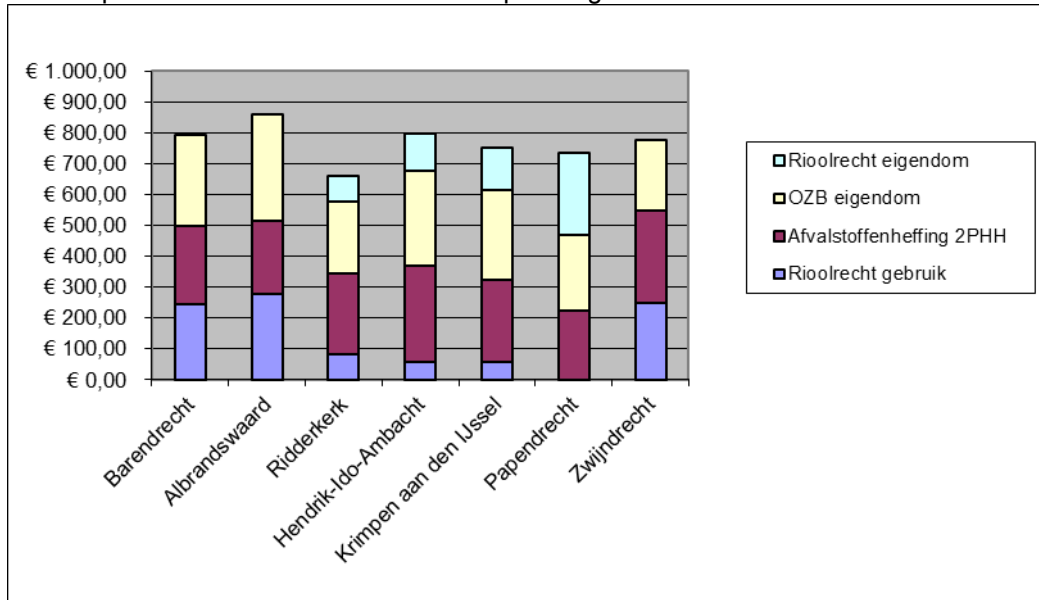

C. Eenpersoonshuishouden met een koopwoning

D. Meerpersoonshuishouden met een koopwoning

2.3.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.3.2.1 Aanleiding en achtergrond

In 2014 werd het risicomanagement nog niet centraal uitgevoerd vanuit de BAR-organisatie. Er wordt vanaf 2015 een actiever beleid gevoerd op de beheersing van de risico's die de gemeente loopt. De benadering van het risicomanagement is sterk verbeterd en daarmee ook het risicoprofiel van de gemeente. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat het verzekeren ervan te duur zou zijn, wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is het weerstandsvermogen.

In deze paragraaf wordt verslag gedaan van het optreden van begrote risico's in 2015. Tevens er is actuele inventarisatie van risico's en maatregelen gedaan per 1 februari 2016. Op basis van de recent geïnterviewde risico's en de beschikbare financiële middelen is het weerstandsvermogen per 1 februari 2015 berekend.

2.3.2.2 Risico top 10 begroting 2015

1. Budgetkortingen op door het rijk gedecentraliseerde taken (bijvoorbeeld AWBZ, jeugdzorg en de Wet Werken naar Vermogen).

Decentralisatie van taken naar de gemeente zonder toereikende financiële middelen voor de uitvoering kan leiden tot aanzienlijke financiële risico's. De komende jaren worden op het gebied van Werk, Zorg en Jeugdzorg decentralisaties in werking gezet. Dit betekent dat er de komende jaren financiële onzekerheid is over de hiermee gemoeide uitvoeringskosten.

De omvang van eventuele extra kosten is onbekend omdat nog niet precies bekend is hoeveel budget uit de AWBZ zal worden overgeheveld naar de gemeenten. Voor Ridderkerk bepalen we het risico op € 675.000 gebaseerd op een negatief herverdeeffect van maximaal € 15 per jaar per inwoner.

In de jaarrekening zijn er diverse verschillen opgetreden omdat afrekeningen, kosten en bijdragen nog niet volledig bekend zijn. Deze aanloopproblemen zijn landelijk.

2. Asbest

De gemeente kan geconfronteerd worden met opruimingskosten en/of aansprakelijk gesteld worden voor een asbestsanering. Denk hierbij aan illegale dumping of het aantreffen van asbest in gemeentelijke gebouwen. Als maatregel zullen hiervoor clausules in contracten worden opgenomen.

Er zijn in 2015 geen kosten gemaakt t.a.v. asbest.

3. Toename concernoverhead binnen de begroting

Door een lagere omzet in grondexploitaties ontstaat een hogere lastendruk voor de begroting. Omdat minder aan de grondexploitaties kan worden toegerekend nemen de niet meer specifiek toe te rekenen kosten van de concernoverhead binnen de begroting toe. Er wordt gewerkt aan een plan om dit meer in evenwicht te brengen.

Het nadeel dat is ontstaan in de jaarrekening is vooralsnog aangemerkt als incidenteel en verrekend met het rekeningsaldo. Nadere analyse van deze vorm van kostentoerekening is noodzakelijk.

4. De ISV-2 bijdrage van de Stadsregio

De stadsregio is van mening, dat te veel prestaties nog niet zijn gerealiseerd en herstel nog niet in alle gevallen zeker is. Als de prestaties niet vóór 31 december 2014 zijn gerealiseerd, kan de Stadregio besluiten de ISV-2-bijdrage lager vast te stellen. Dit risico wordt ingeschat op € 500.000.

De stadsregio is in 2015 beëindigd. De risico's die bestonden op het niet behalen van de prestaties en de daarbij behorende plicht tot terugbetaling zijn niet opgetreden. Het risico is hiermee volledig komen te vervallen.

5. Fraude

Door fraude van en tussen medewerker(s) kan schade ontstaan.

Er is geen fraude risico opgetreden in 2015.

6. Budgetrisico's in open eind regelingen

Door toename van het aantal aanvragen om bijdragen, uitkeringen of vergoedingen op grond van regelingen met een zogenaamd open einde (zoals Wmo en leerlingenvervoer), kan de gemeente behoorlijke financiële risico's lopen. Dit risico wordt nog eens versterkt wanneer de vergoeding van het rijk achterblijft bij de werkelijk gemaakte kosten.

Eventuele toenames of vergoedingen op grond van regelingen met een zogenaamd open einde zijn verantwoord op de raadsprogramma's.

7. Schade door water

Op het gebied van de gemeentelijke watertaken doen zich tal van risico's voor. Te denken valt hierbij aan: uitval van watergemalen, instroom van vervuild water, lekkage van hoofdpijpleidingen, gevolgschade door vervuild rioolwater en wateroverlast door hevige regenval.

Om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen is een standaardprocedure bij hevige neerslag in werking gesteld. Preventiemaatregelen kunnen daarbij snel worden bepaald, denk bijvoorbeeld aan het uitdelen van zandzakken.

Dit risico heeft in 2015 geen lasten veroorzaakt.

8. Risico's binnen de grondexploitatie

Aan het in exploitatie brengen van gronden door de gemeente zijn financiële risico's verbonden. Zowel aan de kostenkant (grondverwerving, bouw- en woonrijpmaken, bodemsaneringen en financieringskosten) als aan de opbrengstenkant (grondverkoop voor woningbouw en bedrijventerreinen) zijn risicofactoren verbonden waarmee rekening moet worden gehouden.

Ten aanzien van de lopende grondexploitaties is volgens de paragraaf Grondbeleid nog € 6.651.800 aan voordelig resultaat te realiseren. Gelet op een risico-inschatting van 10% bepalen we het risico op een bedrag van € 665.000.

Voor eventuele risico's binnen de grondexploitatie wordt een verliesvoorziening gevormd. De verliesvoorziening is in 2015 verlaagd zoals toegelicht op raadsprogramma 1.

9. Lagere dividendopbrengsten

Aandeelhouders ontvangen minder geld wegens slechtere financiële omstandigheden.

Het dividend van de NV MAR was € 25.400 lager dan begroot. De lagere inkomst wordt verrekend met de Voorziening afvalstoffenheffing.

10. Stroomuitval

Bij stroomuitval is verlies van data mogelijk dat tot extra kosten zal leiden.

Er zijn in 2015 geen extra lasten door stroomuitval door de BAR-organisatie in rekening gebracht.

Conclusie:

Er is in 2015 geen beroep gedaan op de begrote benodigde Weerstandscapaciteit 2015 van € 3.900.000. Dit bedrag is berekend door risicosimulatie m.b.v. het pakket NARIS.

De Algemene Reserve = totaal Weerstandsvermogen bedraagt € 29.190.100 per 31 december 2015.

2.3.2.3 Geactualiseerde Top 10 per 1 februari 2016

Met ingang van 2015 maakt het risico van de BAR-organisatie onderdeel uit van het risicoprofiel van de deelnemende gemeenten. Vanuit de gemeenschappelijke regeling BAR-organisatie wordt het belangrijkste deel van de producten en diensten geleverd voor de drie gemeenten. De gemeenschappelijke regeling kent echter geen algemene reserve. Om deze reden wordt de benodigde weerstandscapaciteit door toepassing van een afgesproken vaste verdeelsleutel opgevangen door de gemeenten. Alle risico's worden zo mogelijk 2 maal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's

In het overzicht hieronder worden de 10 risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij ieder risico worden kort de beheersmaatregelen weergegeven. De top 10 vertegenwoordigt bijna 90% van alle risico's die de gemeente loopt.

Tabel 1: TOP 10 Belangrijkste financiële risico's					
	Risico	Maatregelen	Klasse	Financieel gevolg	Invloed
1	Risico's die voortvloeien uit de 3 decentralisaties voor Ridderkerk in GRBAR	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/ benchmarking, business intelligence, competentieontwikkeling	5	max.€ 3.957.500	35.88%
2	Risico's taakuitvoering BAR	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring, business intelligence, competentieontwikkeling	5	max.€ 1.030.000	23.37%
3	Risico's bij optreden van negatief scenario deelneming GR Nieuw Reijerwaard	2x per jaar grex-analyse, gecontroleerde projectomgeving	2	max.€ 3.000.000	10.27%
4	Risico's niet te dekken binnen grondexploitaties	Gecontroleerde projectomgeving	5	max.€ 233.000	4.95%
5 nieuw	Risico's invoering Wet meldplicht datalekken	Inrichting proces Meldpunt datalekken, optimaliseren Compliance programma	2	Max.€ 850.000	2.89%
6(5)*	De gebundelde inkomensvoorziening uitkeringen (BUIG) is niet toereikend.	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/ benchmarking, business intelligence	3	max.€ 500.000	2.85%
7(6)	Budgetrisico's in open eind regelingen	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence,	5	max.€ 250.000	2.56%
8(7)	Overschrijding van budget(ten) Wmo	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/ benchmarking, business intelligence	3	max.€ 450.000	2.55%
9(8)	Risico's tijdens inrichten contractmanagement	Competentie contractmanagement optimaliseren	4	max.€ 250.000	1.99%
10(9)	Risico's op door gemeente gesubsidieerde instellingen	Ontwikkeling competentie accountmanagement, bestuurlijk toezicht	3	max.€ 400.000	1.82%

*Tussen haakjes wordt de positie in de top 10 weergegeven in de begroting 2016.

2.3.2.4 Risico's 11 t/m 25

	Risico
11	Arbeidsongeschiktheid van collegelid en/of -leden.
12	Schade aan riolering, leidingen en gemalen
13	Risico's (on)beheersbaarheid gemeenschappelijke regelingen
14	Lagere dividend-opbrengsten
15 nieuw	Risico invoering vennootschapsbelasting met indicatie Vpb-last
16	Stijging uitkeringsgerechtigden door onvoldoende resultaten m.b.t. uitstroom/ werkgelegenheid.
17	Verbonden partij heeft een financieel tekort welke niet kan worden gedekt vanuit het weerstandsvermogen van desbetreffende partij/regeling.
18	De gemeente moet een deel van de saneringskosten zelf dragen van bekende en onbekende saneringen
19	Doorvoeren private borging 2017 (privatiseren taken bouw- & woningtoezicht)
20	Risico's onderwijsbeleid
21	Wachtgeldregeling college door tussentijdse (politieke) ontwikkelingen
22	Een toename van aanvragen voor bijzondere bijstand
23	Er wordt niet aan voorwaarden voldaan om in aanmerking te komen voor een subsidie
24	Risico's imagoschade onjuiste externe communicatie/ berichtgeving
25	Lagere opbrengst parkeren

Totaal alle risico's: € 15.083.700

Voorgaand overzicht toont risico's die incidenteel schade op kunnen leveren met daarbij het maximale financiële gevolg. Bijgevoegde tabel geeft aan hoe de spreiding in tijd is terug te vertalen.

Kwantiteit	Referentiebeelden	Kans klasse	Toelichting kansklasse
10%	0 of 1 keer per 10 jaar	1	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.
30%	1 keer per 5-10 jaar	2	Deze klasse hanteren we voor risico's waarvan het niet waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar voordoen.
50%	1 keer per 2-5 jaar	3	Deze klasse hanteren we voor risico's die zich in het komende jaar wel maar ook niet kunnen voordoen.
70%	1 keer per 1-2 jaar	4	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar zullen voordoen.
90%	1 keer per jaar of >	5	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar gaan voordoen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€15.083.700) onnodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 2.064.600
25%	€ 3.066.200
50%	€ 4.342.400
75%	€ 5.555.300
90%	€ 6.502.100
95%	€ 7.218.100

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat **90%** zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van **€ 6.502.100** (benodigde weerstandscapaciteit).

2.3.2.5 Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Ridderkerk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Huidige capaciteit
Algemene reserve	€ 29.190.100
Totale weerstandscapaciteit	€ 29.190.100

2.3.2.6 Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 29.190.100}{€ 6.502.100} = 4.49$$

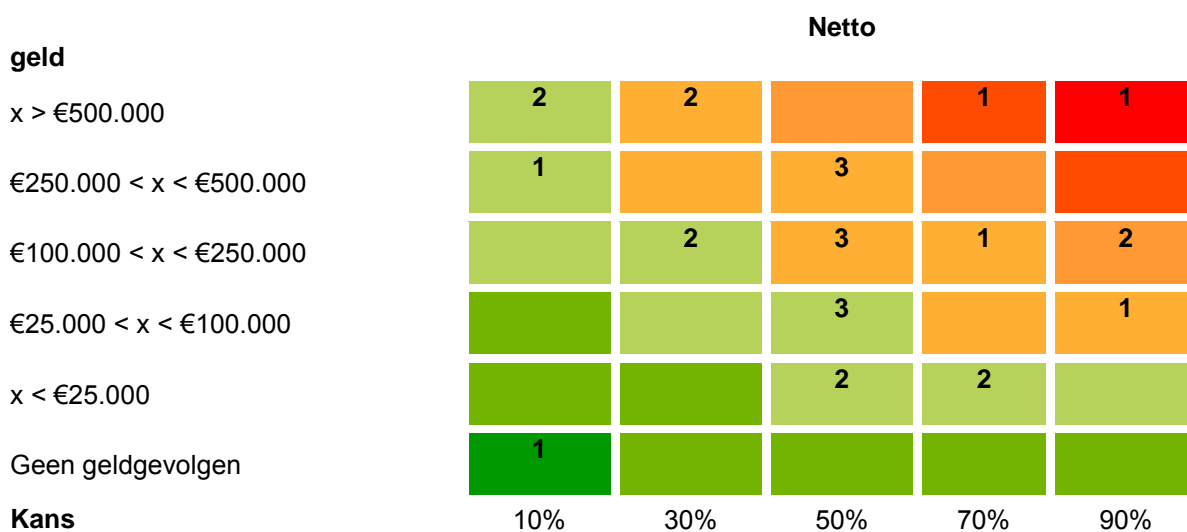
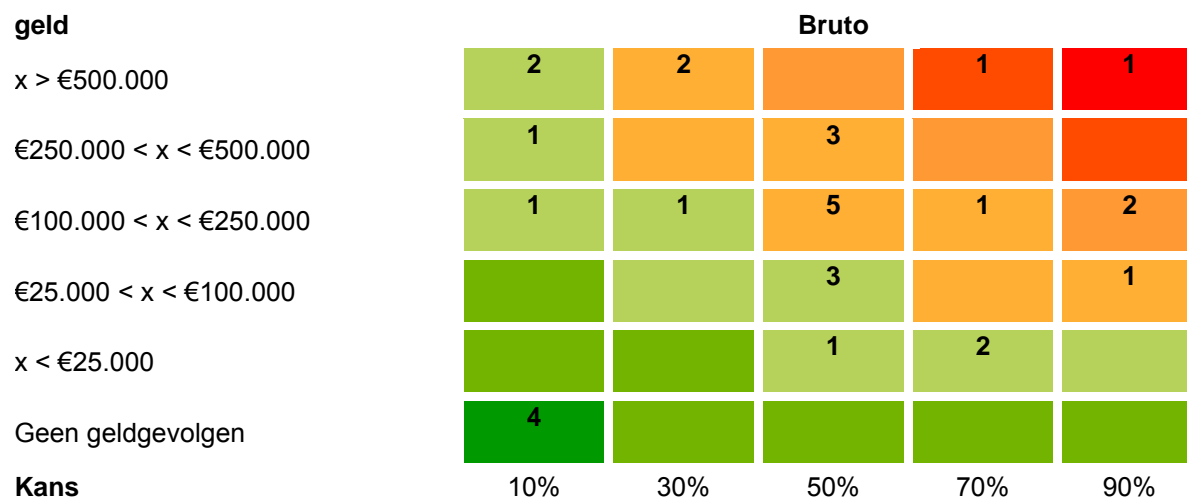
De normtabel, die is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente, biedt een landelijk geaccepteerde waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de gemeente Ridderkerk valt in klasse A. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen.

2.3.2.7 Risicokaart

De risico kaart toont in één oogopslag de spreiding van de risico's. De risico's in het rode en oranje gebied zijn de risico's uit de TOP10. Er wordt een onderscheid gemaakt in het bruto en netto risico. Het bruto risico geeft de situatie weer voordat er maatregelen zijn getroffen. Het netto risico geeft het resultaat na het nemen van maatregelen

2.3.2.8 Kengetallen gemeente Ridderkerk

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting en het jaarverslag worden (conform richtlijnen Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) 07/2015) kengetallen opgenomen voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. Aan de kengetallen zijn risico signaleringswaarden gekoppeld conform de landelijke richtlijnen van 2016.

Kengetallen jaarrekening 2015				
Kengetallen:	Oordeel normering	Jaarrekening 2014	Jaarrekening 2015	Begroting 2016
netto schuldquote	A	51%	45%	53%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	A	47%	42%	50%
solvabiliteitsratio	B	42%	39%	41%
structurele exploitatieruimte	B	3,67%	0,0%	0,11%
grondexploitatie	B	24%	25%	30%
belastingcapaciteit	B	94%	90%	96%

De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in 3 categorieën. Deze categorieën sluiten aan bij de landelijk vastgestelde signaleringswaarden (2016). Categorie A is het minst risicovol, categorie C het meest.

	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte begroting	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Toelichting op de beoordeling

De toegepaste normeringen bij deze kengetallen geven een grove indicatie van de houdbaarheid van de gemeentefinanciën. De kengetallen tezamen geven een algemeen beeld over de financiële gezondheid. Op basis van de beoordeling en de stevige reserve positie van de gemeente Ridderkerk kan worden gesteld dat Ridderkerk er gemiddeld met een goede voldoende uitkomt. Op basis van de kengetallen kent de gemeente een lage tot gemiddelde risicoscore op de toegepaste signaleringswaarden.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden

betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De schuldquote valt ruim in categorie A wat inhoudt dat de schuldpositie een laag risico vormt. De **solvabiliteitsratio** geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Solvabiliteit bereken je door het eigen vermogen te delen door het totaal vermogen, vermenigvuldigd met honderd procent. Deze ratio wordt als een middelhoog risico ingeschat (categorie B). De **structurele exploitatieruimte** is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte vormt momenteel nog een middelhoog risico (categorie B) doordat er nog gebruik gemaakt wordt van de dekkingsreserve. Het kengetal **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Het kengetal grondexploitatie valt in categorie B en wordt gezien als een middelhoog risico. De **belastingcapaciteit** geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De belastingdruk in Ridderkerk ligt onder het landelijke gemiddelde en dat is een positief gegeven. Het kengetal valt over 2015 in categorie A en vormt een laag risico. De dip in het kengetal van de belastingcapaciteit in 2015 is als volgt te verklaren. In 2015 is het tarief voor de afvalstoffenheffing ten opzichte van 2014 sterk verlaagd. In 2016 zijn de tarieven trendmatig verhoogd, maar het tarief voor de rioolheffing is ook reëel verhoogd conform het GRP. In het kengetal is geen rekening gehouden met de eenmalige korting op de aanslag belastingen en heffingen 2016.

2.3.3 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen. Dit zijn wegen, openbare verlichting, riolering, civiele kunstwerken, water, groen en gebouwen. Kapitaalgoederen hebben onderhoud nodig, zodat wij een veilig gebruik kunnen waarborgen. Zowel meerjarig groot onderhoud als klein onderhoud. De kosten daarvan en de planning zijn vastgelegd in beheerplannen.

Diverse beheerplannen zijn in 2013 geactualiseerd en worden in 2018 herzien. Onze uitgangspunten daarbij zijn: het actuele beleidskader, het besluit 'Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten', de nota 'Reserves en Voorzieningen 2011' en de Financiële Verordening (inclusief afschrijvingstabel). In het kader van het financieel toezicht hecht ook de provincie grote waarde aan actuele beheerplannen. In onderstaande tabel zijn de beschikbare beheerplannen weergegeven, alsmede het gemeentelijk beleid dat daaraan ten grondslag ligt.

In 2015 is als nieuw gemeentelijk beleid toegevoegd:

- Handboek openbare ruimte (RIB 13 november 2015)
- Ondertekening Convenant bijvriendelijk handelen (afdoening motie 2015-045)

Beheerplannen	Vast-gesteld	Looptijd t/m	Herzie-ning in	Reserve	Gemeentelijk beleid
Openbare verlichting	2013	2018	2018	Ja	Beleidsplan openbare verlichting 2012 – 2021 Beleidskader Duurzaam Beheer (2013) Handboek Openbare Ruimte (2015)
Civiele Kunstwerken	2013	2018	2018	Nee	Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Groen en Recreatie gebieden	2013	2018	2018	Nee	Handboek Openbare Ruimte (2015) Convenant bijvriendelijk handelen (2015) Groene kaart (2014) Gedragscode Bestendig Beheer (2013) Beleidskader Duurzaam Beheer (2013) Bomenplan (2012) Visie Reijerpark (2012) Rapport Groen voor Lucht (2012) Kadernota wijkgericht werken (2005) Besluitvorming wijkgericht onderhoud (2001) Nota onkruidbestrijding op verharding (1999) Actieplan hoofdgroenstructuur (1997) Groenbeleidsstrategie (1994) Groen, chemie en Alternatieven (1985)
Speelterrinen	2013	2018	2018	Ja	Handboek Openbare Ruimte (2015) Het Reijerpark sport en bewegen in het groen (2014) Beleidskader Duurzaam Beheer (2013) Natuurlijk spelen Ridderkerk (2012) Openstellen schoolpleinen (2012) Beleidsuitgangspunten Speelbeleid (2009) Uitvoeringsplan Speelruimtebeleid (2009)
Wegen	2013	2018	2018	Ja	Handboek Openbare Ruimte (2015) Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Riolering	2012	2017	2017	Ja	Aansluitvoorwaarden riolering (2006)
Waterhuishouding	2013	2018	2016	Ja	Handboek Openbare Ruimte (2015) Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Haven	2013	2018	2018	Ja	Havenverordening (2007)
Gebouwen + Meerjarig Onderhouds Plan (MOP)	2013 2013	2018 2018	2018 2018	Ja	Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs (2015) Nota Sport, Spel en Bewegen Ridderkerk (2005) In 2016 wordt een Integraal Accommodatiebeleid opgeleverd

De in deze paragraaf genoemde cijfers bevatten niet alleen het onderhoud/beheer maar zijn inclusief kapitaallasten.

Openbare verlichting

Kerncijfers

Het areaal lichtmasten, in totaal 7.713, verschilt in leeftijd en uitvoering. Qua materiaal komen met name aluminium masten voor, van oudsher ook masten van staal.

Beheer

In Ridderkerk zijn, naast de gemeente, ook andere beheerders verantwoordelijk voor de openbare ruimte met openbare verlichting. Zoals bijvoorbeeld de wegen met verlichting in eigendom van het Waterschap Hollandse Delta.

De lichtmasten worden gemiddeld elke vier jaar visueel geïnspecteerd tijdens de lampvervangings. Stabiliteits-/sterktemetingen van lichtmasten vinden plaats wanneer lichtmasten 40 jaar oud zijn. Blijkt dat de financiële middelen niet toereikend zijn voor onderhoudswerkzaamheden, dan is bijstelling van de begroting nodig.

In 2015 zijn 152 lichtmasten gemeten op stabiliteit en sterkte. 55 lichtmasten werden afgekeurd en zijn inmiddels vervangen. Onveilige situaties worden zo snel mogelijk opgelost.

Als lichtmasten en/of armaturen aan vervanging toe zijn, wordt zoveel mogelijk overgestapt op zuinige LED-verlichting. Dit jaar zijn er geen armaturen vervangen voor LED verlichting. De 55 nieuwe lichtmasten staan namelijk verspreid door de hele gemeente. Er wordt alleen overgestapt op LED als een hele straat wordt voorzien van nieuwe masten en/of armaturen. Wel is de verlichting die geplaatst is in de nieuwbouw in Het Zand en Cornelisland voorzien van LED verlichting. Verder zijn er 540 lampen vervangen in 2015.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
Openbare verlichting	
Regulier beheer en klein onderhoud	€ 208.400
Groot onderhoud en vervanging	€ 46.000
Saldo van de dotatie en aanwending reserve onderhoud openbare verlichting	€ 66.500
Totaal beheer openbare verlichting	€ 320.900

Voor dit onderdeel Openbare Verlichting is een onderhoudsreserve gevormd:

Stand per 1 januari 2015	€ 701.800
Toevoeging	€ 112.500 (+)
Onttrekking	€ 46.000 (-)
Stand per 31 december 2015	€ 768.300

Civiele kunstwerken

Kerncijfers

De gemeente Ridderkerk beheert 269 civiele kunstwerken. Daarvan worden er 52 beheerd bij andere beheerproducten (haven, recreatiegebieden, begraafplaats, spelen en wegen).

De onderverdeling van de overige 217 civiele kunstwerken is:

- 85 vaste bruggen / viaducten;
- 2 tunnels;
- 39 keermuren;
- 31 dammen / duikers;
- 4 geluidwerende constructies;
- 43 dijktrappen;
- 13 overige kunstwerken.

Beheer

Er wordt gewerkt met een veiligheidsurgentie en een economische urgentie, welke per kunstwerk en situatie worden bepaald. Op deze manier wordt de urgentie van de uitvoering vastgesteld. Blijkt dat de

middelen niet toereikend zijn om onderhoudswerkzaamheden uit te voeren? Dan is bijstelling van de begroting nodig. Onveilige situaties lossen we altijd direct op.

Er zijn in 2015 18 bruggen, dammen en duikers geschilderd. Het metselwerk van het terras bij de watergang achter het gemeentehuis is hersteld. De glooiing bij de Boelewerf was gevaarlijk onderspoeld en is weer hersteld. Er is groot onderhoud gepleegd aan het ponton bij de Schans. 20 kunstwerken zijn schoongemaakt. De brug die vrij kwam bij de werkzaamheden aan de Populierenlaan is hergebruikt bij de Tarbot. De voorbereidingen voor de algehele renovatie van de tunnel aan de Sportlaan is gestart. Door het jaar heen is klein onderhoud gepleegd aan diverse bruggen, dammen en duikers.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Civiele kunstwerken</u>	
Klein jaarlijks onderhoud	€ 135.000
Groot onderhoud	€ 48.600
Vervangingsinvesteringen	€ 10.900
Totaal beheer civiele kunstwerken	€ 194.500

Openbaar groen, inclusief recreatiegebieden

Kerncijfers

De gemeente beheert ongeveer:

62 ha plantsoenen;

108 ha gras;

4 ha verhardingen;

16.500 bomen.

De gemeente beheert twee recreatiegebieden, namelijk de Gorzen/Ridderhaven en het Reijerpark. De Griend is in beheer bij het Zuid-Hollands Landschap. De Donckse Velden, het Oosterpark en de Wevershoek zijn in beheer bij het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. Het Donckse Bos valt onder de Stichting "Het Huys Ten Donck". Voor het Waalbos is een beheerovereenkomst afgesloten met Staatsbosbeheer. De surfbocht bij het Waalbos blijft in beheer van het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde.

Beheer

Bij de evaluatie van het Beleidskader Duurzaam Beheer in 2013 is besloten dat centrumgebieden op B-niveau worden onderhouden in plaats van op A-niveau. Woongebieden en recreatiegebieden worden ook op B-niveau onderhouden, bedrijventerreinen op C-niveau.

De placemaking aan de Noordstraat is in 2015 afgerond met een boomplantdag. De basisscholen De Bosweide en de Fontein hebben samen met cliënten van de Pameijerstichting de bomen langs de Noordstraat geplant.

Aan de Visvliet is het eerste deel van de zieke kastanjes vervangen.

Het terrein aan de Prins Bernhardstraat (voormalige schoolgebouw van De Reijer) is ingericht met veel groen en enkele speelvoorzieningen.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Openbaar groen incl recreatiegebieden</u>	
Klein jaarlijks onderhoud	€ 828.900
Groot onderhoud	€ 449.400
Investeringen	€ 0
Totaal beheer groen	€ 1.278.300

Speel terreinen

Kerncijfers

De gemeente telt 175 speel terreinen (per juli 2014) en vier locaties op schoolpleinen:

94 bloklocaties (0-6 jaar)

39 blok/ buurtlocaties (0-12 jaar)

28 buurtlocaties (6-12 jaar)

9 wijklocaties (0-100 jaar), waaronder de wijk sportlocaties Bolnes en Slikkerveer.

5 overige locaties: Kinderboerderij, Ridderhaven, Jeu de Boulesbaan, St Jorisstraat en uitkijktorens.

4 opengestelde schoolpleinen: de Piramide, de Reijer, de Bongerd en de Wingerd.

Beheer

Op basis van vier jaarlijkse inspecties voeren we klein en groot onderhoud uit. 'Schoon, heel en veilig' is daarbij ons uitgangspunt. Na gemiddeld twintig jaar wordt een speel terrein vervangen. De leeftijdsopbouw van de doelgroep in de wijk bepaalt mede de wijze van vervangen.

De JOP's op de wijk sportlocaties in Slikkerveer en Bolnes zijn in 2015 in verband met overlast door jongeren verwijderd. Het speel terrein in het Electropark is geheel vernieuwd en het parkje aan de Prins Bernhardstraat heeft nieuwe toestellen en een basketbalveld gekregen. In het Zand en Drievliet zijn diverse speelplekken aangepast conform het Uitvoeringsbeleid spelen. Speel terreinen aan de Korhoen, Electropark, Pelikaan, Koolmees / Merel (2), Paltrokmolen, Damstraat, Blik en Kerkweg (naast voormalig scoutinggebouw) zijn vorig jaar opnieuw ingericht.

De speellocaties in de Karper en Brasem zijn verplaatst naar het terrein van de voormalige Ursinusschool. Hier is een nieuw terrein aangelegd met speeltoestellen voor de kinderen met de leeftijd tot 12 jaar.

Het schoolplein bij de Driemaster / Metronoom is opengesteld en opnieuw ingericht.

In het Reijerpark is een locatie voor natuurlijk spelen gerealiseerd.

Aan de Vlietlaan is een pannaveldje aangelegd en een tafeltennistafel geplaatst.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Speel terreinen</u>	
Klein jaarlijks onderhoud	€ 118.300
Groot onderhoud	€ 247.600
Investeringen	€ 22.600
Saldo van dotatie en aanwending reserve onderhoud speel terreinen	-€ 30.900
Totaal beheer Speel terreinen	€ 357.600

Voor dit onderdeel Speel terreinen is een onderhoudsreserve gevormd:

Stand per 1 januari 2015	€ 60.000
Toevoeging	€ 70.700 (+)
Onttrekking	€ 101.600 (-)
Stand per 31 december 2015	€ 29.100

Wegen (verhardingen)

Kerncijfers

De lengte van het wegennet in beheer bij de gemeente Ridderkerk bedraagt per 19 februari 2016 163 km met een oppervlakte van 2.118.984 m². Hiervan bestaat ongeveer 80% (= 1.682.913 m²) uit elementenverharding en ongeveer 20% (= 436.071 m²) uit asfaltverharding.

Beheer

Naast landelijk geldende uitgangspunten voor onderhoud aan wegen is rekening gehouden met de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Het onderhoudsniveau van de verhardingen van woonstraten is 'minimaal'. Het onderhoudsniveau van de verhardingen winkelcentra is 'standaard'.

Voor de periode 2014-2018 is het uitvoeringsprogramma bepaald. Dit gebeurt op basis van de inspectie, onderzoeken, levensduur, uitstraling (kwaliteitsniveau) en binnenstedelijke ontwikkelingen.

Bij asfaltwerken dient vertraging van het noodzakelijk onderhoud voorkomen te worden in verband met kapitaalvernietiging. Dan zijn zwaardere of duurdere maatregelen nodig. Elementenverharding kent geen kapitaalvernietiging. Bij uitstel loopt enkel de beeldkwaliteit terug.

Groot onderhoud is afgelopen jaar gepleegd aan de Graaf Adolfstraat, Scheldeplein, Burg. Kruijffstraat, Westmolendijk, Ridderhof, Dijkje en Boelewerf. Verder zijn er aan de Handelsweg schades hersteld. Daarnaast nog een twintig tal kleinere projecten.

Op de Kievitsweg, Sportlaan, Rijksstraatweg is een geluidsreducerende asfaltdeklaag gedraaid die een initiële geluidsreductie geeft van 6 db met een garantie van 10 jaar. Op de Geerlaan is de deklaag vervangen en op de begraafplaats zijn wat asfaltpaden hersteld. En het klein asfalt onderhoud heeft plaats gevonden. Dit heeft betrekking op reparaties zoals klinkersleuven en boomwortelproblemen. Rehabilitaties hebben plaatsgevonden aan de Groen van Prinstererweg in verband met zettingen en de Legendijk tussen de Burgemeester de Zeeuwstraat en A15 in verband met levensduur en beeldkwaliteit. In de Molensteeg is een fietsstraat aangelegd. Op de Vlietlaan-Donkerslootweg is een rotonde aangelegd. Op de Ringdijk ter hoogte van de nieuwbouw van de Riederwerf is een 30km per uur zone aangelegd. Het wegprofiel is aangepast en de verharding is vernieuwd.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Wegen</u>	
Klein onderhoud	€ 969.900
Groot onderhoud	€ 1.204.500
Vervangingsinvesteringen	€ 288.300
Saldo van dotatie en aanwending reserve onderhoud verharding	€ 38.900
Totaal beheer Wegen (verhardingen)	€ 2.501.600

Voor dit onderdeel Wegen is een onderhoudsreserve gevormd:

Stand per 1 januari 2015	€ 6.156.400
Toevoeging	€ 1.312.100 (+)
Onttrekking	€ 1.273.100 (-)
Stand per 31 december 2015	€ 6.195.400

Riolering

Kerncijfers

295.241 m1 te beheren riolering vrijverval, drukriolering en persleiding;
 21.951 rioolaansluitingen;
 15.803 trottoir- en straatkolken;
 12 eindgemalen;
 33 ondergemalen;
 111 drukgemalen;
 7 bergbezinksystemen (9 leidingen);
 2 bergingsriolen Slikkerveer.

Beheer

De gemeenteraad heeft in 2012 het verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (vGRP) vastgesteld. In het vGRP zijn alle maatregelen, vervangingen, beheer en onderzoeken voor vier jaar benoemd. Voor riolering is een onderhoudsvoorziening aanwezig.

Binnen het vGRP is een beoordeling van diverse bestaande rioolssystemen en bemalingsgebieden noodzakelijk gebleken. Belangrijke aspecten hierbij zijn de knelpunten van wateroverlast in diverse gebieden in Ridderkerk, de Europese Kader Richtlijn Water en het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Samen met gemeente Barendrecht, Albrandswaard en het waterschap is vorig jaar gewerkt aan het project Meten en Monitoren Afvalwaterketen (MMA). Het doel is het verkrijgen van een actueel inzicht in het functioneren van de riolering. De focus ligt hierbij op locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast of die mogelijk in de toekomst kritisch worden in verband met klimaatveranderingen. Voor de kritische locaties worden verbetermaatregelen voorgesteld. De verbetermaatregelen zijn van invloed op het vervangingsprogramma. De maatregelen en kostendekking worden in het volgende vGRP (2018 – 2022) opgenomen.

In 2015 zijn het drukriool aan de Pruiwendijk en 15 pompen aan het Dijkje gerenoveerd. Op andere plaatsen in de gemeente zijn nog 4 pompen gerenoveerd. Op de nieuwbouwlocatie Riederwerf is een nieuw gemaal gebouwd. Gemaal P01 aan de Poesiatstraat is in 2015 vervangen door een nieuw gemaal. In verband met de nieuwbouw van dit gemaal is ook de aansluitende riolering vervangen. Verder is de riolering vervangen in de van Mecklenburgstraat en is de riolering ter hoogte van de rotonde Vlietlaan – Vondellaan aangepast.

Ieder jaar wordt een deel van de riolering geïnspecteerd en gereinigd. De straatkolken worden jaarlijks schoongemaakt.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Riolering</u>	
Onderhoud (klein en groot)	€ 2.588.700
Vervangingsinvesteringen	€ 349.000
Totaal beheer Riolering	€ 2.937.700

Waterhuishouding

Kerncijfers

39 ha oppervlaktewater, waarvan 18 ha in beheer bij gemeente en 21 ha bij het waterschap;
32 km gemeentelijke watergangen (sloten en singels);
Circa 50 km beschoeiing;
Circa 10 km natuurlijke oevers;
26 km hoofdwatergangen waterschap.

Beheer

Op basis van kwaliteits- en kwantiteitsmetingen van de baggeraanwas op de waterbodem bepalen we welke gemeentelijke watergangen worden gebaggerd. Het Waterschap baggert haar eigen watergangen. Is de aanliggende grond van de gemeente? Dan zijn wij verplicht deze bagger te ontvangen. Wanneer de gemeente bij het Waterschap aangeeft dat de bagger op die grond niet kan worden ontvangen, dan betalen wij de kosten voor het direct transporteren en afvoeren ervan.

In 2015 zijn door de gemeente de watergangen in Bolnes, Slikkerveer, Donkersloot en de Gorzen gebaggerd. Beschoeiingen worden op basis van inspecties vervangen. Daarbij is veiligheid vaak doorslaggevend. In 2015 is de beschoeiing achter de Brahmsstraat in Slikkerveer vervangen.

Waterschap Hollandse Delta, de gemeente Ridderkerk en de Natuurvereniging Ridderkerk stellen na afronding van Waterplan 2, geen nieuw gemeenschappelijk waterplan op. Hierover hebben wij u geïnformeerd via een RIB. Afspraken over maatregelen zullen op basis van de Europese, landelijke of stroomgebied normen en kaders per maatregel worden gemaakt en vastgelegd. Het Waterschap is de initiatiefnemer voor het nemen van deze maatregelen, welke globaal zijn vastgelegd in hun Waterbeheerprogramma (WBP) 2016 -2021. In het WBP zijn twee waterkwaliteit-maatregelen in Ridderkerk benoemd. De aanleg van een natuurlijke oever in Bolnes en maatregelen langs De Waal. Naast het baggeren en vervangen van beschoeiing is in 2015 ook het jaarlijks onderhoud aan de watergangen uitgevoerd. Deze werkzaamheden bestaan uit riet maaien, kroos en andere waterplanten verwijderen en de vis locaties onderhouden.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Waterhuishouding</u>	
Klein jaarlijks onderhoud	€ 216.500
Groot onderhoud	€ 169.900
Vervangingsinvestering	€ 2.500
Saldo van dotatie en aanwending reserve onderhoud watergangen	-€ 85.000
Totaal beheer waterhuishouding	€ 303.900

Voor dit onderdeel Waterhuishouding is een onderhoudsreserve gevormd:

Stand per 1 januari 2015	€ 504.200
Toevoeging	€ 84.900 (+)
Onttrekking	€ 169.900 (-)
Stand per 31 december 2015	€ 419.200

Afvalinzameling

Kerncijfers

Aantal ondergrondse containers: 261
(per 1 jan. 2015)

Beheer

In de huidige situatie is het onderhoud, de reiniging en de garantie van de ondergrondse containers (binnenbak) geborgd in een onderhoudsovereenkomst van de gemeente met de leverancier. De gemeente Ridderkerk staat aan de vooravond van de keuze van de afvalinzamelsystematiek. Vooruitlopende op deze keuze is zeer terughoudend omgegaan met vervangingsinvesteringen van inzamelmiddelen, waardoor er in de exploitatie overschrijdingen op het onderhoud te zien zijn. Het betreft in totaal 261 containers voor restafval, papier en glas. De uiteindelijke keuze van de afvalinzamelsystematiek is bepalend voor de hoogte van de noodzakelijke (gefaseerde) investeringen en de hieraan gekoppelde hoogte van het onderhoudsbudget.

De ondergrondse betonbakken, waarin de ondergrondse containers geplaatst zijn, maken onderdeel uit van de openbare ruimte (onroerende goederen) en komen als investering ten laste van de gemeente. Gezien de zeer lange levensduur en de beperkte reguliere onderhoudskosten is er voor gekozen om voor de betonbakken geen beheerplan op te stellen.

De kosten van noodzakelijke vervangingsinvesteringen kunnen vervolgens betrokken worden bij de vaststelling van de tarieven afvalstoffenheffing.

Haven

Kerncijfers

De haven van Ridderkerk, langs De Noord, bestaat uit het waterdeel, kaden, steigers en terrein. Met uitzondering van de locatie bij de passantensteiger, is het haventerrein volledig verhuurd.

Beheer

Binnen het Groot Onderhoud (reserve) wordt gerekend met het eens in de acht jaar baggeren van de haven. Dit is in 2008 voor het laatst uitgevoerd en staat voor 2016 weer op de planning. In 2015 is een quickscan uitgevoerd om een beeld te verkrijgen van de baggeraanwas. Jaarlijks wordt een dotatie aan de reserve gedaan. Voor het vervangen van de constructies is het uitgangspunt dat dit pas op zeer lange termijn (> 30 jaar) aan de orde is. Daarom worden er nu geen middelen voor gereserveerd.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
Haven	
Klein jaarlijks onderhoud	€ 4.800
Groot onderhoud	€ 0
Vervangingsinvesteringen	€ 0
Saldo van dotatie en aanwending reserve	€ 22.700
Totaal beheer Haven	€ 27.500

Het verloop van de reserve Haven in 2015 is als volgt:

Stand per 1 januari 2015	€ 214.200
Toevoeging	€ 22.700 (+)
Onttrekking	€ 0 (-)
Stand per 31 december 2015	€ 236.900

Gebouwen

De schoolbesturen en stichting Sport en Welzijn zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer/onderhoud van hun gebouwen/accommodaties. Wij zijn verantwoordelijk voor het beheer/onderhoud van

gemeentelijke gebouwen. Daarnaast stemmen wij de werkzaamheden af ten aanzien van zowel gemeentelijke-, onderwijs- als sport en welzijn-gebouwen. De budgetten voor beheer/onderhoud van de gebouwen/accommodaties voor onderwijs en Sport en Welzijn zijn in de begroting opgenomen.

a. Gemeentelijke Gebouwen

Kerncijfers

De gemeente heeft 67 accommodaties in eigendom. Dit zijn:

Het gemeentehuis en de gemeentewerven;
 onderwijsgebouwen;
 gym-/sportzalen;
 peuterspeelzalen;
 kinderdagverblijven;
 wijkcentra;
 verenigingsgebouwen;
 een rouwcentrum;
 bedrijfsruimten;
 enkele woningen.

Beheer en beleid

In 2013 is het Meerjarig Onderhouds Plan (MOP) Gemeentelijke Gebouwen opgesteld voor de periode 2014-2018. In het MOP zijn de kwaliteitscriteria voor de gebouwen die van strategisch belang zijn vastgesteld. De algemene conditie van onze gebouwen is tussen 5 (matig) tot 3 (voldoende). Op basis van het beleid passen wij duurzaam beheer toe, en voldoen we aan de arbo- en veiligheidsvoorschriften. Voor verhuurde gebouwen is een dotatie aan de reserve vastgesteld. Omdat de verhuur voor een aantal gebouwen niet kostendekkend was, zijn de spelregels Maatschappelijk Vastgoed opgesteld. In 2015 is gewerkt aan een Integraal Accommodatieplan. Naar verwachting is deze in 2016 klaar. Aan de hand daarvan worden de accommodaties verder geoptimaliseerd.

Budgetrealisatie 2015

Omschrijving	Budget
<u>Gemeentelijke gebouwen</u>	
Klein jaarlijks onderhoud	€ 2.925.200
Groot onderhoud	€ 110.400
Vervangingsinvesteringen	€ 0
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-€ 16.000
Totaal beheer Gem. Gebouwen	€ 3.019.600

Voor de verhuurde gebouwen is een onderhoudsreserve gevormd:

Stand per 1 januari 2015	€ 258.800
Toevoeging	€ 94.400 (+)
Onttrekking	€ 110.400 (-)
Stand per 31 december 2015	€ 242.800

b. Onderwijs gebouwen

Jaarlijks stelt de gemeente een jaarprogramma vast op basis van aanvragen door schoolbesturen. In dit jaarprogramma zijn alle uitbreidingen en nieuwbouw van schoolgebouwen opgenomen, inclusief de financiële consequenties daarvan. De aanvragen voor het jaarprogramma worden getoetst aan de in 2014 vastgestelde Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs, Gemeente Ridderkerk 2015. Het beleidskader voor de middellange termijn wordt geëvalueerd in het op te stellen Integraal Accommodatieplan. Net als de notitie Overcapaciteit Onderwijshuisvesting Ridderkerk uit 2011.

c. Sport en Welzijn gebouwen

Er zijn productafspraken gemaakt met de stichting Sport en Welzijn voor de exploitatie, het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties en -velden. In de Nota Sport, Spel en Beweging Ridderkerk (2005) is het onderhoudsniveau van de sportaccommodaties vastgesteld op niveau 3 (voldoende). Voor het onderhoud wordt gebruik gemaakt van het Meerjarig Onderhoudsplan 2014 - 2019 voor de gemeentelijke sportaccommodaties.

2.3.4 Paragraaf Financiering

2.3.4.1 Doel

De paragraaf financiering richt zich op de treasuryfunctie. De zogenaamde treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt.

2.3.4.2 Inleiding

In deze financieringsparagraaf wordt ingegaan op de mate waarin de plannen en acties, zoals beschreven in de begroting in 2015, zijn uitgevoerd. Naast enkele onderwerpen die verplicht deel uitmaken van de financieringsparagraaf, gaan we ook in op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

Kaders

De bestuurlijke infrastructuur voor de uitvoering van de financieringsfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut en de financiële verordening. Kern is de vaststelling van de uitgangspunten, doeleinden, de organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

Hierbij is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) van toepassing. Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's. Als gevolg van de invoering van het schatkistbankieren en de overgang naar de BAR-organisatie per 1 januari 2014, is er een volledige herziening geweest van het treasurystatuut. Deze is in het eerste kwartaal van 2014 vastgesteld. De kaders zoals vastgesteld in voornoemde documenten zijn door ons in 2015 gehanteerd.

2.3.4.3 Belangrijkste ontwikkelingen

Wet HOF

De Wet Hof is bedoeld om de in Europa gemaakte afspraken over houdbare overheidsfinanciën wettelijke te verankeren. Hierbij wordt het EMU-saldo van de gehele overheid gebruikt.

In het wetsvoorstel is opgenomen dat de provincies en gemeenten een gelijkwaardige (dus niet: gelijke) inspanning leveren. Indien de gemeenten zich niet houden aan de bestuurlijke afspraken hierover, zou uiteindelijk als sanctie de uitbetaling van de Algemene uitkering opgeschort kunnen worden. In het financieel akkoord tussen het Rijk en de decentrale overheden is echter afgesproken dat deze kabinetsperiode wordt afgezien van een sanctie op overschrijding van het EMU-saldo, zolang er geen sanctie uit Europa volgt.

In de begroting hebben we u een beeld gegeven van het verloop van ons EMU-saldo. Ook wordt hierover periodiek gerapporteerd aan het CBS.

Schatkistbankieren

Sinds 2014 hebben we te maken met de nieuwe wet schatkistbankieren. Overtollige middelen moeten dagelijks worden afgeroomd naar een rekening bij de schatkist.

Bij de schatkist kunnen overtollige middelen eventueel tijdelijk op deposito worden weggezet.

Decentrale overheden krijgen op de deposito's een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. In de loop van het jaar is er wel sprake geweest van overliquiditeit, maar mede gelet op het feit dat de rentevegoeding op deposito bij de schatkist dit jaar 0 % was is er geen gebruik gemaakt van deze faciliteit.

Door het Ministerie is een drempelbedrag vastgesteld dat op de rekening courant van de eigen bank mag blijven staan. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid over een heel kwartaal gezien dagelijks buiten de schatkist mag aanhouden. Deze drempel is vastgesteld op 0,75% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Ridderkerk houdt dit in dat wanneer het saldo op de rekening courant hoger is dan € 881.000 dit moet worden afgeroomd naar de schatkist.

Conform de nieuwe regelgeving wordt er bij de toelichting op de balans verantwoording afgelegd over het totaal aan middelen dat per kwartaal buiten de schatkist is gehouden. Hieruit blijkt dat we ruimschoots voldoen aan de drempel.

Renteontwikkeling

Renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt zijn voor ons belangrijk. Hier kunnen voor ons risico's liggen. Wij volgen de rente ontwikkelingen daarom nauwlettend. We maken hiervoor gebruik van de infodienst van een aantal banken, waardoor we op ieder moment van de dag de ontwikkelingen kunnen volgen en online op de hoogte worden gehouden van belangrijke veranderingen.

In onderstaande tabel geven wij u inzicht in het renteverloop in 2015. Het betreft hier indicatieve rentepercentages.¹

	24-04-2015		31-07-2015		05-10-2015		11-01-2016	
	euribor	marktrente	euribor	marktrente	euribor	marktrente	euribor	marktrente
kortlopend								
1 week	-0,085	-0,017	-0,129	-0,190	-0,146	-0,190	-0,261	-0,270
2 weken	-0,060	-0,010	-0,110	-0,180	-0,143	-0,180	-0,249	-0,270
1 maand	-0,034	-0,005	-0,074	-0,150	-0,113	-0,160	-0,218	-0,220
2 maanden	-0,018	-0,002	-0,041	-0,100	-0,071	-0,110	-0,176	-0,190
3 maanden	-0,002	0,000	-0,022	-0,080	-0,043	-0,090	-0,142	-0,150
6 maanden	0,068	0,006	0,048	0,000	0,027	-0,001	-0,050	-0,100
9 maanden	0,118	0,009	0,098	0,010	0,077	0,040	0,003	-0,020
1 jaar	0,175	0,012	0,169	0,020	0,140	0,020	0,051	0,060
langlopend lineair								
10 jaar		0,450		0,814		0,784		1,202
15 jaar		0,620		1,117		1,145		1,513
25 jaar		0,850		1,600		1,666		1,713

Zowel de korte als de lange rente zijn het afgelopen jaar laag gebleven. Voor kasgeldleningen is er het hele jaar sprake geweest van een negatieve rente, waardoor er bij het afsluiten van een kasgeldlening sprake was van een rentevergoeding in plaats van dat er rente betaald moest worden. De kortlopende rente is gekoppeld aan de Euribor, ook deze was voor het afgelopen jaar negatief voor de korte looptijden.

In maart 2016 heeft de Europese Centrale Bank de rente verlaagd naar 0%. Dit heeft inmiddels geleid tot een daling van de marktrente.

2.3.4.4 Renterisicobeheer

Algemeen

In dit onderdeel wordt door middel van enkele modellen inzicht gegeven in de renterisico's voor onze gemeente.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De belangrijkste vormen hiervan zijn (opgenomen) daggeld- en kasgeldleningen en rekening-courantkrediet. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Voor ons bedraagt de kasgeldlimiet voor het jaar 2015 € 10,0 miljoen. De kasgeldlimiet is de maximale gemiddelde (kortlopende) schuld die we per kwartaal mogen hebben. Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet dit gemeld worden bij de toezichthouder.

In het onderstaande overzicht is de toetsing van de kasgeldlimiet voor het jaar 2015 opgenomen. Hieruit blijkt dat we, ondanks dat we in het begin van het jaar gebruik hebben gemaakt van een kasgeldlening, niet boven de kasgeldlimiet zijn uitgekomen.

¹ Gebaseerd op de informatieve van Intercessie N.V.

KASGELDLIMIET

Kasgeldlimiet (x € 1.000)

Omvang begroting per 1-1-2015	€ 117.553
	8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 9.992

	bedragen x 1.000 euro			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Totaal vlottende schuld	4.667	1.000	0	0
Totaal vlottende middelen	863	4.713	5.938	7.232
Gemiddeld saldo schuld (+) of overschot (-)	3.804	-3.713	-5.938	-7.232
Kasgeldlimiet	9.992	9.992	9.992	9.992
Ruimte onder kasgeldlimiet	6.188	13.705	15.930	17.224

Renterisiconorm

De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering en/of renteherziening in aanmerking mag komen. Van renteherziening is sprake, als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar zal worden aangepast. Herfinanciering bestaat uit het totaal aan aflossingen van langlopende leningen, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Voor ons bedraagt de renterisiconorm voor het jaar 2015 € 23,5 miljoen, zijnde 20% van het begrotingstotaal van € 117,5 miljoen.

Het renterisico dat de gemeente in enig jaar loopt, is onder andere afhankelijk van nieuw aan te trekken financiering in de komende jaren. In 2015 is er 1 nieuwe langlopende lening aangetrokken. Het effect hiervan op de renterisiconorm is voor het eerst zichtbaar in 2016

In het volgende overzicht zijn de feitelijke renterisico's opgenomen voor de vaste schuld, in relatie tot de renterisiconorm.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD per 31-12-2015

bedragen x EUR 1.000

Renterisico op vaste schuld	2015
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	
1. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0
2. Betaalde aflossingen	3.620
3. Renterisico op vaste schuld (1+ 2)	3.620
Renterisiconorm	
4a. Begrotingstotaal 2015	117.553
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20,0%
4. Renterisiconorm	23.511
Toets Renterisiconorm	
5a Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	19.890
5b Overschrijding renterisiconorm (4 - 3)	

2.3.4.5 De liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende drie jaar

Liquiditeitsplanning

Het tijdig, juist en volledig beschikbaar hebben van financiële informatie is van wezenlijk belang om de treasuryfunctie naar behoren uit te voeren. Een goede liquiditeitsplanning is hiervoor essentieel. Met behulp van een korte termijn liquiditeitsplanning, krijgen we een beter beeld van de te verwachten inkomsten en uitgaven.

In 2015 bleek opnieuw dat de waarde van de korte termijn planning met name afhankelijk is van het inzicht in de uitgaven op de investeringen. Juist op dat gebied blijkt het lastig te zijn om een goede planning te geven van de uitgaven.

Aan het einde van het jaar is opnieuw gebleken dat verwachtingen, voor wat betreft het doen van investeringen, niet altijd zijn uitgekomen. De huidige economische situatie maakte het opstellen van een goede planning ook niet eenvoudig. Projecten werden vertraagd of tot nader order uitgesteld. Ook wat betreft de liquiditeitsbehoefte vanuit de grondexploitaties was deze onzekerheid merkbaar. Verbetering van de sturing op de uitgaven en inkomsten heeft onze speciale aandacht. We streven ernaar om in 2016 de korte termijnplanning te kunnen verbeteren. Bij de tussenrapportages houden we u op de hoogte van relevante ontwikkelingen op dit gebied.

Financieringsbehoefte

In het 1e kwartaal van 2015 ontstond er tijdelijk een liquiditeitstekort. Voor de financiering van dit tekort hebben we in eerste instantie gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot het afsluiten van kasgeldleningen. Zoals blijkt uit het eerder gepresenteerde overzicht met rentestanden was de rente voor kasgeldleningen voor ons zeer gunstig.

Omdat de verwachting was dat het liquiditeitstekort van het 1^e kwartaal een structureel karakter zou hebben is besloten om in maart de kortlopende financiering om te zetten in een langlopende lening van € 10 miljoen met een looptijd van 15 jaar. Ook bij het afsluiten van deze langlopende lening konden we gebruik maken van de lage rentestand. We hebben deze lening kunnen afsluiten tegen een rentepercentage van 0,725%.

Achteraf is gebleken dat door het aantrekken van deze lening er gedurende een groot deel van het jaar een liquiditeitsoverschot was. Het structurele tekort bleek minder hoog dan verwacht. De overtoellige middelen zijn in de loop van het jaar conform het treasurystatuut gebruikt om tijdelijke liquiditeitstekorten bij de BAR-organisatie of de gemeente Barendrecht op te vangen door het verstrekken van een onderlinge kasgeldlening tegen marktconforme rente.

Leningenportefeuille

Het totaal van de leningenportefeuille per 31-12-2015 bedraagt € 60,5 miljoen. Deze leningenportefeuille bestaat uit 8 langlopende geldleningen die nog doorlopen tot 2034. De gemiddelde rente van deze leningen is 3,051%. Gezien de lage rentestand op dit moment is dit natuurlijk hoger dan de gemiddelde rente in 2015 van een lening van 15 jaar, maar de nieuwe afgesloten lening heeft het gemiddeld rentepercentage van de totale leningenportefeuille wel gunstig beïnvloed.

Uitzettingen

In 2014 is er een lening verstrekt aan de BAR-organisatie voor de financiering van de materiele vaste activa die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, welke zijn overgedragen van de gemeente aan de BAR-Organisatie. Voor het bepalen van de aflossing en rente op deze leningen is aansluiting gezocht bij de bedragen voor afschrijving en rente zoals deze oorspronkelijk in de begroting van de gemeente was opgenomen.

Per 31-12-2015 waren er geen (tijdelijke) overschotten in de vorm van deposito's. Ook waren er per 31-12-2015 geen kasgeldleningen meer verstrekt aan BAR-Organisatie of de gemeente Barendrecht.

Kredietrisico op verstrekte gelden		(bedragen x € 1.000)		
Naam geldnemer	%	Saldo uitzetting 1-1-2015	Mutaties in 2015	Saldo uitzetting 31-12-2015
BAR-Organisatie	n.v.t.	2.096	-708	1.388
Totaal verstrekte gelden		2.096	-708	1.388

Garantstelling

In het verleden zijn er garantstellingen geweest voor leningen aan derden. Het betreft hier met name garantstellingen die onder de garantie van de Wet Sociale Woningbouw vallen door middel van een zogenoemde achtervang-overeenkomst.

Het totaal van de indirecte garantstellingen bedraagt per 31-12-2015 € 155,7 miljoen. Het risico dat wij lopen bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van ons weerstandvermogen.

2.3.4.6 Relatiebeheer

Met onze huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), vindt periodiek overleg plaats, waarbij eventuele nieuwe ontwikkelingen worden besproken.

In 2015 is opnieuw regelmatig gebruik gemaakt van de verschillende adviserende instanties, om zodoende optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten.

In ons treasurystatuut hebben wij de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven. Handhaving hiervan en optimalisatie blijven onze aandacht houden.

2.3.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt vanaf 1 januari 2014 via de GR BAR-organisatie uitgevoerd. Over 2015 is een bedrag van € 26.200.200 hiervoor aan de GR BAR-organisatie betaald.

2.3.6 Paragraaf Verbonden partijen

2.3.6.1 Doel

Algemeen doel: genereren van sturingsinformatie voor de raad, met andere woorden: met de informatie uit deze paragraaf kan de raad beleidslijnen vast- en bijstellen.

Specifiek doel: het in beeld brengen en beheersen van de bestuurlijke én financiële belangen in deelnemingen.

Achtergrond informatie: door de paragraaf verbonden partijen heeft de raad invloed op deelnemingen door het stellen van kaders. De paragraaf geeft aan wat de visie van de raad is op de verbonden partijen in relatie tot de doelstellingen uit de programma's en wat de (beleids) voornemens zijn. Het gaat om vragen als: Wat willen we met de verbonden partijen? (visie/doel). Welke rol spelen ze in programma's? (Beleidsvoornemens). Vervolgens kan er op toegezien worden of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds corresponderen met die van de gemeente(raad) en of de gewenste beleidsvoornemens van de gemeente(raad) via de verbonden partijen gerealiseerd zijn. In deze paragraaf is de informatie opgenomen conform de nota Verbonden Partijen (raadsbesluit 23 april 2009). In 2015 is een nieuwe nota verbonden partijen voorbereid die begin 2016 ter besluitvorming zal worden aangeboden.

2.3.6.2 Besteding op de raadsprogramma's

In het volgende overzicht zijn de verbonden partijen opgenomen met de geraamde bijdrage van de gemeente, c.q. het te ontvangen dividend.

Nr.	Omschrijving	voordeel +, nadeel -		
		Begroting		Rekening
		primair	na wijziging	
	Gemeenschappelijke regelingen			
1	Koepelschap buitenstedelijk groen	0		
2	Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde	-327.400	-398.000	-236.400
3	Stadsregio Rotterdam	-210.000	-210.000	0
4	Metropoolregio Rotterdam Den Haag	0		-110.900
5	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijmond	-1.894.300	-1.894.300	-1.889.900
6	GGD-Rotterdam Rijnmond	-305.900	-305.900	-284.500
7	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond	-773.500	-773.500	-773.500
8	Nieuw Reijerwaard	0	0	0
9	Jeugdhulp Rijnmond	0	-5.203.700	-5.203.400
10	BAR-organisatie	-23.681.300	-25.926.300	-26.200.200
	Deelnemingen			
11	Eneco NV	1.250.000	1.159.800	1.159.800
12	BNG NV	132.800	50.800	50.800
13	Oasen NV	0	0	0
14	NV MAR	130.900	167.700	142.300
15	NV BAR-Afvalbeheer	0	0	0

2.3.6.3 Toelichting gemeenschappelijke regelingen

1. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Koepelschap Buitenstedelijk Groen
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Financiering en programmering buitenstedelijk groen.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeenschappelijke regeling Koepelschap Buitenstedelijk groen werkt feitelijk als een vereveningsinstrument. Alle kosten die de deelnemers maken ten behoeve van de realisering en instandhouding van de buitenstedelijke recreatieprojecten worden bij elkaar opgeteld en op basis van de in 1987 vastgestelde verdeelsleutel naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten herverdeeld. De gemeenten betalen rechtstreeks aan de schappen waarin zij deelnemen. Als blijkt dat een gemeente meer betaalt aan een schap dan de kosten van de gemeente op basis van de verdeelsleutel bedragen, dan ontvangt deze gemeente geld terug van het Koepelschap.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Niet van toepassing. Het beleid zit bij het Natuur- en Recreatieschap.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	1 lid AB (portefeuillehouder Buitenstedelijk groen)
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De provincie Zuid-Holland heeft in het coalitieakkoord 2011 – 2015 de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de instandhouding van recreatiemogelijkheden bij de samenwerkende gemeenten neergelegd. In 2013 is een traject in gang gezet, dat er toe moet leiden, dat duidelijk moet worden hoe deze bestuurlijke verantwoordelijkheid in de toekomst verder vorm wordt gegeven. Inzet van de provincie is terugtreding uit de GR Koepelschap. In 2015 is de voorbereiding gestart om eind 2016 tot besluitvorming te komen over opheffing van het Koepelschap.

2. Naam:	Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en Recreatiegebied IJsselmonde
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Ontwikkelen en in stand houden van intergemeentelijke buitenstedelijke recreatie en bescherming van natuur en landschap.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Op 15 juni 2012 heeft het Algemeen Bestuur het beleidsplan vastgesteld. In 2015 en 2016 zijn en worden scenario's uitgewerkt om te bezien of en hoe de GR NRIJ kan worden beëindigd en hoe in het beheer van de gebieden op een andere wijze kan worden voorzien.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	De activiteiten van de regeling dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen uit programma 1 De burger als Partner. De aanleg van de tweede fase Donckse Velden is in 2015 afgerond. Dit deelgebied van de Donckse Velden komt na oplevering in 2015 ook in beheer en onderhoud bij het Natuur- en Recreatieschap. Het NRIJ exploiteert buitenstedelijke recreatieve groengebieden op IJsselmonde.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	2 Algemeen bestuursleden waarvan 1 in het Dagelijks Bestuur.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	In 2015 heeft er een scenario-onderzoek plaats gevonden naar de toekomst van het recreatieschap. Het Algemeen Bestuur heeft een voorkeur uitgesproken voor de scenario's waarin het recreatieschap wordt opgeheven, waarna de gronden worden overgedragen aan de gemeenten en/of terrein behorende organisaties. In 2016 worden die (2) scenario's verder uitgewerkt. Eind 2016 zou besluitvorming over opheffing van het recreatieschap moeten volgen. De raad is hierover geïnformeerd bij brief van 9 december 2015.

3. Naam:	Stadsregio Rotterdam (in liquidatie)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Regionaal Bestuur (WGR), tot 1 juli 2015

3. Naam:	Stadsregio Rotterdam (in liquidatie)
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Deze regeling behartigt de gezamenlijke belangen van 15 gemeenten en hun inwoners op het gebied van de ruimtelijke ordening, wonen, stedelijke vernieuwing, economie, verkeer en vervoer, milieu, groen, jeugdzorg, arbeidsmarkt.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	In programma 1 De burger als Partner, hebben wij als doelstelling het volgende geformuleerd: het realiseren, onderhouden en waar nodig verstevigen van samenwerkingsverbanden om regionale en/of gezamenlijke vraagstukken die de reikwijdte van Ridderkerk te boven gaan, op te lossen op een zodanige wijze, dat rekening wordt gehouden met de Ridderkerkse belangen en de eigen identiteit van Ridderkerk. Uitgaande van een handhaving van de huidige taakverdeling tussen de regio en de gemeenten en de geformuleerde doelstelling zijn wij een voorstander van continuering van de huidige regeling.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	2 leden AB
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De Gemeenschappelijke regeling Stadsregio Rotterdam-Rijnmond is per 1 juli 2015 opgeheven. Vanaf die datum is de stadsregio in liquidatie.

4. Naam:	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) m.i.v. 1 juli 2015
Openbaar belang: (doel van de regeling)	23 gemeenten in Rotterdam Rijnmond en Haaglanden werken samen in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) op het gebied van verkeer en vervoer en het verbeteren van het economisch vestigingsklimaat. Er wordt medesturing gegeven aan de invulling en uitvoering van een strategische bereikbaarheidsagenda en aan de opzet van een investeringsstrategie voor deze regio.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De metropoolregio Rotterdam Den Haag moet leiden tot het verbeteren van het economisch vestigingsklimaat en van de bereikbaarheid van de regio. Dat is ook in het belang van de gemeente Ridderkerk. De gemeente Ridderkerk maakt door haar ligging, haar bedrijvigheid en haar arbeidspotentieel deel uit van deze regio. Door deelname aan de Metropoolregio kan de gemeente Ridderkerk medesturing geven aan de verdere uitwerking van de Strategische agenda en de Strategische Bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Regionale samenwerking biedt de mogelijkheid gebruik te maken van beschikbare expertise en know how in de regio. Deze mogelijkheden worden bijvoorbeeld rondom de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard expliciet gezocht. Lokaal wordt er gewerkt aan een strategische mobiliteitsagenda. Voor beleidswensen die een regionaal karakter dragen wordt inzet gepleegd om deze op de regionale bereikbaarheidsagenda te krijgen.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente is via de burgemeester vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur van de Metropoolregio. Daarnaast is de portefeuillehouder Verkeer lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de portefeuillehouder Economie is lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	n.v.t.

5. Naam:	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	(Brand)veiligheid, vervoer van zieken en ongeval slachtoffers, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing met inbegrip van de multidisciplinaire samenwerking en de Gemeenschappelijke meldkamer.

5. Naam:	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De vorming van veiligheidsregio's heeft als doelstelling de versterking van de bestuurlijke aansturing van de rampenbestrijding en crisisbeheersing op regionaal en nationaal niveau, alsmede de versterking van de geneeskundige hulpverlening en het regionale beheer van de brandweer. <u>(Brand)veiligheid</u> Het onder alle omstandigheden bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden ter zake van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen. <u>Hulpverlening</u> Het doelmatig organiseren en coördineren van het vervoer van zieken en ongevalsslachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongevalsslachtoffers in ziekenhuizen of andere instelling voor intramurale zorg. <u>Crisisbeheersing</u> Het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Het invulling geven aan de regionale taken ten aanzien van de organisatie en voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing en de hiermee verband houdende multidisciplinaire samenwerking.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Met deze regeling wordt (deels) invulling gegeven aan de doelstelling: het verkleinen en beheersen van de veiligheidsrisico's. Hoe hoger de kans op een inbreuk van de veiligheid, hoe hoger de feitelijke aantasting van de veiligheid zal zijn. Daarom moet – door middel van proactieve en preventieve maatregelen – zo mogelijk de slachtofferkans omlaag worden gebracht. Tevens is het van belang om geprepareerd te zijn voor grootschalig optreden in het geval van een ramp of zwaar ongeluk.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	1 lid Dagelijks bestuur 1 lid Algemeen bestuur (+1 plaatsvervangend lid) Bij het nemen van besluiten door het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen ieder één stem uit, met uitzondering van de leden die een gemeente vertegenwoordigen met een inwonertal boven 50.000. Zij brengen voor elk volgend 50.000-tal, of gedeelte daarvan, één stem meer uit tot een maximum van elf stemmen per gemeente.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	n.v.t.

6. Naam:	Gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam Rijnmond (GGD-RR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Gezamenlijke uitvoering wettelijke verplichtingen van gemeenten in het kader van de Wet Publieke Gezondheid. Ridderkerk maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam Rijnmond. De GGD-RR maakt onderdeel uit van het concern gemeente Rotterdam.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Een evenwichtig productenaanbod zoveel mogelijk gericht op lokale problematiek. In zijn algemeenheid het verbeteren van de volksgezondheid van de Ridderkerkse bevolking. In het kader van de Wet publieke gezondheid voert de GGD-RR voor de gemeente de wettelijke gemeentelijke taken ofwel het basistakenpakket op het gebied van de openbare gezondheidszorg uit. Tevens wordt de volksgezondheid van de bevolking van Ridderkerk bevorderd en worden de ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de gezondheid van de inwoners gevolgd. De portefeuillehouders, ambtenaren en de GGD zijn en blijven met elkaar in gesprek om zorg te dragen voor voortzetting van accuraat beleid van de GGD-RR aan de regiogemeenten.

6. Naam:	Gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam Rijnmond (GGD-RR)
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Eenzijds het uitvoeren van wettelijke verplichtingen zoals infectieziektebestrijding, informatie- en adviesfunctie en doen van periodieke gezondheidsonderzoeken onder de bevolking. Anderzijds het uitvoering geven aan het lokale gezondheidsbeleid en het ondersteunen van gemeentelijke (wijkgerichte) speerpunten zoals het bevorderen van een gezonde leefstijl, met name bewegen, depressiepreventie en netwerkbevordering eerstelijnsorganisaties.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente heeft bestuurlijke inbreng als lid van het Algemeen Bestuur (AB).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis (art 69 BBV):	De GGD-RR is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Rotterdam. Rotterdam is daarom risicodragend voor de GGD. De GGD legt verantwoording af over de bedrijfsvoering aan het College van de gemeente Rotterdam. De sturing op de inhoud, de financiën en de uitvoering van het wettelijke basistakenpakket gebeurt in het Algemeen Bestuur. Het financieel risico van het basistakenpakket ligt geheel bij de gemeente Rotterdam, er vindt geen afrekening op mee- of tegenvallers basistaken plaats. Sinds 2015 geldt een nieuwe door het Algemeen Bestuur vastgestelde meerjarenbegroting en zijn de inspecties kinderopvang als variabel onderdeel opgenomen in het basistakenpakket. De inspecties worden wel afgerekend op basis van uitgevoerde uren. De totale kosten aan de GGD bedroegen voor 2015 € 284.500.

7. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Advisering en ondersteuning van gemeentelijke milieutaken.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De DCMR heeft een algemene adviestaak met betrekking tot milieu, adviseert ten aanzien van vergunningverlening en handhaving in het kader van de wettelijke taken als gevolg van de Wet Milieubeheer en ondersteunt de gemeente t.a.v. de uitvoering van het Besluit Bodemkwaliteit.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Ieder jaar wordt een werkplan opgesteld.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	1 lid Algemeen Bestuur
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De DCMR is per 1 januari 2013 voor de provincies Zuid-Holland en Zeeland de gespecialiseerde RUD voor de industriële bedrijven met grote veiligheidsrisico's (de zogenaamde BRZO-bedrijven). Voorafgaand aan en naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (aangaande Odfjell) heeft DCMR het verbeterprogramma 'Risicogestuurd Toezicht' opgesteld en geïmplementeerd, alsmede hieruit voortvloeiende uitvoeringsdocumenten.

8. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard (GRNR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel casu quo als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 96 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen. Deze gemeenschappelijke regeling, waarin Barendrecht, Rotterdam en Ridderkerk participeren, is op 1 januari 2012 in werking getreden.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Zie hiervoor bij Openbaar belang.

8. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Nieuw Reijerwaard (GRNR)
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	N.v.t.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Het Algemeen Bestuur bestaat uit tien leden, de voorzitter inbegrepen. De raden van Barendrecht en Ridderkerk wijzen uit hun midden, de voorzitter van de raad inbegrepen, en uit de wethouders, elk vier leden en twee plaatsvervangend leden aan. Van deze vier leden respectievelijk twee plaatsvervangend leden dienen ten minste twee leden respectievelijk één plaatsvervangend lid deel uit te maken van het college van burgemeester en wethouders. De raad van Rotterdam wijst uit de voorzitter van de raad en uit de wethouders, twee leden en twee plaatsvervangende leden aan. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks. Alle drie de deelnemende gemeenten dragen 1/3 van de risico's verbonden aan de grondexploitatie.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV).	De GR heeft inmiddels een groot aantal hectare grond verworven. Het inpassingsplan is in juni 2013 door Provinciale Staten vastgesteld. En is op 25 november 2015, na de uitspraak van de Raad van State, onherroepelijk geworden. De gronduitgifte kan nu gestart worden.

9. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De gemeenten in de regio Rijnmond hebben in mei 2014 de gemeenschappelijke regeling opgericht. De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel: <ul style="list-style-type: none"> • Het beschikbaar houden van specialistische zorg en van 7/24 crisisopvang; • Het realiseren van schaalvoordelen; • Het delen van kennis en expertise.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De GR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop van jeugdhulp zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd. De visie en doelen van de GR zijn daarmee een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	De Gemeenschappelijke Regeling is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de bovenlokale taken door middel van: <ul style="list-style-type: none"> • het contracteren en/of subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp en uitvoerders jeugdclassering en jeugdbeschermingsmaatregelen in het kader van de Jeugdwet; • het organiseren van een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling; • het bevorderen van gezamenlijk overleg van de gemeenten inzake de uitvoering van de jeugdhulptaken, welke ingevolge de Jeugdwet aan de gemeenten zijn opgedragen. De jeugdhulp omvat de uitvoering van gesloten jeugdhulp, crisiszorg, pleegzorg, residentiële, intramurale zorg en/of specialistische zorg voor jeugdigen. De taken worden uitgevoerd met inachtneming van de afspraken die hierover op bovenregionaal of landelijk niveau zijn of worden gemaakt.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente heeft bestuurlijke inbreng als lid van het Algemeen Bestuur (AB).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis (art 69 BBV):	Mochten de deelnemende gemeenten in deze Gemeenschappelijke Regeling tezamen het totaal beschikbare budget overschrijden dan betekent dit dat naar rato van de percentuele inleg in het tekort zal moeten worden bijgedragen aangezien de GR een minimaal eigen vermogen opbouwt. De deelnemende gemeenten zijn dus naar rato van hun bijdrage gezamenlijk risicodragend.

10. Naam:	Gemeenschappelijke regeling BAR-organisatie
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en een doelmatige uitvoering door het openbaar lichaam van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	In samenwerking ten behoeve van de drie gemeenten het werkgeverschap en de inkoopfunctie uit te voeren; Het doel van de samenwerking is om door het samenvoegen van grote delen van de ambtelijke organisaties de burgers van de drie gemeenten kwalitatief hoogstaande dienstverlening te bieden.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	n.v.t.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Het Algemeen Bestuur is het hoogste bestuursorgaan van de BAR-organisatie en bestaat uit de drie colleges van de 3 BAR-gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk). Dit bestuur vergadert vier keer per jaar. Het Dagelijks bestuur bestaat uit zes leden (van het algemeen bestuur), twee van elke deelnemende gemeente, te weten één wethouder en de burgemeester, de voorzitter meegerekend.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	n.v.t.

Deelnemingen

11. Naam:	Eneco NV
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Zorg dragen voor de gas- en elektriciteitsvoorziening binnen het voorzieningsgebied.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van deze instelling voor nutsvoorzieningen, omdat deze nut heeft voor de inwoners van de gemeente (zie openbaar belang), en dus niet uit een oogpunt van geldbelegging.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	In Eneco wordt voor 1,08% in het totale aandelenkapitaal deelgenomen. Door deze deelname kan invloed op het beleid van deze instelling worden uitgeoefend door middel van een vertegenwoordiging in de aandeelhoudersvergaderingen.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Aandeelhouder (portefeuillehouder Financiën).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Eneco heeft vertrouwen in de verdere ontwikkeling van haar bedrijf. Externe factoren waaronder lagere gereguleerde nettarieven zullen echter van invloed zijn op toekomstige financiële resultaten. In 2015 is € 1.159.800 aan dividend ontvangen. Eneco blijft onverminderd inzetten op een duurzame strategie in combinatie met een stringente kostenbewaking, maar verwacht resultaten niet op hetzelfde niveau te kunnen blijven handhaven. De wettelijk vereiste splitsing van Eneco in een energiebedrijf en een netwerkbedrijf zal gevolgen hebben op het dividendbeleid. Uiterlijk vanaf 31 januari 2017 zal de gemeente dan aandeelhouder zijn van twee bedrijven.

12. Naam:	Bank Nederlandse Gemeenten NV
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De BNG is een bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van de BNG, omdat deze instelling een zeker nut heeft voor de gemeente, en dus niet primair uit een oogpunt van geldbelegging.

12. Naam:	Bank Nederlandse Gemeenten NV
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	De Algemene Vergadering van Aandeelhouders is het orgaan waarin de aandeelhouders hun zeggenschapsrechten ten aanzien van de BNG uitoefenen. Gelet op de structuur van deze instelling kunnen de aandeelhouders nauwelijks invloed op het beleid van deze NV uitoefenen. De meest betrokken portefeuillehouder vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Aandeelhouder.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De bank keerde van de afgelopen jaarwinst €32 miljoen uit aan de aandeelhouders (50% rijksoverheid, de rest vooral gemeenten), wat duidelijk minder is dan de ruim €70 miljoen een jaar eerder. In 2015 is € 50.800 aan dividend ontvangen. Gezien de aanhoudende economische onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de toekomstige winstverwachtingen.

13. Naam:	Oasen NV
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Zorg dragen voor de watervoorziening binnen het voorzieningsgebied.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van deze instelling voor nutsvoorzieningen omdat deze nut heeft voor de inwoners van de gemeente. Er is geen deelname uit oogpunt van geldbelegging en er wordt dan ook geen dividend ontvangen (zie verder bij Overige ontwikkelingen).
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	In Oasen wordt voor 6,28% in het totale aandelenkapitaal deelgenomen. Door deze deelname kan invloed op het beleid van deze instellingen worden uitgeoefend door middel van een vertegenwoordiging in de aandeelhoudersvergaderingen.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Aandeelhouder (portefeuillehouder Financiën).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Dividend wordt niet uitgekeerd aan de aandeelhouders. In de statuten staat vermeld dat aandeelhouders (36 gemeenten in het voorzieningsgebied) gezamenlijk recht hebben op ongeveer € 11.000 euro dividend. Het is al jaren gebruikelijk dat de aandeelhouders dit bedrag teruggeven aan Oasen voor het opleidingsproject op Kalimantan in Indonesië.

14. Naam:	NV Milieu Services AVR-Ridderkerk (NV MAR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Inzamelen van huishoudelijk afval.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De NV MAR is op 1 juli 2001 opgericht om in opdracht van de gemeente de afvalinzameling uit te voeren. Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de gemeente en de AVR met een looptijd tot en met 31 december 2012. AVR is overgenomen door van Gansewinkel Overheidsdiensten (een deel van het oude AVR is in 2013 alweer doorverkocht). De gemeente heeft de samenwerking verlengd naar 31 december 2015. De gemeente bezit 100% van de aandelen van de NV, omdat het nut heeft voor de inwoners van Ridderkerk.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Inzicht in samenstelling van het restafval en advies om te komen tot verbetering van de afvalscheiding. Lagere inzamelkosten en vermindering CO2-uitstoot door dynamisch ledigen van verzamelcontainers en optimalisatie routes van minicontainers. Goed beheer en gebruik van inzamelmiddelen door vervanging, controle aantal containers per huishouden en ongewenst gebruik door huishoudens en bedrijven. Verbeteren service door afname aantal meldingen en verruimen bereikbaarheid van NV MAR.

14. Naam:	NV Milieu Services AVR-Ridderkerk (NV MAR)
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente bezit 100% van de aandelen van deze NV. Aandeelhouder (portefeuillehouder Financiën) Het college neemt vanaf 2016 deel in de gezamenlijke NV BAR Afvalbeheer met de BAR-gemeenten.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Positieve resultaten van NV MAR komen voor 50% ten goede aan de gemeente en voor 50% ten goede aan Van Gansewinkel-AVR. Negatieve resultaten zijn geheel voor rekening van Van Gansewinkel-AVR. Het in 2015 te ontvangen dividend over 2014 is €167.700. Op basis van de jaarrekening 2014 is een bedrag van € 142.333 aan dividend uitgekeerd. De NV MAR wordt in 2016 geliquideerd.

15. Naam:	NV BAR-Afvalbeheer (operationeel ingaande 2016)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De NV BAR-Afvalbeheer is ingaande 2016 dé uitvoeringsorganisatie van drie gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk voor het organiseren en uitvoeren van taken op het gebied van huishoudelijk afval. Zij is verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval in drie gemeenten en het beheer van de afval aanbestedstations in Barendrecht en Albrandswaard. Sleutelbegrippen daarbij zijn: effectief, efficiënt, duurzaam, klantvriendelijk en maatschappelijk betrokken. De dienstverlening aan drie gemeenten is transparant. De NV is toekomstgericht waarbij innovaties op het gebied van mechanisatie en automatisering worden ingezet om het bedrijf slank en slagvaardig te organiseren. De bebouwing, inzamelsystemen en beleidskaders verschillen per gemeente. De NV BAR-Afvalbeheer levert maatwerk per gemeente en bedient daarmee de drie gemeenten in hun diversiteit. De NV werkt zonder winst oogmerk, maar heeft wel als doel binnen de service- en beleidsdoelen van de gemeenten zoveel mogelijk kostenefficiënt te werken.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De NV is primair verantwoordelijk voor de uitvoering van het gemeentelijk afvalstoffenbeleid van de gemeenten. De strategische koers van de NV is een afgeleide van de wensen en eisen van de deelnemende gemeenten. Door voor de drie gemeenten te werken en zo schaalvoordelen te behalen wil de NV het maatschappelijk nut op het vlak van afvalbeheer maximaliseren.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Verhogen van het afvalscheidingspercentage naar 75% in 2020, lagere inzamelkosten en verbeteren van de service.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De NV BAR-Afvalbeheer is op 21 september 2015 opgericht om in opdracht van de gemeente de afvalinzameling uit te voeren. De gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk bezitten gezamenlijk 100% van de aandelen. Iedere aandeelhouder heeft een aandelenkapitaal gestort van € 100.000. Aandeelhouder (portefeuillehouder milieu)
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Het resultaat van de NV BAR-Afvalbeheer komt volledig ten gunste of ten laste van de deelnemende gemeenten.

2.3.6.4 Lijst van verbonden partijen

gemeenschappelijke regelingen	belang	2015						
		bijdrage gemeente		eigen vermogen		vreemd vermogen		financieel resultaat
		per inw.	bedrag	per	bedrag	per	bedrag	bedrag
Het Financieel Koepelschap gevestigd te Schiedam	Openlucht recreatie	2,03	79.100	1-1 31-12	300.700 243.000	1-1 31-12	118.400 881.900	30.500
Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde gevestigd te Schiedam	Openlucht recreatie	5,14	232.800	1-1 31-12	4.497.800 4.720.100	1-1 31-12	3.368.600 3.008.800	-52.300
Stadsregio Rotterdam t/m 30 juni 2015	Ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economie, verkeer en vervoer, milieu, groen, sociaal beleid en jeugdzorg		0	1-1 31-12	60.110.900 55.703.900	1-1 31-12	444.722.900 124.875.100	-2.960.600
Stadsregio Rotterdam in liquidatie vanaf 1 juli 2015 gevestigd te Rotterdam	liquideren van de voormalige stadsregio Rotterdam		0	1-1 31-12	nog niet bekend		nog niet bekend	
Metropoolregio Rotterdam Den Haag gevestigd te Rotterdam	Economie, verkeer en vervoer	2,45	110.900	1-1 31-12	nog niet bekend	1-1 31-12	nog niet bekend	
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond gevestigd te Rotterdam	Regionale hulpverlening bij brand, ongevallen en rampen	41,72	1.886.300	1-1 31-12	12.573.500 860.700	1-1 31-12	61.444.700 59.640.000	-2.613.000
Gemeentelijke gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond gevestigd te Rotterdam	Gezondheidszorg	6,26	282.700	1-1 31-12	nvt	1-1 31-12	nvt	
Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond gevestigd te Schiedam	Uitvoering milieuwetgeving	nvt	773.500	1-1 31-12	9.027.500 8.031.300	1-1 31-12	20.893.200 26.089.100	1.280.300
Nieuw Reijerwaard gevestigd te Ridderkerk	Ontwikkelen bedrijventerrein Nieuw-Reijerwaard	nvt	0	1-1 31-12	0	1-1 31-12	77.700.000 86.900.000	0
Jeugdhulp Rijnmond gevestigd te Rotterdam	Taken in het kader van de Jeugdwet	nvt	5.203.600	1-1 31-12	nog niet bekend	1-1 31-12	nog niet bekend	0
BAR-organisatie gevestigd te Ridderkerk	Ambtelijk samenwerkingsverband drie gemeenten	nvt	26.439.700	1-1 31-12	0	1-1 31-12	19.173.900 26.294.400	
deelnemingen			aandelenkapitaal gemeente 2015		2015			
					eigen vermogen	vreemd vermogen	financieel resultaat	
			aantal	bedrag	Per	Bedrag	Per	Bedrag
NV Eneco gevestigd te Rotterdam	Energiedistributie	56245 aandelen á € 20,17 =	1.134.500	1-1 31-12	4.593.000 5.188.000 (x 1.000)	1-1 31-12	4.592.000 4.963.000 (x 1.000)	206.000 (x 1.000)
NV Bank Nederlandse Gemeenten gevestigd te Den Haag	Bankactiviteiten	89115 aandelen á € 2,50	222.800	1-1 31-12	3.425.000 3.582.000 (x 1.000)	1-1 31-12	127.727.000 149.923.000 (x 1.000)	136.000 (x 1.000)
Oasen NV gevestigd te Gouda	Drinkwatervoorziening	47 aandelen á € 455 =	21.400	1-1 31-12	86.019.000 90.071.000 (x 1.000)	1-1 31-12	114.863.000 128.725.000 (x 1.000)	4.052.000 (x 1.000)
NV Milieuservices AVR-Ridderkerk gevestigd te Ridderkerk te liquideren in 2016	Afvalinzameling	100%	1.558.600	1-1 31-12	1.558.600	1-1 31-12	485.000 596.200	300.000
NV BAR Afvalbeheer gevestigd te Ridderkerk	Afvalinzameling	33%	100.000	1-1 31-12	Gestart per 1-1-2016	1-1 31-12	Gestart per 1-1-2016	

2.3.7 Paragraaf Grondbeleid

2.3.7.1 Doel

Algemeen doel

Het genereren van sturingsinformatie voor de raad, met andere woorden: met de informatie uit deze paragraaf kan de raad beleidslijnen vast- en bijstellen.

Specifiek doel

Het kunnen geven van sturing aan het grondgebruik ter realisatie van ruimtelijke doelstellingen uit de programma's in relatie tot de financiële mogelijkheden van de gemeente.

Achtergrond informatie

Via grondbeleid kan een nadere invulling aan het uitvoeren van bepaalde programma's worden gegeven. Gedacht kan worden aan groen, water, wonen, werken en recreëren. Tegelijkertijd kan het grondbeleid tot (extra) baten voor de gemeente leiden, maar ook tot (extra) lasten. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid zijn van groot belang voor de totale financiële positie van de gemeente.

Het grondbeleid van de gemeente voor 2015 lag vast in de Nota Grondbeleid 2013-2015, vastgesteld bij raadsbesluit van 12 december 2013. De voortgang van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPG). De geactualiseerde grondexploitaties zijn op 25 juni 2015 vastgesteld door de gemeenteraad. Ten aanzien van de in 2015 te hanteren grondprijzen heeft de gemeenteraad op 22 januari 2015 de Nota Richtlijnen Grondprijzen gemeente Ridderkerk 2015 vastgesteld.

2.3.7.2 Gerealiseerd grondbeleid

Kuyperhof (Centrumplan)

Stand van zaken project

De bouw van de eerste fase is gestart. Het gaat hierbij om 46 appartementen, 26 eengezinswoningen en 520 m² commerciële ruimte (horeca). De grond voor de tweede en laatste fase is in 2015 verkocht. De tweede fase bestaat uit de bouw van 30 eengezinswoningen en zal in 2016 starten. Daarmee wordt het Centrumplan voltooid.

Risico's

Alle grond is verkocht. De nog te maken kosten voor onder andere woonrijp maken zijn goed in beeld. Er zijn nauwelijks risico's meer verbonden aan deze grondexploitatie.

Park Bolnes (Van Riebeekstraat)

Stand van zaken project

De eerste fase van dit woningbouwproject, bestaande uit 26 eengezinswoningen, is voltooid. Na een aanpassing van het plan is de grond voor de tweede (laatste) fase in 2015 verkocht en is gestart met de bouw van de resterende 23 eengezinswoningen.

Risico's

De bouw van de laatste fase is gestart. De inkomsten uit grondverkoop zijn gerealiseerd. Er resteren alleen nog kosten voor het woonrijp maken. Daarmee zijn aan dit project vrijwel geen risico's meer verbonden.

Het Zand

Stand van zaken project

De bouw van de derde fase van Het Zand (westelijke deel), bestaande uit 39 eengezinswoningen is gestart. Er is zeer veel belangstelling voor de nieuwbouwwoningen in Het Zand. In 2016 wordt de vierde fase voorbereid op basis van een aangepaste stedenbouwkundige opzet. Om de meest

westelijke delen van Het Zand te kunnen ontwikkelen, is het noodzakelijk om het Hakterrein te saneren en ontmantelen.

Voor het planonderdeel Driehoek Het Zand is een startnotitie opgesteld.

Risico's

De boekwaarde van complex Het Zand is thans hoog. Er is daarom sprake van hoge financieringskosten. Deze zullen de komende jaren ook nog hoog zijn en vormen een belangrijk risico. Voortgang van de woningbouw in Het Zand is in dit verband belangrijk. Met de hieruit voortkomende grondopbrengsten kan de boekwaarde van het complex worden verlaagd en daarmee ook de financieringskosten.

De vertraging die is ontstaan in het deelproject Driehoek Het Zand vormt een risico in de grondexploitatie. In april 2016 wordt aan de raad een startnotitie 'Gebiedsontwikkeling Driehoek Het Zand' aangeboden, waarmee een eerste aanzet wordt gegeven om dit risico aan te pakken.

De kosten van bouw- en woonrijp maken zijn goed in beeld. Deze zijn eind 2015 nogmaals doorge-rekend door een extern bureau. Deze kosten vormen nog wel een risico, aangezien hier sprake is van een aanzienlijk bedrag. Een enigszins onzekere factor hierbij is de sanering en ontmanteling van het voormalige bedrijfsterrein van Hak. Intussen is er een saneringsplan opgesteld, maar is nog niet duidelijk wat de kosten zijn.

Lagendijk (Van Pelterrein)

Stand van zaken project

In het tweede kwartaal van 2009 is gestart met de verkoop van de bouwkavels. Er zijn tot en met 2012 11 van de 27 kavels verkocht. Daarna zijn er geen kavels meer verkocht. Er is weer belangstelling voor de kavels, maar dat heeft nog niet geleid tot verkopen of kavelopties.

Risico's

De grond is eigendom van de gemeente. Het gehele terrein is voor een groot deel bouwrijp en woonrijp gemaakt. De boekwaarde is na de verkoop van diverse kavels aanzienlijk gedaald. Niettemin is er nog een klein risico ten aanzien van de financieringskosten, indien de verkoop van kavels ernstig blijft stagneren

Cornelisland

Stand van zaken project

Alle grond is nu in eigendom bij de gemeente. Tot april 2016 zijn er 12 bedrijven op Cornelisland gevestigd. Hiervan zijn 7 bedrijven gevestigd in het in 2015 geopende bedrijfsverzamelgebouw. In 2015 is er door de gemeente één kavel verkocht. Er vinden gesprekken plaats met verschillende gegadigden. De markt is aangetrokken en de verwachting is dat ook de verkoop van kavels zal aantrekken.

Risico's

Afhankelijk van het uitgiftetempo wordt een ontwikkelingsfase na twee jaar woonrijp gemaakt. Dit is in meerdere fasen al uitgevoerd. De kosten van bouwrijp maken zijn goed in beeld. Met betrekking tot het woonrijp maken is de verwachting dat de gemeente geen extra risico's loopt.

De boekwaarde van het complex is hoog en daardoor dus ook de financieringskosten. Dit zal ook de komende jaren het geval zijn. Afname van de boekwaarde en de financieringskosten is afhankelijk van de gronduitgifte. Het tempo van gronduitgifte is een belangrijk risico in deze grondexploitatie.

Transferium Slikerveer

Stand van zaken project \ risico's

Het perceel is bouwrijp en de omgevingsvergunning voor de bouw van het transferium is verleend in juli 2014. De bouw is, na enige vertraging, begin 2016 gestart. Nadat de bouw in 2016 wordt voltooid, kan van Rijkswaterstaat het resterende subsidiebedrag van ongeveer € 250.000 worden ontvangen.

Park Ringdijk

Stand van zaken project \ risico's

In het gebied tussen de Industrieweg en de Ringdijk zijn twee projecten gerealiseerd, namelijk de bouw van een kerk door de Hersteld Hervormde Gemeente Ridderkerk en de bouw van een clubgebouw van de Stichting Scouting Ridderkerk. Momenteel wordt nog gewerkt aan de voltooiing van dit gebied, onder andere bestaande uit de aanleg van een strandje.

Huisartsenpost Vlasstraat 11-12

Stand van zaken project \ risico's

De bouw van de huisartsenpost is afgerond. De opbrengst uit de grondverkoop is gerealiseerd. Het project is gereed en wordt afgesloten.

2.3.7.3 Actuele prognose uitkomst totale grondexploitatie

Algemeen

Een prognose van de uitkomsten van alle grondexploitaties is hieronder opgenomen. Deze prognose is gebaseerd op de begin 2016 geactualiseerde grondexploitaties, zoals die in de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2016 (MPG 2016) worden opgenomen.

Prognose van resultaten van in exploitatie genomen complexen

Complex	Prognose afsluitingsjaar	Korte toelichting/stand van zaken (o.a. inzake winstneming of verlies)
Kuyperhof (Centrumplan)	2018	Bouw eerste fase is gestart. Grond tweede fase is verkocht. Bouw tweede fase start in 2016.
Park Bolnes (Van Riebeekstraat)	2016	Bouw eerste fase is voltooid. Grond tweede fase is verkocht. Bouw tweede (laatste) fase is eind 2015 gestart.
Het Zand	2021	Bouw derde fase (39 woningen) is gestart. Voor het onderdeel Driehoek Het Zand wordt een visie ontwikkeld. Sanering terrein Hak in 2016.
Lagendijk (Van Pelterrein)	2023	Project loopt stroef als gevolg van de slechte woningbouwmarkt.
Cornelisland	2023	Uitgifte van de gronden in eigendom bij de gemeente is gestart.
Transferium Slikkerveer	2016	De omgevingsvergunning voor de bouw van het servicegebouw is verleend. Start bouw januari \ februari 2016.
Park Ringdijk	2016	Project is vrijwel afgerond. Alleen nog voltooiingswerken gemeente (aanleg strandje).
Huisartsenpost Vlasstraat 11-12	2015	Bouw huisartsenpost is voltooid. Project is afgesloten.

De prognose van de uitkomsten van de totale grondexploitatie bedraagt € 11.767.000 positief. In de verslaggevingsvoorschriften is voor de waardering van de voorraad gronden een voorziening voor mogelijke verliezen getroffen van in totaal € 3.931.000. Het vanaf 2016 nog te behalen voordelig resultaat bedraagt dus € 15.698.000.

Inschatting van resultaten van nog niet in exploitatie genomen complexen

Er zijn geen complexen met niet in exploitatie genomen gronden.

2.3.7.4 Gerealiseerde winst-\verliesneming

De grondexploitatie Huisartsenpost Vlasstraat 11-12 is afgesloten met een positief resultaat van € 66.800.

2.3.7.5 Reserve in relatie tot de risico's van grondexploitaties

Alle risico's van grondexploitaties komen ten laste van de algemene reserve.

2.3.7.6 Exploitaties door derden

Er zijn acht grondexploitaties waarbij een marktpartij (derde) initiatiefnemer en grondeigenaar is. De economische uitvoerbaarheid van de betreffende bestemmingsplannen is veelal verzekerd door het aangaan van anterieure overeenkomsten met de betreffende partij. Hiermee kunnen de gemeentelijke kosten die zijn verbonden aan het betreffende project worden verhaald. Het betreft hierbij:

- Terrein Bakker Staal: voor de laatste fase wordt in het kader van een bestemmingswijziging een overeenkomst gesloten; de gemeente moet op basis van een eerdere overeenkomst inzake al gerealiseerde projectonderdelen nog een gedeelte van de ontsluiting realiseren;
- Drie Rivieren: fase 1 is gerealiseerd, voor fase 2 is door de ontwikkelaar de bouw van 128 appartementen gepland in twee woontorens, alsmede de bouw van 50 woningen. Er wordt gewerkt aan een overeenkomst. De bouw zou in 2016 kunnen starten. Het project wordt door de ontwikkelaar samen met de ontwikkelaar van het project Pilon Slikkerveen (zie hieronder) aangepakt;
- Pilon Slikkerveen: de ontwikkelaar werkt aan een plan voor de bouw van ca. 117 appartementen in twee woontorens. Er is nog geen overeenkomst gesloten;
- Scheepswerflocatie (Riederwerf): overeenkomst gesloten; bouw eerste fase (16 woningen) eind 2015 voltooid, start bouw tweede fase (21 woningen) januari 2016;
- Van Hoornestraat: overeenkomst gesloten, start bouw nog niet bekend;
- Woningbouw Donckselaan: overeenkomst gesloten, geen ontwikkelingen;
- Herstructurering Centrum Woonvisie: de herstructurering is gestart. Er is een anterieure overeenkomst gesloten met Woonvisie.
- Herstructurering Woonvisie Alewijnszstraat: anterieure overeenkomst wordt voorbereid; voorontwerp bestemmingsplan gaat binnenkort ter inzage.

Deze complexen zullen naar verwachting op één na allemaal worden afgesloten met een voor de gemeente minimaal sluitende exploitatie. Er zijn nauwelijks risico's verbonden aan deze complexen. Alleen voor het complex Terrein Bakker Staal is een voorziening voor een mogelijk verlies getroffen van € 140.500, mede als gevolg van de nog te maken kosten voor de aanleg van de ontsluiting van de al gerealiseerde projectonderdelen.

Jaarrekening

3 Jaarrekening

3.1 Baten en lasten per programma

3.1.1 Saldo baten en lasten - gerealiseerd resultaat

Gerealiseerde lasten en baten per programma

Omschrijving	Begroting 2015		rekening 2015	Verschil	
	Primair	na wijziging			
programma 1: Burger als Partner					
Lasten	-31.260.500	-31.212.000	-26.834.600	4.377.400	V
Baten	17.106.600	18.093.300	14.389.800	-3.703.500	N
Saldo van baten en lasten	-14.153.900	-13.118.700	-12.444.800	673.900	V
programma 2: Burger als kiezer					
Lasten	-2.167.800	-3.162.300	-2.896.700	265.600	V
Baten	-	528.000	534.400	6.400	V
Saldo van baten en lasten	-2.167.800	-2.634.300	-2.362.300	272.000	V
programma 3: Burger als klant					
Lasten	-22.154.200	-17.661.800	-18.075.200	-413.400	N
Baten	16.465.100	14.167.400	14.324.800	157.400	V
Saldo van baten en lasten	-5.689.100	-3.494.400	-3.750.400	-256.000	N
programma 3a: De 3 decentralisaties					
Lasten	-11.113.200	-15.298.400	-13.444.800	1.853.600	V
Baten	-	-	9.100	9.100	V
Saldo van baten en lasten	-11.113.200	-15.298.400	-13.435.700	1.862.700	V
programma 4: Burger als wijkbewoner					
Lasten	-20.411.200	-21.214.300	-20.616.500	597.800	V
Baten	2.373.000	3.004.200	3.365.200	361.000	V
Saldo van baten en lasten	-18.038.200	-18.210.100	-17.251.300	958.800	V
programma 5: Burger als onderdaan en belastingbetaler					
Lasten	-2.434.800	-2.433.600	-2.601.800	-168.200	N
Baten	10.895.500	10.895.500	10.798.000	-97.500	N
Saldo van baten en lasten	8.460.700	8.461.900	8.196.200	-265.700	N
programma 6: Bedrijfsvoering					
Lasten	-23.990.100	-26.038.600	-26.433.900	-395.300	N
Baten	813.200	986.800	704.800	-282.000	N
Saldo van baten en lasten	-23.176.900	-25.051.800	-25.729.100	-677.300	N
Totaal lasten alle programma's	-113.531.800	-117.021.000	-110.903.500	6.117.500	V
Totaal baten alle programma's	47.653.400	47.675.200	44.126.100	-3.549.100	N
Saldo (A)	-65.878.400	-69.345.800	-66.777.400	2.568.400	V
hoofdstuk 7: Financiering en dekkingsmiddelen					
Lasten	-191.400	-447.300	-538.100	-90.800	N
Baten	62.782.200	66.750.300	67.429.800	679.500	V
Saldo van baten en lasten (B)	62.590.800	66.303.000	66.891.700	588.700	V
Saldo van baten en lasten (C=A+B)	-3.287.600	-3.042.800	114.300	3.157.100	V

Reservemutaties per programma

Omschrijving	Begroting 2015		rekening 2015	Verschil	
	Primair	na wijziging			
programma 1: Burger als Partner					
dotatie reserve	-375.400	-1.205.400	-1.277.900	-72.500	N
onttrekking reserve	348.000	733.200	702.700	-30.500	N
Gerealiseerde resultaat	-27.400	-472.200	-575.200		
programma 2: Burger als kiezer					
dotatie reserve	-	-	0	-	
onttrekking reserve	-	-	0	-	
Gerealiseerde resultaat	-	-	0		
programma 3: Burger als klant					
dotatie reserve	-7.700	-7.700	-7.700	-	
onttrekking reserve	23.100	23.100	23.100	-	
Gerealiseerde resultaat	15.400	15.400	15.400		
programma 3a: De 3 decentralisaties					
dotatie reserve	-	-	0	-	
onttrekking reserve	-	-	0	-	
Gerealiseerde resultaat	-	-	0		
programma 4: Burger als wijkbewoner					
dotatie reserve	-2.150.200	-1.975.200	-1.967.100	8.100	V
onttrekking reserve	2.423.100	2.559.300	2.147.700	-411.600	N
Gerealiseerde resultaat	272.900	584.100	180.600		
programma 5: Burger als onderdaan en belastingbetaler					
dotatie reserve	-1.500	-1.500	-1.500	-	
onttrekking reserve	697.800	25.000	25.000	-	
Gerealiseerde resultaat	696.300	23.500	23.500		
programma 6: Bedrijfsvoering					
dotatie reserve	-	-	0	-	
onttrekking reserve	-	-	0	-	
Gerealiseerde resultaat	-	-	0		
hoofdstuk 7: Financiering en dekkingsmiddelen					
dotatie reserve	-894.700	-2.585.600	-999.100	1.586.500	V
onttrekking reserve	3.312.300	5.477.600	3.345.600	-2.132.000	N
Gerealiseerde resultaat	2.417.600	2.892.000	2.346.500		
Gerealiseerde resultaat	3.374.800	3.042.800	1.990.800	-1.052.000	N
Omschrijving	Begroting 2015		rekening 2015	Verschil	
	Primair	na wijziging			
Totaal dotaties (D)	-3.429.500	-5.775.400	-4.253.300	1.522.100	V
Totaal onttrekkingen (E)	6.804.300	8.818.200	6.244.100	-2.574.100	N
Saldo Reserves	3.374.800	3.042.800	1.990.800	-1.052.000	N
Gerealiseerde resultaat (C+D+E)	87.200	-	2.105.100	2.105.100	V

3.1.2 Toelichting op afwijkingen

De toelichting op de afwijkingen tussen de geraamde bedragen na wijziging en de realisatie is per raadsprogramma opgenomen onder het Jaarverslag.

3.1.3 Overzicht aanwending post onvoorziene uitgaven

In de begroting 2015 werd voor onvoorziene uitgaven een bedrag geraamd van € 1 per inwoner, afgerond € 50.000. In 2015 is de post onvoorzien niet aangewend.

Balans

met toelichting

3.2 Balans met toelichting

3.2.1 Balans per 31 december 2015

ACTIVA

Volgnr. Omschrijving	31.12.2015		31.12.2014	
1. Vaste activa				
<u>Immaterieel</u>		41.800		48.800
- Kosten onderzoek/ontwikkeling van een actief	41.800		48.800	
- Overige immateriële activa	0		0	
<u>Materieel</u>		92.918.900		96.726.900
- Investerings met economisch nut	71.172.200		75.370.000	
- Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestijding van de kosten een heffing kan worden geheven	17.373.200		16.882.700	
- Investerings id openbare ruimte met maatschappelijk nut	4.373.500		4.474.200	
<u>Financieel</u>		6.075.700		6.981.100
- Kapitaalverstrekkingen aan:				
- Deelnemingen	2.814.300		2.714.300	
- Leningen aan:				
- Openbare lichamen als bedoeld in artikel1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	1.387.700		2.095.700	
- Overige langlopende leningen	1.859.500		2.156.400	
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	14.200		14.700	
Totaal vaste activa		99.036.400		103.756.800
2. Vlottende activa				
<u>Voorraden</u>		27.922.500		24.594.500
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	27.922.500		24.594.500	
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</u>		21.270.000		12.166.000
- Vorderingen op openbare lichamen	12.720.700		5.093.800	
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.721.400		1.915.400	
- Debiteuren - verrekeningen tussen gemeenten	805.000		2.374.200	
- Overige debiteuren	3.634.200		2.387.400	
- Overige uitzettingen	388.700		395.200	
<u>Liquide middelen</u>		366.100		831.400
- Kassaldi	22.100		19.700	
- Bank- en giroaldi	344.000		811.700	
<u>Overlopende activa</u>		3.329.100		1.565.200
- Overige overlopende activa	2.824.200		1.565.200	
- De van Europese en Nederlandse overheden nog te ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	504.900			
Totaal vlottende activa		52.887.700		39.157.100
Totaal-generaal		151.924.100		142.913.900

PASSIVA

Volgnr. Omschrijving	31.12.2015		31.12.2014	
3. Vaste passiva				
<u>Eigen vermogen</u>		59.985.700		59.871.400
- Reserves:				
- Algemene reserve	29.190.100		28.042.200	
- Overige bestemmingsreserves	28.690.500		28.276.400	
- Gerealiseerd resultaat volgens programmarekening	2.105.100		3.552.800	
<u>Voorzieningen</u>		14.590.600		13.865.600
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.538.000		2.661.900	
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	11.052.600		11.203.700	
<u>Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</u>		60.513.700		54.124.000
- Onderhandse leningen van:				
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	60.500.700		54.121.100	
- Waarborgsommen	13.000		2.900	
Totaal vaste passiva		135.090.000		127.861.000
4. Vlottende passiva				
<u>Netto vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>		11.519.600		10.752.400
- Crediteuren (semi) overheid	1.110.900		436.100	
- Crediteuren - verrekeningen tussen gemeenten	7.177.800		3.502.100	
- Overige crediteuren	3.230.900		6.814.200	
<u>Overlopende passiva</u>		5.314.500		4.300.500
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	4.039.000		2.305.500	
- De van Europese en Nederlandse overheden vooruit ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	1.258.700		1.786.000	
- Overige overlopende passiva	16.800		209.000	
Totaal vlottende passiva		16.834.100		15.052.900
Totaal-generaal		151.924.100		142.913.900
Gewaarborgde geldleningen		71.988.700		78.865.000
Indirecte garanties Waarborgfonds Soc. Woningbouw 25%		28.936.500		30.557.300
Hypotheken		4.335.500		9.755.500

3.2.2 Toelichting op de Balans per 31 december 2015

3.2.2.1 Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die na balansdatum bekend zijn geworden zijn in de jaarrekening verwerkt.

3.2.3 Vaste activa

Methode van waarderen en afschrijven

De afschrijvingsverordening is in de raad van 19 december 2005 vastgesteld. Het afschrijvingsbeleid voldoet aan het wettelijk kader, het Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten 2004 (BBV).

Er wordt lineair afgeschreven, met uitzondering van het gemeentehuis dat annuïtair wordt afgeschreven. De afschrijving wordt berekend op basis van de verwachte economische levensduur van een actief en gaat in op 1 januari van het jaar volgend op dat waarin het actief in gebruik wordt genomen. Er wordt geen rekening gehouden met restwaarden.

Alle activa met maatschappelijk nut worden geactiveerd en afgeschreven.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd.

Omschrijving	termijn in jaren
<u>Immateriële vaste activa</u>	
- kosten van onderzoek en ontwikkeling	5
<u>Materiële vaste activa met economisch nut</u>	
- netwerkcomponenten en computerapparatuur	4
- onderhoudsmaterieel, audio-visuele middelen, overige software	5
- lichte voertuigen, software basisadministraties	7
- zend- en ontvanginginstallaties	8
- noodgebouwen geen onderwijs, technische installaties, verlichting inrichting van gebouwen, zware voertuigen, netwerken en bekabeling, elektrische installaties riolering en apparaten	10
- noodlokalen voor onderwijs, liftinstallaties, verwarmings- en luchtbehandelingsinstallaties, aanpassingen voor gebruiksvergunningen, technische haveninstallaties, mechanische installaties riolering	15
- inrichting terreinen, begraafplaatsen, aanleg wegen straten en paden incl. kunstwerken, milieuparken, mechanische afvalinzameling	20
- bouwkosten semi-permanente bouw	25
- dakisolatie en dakbedekking	30
- rioleringen en rioolgemalen incl. bouwkundige voorzieningen en pompstations	40
- bouwkosten permanente bouw	50
- levensduur verlengende inrichting van verhuurbare terreinen en begraafplaatsen	nieuwe levensduur
- levensduur verlengende renovatie en inrichting van gebouwen	nieuwe levensduur
<u>Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut</u>	
- straatmeubilair en verkeersregelinstallaties	12
- aanleg en inrichting van groenvoorzieningen, aanleg van wegen straten en paden incl. kunstwerken	20
- levensduur verlengende inrichting van groenvoorzieningen	nieuwe levensduur
<u>Financiële vaste activa</u>	
- geldleningen, kosten geldleningen en agio/disagio	looptijd lening

Op gronden en waardepapieren wordt niet afgeschreven.

3.2.3.1 Staat van vaste activa

Cat.	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag van de uitgaven begin 2015	Vermeerderingen in 2015	Verminderingen in 2015	Oorspronkelijk bedrag van de uitgaven eind 2015	Afw aarden in 2015	Afschrijving in 2015	Aflossing in 2015	Boekw aarde begin 2015	Boekw aarde eind 2015
10	Kosten onderzoek en ontwikkeling	61.000	5.200		66.200		12.200		48.800	41.800
	Totaal: Immateriële vaste activa	61.000	5.200	0	66.200	0	12.200	0	48.800	41.800
20	Materieel economisch nut: Gronden en terreinen	10.955.700			10.955.700	87.900	210.700		7.881.700	7.583.100
22	Gronden en terreinen erfpacht	296.900			296.900				40.000	40.000
24	Materieel economisch nut: Woningen	220.100			220.100	27.700	7.400		198.200	163.100
30	Materieel economisch nut: Bedrijfsgebouwen	74.219.300	289.700		74.509.000	876.200	1.835.300		52.244.000	49.822.200
34	Materieel economisch nut: Machines, apparaten en	18.778.700	634.900	-4.400	19.418.000		1.501.600		10.961.000	10.098.700
40	Materieel economisch nut: vervoersmiddelen	8.600			8.600		900		4.300	3.400
44	Materieel economisch nut: Grond-, weg- en waterbouw kundige werken	20.366.900	810.300	138.500	21.038.700		491.500		15.912.100	16.092.400
50	Materieel economisch nut: overig materieel	9.899.900	488.700		10.388.600	55.600	702.000		5.011.400	4.742.500
	Totaal: Materiële vaste activa economisch nut	134.746.100	2.223.600	134.100	136.835.600	1.047.400	4.749.400	0	92.252.700	88.545.400
35	Materieel maatschappelijk nut: Machines, apparaten en	150.700			150.700		14.100		94.000	79.900
45	Materieel maatschappelijk nut: Grond-, weg- en	5.235.000	776.400	448.300	5.563.100		592.400		3.287.200	3.022.900
51	Materieel maatschappelijk nut: Overig materieel	1.294.100	276.700		1.570.800		99.000		1.093.000	1.270.700
	Totaal: Materiële vaste activa Maatschappelijk nut	6.679.800	1.053.100	448.300	7.284.600	0	705.500	0	4.474.200	4.373.500
61	Financieel: Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	3.217.000	100.000		3.317.000		0		2.714.300	2.814.300
70	Financieel: Bijdrage aan activa in eigendom van derden	68.100			68.100		500		14.700	14.200
76	Financieel: Overige langlopende leningen	2.490.300	74.000	370.900	2.193.400				2.156.400	1.859.500
	Uitgezette geldlening Activa naar BAR	2.845.100			2.845.100			708.000	2.095.700	1.387.700
	Totaal: Financiële vaste activa	8.620.500	174.000	370.900	8.423.600	0	500	708.000	6.981.100	6.075.700
	Totaal	150.107.400	3.455.900	953.300	152.610.000	1.047.400	5.467.600	708.000	103.756.800	99.036.400
	Materiële vaste activa economisch nut met/zonder tariefheffing									
Cat.	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag van de uitgaven begin 2015	Vermeerderingen in 2015	Verminderingen in 2015	Oorspronkelijk bedrag van de uitgaven eind 2015	Afw aarden in 2015	Afschrijving in 2015	Aflossing in 2015	Boekw aarde begin 2015	Boekw aarde eind 2015
	Materieel economisch nut zonder tariefheffing	113.457.600	891.500	134.100	114.215.000	996.700	3.907.800		75.370.000	71.172.200
	Materieel economisch nut met tariefheffing	21.288.500	1.332.100		22.620.600	50.700	841.600		16.882.700	17.373.200
	Totaal: Materiële vaste activa economisch nut	134.746.100	2.223.600	134.100	136.835.600	1.047.400	4.749.400	0	92.252.700	88.545.400

3.2.4 Vlottende activa

3.2.4.1 Grondslagen en waardering vlottende activa

Vorraden

De voorraden grond zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Hierop is een voorziening voor verliesgevend complexen in mindering gebracht voor een totaal bedrag van € 4.071.500

3.2.4.2 Specificaties voorraden

De niet in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Vorraden	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2014
Grond en hulpstoffen, gespecificeerd naar: - niet in exploitatie genomen bouwgronden - overige grond- en hulpstoffen	0	0
	0	0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie - voorzieningen voor verlies	31.994.000 -4.071.500	28.784.800 -4.190.300
Gereed product en handelsgoederen	0	0
Vooruitbetalingen	0	0
Totaal	27.922.500	24.594.500

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2015 het volgende overzicht worden weergegeven:

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2014	Investerings	Opbrengsten	Winstuitname	Boekwaarde 31-12-2015
0	0	0	0	0	0
Stadsvernieuwingsgebieden:	0	0	0	0	0
Centrumplan	2.936.500	395.000	1.272.600	0	2.058.900
Van Riebeekstraat	397.700	215.500	902.400	0	-289.200
0	3.334.200	610.500	2.175.000	0	1.769.700
In exploitatie genomen gronden:	0	0	0	0	0
Het Zand	7.765.900	1.269.800	2.383.800	0	6.651.900
Lagendijk	1.714.300	62.400	0	0	1.776.700
Cornelisland	16.716.500	5.905.100	210.900	0	22.410.700
Transferium Slikkerveer	23.100	17.001	1	0	40.100
Park Ringdijk Slikkerveer	-537.500	215.800	0	0	-321.700
Huisartsenpost Rijsoord	10.800	38.100	118.000	69.100	0
0	25.693.100	7.508.201	2.712.701	69.100	30.557.700
Grondexploitatie door derden:	0	0	0	0	0
Terrein Bakker Staal	116.600	3.200	0	0	119.800
Drie Rivieren	-261.400	8.900	5.900	0	-258.400
Scheepswerflocatie	-168.300	21.100	0	0	-147.200
Graaf van Hoornestraat	9.800	13.200	0	0	23.000
Woningbouw Donckselaan	4.600	4.100	0	0	8.700
Pilon Slikkerveer	3.200	2.600	0	0	5.800
Herstr.centrum Woonvisie	52.900	60.400	209.900	0	-96.600
Herstr.Woonvisie Alewijnzstr	100	11.400	0	0	11.500
0	-242.500	124.900	215.800	0	-333.400
Projecten ten laste van exploitatie:	0	0	0	0	0
Restpercelen	0	30.200	30.200	0	0
0	0	30.200	30.200	0	0
0	0	0	0	0	0
Totaal	28.784.800	8.273.801	5.133.701	69.100	31.994.000
Voorzieningen	Stand 31-12-2014	Toevoegingen	Onttrekkingen	0	Stand 31-12-2015
Af: Gevormde voorzieningen voor mogelijke verliezen:	4.190.300	150.100	268.900	0	4.071.500
Balanswaarde per 31-12	24.594.500	0	0	0	27.922.500

3.2.4.3 Toelichting voorzieningen verlies grondexploitatie

Uitsluitend vanuit het voorzichtigheidsbeginsel in de verslaggevingsvoorschriften is voor de waardering van de voorraad gronden een voorziening voor mogelijke verliezen getroffen van totaal € 4.071.500 (€ 3.931.000 t.b.v. in exploitatie genomen complexen en € 140.500 t.b.v. exploitaties door derden). Voorzieningen voor verliesgevendende grondbedrijfcomplexen worden rechtstreeks op de post voorraad gronden van de balans in mindering gebracht.

Stand voorzieningen per 31-12-2014:	€	4.190.300
Toevoegingen in 2015:	€	150.100
Onttrekkingen in 2015:	€	<u>268.900</u>
Stand voorzieningen per 31-12-2015:	€	<u>4.071.500</u>

3.2.4.4 Specificatie uitzettingen korter dan één jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarden. Op de nominale waarden van de vorderingen zijn de voorzieningen voor oninbare vorderingen in mindering gebracht. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen voorzieningen voor oninbaarheid inzake algemene vorderingen, vorderingen sociale zaken en vorderingen met betrekking tot belastingen, rioolrecht en afvalstoffenheffing. De omvang van deze voorzieningen is per balansdatum 31 december 2015 bepaald overeenkomstig de richtlijnen in artikel 11 van de Financiële verordening gemeente Ridderkerk.

Tot en met boekjaar 2012 zijn de voorzieningen voor de gemeentelijke heffingen berekend aan de hand van een normpercentage van de totaal opgelegde aanslagen van het betreffende boekjaar. In 2013 is een opzet gemaakt van de lopende faillissementen en schuldsaneringen. Op grond van deze cijfers is geconcludeerd dat een percentage van 0,6% van de opgelegde aanslagen niet toereikend is. Uit ervaring blijkt dat bij faillissement bijna altijd de totale vordering moet worden afgeboekt. Bij wettelijke schuldsanering wordt gemiddeld 75% van de vordering afgeboekt en bij minnelijke schuldsanering gemiddeld 65%. Voor 2015 is de berekening aan de hand van lopende faillissementen en schuldsaneringen geactualiseerd. Uit deze berekening volgt dat het saldo van deze drie voorzieningen totaal € 171.500 moet bedragen. De voorziening dubieus voor algemene vorderingen is berekend op € 710.300.

Soort vordering	Saldo 31-12-2015	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo 31-12-2015	Gecorrigeerd saldo 31-12-2014
Vordering op openbare lichamen	12.720.700	0	12.720.700	5.093.800
Verstreckte kasgeldleningen	0	0	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.721.400	0	3.721.400	1.915.400
Debiteuren - verrekeningen gemeenten	805.000	0	805.000	2.374.200
Overige debiteuren	4.516.000	881.800	3.634.200	2.387.400
Overige uitzettingen	388.700	0	388.700	395.200
Totaal	22.151.800	881.800	21.270.000	12.166.000

De vordering op openbare lichamen betreft voor € 12,5 miljoen nog te ontvangen compensabele BTW. Dit bedrag wordt op 1 juli 2016 uitbetaald door de belastingdienst. Dit hoge bedrag is het gevolg van het afwijzen van het toepassen van de Koepelvrijstelling door de belastingdienst. Hierdoor moet de BAR-organisatie BTW in rekening brengen over de totale bijdrage van de gemeente aan de BAR. Voor gemeente Ridderkerk is het grootste gedeelte van deze BTW verhaalbaar bij het BTW compensatiefonds. Zie ook de toelichting bij crediteuren - verrekeningen tussen gemeenten.

Debiteuren - verrekeningen tussen gemeenten betreft vooral vorderingen op de BAR-organisatie ad € 792.000. Het gaat hierbij om huur Koningsplein en diverse servicekosten.

Drempelbedrag schatkistbankieren	
Begrotingstotaal 2015	117.553.000
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	0,75%
Drempelbedrag	881.648
<u>Afwijking t.o.v. drempelbedrag *)</u>	
1e kwartaal	-197.041
2e kwartaal	-286.469
3e kwartaal	-344.606
4e kwartaal	-406.279

*) Een positief bedrag betekent dat het gemiddelde saldo op de rekening Courant hoger was dan het drempel bedrag. Bij een negatief bedrag zijn we onder het drempelbedrag gebleven.

Overige debiteuren / uitzettingen		Saldo 31-12-2015	Saldo 23-02-2016 - afloop na balansdatum
Debiteuren - verrekeningen tussen gemeenten		805.000	215.100
Debiteuren Key2Financien	3.498.400		1.107.300
Debiteuren gemeentelijke heffingen (GOUW)	1.017.600		856.500
		4.516.000	
Debiteuren GWS4all		388.700	388.700
Totaal		5.709.700	2.567.600

Het saldo op 23-2-2016 privaatrechtelijke debiteuren betreft:

Uitterdijk Holding	380.100
Stichting Pameijer	231.100
JC Decaux BV	193.700
Veiligheidsregio	83.600
Overige debiteuren	<u>218.800</u>
Totaal	1.107.300

Van het nog openstaande bedrag per 23 februari 2016 is € 479.100 ouder dan 6 maanden. Onderdeel van dit bedrag is de vordering op Uitterdijk ad. € 380.100. Ondanks dat er uitstel van betaling is verleend voor deze vordering, is dit bedrag – behalve de rentecomponent van € 21.300 – voor 100% gereserveerd in de voorziening dubieuze debiteuren. Voor het resterende bedrag van € 99.000 is 35% gereserveerd in de voorziening. Voor zover mogelijk zijn invorderingsmaatregelen opgestart. De overige debiteuren (€ 628.200) staan voor zover bekend niet ter discussie en zullen naar verwachting op korte termijn ontvangen worden.

Van de debiteuren gemeentelijke heffingen is een bedrag van € 147.700 nog niet vervallen. Een bedrag van € 75.800 zal vermoedelijk oninbaar verklaard moeten worden omdat er een faillissement is aangevraagd en voor € 95.600 lopen er schuldsaneringstrajecten. Voor de overige € 537.400 zijn invorderingsmaatregelen getroffen. Van het totale saldo per 23-2-2016 is € 322.400 opgelegd in 2013 of eerder.

Het gelijk blijven van de vordering uit GWS4all heeft te maken met de wijze waarop het debiteurensaldo en de voorziening dubieuze debiteuren verwerkt worden.

3.2.4.5 Specificatie liquide middelen

Liquide middelen en overlopende activa

De liquide middelen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2014
Kas	22.100	19.700
Bank	344.000	811.700
Totaal	366.100	831.400

3.2.4.6 Specificatie overlopende activa

Overlopende activa	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2014
Vooruitbetaalde bedragen	92.500	309.800
Nog te ontvangen bedragen	2.731.700	1.255.400
Totaal	2.824.200	1.565.200

De vooruitbetaalde bedragen kunnen onderverdeeld worden in:

Contributie VNG 2016	57.900
Overige vooruitbetaald	34.600
Totaal	92.500

De nog te ontvangen bedragen kunnen onderverdeeld worden in:

BAR-organisatie	1.139.200
Eneco concessievergoeding (valuta 1-7-2016)	316.700
Stichting 3Primair	300.300
SVB-afrekening PGB 's	284.400
Nedvang	137.200
Schade ponton	125.600
CAK	102.900
Nog op te leggen gemeentelijke heffingen	71.200
Overige	254.200
Totaal	2.731.700

Onder de overlopende activa zijn vorderingen op openbare lichamen verantwoord met een totale omvang van € 1.328.200, waarin o.a. de bovengenoemde vorderingen op de BAR-organisatie.

Toegekende nog te ontvangen subsidies	Saldo 01-01-2015	Terug- betalingen	Toegekende nog te ontvangen subsidies	Saldo 31-12-2015
Stadsregio, herstructurering Noordstraat	-174.300	174.300	119.900	119.900
Stadsregio, verkeersafwikkeling Rotterdamseweg	0	0	190.000	190.000
Stadsregio, rotonde Vlietlaan/Vondellaan	0	0	195.000	195.000
Totaal	-174.300	174.300	504.900	504.900

3.2.5 Staat van reserves met toelichting op bestedingen

3.2.5.1 Staat van reserves

Naam reserve	2014			2015					
	Saldo 31-12-2014	dotatie	onttrekking	Saldo 31-12-2014	dotatie	onttrekking	vrijval	bestemming resultaat 2014	Saldo 31-12-2015
Algemene reserves									
Algemene reserve	27.615.700	1.372.300	945.800	28.042.200	720.000	2.572.000	0	2.999.900	29.190.100
Totaal algemene reserve	27.615.700	1.372.300	945.800	28.042.200	720.000	2.572.000	0	2.999.900	29.190.100
Dekkingsreserves									
Dekkingsreserve 2004	4.444.600	266.700	653.400	4.057.900	243.500	653.400			3.648.000
Dekkingsreserve 2014	3.595.100	0	0	3.595.100	0	0			3.595.100
Totaal dekkingsreserves	8.039.700	266.700	653.400	7.653.000	243.500	653.400	0	0	7.243.100
Onderhoudsreserves									
Baggeren haven	191.500	22.700	0	214.200	22.700				236.900
Verhuurde gebouwen	211.500	94.400	47.100	258.800	94.400	110.400			242.800
Basisonderwijs	165.600	212.000	22.300	355.300	0	0			355.300
Gymnastieklokalen	736.800	45.700	15.700	766.800	45.700	16.400			796.100
Verhardingen	5.853.100	1.352.100	1.048.700	6.156.500	1.312.100	1.273.200			6.195.400
Openbare verlichting	691.500	112.500	102.200	701.800	112.500	46.000			768.300
Watergangen	548.900	84.900	129.700	504.100	84.900	169.900			419.100
Speelterrinen	0	70.000	10.000	60.000	70.700	101.600			29.100
Sportaccommodaties	35.300	0	0	35.300	0	0			35.300
Groot onderhoud sportaccommodaties SenW	1.203.400	324.700	551.900	976.200	274.700	215.100			1.035.800
Totaal onderhoudsreserves	9.637.600	2.319.000	1.927.600	10.029.000	2.017.700	1.932.600	0	0	10.114.100
Overige bestemmingsreserves									
Overstapplaats deltaport	1.270.000	0	0	1.270.000	0	0			1.270.000
Ontwikkelingssamenwerking	7.600	0	0	7.600	0	0			7.600
Transitiegelden AWBZ	149.700	147.500	113.700	183.500	0	147.600			35.900
Transitiegelden Jeugdzorg	154.100	192.700	151.000	195.800	0	192.600			3.200
Risico afkopsommen participatie	62.400	0	0	62.400	0	0			62.400
Frictiekosten BAR-samenwerking	221.500	0	175.700	45.800	0	0			45.800
Omgevingslaw aai	47.700	0	20.800	26.900	0	3.700			23.200
SLOK projecten	11.500	0	11.500	0	0	0			0
Investeringen stedelijke vernieuwing	285.200	0	0	285.200	0	0			285.200
Beeldende kunst	91.000	0	0	91.000	0	0			91.000
Eenmalige uitgaven Wmo	258.600	0	0	258.600	0	0			258.600
Afkopsommen baatbelasting	45.700	2.700	24.900	23.500	1.500	25.000			0
Bodemonderzoeken en saneringen	12.700	7.600	20.300	0	20.300	20.300			0
Sociaal domein	0	1.054.100	0	1.054.100	0	0		552.800	1.606.900
Ondergronds brengen hoogspanningsleiding					880.000	0			880.000
Landschapstafel in oprichting					72.500	0			72.500
Totaal bestemmingsreserves	2.617.700	1.404.600	517.900	3.504.400	974.300	389.200	0	552.800	4.642.300
Egalisatiereserves heffingen									
Beklemden middelen riolering	6.214.300	40.400	6.254.700	0					0
Beklemden middelen lijkebezorging	66.900	76.500	143.400	0					0
Beklemden middelen afval	655.300	215.100	870.400	0					0
Totaal egalisatiereserves	6.936.500	332.000	7.268.500	0	0	0	0	0	0
Kapitaallastenreserves									
Kapitaallasten (herw aarding)	931.900	39.100	123.800	847.200	35.600	120.200			762.600
Uitbreiding Vredhof	399.800	16.800	50.100	366.500	15.400	48.700			333.200
Bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	213.500	9.000	20.200	202.300	8.500	19.700			191.100
Anjerstraat 4	15.900	700	3.300	13.300	600	3.200			10.700
Schietstraat 1/3	38.700	1.600	8.100	32.200	1.400	7.800			25.800
Anjerstraat 6	44.500	1.900	5.300	41.100	1.700	42.800			0
Begraafplaats Vredhof	169.400	7.100	14.200	162.300	6.800	13.800			155.300
Rouw centrum	199.300	8.400	23.700	184.000	7.700	23.100			168.600
Herbouw de Piramide	397.000	16.700	28.700	385.000	16.200	28.300			372.900
Ds. Kerstenschool gebouw	540.000	22.700	36.900	525.800	22.100	36.300			511.600
Ds. Kerstenschool installaties	29.200	1.200	15.900	14.500	600	15.100			0
Kunstgrasveld Rjsoord	74.200	3.100	9.900	67.400	2.800	9.500			60.700
Parkeer garage gemeentehuis	2.630.900	110.500	135.600	2.605.800	109.400	135.600			2.579.600
Jongeren centrum PC Hoofdstraat	1.229.300	51.600	141.600	1.139.300	47.900	137.800			1.049.400
Fietsroute Molensteeg, Benedenrijweg, St. Jorisstraat	48.900	2.100	4.900	46.100	1.900	4.800			43.200
Blok- en buurtspeelterrinen 2010, 2011	194.900	8.200	26.900	176.200	7.400	26.200			157.400
Uitbreiding Farelcollege	283.900	11.900	19.400	276.400	11.600	19.100			268.900
Fietshighway Kievitsweg	4.400	200	0	4.600	200	4.800			0
Totaal kapitaallastenreserves	7.445.700	312.800	668.500	7.090.000	297.800	696.800	0	0	6.691.000
Totaal reserves	62.292.900	6.007.400	11.981.700	56.318.600	4.253.300	6.244.000	0	3.552.700	57.880.600

3.2.5.2 Toelichting mutaties reserves

Inleiding

Methode van waarden

Reserves zijn voor hun nominale waarde op de balans opgenomen.

Nota reserves en voorzieningen 2011

De raad heeft op 20 april de Nota reserves en voorzieningen 2011 vastgesteld. Bij het opstellen van de balans per ultimo 2015 is het beleid van deze nota toegepast.

Bestedingsoverzichten

De raad heeft voor reserves als voorwaarde gesteld dat van alle relevante reserves bestedingsplannen worden opgesteld. In de toelichting per reserve is informatie opgenomen over:

- het doel, aard en reden;
- de mutaties in het jaar 2015.

Er is geen informatie gegeven over de meerjarenraming van de besteding van reserves. De begroting is hiervoor het aangewezen instrument.

Doorlichting reserves

Gelijktijdig met het opstellen van de jaarstukken 2015 wordt een nieuwe Nota reserves en voorzieningen opgesteld. In de jaarstukken 2015 is daarom geen informatie over het doorlichten van reserves opgenomen. Deze informatie maakt deel uit van de nieuwe nota.

Kapitaallastenreserves investeringen met economisch nut

In het verleden zijn investeringen met een langdurig en algemeen nut ineens afgeschreven ten laste van de reserves. Om bij de productenbegroting het bestuur een beter inzicht in de lasten en baten van gemeentelijke activiteiten te geven, is in 1992 besloten tot een heractiveringsoperatie. Omdat extra afschrijvingen het inzicht verstoren, zijn extra afschrijvingen teruggedraaid en zijn daartegenover heractiveringsreserves gevormd, tegenwoordige reserves kapitaallasten genoemd.

Ook wanneer van nieuwe investeringen is besloten om deze ten laste van de reserves te brengen, wordt daartoe een afzonderlijke Kapitaallastenreserve gevormd.

De toevoegingen en onttrekkingen aan een kapitaallastenreserve volgen de rente en afschrijving van het actief waarvoor de reserve is ingesteld.

De aanwending van reserves op de investeringen met maatschappelijk nut worden ineens op de boekwaarde in mindering gebracht. Er wordt vervolgens op de netto boekwaarde afgeschreven.

Reserves beschikbaar voor investeringen

De volgende reserves zijn naar verwachting beschikbaar voor toekomstige investeringen:

- de Algemene reserve boven het minimum saldo van € 20 miljoen;
- de reserve Overstapplaats Deltapoort;
- de reserve Ondergronds brengen hoogspanningsleiding.

Algemene reserve

Doel, aard en reden van de reserve

De algemene reserve is voor het laatst herzien in de door de raad vastgestelde Nota reserves 2011. Daaruit is op te maken dat de algemene reserve dient om middelen zonder bestemming achter de hand te hebben die (in een integrale afweging) als dekkingsmiddel kunnen worden ingezet. Dit kan gaan om onverwachte tekorten, ruimte voor nieuw beleid en het opvangen van risico's die zijn beschreven in de paragraaf weerstandsvermogen.

De raad heeft bij het vaststellen van de Nota reserves 2011 bepaald dat de ondergrens in de algemene reserve € 20 miljoen bedraagt.

De bespaarde rente over het totaal aan reserves en voorzieningen die geen specifieke bestemming heeft wordt aan de algemene reserve toegevoegd.

De algemene reserve maakt voornamelijk deel uit van hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Overzicht mutaties algemene reserve 2015	
Omschrijving	toevoeging
resultaat rekening 2014	2.999.900
afdrachten toeslag grondverkopen	24.600
bespaarde rente	695.400
totaal toevoegingen	<u>3.719.900</u>
Omschrijving	onttrekking
inzet € 1 mln grondbedrijf	80.700
rotonde Donkerslootweg / Vlietlaan	210.400
restant investeringsvolume 2014	249.500
aanleg strandje Slikkerveer	52.000
fietshighway West Molendijk	160.100
besteding doorgeschoven prestaties uit 2014:	
- duurzaamheid	80.500
- parkeerplaatsen Verenambacht	7.700
- thuis in de wijk	23.400
bodemsanering	120.000
ondergronds brengen hoogspanningsmasten	880.000
extra bijdrage muziekschool ToBe	82.500
extra afschrijving gemeentewerven	625.200
totaal onttrekkingen	<u>2.572.000</u>

Het saldo van de algemene reserve per 31 december 2015 bedraagt € 29.190.100, exclusief de bestemming van het resultaat van de rekening 2015. Dit is ruim hoger dan de ondergrens van € 20 miljoen.

Dekkingsreserves

Dekkingsreserve 2004

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de Nota reserves 2004 onderdeel vrije reserves van februari 2004 en gevormd uit een gedeelte van de vrije reserve, de dekkingsreserve algemene dienst en de algemene dekkingsreserve 2002.

De reserve dient als algemeen dekkingsmiddel door de uitkering van bespaarde rente en een gedeeltelijke annuïteit ten gunste van de exploitatie. De reserve wordt aangewend volgens een bij de vorming bepaald schema. Dit is vastgelegd in de meerjarenbegroting. Het laatste jaar van aanwending is 2022.

De reserve maakt deel uit van hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging van € 243.500 betreft de rente over de boekwaarde per 1 januari 2015 en de onttrekking van € 653.400 betreft de annuïtaire aanwending volgens het schema.

Dekkingsreserve 2015

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de Kadernota 2011. Bij de kadernota 2015 is de reserve herbenoemd voor de nieuwe periode 2015-2018. Doel van de reserve is om voorziene tekorten van de

meerjarenbegroting 2015-2017 te dekken in afwachting van concrete bezuinigingen. De inzet van de reserve is afhankelijk van de mate waarin tekorten zich daadwerkelijk voordoen. De reserve maakt deel uit van hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er is een voordelig rekeningsaldo. Een aanwending van de reserve is daarom niet aan de orde. Een voordelig resultaat wordt op de balans als een resultaat na bestemming verantwoord. Bij het vaststellen van de rekening kan de raad hier een bestemming aan geven.

Onderhoudsreserves

Reserve onderhoud en baggeren haven

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld in 2008. De reserve dient om periodiek de haven te kunnen baggeren. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging aan de reserve van € 22.700 bedraagt het benodigde bedrag om in 2016 het baggeren van de haven te kunnen bekostigen. Er zijn geen middelen onttrokken aan de reserve. De stand van de reserve is juist.

Reserve onderhoud verhuurde gebouwen

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld in 2007. De reserve dient om grote verschillen in jaarlijkse uitgaven op te vangen. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan de reserve van € 110.400 is ter dekking van groot onderhoud aan verhuurde gebouwen en de kosten van sloop en verwijdering van enkele gebouwen in 2015. De toevoeging aan de reserve bedraagt € 94.400 en betreft de dotatie volgens raming. De stand van de reserve is vooralsnog juist.

Onderhoud scholen basisonderwijs

Doel, aard en reden van de reserve

Bij de 2e programmamonitor 2012 heeft de raad besloten om de twee reserves voor het onderhoud buitenkant aan de openbare en bijzondere basisscholen samen te voegen in één nieuwe reserve voor het onderhoud buitenkant aan de basisscholen. De reserve dient om pieken in de jaarlijkse uitgaven van groot onderhoud te dekken. Deze uitgaven worden jaarlijks opgenomen in het programma huisvestingsvoorzieningen onderwijs. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Vanaf 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het buitenonderhoud en de aanpassingen van de schoolgebouwen die in gebruik zijn van het basisonderwijs. Het binnenonderhoud lag al in handen van de basisscholen.

Reserve onderhoud gymnastieklokalen

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld in 2008. Deze reserve is bedoeld om de uitgaven in het kader van groot onderhoud aan de gymnastieklokalen te kunnen opvangen, inclusief eventuele pieken en dalen. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging van € 45.700 betreft de dotatie volgens de raming. De onttrekking aan de reserve van € 16.400 betreft dekking onderhoudskosten.

Reserve onderhoud verharding

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld in 2008. De reserve dient ter egalisatie van de grilligheid van de uitgaven op het gebied van onderhoud en/of vervanging van elementen- en asfaltverhardingen van wegen, straten en pleinen. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging van € 1.312.100 betreft de dotatie volgens de raming. De onttrekking aan de reserve van € 1.273.200 is ter dekking van het uitgevoerde groot onderhoud aan verhardingen en rehabilitaties van verhardingen.

Reserve onderhoud openbare verlichting

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld in 2008. De reserve dient ter egalisatie van de grilligheid van de uitgaven op het gebied van vervanging van masten, armaturen en lampen van de openbare verlichting. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan de reserve van € 46.000 is ter dekking van het uitgevoerde groot onderhoud aan de openbare verlichting in 2015. De toevoeging ad € 112.500 betreft de dotatie volgens raming.

Reserve onderhoud watergangen

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is in 2008 ingesteld. Het doel is egalisatie van de grilligheid van de uitgaven op het gebied van onderhoud aan watergangen, te weten:

- a. Uitbaggeren van sloten en singels;
- b. Schoonmaken van sloten en singels;
- c. Herstel van beschoeiingen langs sloten en singels

De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging aan deze reserve ad € 84.900 betreft de dotatie volgens raming. De onttrekking aan de reserve van € 199.900 is ter dekking van groot onderhoud aan watergangen in 2015.

Reserve onderhoud speelterreinen

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de 1^e monitor 2012. De reserve dient om grote verschillen in jaarlijkse uitgaven aan het groot onderhoud van de speelterreinen en de vervanging van speelwerktuigen op te vangen.

De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De storting in de reserve ad € 70.700 betreft het geraamde bedrag. De onttrekking aan deze reserve ad € 101.600 betreft de aanschaf van speeltoestellen.

Reserve onderhoud sportaccommodaties

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is in 2008 ingesteld. Doel van deze reserve is de egalisering van de fluctuaties in het groot onderhoud aan de constructieve delen van de sporthallen en het zwembad. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er hebben zich geen financiële mutaties voorgedaan.

Reserve groot onderhoud sportaccommodaties SenW

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve heeft als doel fluctuaties op te vangen in de begroting groot onderhoud van de accommodaties die beheerd en onderhouden worden door Sport en Welzijn. De reserve valt onder programma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging van € 274.700 betreft de dotatie volgens de raming. De onttrekking ad € 215.100 betreft de subsidie aan de stichting Sport en Welzijn t.b.v. groot onderhoud aan de bij de stichting in beheer zijnde accommodaties

Overige bestemmingsreserves

Reserve toeristische overstapplaats Deltapoort

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de rekening 2011 en heeft als doel het realiseren van een toeristische overstapplaats in de Deltapoort.

De reserve valt onder programma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve ontwikkelingssamenwerking

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij het saldo 2005 (bijdrage VNG) voor projecten in Dogbo, Bénin in het kader van ontwikkelingssamenwerking. De VNG bekostigt een gedeelte van het project. De overige projectkosten worden gedekt vanuit deze reserve. De afronding van het project Dogbo, Bénin vindt plaats in de periode van 2012 tot en met 2016, mits de VNG het project continueert. Dit wordt per jaar middels een overeenkomst vastgelegd tussen de gemeente en de VNG.

De reserve valt onder programma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve transitiegelden decentralisatie AWBZ begeleiding en verzorging

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij het raadsbesluit van 21 februari 2013, met terugwerkende kracht naar 2012. Het doel van deze reserve is de dekking van de kosten van invoering van de decentralisatie AWBZ begeleiding en verzorging. De reserve heeft een looptijd tot 1 januari 2016.

De reserve valt onder programma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan de reserve van € 147.600 betreft de geraamde mutatie.

Reserve transitiegelden decentralisatie Jeugdzorg

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij het raadsbesluit van 21 februari 2013, met terugwerkende kracht naar 2012. Het doel van deze reserve is de dekking van deze kosten van invoering van de decentralisatie Jeugdzorg. De reserve valt onder programma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan de reserve van € 192.600 betreft de geraamde mutatie.

Reserve risico afkoopsommen participatie

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij het vaststellen van de rekening 2012 en heeft als doel de extra kosten voor afkoopsommen te dekken wegens het vervallen van de subsidie voor mensen in een gesubsidieerde baan met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. De reserve valt onder programma 3 De burger als Klant.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve frictiekosten BAR-samenwerking

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij het raadsbesluit van 13 december 2012. Het doel van deze reserve is om frictiekosten van de ambtelijke reorganisatie te dekken in het kader van de vorming en opstart van de BAR-organisatie. De reserve valt onder programma 2 De burger als Kiezer.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve omgevingslawaai

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve heeft als doel de kosten te dekken van het opstellen van gemeentelijke geluidskarten en op deze karten gebaseerde geluidactieplannen. De geluidkarten en geluidactieplannen zijn instrumenten om de geluidbelasting door wegverkeer, industrielawaai en spoorlawaai in de gemeente te beheersen en waar mogelijk terug te dringen. De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan de reserve van € 3.700 is ter dekking van de lasten op het product Geluid.

Reserve SLOK-projecten

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve betreft een ontvangen subsidie voor de uitvoering van projecten op klimaatgebied. Het betreft de SLOK-subsidie (Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven). De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve investeringen stedelijke vernieuwing (ISV)

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is gevormd omdat er in het verleden ten onrechte inflatiecorrectie toegevoegd is aan de voorziening ISV. Het doel van deze reserve is om ISV-prestaties, die aanvankelijk voor 1 januari 2010 voor de Stadsregio Rotterdam gerealiseerd hadden moeten worden, alsnog te behalen. Er is in 2014 een eindverantwoording bij de Stadsregio ingediend. Die heeft daarop de bijdrage definitief vastgesteld zonder terugvordering op de gemeente. De reserve valt onder raadsprogramma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve beeldende kunst

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve dient voor dekking van de kosten van kunststopdrachten c.q. kunstankopen. De reserve wordt niet meer gevoed.

De reserve valt onder programma 1 De burger als Partner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve eenmalige uitgaven Wmo

Doel, aard en reden van de reserve

Deze bestemmingsreserve is ingesteld om uitgaven aan de Wmo te kunnen dekken. Deze afspraak is in de raad gemaakt en in 2007 is besloten het overschot op de Wmo in de bestemmingsreserve te storten. Omdat de verwachting is dat dit overschot niet structureel zal zijn, is deze reserve alleen bedoeld voor incidentele projecten.

De reserve valt onder programma 3 De burger als Klant.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Er zijn geen middelen onttrokken of toegevoegd aan deze reserve.

Reserve afkoopsommen baatbelasting

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij het kohier baatbelasting 1998. De reserve dient om de afkoopsommen die zijn betaald voor de baatbelasting "Donckse Huizen" in 25 jaar aan te wenden.

De reserve valt onder hoofdstuk 6 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging van € 1.500 betreft de bespaarde rente. Conform de Nota reserves en voorzieningen 2011 loopt deze reserve versneld af gedurende de jaren 2012-2015. De onttrekking van € 25.000 betreft de aanwending van deze reserve ten gunste van de exploitatie.

Reserve bodemonderzoeken en –saneringen

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de rekening 2005 uit het resultaat na bestemming. De reserve dient om het gemeentelijke aandeel in de uitvoering van bodemonderzoeken en -saneringen te dekken. Deze kosten zijn afhankelijk van de kosten van uit te voeren bodemonderzoeken en –saneringen die nogal kunnen variëren en daardoor niet goed voorspelbaar zijn.

De reserve valt onder programma 4 De burger als (Wijk)Bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan de reserve van € 20.300 is ter dekking van de lasten van bodemonderzoeken en –saneringen. De toevoeging ad € 20.300 betreft de geraamde dotatie.

Reserve Sociaal Domein

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de jaarrekening 2013 uit het resultaat na bestemming (amendement 2014 - 1A). De reserve wordt gebruikt om gedurende de implementatiefase 2015 – 2017 van de 3 Decentralisaties onvoorziene uitgaven in het sociaal domein op te vangen.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Bij het vaststellen van de jaarstukken 2014 heeft de raad besloten van het voordelig saldo een bedrag van € 552.800 aanvullend in deze reserve te storten.

Reserve ondergronds brengen hoogspanningsleiding

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij raadsbesluit van 10 september 2015. Doel is de dekking van het aandeel van de gemeente in het ondergronds brengen van een hoogspanningsleiding bij Oostendam.

De reserve maakt deel uit van programma 4.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De storting van € 880.000 betreft de vorming van deze reserve uit de algemene reserve.

Reserve Landschapstafel

Doel, aard en reden van de reserve

De reserve is ingesteld bij de 2^e tussenrapportage 2015. Het Natuur en Recreatieschap IJsselmonde (NRIJ) heeft een overschot in de algemene reserve uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. De raad heeft besloten deze eenmalige inkomst in te zetten voor de nieuw te vormen Landschapstafel. Een niet besteed deel van de uitkering van het NRIJ zou in deze nieuwe reserve worden gestort. De reserve valt onder programma 1.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De uitkering van het NRIJ van € 72.500 is in 2015 niet besteed, zodat deze volledig in de reserve is gestort.

Kapitaallastenreserves

Doel, aard en reden van de reserves

De kapitaallastenreserves dienen om de rente en afschrijving van bepaalde investeringen (gedeeltelijk) te dekken. De reserves maken deel uit van het raadsprogramma waarop de desbetreffende investeringen zijn verantwoord.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoegingen van in totaal € 297.800 betreffen de bespaarde rente en de onttrekkingen van in totaal € 696.700 de aanwending van de reserves ten gunste van de exploitatie. De reserves volgen het verloop van de kapitaallasten van de desbetreffende activa, inclusief eventuele extra aanwending voor extra afschrijvingen.

3.2.6 Staat van voorzieningen met toelichting op bestedingen

3.2.6.1 Staat van voorzieningen

Naam voorziening	2014			2015			
	Saldo 31-12-2014	dotatie	onttrekking	Saldo 31-12-2014	dotatie	onttrekking	Saldo 31-12-2015
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico 's							
Wethouderspensionen	2.561.100	206.800	106.700	2.661.200	996.800	120.000	3.538.000
Exploitatiekosten B.B.O.	50.100	67.500	116.900	700	0	700	0
Loopbaanbudget cao	27.500	100	27.600	0	0	0	0
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico 's	2.638.700	274.400	251.200	2.661.900	996.800	120.700	3.538.000
Voorzieningen voor middelen van derden met bestedingsverplichting							
Onderhoud graven 10/20 jaar derden	3.881.600	580.300	526.600	3.935.300	529.700	534.400	3.930.600
Beklemden middelen lijkbezorging		143.400	0	143.400	29.200	0	172.600
Vervanging riolering		553.400	553.400	0	376.700	376.700	0
Beklemden middelen riolering		6.254.700	0	6.254.700	273.100	0	6.527.800
Beklemden middelen afvalstoffenheffing		870.400	0	870.400	0	448.800	421.600
Voorzieningen voor middelen van derden met bestedingsverplichting	3.881.600	8.402.200	1.080.000	11.203.800	1.208.700	1.359.900	11.052.600
				0			
Totaal voorzieningen	6.520.300	8.676.600	1.331.200	13.865.700	2.205.500	1.480.600	14.590.600

3.2.6.2 Toelichting en bestedingsoverzicht voorzieningen

Inleiding

Methode van waarderen

De voorzieningen zijn voor hun nominale waarde op de balans opgenomen. De in de voorziening onderhoud graven gestorte afkoopsommen zijn gebaseerd op een oneigenlijke annuïteit waarbij de jaarlijkse aanwending groeit met inflatie. De contante waarde hiervan is op de balans opgenomen.

Nota reserves en voorzieningen 2011

De raad heeft op 20 april de Nota reserves en voorzieningen 2011 vastgesteld. Bij het opstellen van de balans 2015 is het beleid van deze nota toegepast.

Bestedingsoverzichten

De raad heeft voor voorzieningen als voorwaarde gesteld dat van alle relevante voorzieningen bestedingsplannen worden opgesteld. In de toelichting per reserve is informatie opgenomen over:

- het doel, aard en reden;
- de mutaties in het jaar 2015.

Er is geen informatie gegeven over de meerjarenraming van de besteding van voorzieningen. De begroting is hiervoor het aangewezen instrument.

Doorlichting voorzieningen

Het doel van het doorlichten van voorzieningen is om tijdig zicht te krijgen op stille overschotten of stille tekorten. In een aantal gevallen ligt de omvang van een voorziening en de wijze waarop deze wordt ingezet vast en zullen er geen ontwikkelingen zijn die dat nog beïnvloeden. In die gevallen kan er geen stil tekort of een stille reserve ontstaan en is een doorlichting niet aan de orde. In het besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten is bepaald dat alle voorzieningen toereikend moeten zijn voor de achterliggende verplichtingen. Daarom moeten in principe alle voorzieningen bij de jaarrekening worden doorgelicht.

Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorziening wethouderspensioenen

Doel, aard en reden van deze voorziening

De voorziening is ingesteld bij de rekening 2004.

De voorziening dient om toekomstige pensioenuitkeringen aan (voormalige) wethouders te verstrekken c.q. om opgebouwde rechten te kunnen betalen wanneer deze worden opgevraagd voordat de pensioengerechtigde leeftijd wordt bereikt.

De voorziening valt onder hoofdstuk 2. Burger als Kiezer.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De onttrekking aan deze voorziening betreft de in 2015 uitgekeerde pensioenen. APG Verzekeringen heeft berekend dat het saldo van de voorziening voor pensioenaanspraken per 31 december 2015 € 3.538.000 moet zijn. Daarvoor is een aanvullende storting gedaan.

Voorziening exploitatiekosten bijzonder basisonderwijs

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Bij de jaarstukken 2014 is aangegeven dat deze voorziening kan worden opgeheven. Er is nog een klein saldo blijven staan dat nu ten gunste van de exploitatie is gebracht.

Voorziening voor middelen derden met bestedingsverplichtingen

Voorziening onderhoud graven 10/20 jaar

Doel, aard en reden van deze voorziening

De voorziening wordt gevoed door de afkoopsommen voor het onderhoud van graven en jaarlijks aangewend voor de dekking van kosten van onderhoud van graven en graftekens. De voorziening valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De storting in de voorziening van € 529.700 bestaat uit in 2015 ontvangen afkoopsommen voor onderhoud graven en de bespaarde rente over het saldo van de voorziening per 1 januari 2015. De onttrekking aan de voorziening van € 534.400 betreft de onderhoudslasten van de begraafplaatsen.

Voorziening bekleemde middelen lijkbezorging

Doel, aard en reden van de voorziening

De voorziening is ingesteld bij raadsbesluit van december 2012. De voorziening heeft tot doel overschotten of tekorten bij de jaarrekening over meerdere jaren in de tarieven te verrekenen. De voorziening valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Op de exploitatie van de begraafplaatsen is in 2015 een klein voordelig saldo € 29.200 ontstaan. Dit is aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening vervanging riolering

Doel, aard en reden van deze voorziening

De voorziening is ingesteld bij het GRP-V en dient ter dekking van de vervangingskosten van rioleringen. De dotatie aan de voorziening is afhankelijk van de werkelijke uitgaven. De voorziening valt onder programma 4 De burger als (Wijk)bewoner.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

De toevoeging en onttrekking van € 376.700 betreffen de in 2015 gemaakte kosten van vervangingen.

Voorziening bekleemde middelen riolering

Doel, aard en reden van de voorziening

Bij het vaststellen van het GRP-4 is door de raad besloten een voorziening bekleemde middelen riolering in te stellen. Doel van deze voorziening is dat door de inzet ervan de tarieven zo laag

mogelijk kunnen blijven. In 2012 is het GRP-5 vastgesteld. Daarbij is over een periode van 40 jaar een doorrekening gemaakt van de noodzakelijke onttrekkingen en toevoegingen aan deze voorziening. De voorziening valt onder programma 5 De burger als Onderdaan & Belastingbetaler.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Op de exploitatie van de riolering is in 2015 een voordelig saldo ontstaan. Dit is aan de voorziening toegevoegd.

Voorziening beklemde middelen afvalstoffenheffing

Doel, aard en reden van deze voorziening

De voorziening dient om voor- en nadelen op de inzameling van huishoudelijk afval via de afvalstoffenheffing te egaliseren, zodat op rekeningbasis volledige kostendekking wordt bereikt. De voorziening valt onder programma 5 De burger als Belastingbetaler & Onderdaan.

Toelichting op de toevoegingen en onttrekkingen in 2015

Op de exploitatie van de inzameling en verwerking van afval is in 2015 een nadelig saldo ontstaan. Ter dekking daarvan is de voorziening aangewend.

3.2.7 Staat van vaste schulden

3.2.7.1 Staat van langlopende geldleningen 2015

Datum besluit	Lineair, Fixe Annuitair	Geldverstreker	1e Verval datum	looptijd	Aflossingsjaar	Bedrag geldlening	Rente%	Schuld per 01-01-2015	Vermeerdering	Betaalde rente in 2015	Aflossing	Schuld per 31-12-2015
24-08-99	L	BNG	24-08-00	25	2024	11.344.505	4,475%	4.537.800		203.100	453.800	4.084.000
22-07-03	L	BNG	30-01-04	15	2019	8.000.000	4,360%	2.666.700		116.300	533.300	2.133.400
22-07-03	L	BNG	30-01-04	30	2034	10.000.000	4,860%	6.666.600		323.995	333.300	6.333.300
30-11-10	L	BNG	1-07-11	20	2030	12.000.000	4,200%	9.600.000		403.200	600.000	9.000.000
20-09-11	L	BNG	1-07-12	20	3031	11.000.000	3,400%	9.350.000		317.900	550.000	8.800.000
27-11-12	L	BNG	29-11-13	20	2032	11.000.000	2,900%	9.900.000		287.100	550.000	9.350.000
29-10-13	L	BNG	18-03-14	20	2033	12.000.000	2,830%	11.400.000		80.700	150.000	
			18-06-14					-		79.600	150.000	
			18-09-14					-		78.500	150.000	
			18-12-14							77.500	150.000	10.800.000
	L	BNG	23-03-15	15	2029	10.000.000	0,725%		10.000.000	-		10.000.000
Totaal						85.344.505		54.121.100	10.000.000	1.967.895	3.620.400	60.500.700

3.2.7.2 Waarborgsommen van derden

Gebruikers	Schuld per 01-01-2015	Vermeerdering	Betaalde rente in 2015	Aflossing	Schuld per 31-12-2015
Gebruik gymnastieklokalen	290	0	0	0	290
Gebruik sportparken	260	0	0	0	260
Huurders woningen	180	0	0	0	180
Waarborgsommen voor pasjes parkkerabonnementen	670	0	0	0	670
Kermisexploitant	1500	0	0	0	1500
Hotel Ridderkerk - Koningsplein gebouw C	0	10100	0	0	10100
Totaal	2.900	10.100	0	0	13.000

3.2.8 Specificatie vlottende passiva

3.2.8.1 Waardering vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Specificatie vlottende passiva

Netto vlottende schuld	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2014
Kasgeldleningen	0	0
- Crediteuren (semi) overheid	1.110.900	436.100
- Crediteuren - verrekeningen tussen gemeenten	7.177.800	3.502.100
- Overige crediteuren	3.230.900	6.814.200
	11.519.600	
Totaal	11.519.600	10.752.400

Van de crediteuren (semi) overheid staat op 23 februari nog € 4.400 open. Dit betreft enkele nog niet vervallen facturen van het SVHW.

Het saldo crediteuren – verrekeningen tussen gemeenten bedraagt per 31-12-2015 bijna € 7,2 miljoen te betalen aan de BAR-organisatie. Daarnaast is nog voor € 441.600 opgenomen als nog te betalen aan de BAR-organisatie bij de overlopende passiva. Deze hoge schuld is het gevolg van het afwijzen van het toepassen van de Koepelvrijstelling door de belastingdienst. In december 2015 zijn door de BAR-organisatie alsnog BTW facturen verstuurd over 2014 en 2015 aan de gemeente Ridderkerk. Op 23 februari 2016 is van bovenstaande bedragen nog € 2.057.000 miljoen nog niet afgewikkeld tussen Ridderkerk en de BAR-organisatie. Onderlinge betalingen vinden gefaseerd plaats i.v.m. treasury.

Van de overige crediteuren staat nog een negatief saldo open van € 10.000. Dit betreffen enkele creditnota's inzake afvalverwerking.

Overlopende passiva	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2014
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	4.039.000	2.305.500
De van Europese en Nederlandse overheden vooruit ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	1.258.700	1.786.000
Overige overlopende passiva	16.800	209.000
Totaal	5.314.500	4.300.500

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen kunnen onderverdeeld worden in:

Diverse facturen sociale zaken – WMO	1.064.100
Transitorische rente	879.300
Belastingdienst – doorschuif BTW 2014	840.400
BAR-organisatie	441.600
Vervoer Munckhof	80.400
Diverse buitenruimte	381.000
Sanering Hogeweg Ridderkerk	79.000
Overige nog te betalen facturen	<u>273.200</u>
Totaal	4.039.000

3.2.8.2 Staat van bijdragen van hogere overheden met bestedingsverplichting

De van Europese en Nederlandse overheden vooruit ontvangen bedragen met bestedingsverplichting	Saldo 1-1-2015	Lasten boekjaar	Baten boekjaar	Saldo 31-12-2015
Onderwijsachterstandenbeleid	167.900	491.000	507.300	184.200
Investerings Stedelijke vernieuwing Geluid	247.200	6.900	0	240.300
Investerings Stedelijk vernieuwing Bodem	333.800	158.900	0	174.900
Stedelijke synergieprojecten water	198.700	138.500	0	60.200
Actieplan Jeugdwerkloosheid	145.000	7.200	0	137.800
Wet Sociale werkvoorziening	590.100	154.600	0	435.500
Afrekening bijzondere bijstand 2014	36.500	36.500	0	0
Projecten Milieu (B-lijst)	49.800	24.000	0	25.800
Sanering liggend glas	17.000	17.000	0	0
Totaal	1.786.000	1.034.600	507.300	1.258.700

3.2.9 Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen met borgstellingen en garanties

Naast de borgstellingen en garanties en risicoverplichtingen (zie 11. paragraaf Weerstandsvermogen) heeft de gemeente nog overige verplichtingen die niet uit de balans blijken. Te denken valt hierbij aan lopende verplichtingen vanuit huur- en leasecontracten.

De informatie over het totaal aan borg- en garantstellingen is afhankelijk van saldi-opgaven van banken en hypotheekinstellingen.

Het totaal aan leningen van Woonvisie via deze achtervangovereenkomst bedraagt in de rekening 2015 € 115,7 miljoen. Het aandeel van deze leningen waarvoor de gemeente Ridderkerk uiteindelijk kan worden aangesproken bedraagt ongeveer 25%.

Het risico dat dit gebeurt wordt als heel klein ingeschat, omdat in eerste instantie de woningbouwvereniging zelf en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw worden aangesproken. Pas daarna het Rijk voor 50%, de gemeente waar de woningbouwvereniging is gevestigd voor 25% en alle gemeenten gezamenlijk voor 25%.

In deze rekening is door aflossingen en nieuwe geldleningen de som van de leningen van Woonvisie via de achtervangovereenkomst afgenomen tot € 115,7 miljoen. Het aandeel hierin waarvoor de gemeente garant staat is € 28.936.500

3.2.9.1 Staat van gewaarborgde geldleningen

Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Nummer raadsbesluit	Rente-perc.	Restant begin 2015	Totaalbedrag van de aflossing	Restant eind 2015 totaal	Leningvorm en Einddatum
1	2	3	4	5	6	7	8	9
101.080	Bouw clubgebouw	Ridderkerkse Lawn-Tennis	26-1-1998, nr. 65	6	10.700	-5.300	5.400	lineair tot 1-12-2017
1.669.525	Nieuwbouw Gemini-college	St. Onderwijsgr.Z-H Waard	23-06-1997, nr. 5	6,83	1.537.400	-13.400	1.524.000	annuitair tot 11-6-2027
1.275.122	Bedrijfsfinanciering	Stichting Vestia	1997	4,13	1.275.100	0	1.275.100	Fixe lening tot 2037
18.604.989	Herfinanciering lening bouw 201 won Fasant/Patijs	Stichting Woonvisie	27-04-1998 nr. 8	5,26	1.598.400	-1.598.400	0	annuitair tot 1-5-2015
6.150.587	Herfinanciering lening Bouw 81 woningen Mauritshoek	Stichting Woonvisie	25-05-1998, nr. 1	5,495	3.186.800	-283.100	2.903.700	annuitair tot 1-7-2023
299.495	Bouw Sporthal Reijerpar	Stichting sporthal Reijerpar	24-02-1998, nr. 9	5,2	194.800	-9.900	184.900	annuitair tot 1-5-2028
40.000	Renovatie clubgebouw Prinsenstraat 76	Muziekvereniging Harmonie	17-2-2009, nr. 43	5,05	25.000	-2.000	23.000	lineair tot 1-4-2029
1.725.000	Herfin.lening bouw Riederborgh en 35 bejaardenwoningen	Stichting Woonvisie	b.en w. 27-11-20	4,715	739.100	-109.400	629.700	annuitair tot 8-1-2020
68.067	Renovatie clubgebouw Kievitsweg 153	Sportvereniging Bolnes	b.en w. 26-3-200	5,60	23.800	-3.400	20.400	lineair tot 19-1-2021
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 17-12-20	5,159	7.358.900	-411.300	6.947.600	annuitair tot 1-11-2027
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 13-5-200	4,57	5.000.000	-5.000.000	0	fixe-lening tot 15-5-2015
10.000.000	Aankoop woningen, winkels en kantoorpand Vlietplein	Stichting Woonvisie	b.en w. 2-12-200	4,88	6.281.100	-445.000	5.836.100	annuitair tot 12-3-2025
10.000.000	Aankoop woningen, winkels en kantoorpand Vlietplein	Stichting Woonvisie	b.en w. 2-12-200	5,075	7.880.800	-256.100	7.624.700	annuitair tot 12-9-2033
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 19-4-200	4,339	10.000.000	0	10.000.000	fixe-lening tot 3-5-2016
140.038	Aanleg Oxydatesysteem t.b.v. zwembad de Fakkel	Stichting Sport en Welzijn	b.en w. 22-2-200	3,25	28.300	-14.200	14.100	lease tot 10-11-2015
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 10-5-200	4,29	10.000.000	0	10.000.000	fixe-lening tot 14-6-2030
10.000.000	Herfinanciering 3 leningen	Stichting Woonvisie	b.en w. 23-8-200	3,985	10.000.000	0	10.000.000	fixe-lening tot 2-1-2032
7.500.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 25-4-200	4,364	7.500.000	0	7.500.000	fixe-lening tot 28-4-2026
7.500.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	b.en w. 25-4-200	4,414	7.500.000	0	7.500.000	fixe-lening tot 28-4-2036
					80.140.200	-8.151.500	71.988.700	

Staat van gewaarborgde geldleningen 100% garantstelling door de gemeente.

3.2.9.2 Indirecte garantstellingen via Waarborgfonds Sociale Woningbouw

INDIRECTE GARANTSTELLINGEN VIA HET WAARBORGFONDS SOCIALE WONINGBOUW									
Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Datum ondertekening WSW	Rente-percentage	Restant geldlening begin 2015	Totaalbedrag van gewone en buitengewone aflossing	Restant geldlening eind 2015 totaal (7-8)	Maximaal risico schade gemeente 25%	Leningvorm
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6.155.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	3,81	4.407.000	-188.600	4.218.400	1.054.600	Annuiteit
10.797.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	3,915	7.614.000	-323.200	7.290.800	1.822.700	Annuiteit
7.504.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	3,25	5.441.000	-227.200	5.213.800	1.303.450	Annuiteit
3.170.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	13-11-1997	4,86	2.546.000	-54.500	2.491.500	622.875	Annuiteit
4.495.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	8-10-2003	3,10	3.885.000	-84.900	3.800.100	950.025	Annuiteit
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	19-7-2007	4,724	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	19-7-2007	4,708	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	1-8-2007	4,708	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	1-8-2007	4,724	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	22-1-2008	4,425	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	22-1-2008	4,77	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	6-11-2009	3,805	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
10.186.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	18-5-2010	3,77	7.061.000	-329.600	6.731.400	1.682.850	Annuiteit
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	29-9-2010	3,34	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	27-12-2010	3,42	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	27-12-2010	3,61	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	1-8-2012	4,00	5.000.000	-4.000.000	1.000.000	250.000	fixe-lening
10.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-8-2012	3,95	10.000.000	0	10.000.000	2.500.000	fixe-lening
5.000.000	Bedrijfsfinanciering	Stichting Woonvisie	15-3-2013	3,75	5.000.000	0	5.000.000	1.250.000	fixe-lening
					120.954.000	-5.208.000	115.746.000	28.936.500	

Indirecte garantstelling via het waarborgfond. Hierin is opgenomen dat het risico van de gemeente ongeveer 25% bedraagt (de garantstelling is 50%).

3.2.9.3 Overzicht van hypotheekgaranties inzake eigenwoningbezit

Naam van de geldgever	Restant einde dienstjaar	Bedrag opgebouwde waarden	Gewaarborgd einde jaar
Bedragen afgerond op 100			
Direktbank	167.900	99.000	68.900
Direktbank	310.700	97.700	213.000
Centraal Beheer	152.400	0	152.400
ABNAMRO	840.100	524.200	315.900
ASR Levensverzekering N.V.	125.900	26.600	99.300
Syntrus Achmea	432.300	339.800	92.500
RegioBank	53.100	0	53.100
ING	2.433.900	1.296.500	1.137.400
Rabobank Eindhoven	69.900	75.000	-5.100
Rabobank Ridderkerk	544.700	344.700	200.000
Rabobank Tilburg	10.400	0	10.400
ABNAMRO	1.114.900	691.700	423.200
Stater / Delta Lloyd levensverz	0	0	0
Stater / Delta Woninghypotheke BV	61.100	0	61.100
Stater / HypInvest	72.600	0	72.600
Stater / Ohra Hypotheken	82.400	0	82.400
Florius	652.400	374.500	277.900
Nationale Nederlanden	880.700	518.900	361.800
Obvion / St.Pensioenfonds ABP	302.100	169.400	132.700
Westland Utrecht Bank	122.500	103.600	18.900
Aegon	67.800	50.400	17.400
Reaal	362.900	179.800	183.100
MNF Bank	128.700	42.300	86.400
Woonfonds Achmea	280.200	0	280.200
	9.269.600	4.934.100	4.335.500

In afwijking t.o.v.2014 is voor 2015 rekening gehouden met de reeds opgebouwde waarden, waarvoor geen garantstelling meer nodig is.

Gewaarborgd einde jaar betreft 100% garantstelling door de Gemeente Ridderkerk.

3.3 Overige toelichtingen

3.3.1 Overzicht SiSa

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF						
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstanden beleid 2011-2014 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 04
			€ 300.142	€ 0	€ 190.829	€ 184.228
I&M	E29	Tijdelijke regeling eenmalige uitkering stedelijke synergieprojecten Kaderrichtlijn Water Tijdelijke regeling eenmalige uitkering stedelijke synergieprojecten Kaderrichtlijn Water Gemeenten	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
			Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: E29 / 01	Aard controle R Indicatorenummer: E29 / 02	Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: E29 / 03	Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: E29 / 04
			1 I&M E29 / STESY005	€ 461.741	Ja	€ 1.196.736
			2			
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoordden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeente uit (jaar T-1)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren;	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren;	
			Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: G1A / 01	Aard controle R Indicatorenummer: G1A / 02	Aard controle R Indicatorenummer: G1A / 03	
			1 60597 Ridderkerk	133,38	6,19	
			2			
			37			

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeen tedeel 2015 Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 06</i>	
			€ 9.118.509	€ 259.962	€ 676.669	€ 9.198	€ 57.410	€ 859	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2015 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatorenummer: G2 / 12</i>	
€ 53.745	€ 0	€ 0	€ 18.623	€ 0	Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2015 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 06</i>	
€ 96.927	€ 124.200	€ 2.101	€ 129.261	€ 37.860	€ 0				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2015 Besluit	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee				
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatorenummer: G3 / 09</i>				
€ 0	€ 0	Ja							

3.3.2 Overzicht eenmalige lasten en baten

In dit overzicht staan de lasten en baten die naar hun aard éénmalig zijn en groter zijn dan € 50.000. Onderstaand overzicht is gebaseerd op de notitie van de commissie BBV van januari 2012, waarin nieuwe criteria voor het onderscheid in structurele en incidentele mutaties zijn gegeven. Hieronder vallen lasten en baten die over een langere reeks van jaren lopen, maar eindig zijn. Een voorbeeld hiervan is een specifieke rijksbijdrage voor een beperkt aantal jaren. Afwijkingen in structurele budgetten zijn naar hun aard structureel, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden.

Omschrijving	Toelichting éénmalige lasten of baten	voordeel + / nadeel -	
		Lasten 2015	Baten 2015
Programma 1 Burger als Partner			
ISV-3 Bodem	Dit betreft lasten voor bodemonderzoek en -sanering. Voor deze lasten op het gebied van bodemverontreiniging ISV3 is een Rijksbijdrage ontvangen.	-159.000	159.000
Bouwgrondexploitatie	In 2015 is complex Huisartsenpost Vlasstraat 11-12 afgesloten met een positief resultaat van € 66.800. In 2015 zijn naar aanleiding van de actualisatie van de grondexploitaties de gevormde voorzieningen voor mogelijke verliezen bijgesteld. In totaal valt een bedrag van € 268.900 vrij en is een nieuwe voorziening gevormd van € 72.000. De verliesvoorziening voor complex Kuyperhof (Centrumplan) is verhoogd met € 78.100 voor o.a. de jaarlijkse rentebijdrage.	-150.100	335.700
SISA Onderwijsachterstandenbeleid	Dit zijn kosten die gemaakt zijn voor het realiseren van doelstellingen van het onderwijsachterstandenbeleid.	-491.000	
SISA Onderwijsachterstandenbeleid	Een rijksbijdrage voor het realiseren van doelstellingen op het gebied van onderwijsachterstandenbeleid.		491.000
Muziekschool	Dit zijn extra kosten die gemaakt zijn voor het uitvoeren van het organisatie- en herstelplan van de Stichting ToBe.	-82.500	
Sport en Welzijn	Afrekening personeelsrisico's SenW 2013 t/m 2015	-203.700	
Totaal Programma 1 Burger als Partner		-1.086.300	985.700
Programma 3 Burger als Klant			
Minimabeleid	In 2014 is € 124.400 aan extra middelen van het Rijk ontvangen voor een tegemoetkoming in de koopkracht van minima. Hiervan is € 55.400 niet besteed. Op grond van een raadsbesluit is besloten dit bedrag beschikbaar te stellen voor 2015 (resultaatbestemming).	-55.400	55.400
Totaal Programma 3 Burger als Klant		-55.400	55.400
Programma 3a De drie decentralisaties			
Transitiegelden AWBZ en Jeugdzorg	Lasten transitie AWBZ en Jeugdzorg	-340.200	
Totaal Programma 3a De drie decentralisaties		-340.200	0

Omschrijving	Toelichting éénmalige lasten of baten	voordeel + / nadeel -	
		Lasten 2015	Baten 2015
Programma 4 Burger als (Wijk)Bewoner			
Dagelijks onderhoud wegen	In 2015 zijn subsidies ontvangen vanuit de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) voor het verbeteren van de haltetoegankelijkheid van bushaltes, voor het plaatsen van fietsbeugels en het verbreden en verleggen van het fietspad aan de Populierenlaan.		170.800
Dagelijks onderhoud wegen	De aanleg van de fietshighway West-Molendijk en de rotonde Donkerslootweg-Vlietlaan worden ineens afgeschreven ten laste van de Algemene reserve.	-370.500	
Overige gebouwen	Het gebouw Anjerstraat 6 gaat gesloopt worden en dient daarom extra afgeschreven te worden. Omdat tegenover deze investering een kapitaallastenreserve staat betekent dit per saldo geen extra last.	-37.700	
Overige gebouwen	In 2015 zijn diverse panden gesloopt (o.a. KV Bolnes en scouting St. Joris) of zijn voorbereidingen voor sloop getroffen.	-123.700	
Huisvesting OBO	Bij een inventarisatie van het onroerend goed bleek dat het oude gesloopte scholencomplex De Reyer/Klein duimpje nog een boekwaarde had. Vanwege die sloop moest die boekwaarde versneld worden afgeschreven.	-115.000	
Huisvesting BBO	Bij een inventarisatie van het onroerend goed bleek dat enkele gebouwen die gesloopt of verkocht waren (waaronder de voormalige Johannes Postschool) nog een boekwaarde hadden. Ook die boekwaarden moesten daarom versneld worden afgeschreven.	-45.100	
Gymnastieklokalen	Bij een inventarisatie van het onroerend goed bleek dat er van twee reeds gesloopte gymlokalen nog een boekwaarde open stond. Ook die boekwaarden moesten daarom versneld worden afgeschreven.	-49.200	
Openbaar Groen/Planning Reiniging en Afval	In verband met de samenvoeging van de gemeentewerven zijn de vestigingen de PC Hoofstraat en Industrieweg buiten bedrijf gesteld. De boekwaarde ervan is daarom versneld afgeschreven. De extra lasten worden gedekt uit de Algemene reserve.	-381.600	
Bodem	In 2015 is de grond van het volkstuincomplex aan de Hogeweg gesaneerd.	-198.100	
Noordstraat	Voor de herinrichting van de Noordstraat in Bolnes zijn in 2015 uitgaven gedaan. Een deel hiervan wordt gedekt door een bijdrage van de Stadsregio. De lasten voor verkeersveiligheid en herstraten worden voor een deel gedekt uit de Reserve onderhoud verharding.	-376.500	124.300
Aanleg recreatiegebieden	In 2015 is gestart met de aanleg van het strandje Ringdijk Slikkerveer.	-52.000	
Totaal Programma 4 Burger als (Wijk)Bewoner		-1.749.400	295.100

Omschrijving	Toelichting éénmalige lasten of baten	voordeel + / nadeel -	
		Lasten 2015	Baten 2015
Hoofdstuk 7 - Financiering en dekkingsmiddelen			
PC Hoofstraat	In verband met de samenvoeging van de gemeentewerven is de PC Hoofstraat buiten bedrijf gesteld. De boekwaarde ervan is daarom versneld afgeschreven. De extra lasten worden gedekt uit de Algemene reserve.	-243.600	
Totaal hoofdstuk 7 Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-243.600	0
Reservemutaties			
Algemene reserve	In verband met de samenvoeging van de gemeentewerven zijn de vestigingen de PC Hoofstraat en Industrieweg buiten bedrijf gesteld. De boekwaarde ervan is daarom versneld afgeschreven. De extra lasten worden gedekt uit de Algemene reserve.		625.200
Algemene reserve	Dekking extra afschrijving Fietshighway West-Molendijk en rotonde Donkerslootweg-Vlietlaan.		370.500
Kapitaallastenreserve gebouw Anjerstraat 6	Het gebouw Anjerstraat 6 gaat gesloopt worden en dient daarom extra afgeschreven te worden. Omdat tegenover deze investering een kapitaallastenreserve staat betekent dit per saldo geen extra last.		37.700
Algemene reserve	Dekking deel kosten bodemsanering volkstuincomplex Hogeweg.		120.000
Algemene reserve	Dekking vorming reserve ondergronds brengen hoogspanningsleidingen.		880.000
Algemene reserve	Dekking kosten aanleg strandje Ringdijk Slikkerveer.		52.000
Algemene reserve	Restant investeringsvolume 2014		249.500
Algemene reserve	Extra bijdrage muziekschool ToBe		82.500
Algemene reserve	Doorgeschoven prestaties uit 2014		111.600
Reserve ondergronds brengen hoogspanningsleidingen	Vorming reserve.	-880.000	
Reserve onderhoud verharding	Dekking deel van de incidentele lasten voor verkeersveiligheid en herstraten Noordstraat.		68.700
Reserve Landschapstafel	Storting eenmalige uitkering Natuur en Recreatieschap IJsselmonde.	-72.500	
Reserves transitiegelden AWBZ en Jeugdzorg	Dekking uitgaven voor transitie programma 32A		340.200
Reserve omgevingslawaaï	Dekking uitgaven in 2015.		3.700
Totaal reservemutaties		-952.500	2.941.600
Totaal alle eenmalige lasten en baten		-4.427.400	4.277.800

Saldo rekening 2015 positief	1.521.900
bij: incidentele lasten	4.427.400
af: incidentele baten	-4.277.800
Structureel saldo rekening 2015 positief	1.671.500

Structurele reservemutaties	Toelichting	voordeel + / nadeel -	
		Lasten 2015	Baten 2015
Algemene reserve	Totaal bijschrijving bespaarde rente.	-695.500	
	Aanwenden afroming vm reserve winst bij grondverkopen.		80.700
	Storting toeslag stadsuitbreiding grondverkopen	-24.500	
Kapitaallastenreserves	Totaal storting rente.	-297.800	
	Totaal aanwending ter dekking van kapitaallasten excl. extra afschrijving sloop Anjerstraat 6 onder de eenmalige lasten en baten.		659.100
Dekkingsreserve 2004	totaal storting rente.	-243.500	
	Totaal aanwending als algemeen dekkingsmiddel.		653.400
Onderhoudsreserves	Totaal stortingen voor toekomstig onderhoud	-2.017.700	
	Totaal aanwending ter dekking van lasten van groot onderhoud excl. incidentele aanwending reserve onderhoud verharding voor herstraten Noordstraat.		1.863.900
Reserve bodemonderzoeken en saneringen	Werkelijk lasten en baten 2015.	-20.300	20.300
Reserve afkoopsommen baatbelasting	Werkelijk lasten en baten 2015.	-1.500	25.000
Totaal structurele reservemutaties		-3.300.800	3.302.400

Vaststellingsbesluit

RAADSBESLUIT

Onderwerp: Jaarstukken 2015 Ridderkerk	Gemeenteraad:	BBVnr: 1078774
	Commissie:	Raadsbesluitnr: 1079759

De raad van de gemeente Ridderkerk

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 19 april 2016

gelet op artikel 192 en 198 van de gemeentewet,

BESLUIT:

1. de jaarstukken 2015 vast te stellen;
2. het positieve jaarrekeningresultaat 2015 van € 2.105.100 te bestemmen als volgt:
  - a. een bedrag van € 73.400 te storten in de reserve Landschapstafel;
  - b. een bedrag van € 2.031.700 te storten in de Algemene reserve;
3. de in 2015 nog niet gerealiseerde prestaties voor een bedrag van € 582.200 door te schuiven naar 2016, overeenkomstig bijlage 1 van de Jaarstukken 2015 en deze last in 2016 te dekken door een aanwending van de algemene reserve van € 582.200;
4. de investeringen die op bijlage 2 van de jaarstukken 2015 met een 'J' zijn gekenmerkt af te sluiten;
5. de restantkredieten die op bijlage 2 van de jaarstukken 2015 met een 'N' zijn gekenmerkt voor een totaalbedrag van € 2.001.500 door te schuiven naar 2016;
6. de structurele gevolgen van de jaarstukken 2015 te verwerken in de tussenrapportages 2016;
7. de onderuitputting op kapitaallasten in 2016 voor € 148.300 beschikbaar te houden voor projecten Stimulering van duurzame energievoorziening en dit in de 1^e tussenrapportage 2016 te verwerken.

Aldus besloten in de openbare vergadering

van de raad van de gemeente Ridderkerk

van 23 juni 2016.

De griffier,

De voorzitter,

mr. J.G. van Straalen

mw. A. Attema

4 Bijlagen

4.1 Bijlage 1 Doorgeschoven prestaties 2015 naar 2016

(Het doorschuiven betekent voor het dienstjaar 2015 een voordeel en voor 2016 een nadeel)

Omschrijving	Toelichting op de doorgeschoven prestatie	Lasten	Baten
Muziekschool	Door het faillissement van Tobe is het budget voor het herstel- en organisatieplan niet volledig uitgegeven. De uitgaven voor het herstelplan in 2015 bedragen € 82.500. Beschikbaar gesteld is € 214.500, dus het overschot dat moet doorschuiven naar 2016 is € 132.000.	132.000	
Bestemmingsplannen	Voor 2015 waren een aantal actualisaties van bestemmingsplannen gepland waarvoor budget was gereserveerd. Dit budget is uiteindelijk niet in 2015 besteed. Dat zal pas gebeuren in 2016 en verder. Het betreft met name de plannen Bestemmingsplan Centrum-Oost en Omgevingsplan Donkersloot. Het is wenselijk €30.000,- van het budget Bestemmingsplan uit 2015 door te schuiven naar 2016 voor een programma-manager Omgevingswet.	30.000	
Rekenkamer	Bij de bezuinigingen op het budget voor de rekenkamercommissie in het verleden heeft de raad besloten dat overschotten tot € 10.000 kunnen worden doorgeschoven naar het volgende jaar. Derhalve schuift het restantbudget door.	1.000	
Totaal programma 1 Burger als Partner		163.000	0
Ondersteuning vrijwilligers t.b.v. de jeugd	Dit betreft de uitvoering van de motie 2014-166 (begeleiding vrijwilligers in de jeugdhulp). Het traject is nog niet afgerond. Deze financiële inzet is eenmalig begroot. Om deze motie verder uitvoering te geven is het van belang het resterende budget door te schuiven naar 2016.	29.800	
Totaal programma 3a De 3 decentralisaties		29.800	0
Verkeersplan en veiligheid	In de begroting 2015 is € 100.000 opgenomen voor herijking van het verkeerscirculatieplan centrum in relatie tot het opstellen van de Toekomstvisie Ridderkerk. De toekomstvisie c.a. zal in 2016 worden opgesteld. Het budget van € 100.000 zal dus ook moeten worden overgeheveld naar 2016.	100.000	
Parkeerplaats Verenambacht	Om de parkeeroverlast op de Handelsweg en omgeving te verminderen is in 2014 € 100.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van een tijdelijke parkeerplaats aan de Schaapherderweg, op Cornelisland. In eerste instantie zijn 20 parkeerplaatsen aangelegd. Indien nodig, kan de parkeerplaats met nog eens 10 plaatsen worden uitgebreid. Eind 2015 is intensiever gehandhaafd tegen foutparkeerders. Ook in 2016 gaat dat weer gebeuren. Daardoor neemt de belangstelling voor het gebruik van de parkeerplaats mogelijk toe. Het restant budget van € 61.500 moet daarom doorgeschoven worden naar 2016. Aangezien dit bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.	61.500	
Aanleg recreatiegebieden	Door het zeer natte najaar en winter zijn de werkzaamheden voor de aanleg van het strandje Ringdijk Slikkerveer in november stil gelegd. De voltooiing staat nu gepland voor maart en april 2016. Het restantbudget van € 78.000 moet daarom doorgeschoven worden naar 2016. Aangezien dit bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.	78.000	
Klimaat	De projecten Kenniscentrum Duurzaamheid en de oprichting van een Energiecoöperatie vinden hun doorgang in 2016. Aangezien voor deze twee projecten al verplichtingen zijn aangegaan wordt voorgesteld een deel van het resterende budget door te schuiven naar 2016, nl. € 13.000 voor de energiecoöperatie en € 12.000 voor het Kenniscentrum Duurzaamheid. Omdat deze bedragen wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.	25.000	
Klimaat	In 2015 is besloten om € 105.900 in te zetten voor het realiseren van nul-op-de-meter (NOM) woningen. Door het wachten op het aannemen van het wetsvoorstel EPV (energie prestatie vergoeding) is het project helaas niet gerealiseerd in 2015. Voorgesteld wordt het gehele budget door te schuiven naar 2016 naar programma 10 onder het cluster Milieu.	105.900	
Dagelijks onderhoud wegen	Een deel van de werkzaamheden m.b.t. het verbeteren van de haltetoegankelijkheid van bushaltes voor minder validen wordt in 2016 uitgevoerd (Rijksstraatweg en Vlietlaan). Het restantbudget van 2015 hiervoor ad € 19.000,- moet daarom doorschuiven naar 2016.	19.000	
Totaal programma 4 Burger als (Wijk)Bewoner		389.400	0
Totaal alle programma's		582.200	0

Omschrijving	Toelichting op de doorgeschoven prestatie	Lasten	Baten
<u>Reservemutaties</u>			
Algemene reserve	Het restant budget van € 61.500 voor de parkeerplaats Verenambacht moet worden doorgeschoven naar 2016. Aangezien dit bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.		-61.500
Algemene reserve	Het restantbudget van € 78.000 voor de aanleg van het strandje Ringdijk Slikkerveer moet worden doorgeschoven naar 2016. Aangezien dit bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.		-78.000
Algemene reserve	De projecten Kenniscentrum Duurzaamheid en de oprichting van een Energiecoöperatie vinden hun doorgang in 2016. Voorgesteld wordt om een deel van het resterende budget door te schuiven naar 2016. Omdat deze bedragen wordt gedekt uit de algemene reserve, schuift ook deze dekking door.		-25.000
	Totaal hoofdstuk 7 Financiering & Algemene Dekkingsmiddelen inzake reservemutaties	0	-164.500
	Totaal alle programma's incl. reservemutaties	582.200	-164.500

Restant t.l.v. de Algemene reserve

-417.700

4.2 Bijlage 2 Staat van investeringen

Investeringen	Raads- pro- gram- ma	overboe- king 2014	begroting 2015	investe- rings- kredieten begin 2015	bijraming of aframing t/m 2e TR 2015	bijraming of aframing na 2e TR 2015	totaal (restant-) krediet 2015	door geschoven uitgaven naar 2016 in 2e TR	mutaties 2015	raming investe- ringen 2015 na mutaties	werkelijke uitgaven/ inkomsten 2015	restant 2015	doorschui- ven naar 2016	afslui- ten J/N
Investeringsuitgaven														
RK2014 Gebouw sporthal Drievliet 2007	1	590.000	4.200	594.200	-594.200		0		-594.200	0	0			J
Grond Jeugdcentrum Drievliet	1	40.000		40.000	-40.000		0		-40.000	0	0			J
Buursportlocatie B Drievliet	1		162.800	162.800	-162.800		0		-162.800	0	0			J
RK2015 Toplaag kunstgras KCR park Ridderkerk	1	205.900		205.900			205.900		0	205.900	205.900	205.900	205.900	N
RK2015 Toplaag kunstgras Ten Donck Reyerpark	1		117.600	117.600			117.600		0	117.600	117.600	117.600	117.600	N
RK2014 Buurtsport Driehoek Zand	1	47.500		47.500			47.500	-23.000	-23.000	24.500	22.600	1.900	1.900	N
RK2015 Verbouw de Klinker	1	100.000		100.000			100.000		0	100.000	100.000	100.000		J
RK2015 Sport en bewegen in het groen Reyerpark	1			0	31.600		31.600		31.600	31.600	39.300	-7.700		J
RK2014 Buurtgroen Prins Bernhardstraat	1	62.800		62.800			62.800		0	62.800	71.600	-8.800		J
RK2015 Buurtgroen Gen. Smutsstraat	1	58.500		58.500			58.500		0	58.500	58.500	58.500	58.500	N
RK2015 Buurtgroen Juliana van Stolbergstraat	1		70.000	70.000			70.000		0	70.000	70.000	70.000	70.000	N
RK2014 WOP Donckse velden	1	9.700		9.700	8.800		18.500		8.800	18.500	3.200	15.300		J
RK2015 WOP Plein Oost	1		35.000	35.000			35.000		0	35.000	35.000	35.000	35.000	N
RK2014 Kwaliteitsverb.centrum oudwinkelgebied14	4	5.000		5.000			5.000		0	5.000	-2.800	7.800	7.800	N
RK2014 Fietshighway West Molendijk	4	158.200		158.200			158.200		0	158.200	160.100	-1.900		J
RK2014 Ronde Donkerslootweg/Mietlaan	4	-14.900	450.000	435.100			435.100		0	435.100	405.400	29.700	29.700	N
RK2014 Geluidsreductie Rotterdamseweg Drievliet	4	144.500		144.500			144.500	-144.500	-144.500	0	0	0	0	N
Geluidswal het Zand	4		200.000	200.000			200.000	-200.000	-200.000	0	0	0	0	N
Kruispunt Rijnsingel-Kievitsweg-Rotterdamseweg	4	229.500	0	229.500	0	0	229.500		0	229.500	211.000	18.500	10.000	N
RK2015 Fietsverhardingen Rijksstraatweg	4	145.400		145.400			145.400	-135.000	-135.000	10.400		10.400	10.400	N
RK2015 Snelfietsroute F16 tracé Verenambachtseweg	4			0	62.000		62.000	-50.000	12.000	12.000		12.000	12.000	N
Fietshighway Lagendijk	4	193.000		193.000			193.000	-193.000	-193.000	0	0	0	0	N
Fietshighway Geerlaan	4		353.000	353.000	-62.000		291.000	-291.000	-353.000	0	0	0	0	N
RK2015 renovatie tunnel Rotterdamseweg-Sportlaan	4		185.000	185.000			185.000		0	185.000	10.900	174.100	174.100	N
RK2015 VRI Havenstraat-Donkerslootweg	4	150.000		150.000			150.000		0	150.000	1.900	148.100	148.100	N
VRI Verenambachtseweg	4		85.000	85.000			85.000	-85.000	-85.000	0	0	0	0	N
VRI Vietaan-Rotterdamseweg	4		45.000	45.000			45.000	-45.000	-45.000	0	0	0	0	N
RK2015 Zitbanken t/m bouwjaar 1990 restant 2014	4	17.300		17.300			17.300	-7.300	-7.300	10.000	3.900	6.100	6.100	N
RK2014 Buurtspeelruimten 2014	4	10.200		10.200			10.200		0	10.200	26.900	-16.700		J
RK2015 Blokspeelruimten restant 2014	4	70.500		70.500			70.500		0	70.500	52.900	17.600	17.600	N
RK2014 Parkeerplaatsen Reyerpark	4	27.000		27.000			27.000		0	27.000	26.400	600	5.000	N
RK2014 Aanpassen parkeerautomaten	4			0	47.000		47.000		47.000	47.000	47.000	0	0	J
RK2015 Extra parkeerplaatsen 't Zand	4	0	263.000	263.000	-263.000		0		-263.000	0	0	0	0	J
RK2014 M122 Slikkeveer-zuid-oost nieuw open water	4			0			0		0	0	2.500	-2.500	4.500	N

Investerings-	Raads- pro- gram- ma	overboe- king 2014	begroting 2015	investe- rings- kredieten begin 2015	bijraming of aframing t/m 2e TR 2015	bijraming of aframing na 2e TR 2015	totaal (restant-) krediet 2015	door geschoven naar 2016 in 2e TR	mutaties 2015	raming investe- ringen 2015 na mutaties	werkelijke uitgaven/ inkomsten 2015	restant 2015	doorschui- ven naar 2016	afslui- ten J/N
RK2015 Installaties woning Molensteeg 34,36	4			0	45.000		45.000		45.000	45.000		45.000		J
RK2014 Uitbreiding Farelcollege 2013, bouw	4	72.700		72.700	44.500		117.200		44.500	117.200	117.200	0		J
RK2014 Uitbr. Farelcollege 2013, inrichting	4	165.000		165.000			165.000		0	165.000	165.000	0		J
RK2014 Integratie/nieuwbouw Gymlokaal De Reijer	4	21.100		21.100			21.100		0	21.100		21.100	21.100	N
RK2015 Vervanging inventaris gymlokalen	4		92.000	92.000			92.000		0	92.000	92.000	0		J
RK2014 MFA Bolnes, bouw	4	849.900		849.900			849.900	-639.900	-639.900	210.000	4.200	205.800	205.800	N
RK2014 MFA Bolnes, inrichting	4	115.000		115.000			115.000	-115.000	-115.000	0		0		N
RK2014 MFA Bolnes, installaties	4	230.000		230.000			230.000	-230.000	-230.000	0		0		N
RK2015 MFA Bolnes Gymlokaal, bouw	4	480.000		480.000			480.000	-115.000	-115.000	365.000	3.300	361.700	361.700	N
RK2015 MFA Bolnes Gymlokaal, inrichting	4	80.000		80.000			80.000	-80.000	-80.000	0		0		N
RK2015 MFA Bolnes Gymlokaal, installaties	4	240.000		240.000			240.000	-240.000	-240.000	0		0		N
RK2014 Hangbrug, Reijerpark	4	24.300		24.300			24.300		0	24.300	0	24.300	24.300	N
RK2014 Ver.Speelvoorzieningen uit 2002 in 2014	4	22.700		22.700			22.700		0	22.700	2.600	20.100	20.100	N
RK2013 Speelvoorzieningen	4	134.500		134.500			134.500	-74.500	-74.500	60.000	49.800	10.200	10.200	N
RK2015 Speelelementen 2015	4		68.400	68.400			68.400		0	68.400	3.900	64.500	64.500	N
RK2015 Aandelen NV BAR Afvalbeheer	4	0		0			0		0	0	100.000	-100.000		J
RK2014 Vervanging gemalen P01 werktuigbouw	4	266.900		266.900			266.900	-41.900	-41.900	225.000	230.900	-5.900	-5.900	N
RK2014 Vervanging gemalen P01 elektronisch	4	20.700		20.700			20.700		0	20.700	13.300	7.400	7.400	N
RK2014 Vervanging gemalen P01/P02 elektrisch	4	89.500		89.500			89.500	-19.500	-19.500	70.000	51.900	18.100	18.100	N
RK2014 Verv cq renovatie gemaal P01	4	717.000		717.000			717.000	-71.300	-71.300	645.700	687.000	-41.300	-41.300	N
RK2014 Afkoppelen langs de Waal 2	4	242.200		242.200			242.200		0	242.200	121.900	120.300	120.300	N
RK2014 Vervangen persleidingen	4	90.000		90.000	-40.000		50.000		-40.000	50.000	400	49.600	49.600	N
RK2014 Persleidingen last flush	4	5.800		5.800	-5.800		0		-5.800	0	1.000	-1.000		J
RK2014 Verv P42 groot gemaal	4	42.300		42.300			42.300	-42.300	-42.300	0	600	-600	-600	N
RK2014 Aanleg riolering Oost Molendijk civiel	4	20.000		20.000			20.000		0	20.000		20.000	20.000	N
RK2014 Kleppen overstortdrempels	4	10.900		10.900			10.900		0	10.900	100	10.800		J
RK2015 Drukrioolgemalen 2015	4		53.200	53.200			53.200		0	53.200	54.100	-900		J
RK2015 Grote gemalen 2015	4		51.900	51.900			51.900		0	51.900	21.900	30.000		J
RK2015 Gemalen elektronisch	4		66.000	66.000			66.000		0	66.000	57.100	8.900		J
RK2015 Gemalen elektrisch	4		289.000	289.000			289.000		0	289.000	72.800	216.200		J
RK2015 Energiesysteem gemaal P01	4			0	40.000		40.000		40.000	40.000	19.100	20.900	20.900	N
RK2014 Verv CV dienstgebouw Lagendijk 112	4	10.000		10.000			10.000		0	10.000		10.000		J
RK2014 Tapijt en inventaris rouwcentrum	4	10.700		10.700			10.700		0	10.700	11.300	-600		J
RK2015 Wachlocatie Vredehof	4			0	25.000		25.000		25.000	25.000		25.000	25.000	N
RK2015 Keuken rouwcentrum	4	10.000		10.000			10.000		0	10.000		10.000	10.000	N
RK2015 Voorbereidingskrediet Driehoek Het Zand	4			0	50.000		50.000		50.000	50.000	5.100	44.900	44.900	N
RK2014 LED verlichting hal gemeentehuis	7	75.800		75.800			75.800		0	75.800		75.800	75.800	N
RK2014 Compressoren warmtekracht	7	35.400		35.400			35.400		0	35.400		35.400	35.400	N
RK2014 Fysieke inrichting Callcenter KCC	7	27.700		27.700			27.700		0	27.700	27.100	600		J
RK2014 ARBO aanpassingen balie GSC	7	372.900		372.900			372.900		0	372.900	385.300	-12.400		N
		6.733.100	2.591.100	9.324.200	-813.900	0	8.510.300	-2.843.200	-3.657.100	5.667.100	3.381.700	2.285.400	2.001.500	

4.3 Bijlage 3 Monitor Prestatieafspraken Woonvisie gemeente 2010-2015

Tabel 1 Woningvoorraad Woonvisie Ridderkerk

	1 jan 2012	1 jan 2013	1 jan 2014	1 jan 2015	Afspraak 1-1-2015	1 jan 2016	Afspraak 1-1-2020
Sociale voorraad	7.762	7.777	7.733	7.590	7.500	7.279	7.000
Huurwoningen middeninkomens	232	276	324	480		544	
Eengezinswoningen	2.994	3.005	3.005	3.017		2.915	
a. Nultredenwoningen, waarvan	a.	a.	a. 3.200	a. 3.200	a. 3.450	a.3.300	
b. levensloopbestendig	b.	b.	b.	b. de levensloopbestendige woningen maken deel uit van de nultredenwoningen; binnen het aantal van 3200 kunnen ongeveer 250 woningen aangemerkt worden als levensloopbestendig	b. 1.550	b.250 + ± 1150 rolstoel-toegankelijk	
Energielabel (percentage voorraad)					gemiddeld		
- A		- A 10%	- A 11%	- A 12%		- A 1.045	
- B		- B 4%	- B 7%	- B 13%	- B 70%	- B 1.416	
- C		- C 36%	- C 35%	- C 31%	- C 30%	- C 2.345	
- D		- D 23%	- D 24%	- D 22%		- D 1.802	
- E-G		- E-G 27%	- E-G 23%	- E-G 22%		- E-G 1.215	

Tabel 2 Gerealiseerd

	2011	2012	2013	2014 1)	2015
Nieuwbouw	23	51	0		0
Herontwikkeling	0	0	0	0	0
Renovatie	0	0	8	0	0
Verkoop	8	3	2	11 (+9 terug-/doorverkoop)	22
Slaagkans					
a. starters	a. 24,1%	a. 25,0%	a. 23,0%	a. 25,4%	a. 21%
b. doorstromers	b. 22,9%	b. 20,6%	b. 25,1%	b. 23,0%	b. 23%

1) Deze realisatiecijfers worden aan het einde van het betreffende jaar ingevuld.

Tabel 3 Sociale voorraad Woonvisie per wijk Ridderkerk

	Bolnes	Slikker- veer	Drievliet Het Zand	west	cen- trum	zuid	Rijsoord Oosten- dam	Totaal
1 jan 2012	1.614	980	1.754	875	1.591	730	218	7.762
1 jan 2013	1.613	981	1.747	880	1.584	754	218	7.777
1 jan 2014	1.609	987	1.736	862	1.590	734	216	7.733
1 jan 2015	1.597	981	1.660	837	1.570	729	216	7.590
1 jan 2016	1.584	971	1.657	747	1.355	750	215	7.279

Tabel 4 Afspraken algemeen

Afspraak	Stand van zaken	afgerond
Communicatieplan vaststellen.	Opgenomen in startnotitie, die in de raad van 24 januari 2013 is vastgesteld.	Afgerond.
Concrete afspraken in 2012 over toegankelijk maken flatgebouwen.	Afspraak jaarplan 2012: Opplus-project 2012 aan de Rijnsingel, bestaande uit verhogen van galerijen en het aanbrengen van automatische deuren. De galerijen en deuren zijn aangepast. De werkzaamheden zijn afgerond.	Afgerond.
In 2012 definiëring van doelgroep Wmo-beleid en afspraken over primaat verhuizen / labeling voor deze doelgroep.	vast te leggen in nieuw overeen te komen prestatieafspraken voor de jaren 2015 – 2020.	
Onderzoeken in 2012 in welke gevallen lokaal maatwerk en labeling ingezet kunnen worden.	Het jaar 2015 is benut voor overleg om invulling te geven aan lokaal maatwerk en daarover concrete afspraken te maken. Deze afspraken over lokaal maatwerk worden vastgelegd in de nieuwe prestatieafspraken voor de jaren 2016 – 2020.	
Woonvisie: - biedt jaarlijks voor 1 mei rapportage woonruimte-verdeling over afgelopen jaar aan; - monitort slaagkansen van starters en doorstromers; - stelt zo nodig bij om evenwicht te behouden.	- Monitor over 2011 is aangeboden. - Monitor over 2012 is aangeboden. - Monitor over 2013 is aangeboden - Monitor over 2014 is aangeboden - Monitor over 2015 wordt volgens afspraak aangeboden vóór 1 mei 2016. Vooruitlopend daarop: - De slaagkans van doorstromers lag in 2015 iets boven die van de starters (23,0 % tegenover 21%). - bijstelling is niet nodig om evenwicht te behouden	Afgerond.
Woonkeur toepassen bij nieuwbouw.	Bij ieder nieuwbouwproject wordt een toets gedaan en gerapporteerd.	Afgerond.

Afspraak	Stand van zaken	afgerond
<p>Middeninkomens: - Onderzoek naar huisvesting middeninkomens volgen. - Ontwikkelingen in Ridderkerk monitoren in 2012.</p> <p>- Zo nodig zoeken naar oplossingen.</p>	<p>- Er is in 2012 een regionaal onderzoek gedaan.</p> <p>- Uitgaande van de gegevens van het gehouden onderzoek is er een gunstige vraag-aanbodverhouding voor de verhuis geneigde lagere middeninkomens in Ridderkerk.</p> <p>- Een deel van de voorraad (2 à 5 woningen per maand) wordt exclusief aangeboden voor deze doelgroep.</p> <p>- Er is geen aanleiding om verdere acties te ondernemen voor de doelgroep 'middeninkomens'.</p> <p>In de aanbieding van de Jaarrapportage woonruimteverdeling 2012 van Woonvisie wordt vermeld, dat de middeninkomens, die actief reageren op het woningaanbod evenveel kans hebben op toewijzing van een woning als vóór de EU-regelgeving.</p>	<p>- Afgerond.</p> <p>- Afgerond</p> <p>- Afgerond</p>
<p>Woonvisie neemt deel aan overleg- en samenwerkingsverbanden rond: - overlast - zorg - welzijn</p>	<p>Woonvisie neemt deel aan overleg- en samenwerkingsverbanden.</p>	<p>Afgerond.</p>
<p>Woonvisie en gemeente betrekken elkaar bij inrichting en beheer openbare ruimte / groengebieden.</p>	<p>Het overleg is gestart en heeft tot concrete afspraken voor samenwerking geleid.</p>	<p>Afgerond.</p>
<p>In 2012 concrete afspraken over communicatie groenbeheer en het kappen van bomen in het bijzonder.</p>	<p>Inmiddels is structureel overleg en afstemming afgesproken.</p>	<p>Afgerond.</p>
<p>In 2012 concreet plan voor: - speelterreinen Woonvisie; - juridisch kader ervan; - beheer ervan.</p>	<p>Inmiddels zijn er concrete afspraken gemaakt over het openbaar toegankelijk maken van speelterreinen van Woonvisie. Ook over spreiding en aanpassing van speelterreinen vindt afstemming plaats.</p>	<p>Afgerond.</p>
<p>Gemeente en Woonvisie informeren elkaar over initiatieven op het gebied van maatschappelijk vastgoed voor derden</p>	<p>Dit onderwerp is minder relevant geworden. Wonen en zorg worden op termijn geheel gescheiden. Het nemen van initiatieven op het gebied van maatschappelijk vastgoed (voor gebruik door zorgleveranciers) is daarmee (bijna) geheel verdwenen. De consequenties daarvan worden besproken.</p>	<p>Afgerond.</p>
<p>Gemeente wordt betrokken bij de afweging handhaven, dan wel afstoten commercieel vastgoed.</p>	<p>Dit is een doorlopend proces. Zo is eind 2012 door Woonvisie aan gegeven, dat de detailhandelsruimte van de Lidl in centrum Drievliet wordt verkocht.</p>	<p>Afgerond.</p>

Afspraak	Stand van zaken	afgerond
Apart convenant m.b.t. screening potentiële huurders.	Het overleg is afgerond. Het convenant tussen Woonvisie, politie en gemeente is getekend en aan de screening wordt uitvoering gegeven.	Afgerond.
In 2012 andere manieren bedenken voor beperking CO2-uitstoot dan via maatregelen aan woningen.	Dit is opgepakt in regionaal verband en teug te vinden in de duurzaamheidsagenda Stadsregio	Afgerond.
Subsidiebronnen aanboren of gemeentelijke middelen inzetten om energiedoelstellingen te realiseren.	Voor bedrijfsterrein Cornelisland wordt gebruik gemaakt van <i>Kansen voor verkassen</i> . Stimular brengt advies uit aan bedrijven hoe ze slim met hun energievraag om kunnen gaan. Voor de bedrijven die daadwerkelijk grond kopen van de gemeente worden de advieskosten vergoed vanuit de grondexploitatie; Bijdrage gemeente aan pilot nul-op-de-meterwoning	
In 2014 de kwaliteit achterpaden bezien in verband met onderzoek enge plekken.	Dit wordt relevant in 2014.	

4.4 Bijlage 4 Monitor Verloop voorraadontwikkeling Ridderkerk

Toevoeging (nieuwbouw) naar woonmilieu en onttrekking (sloop)						
jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Suburbaan	+ 101	+ 35	+ 63		+24	+56
Grondgebonden	- 122	- 23				- 202
*4 - daaronder begrepen (portiek)flats t/m 4 bouwlagen						
Suburbaan compact	+ 42		+ 79			
Suburbaan exclusief		+ 47				
Dorps	+ 3	+ 4			+7	
Saldo toename	+ 24	+ 63	+ 142	+0	+31	-146

Eindstand 2015: 20.680

2015:

Het Nieuwe Zand (suburbaan grondgebonden) – rest fase 1 en totaal fase 2 – 40 woningen

Riederwerf (suburbaan grondgebonden) – 16 woningen

Centrum Woonvisie – sloop van 202 woningen

4.5 Bijlage 5 Voortgang prestatie-informatie programma's

Prestatie-informatie P&C				
Programma 1 Burger als Partner				
	Jaar	Aantal bedrijfs-vestigingen	waarvan dienstverlenend	Aantal arbeidsplaatsen
Bedrijfsvestigingen en arbeidsplaatsen	2007	2.010		18.596
	2008	2.022		19.105
	2009	-		-
	2010	2.040		19.140
	2011	2.028 (1.992 *)		17.323 (19.508 *)
	2012	2.070 (2.064 *)		17.025 (19.292 *)
	2013	2.058 (2.090 *)		16.826 (18.896 *)
	2014	2.000 (1.978 *)		16.109 (18.323 *)
	2015	1.997		15.907
* In de ontvangen rapportage wijken de cijfers over voorgaande jaren af. Mogelijk zijn andere definities gebruikt. Daarom zijn de cijfers van voorgaande jaren tussen haakjes gezet en de cijfers die nu ontvangen zijn erbij gezet.				
	Jaar	Aantal leerlingen	Screening	Percentage
Logopedie: screening aantal leerlingen	2006	510	510	100
	2007	490	490	100
	2008	450	450	100
	2009	430	430	100
	2010	410	410	100
	2011	364	364	100
	2012	459	459	100
	2013	430	430	100
	2014	413	413	100
2015	508	508	100	
	Jaar	Aantal Basisschool	Aantal Voortgezet Onderwijs	
Aantal leerlingen basisschool en voortgezet onderwijs	2007	3.905	3.161	
	2008	3.815	3.122	
	2009	3.800	3.102	
	2010	3.750	3.214	
	2011	3.590	3.195	
	2012	3.578	3.056	
	2013	3.601	2.932	
	2014	3.556	2.789	
	2015	3.609	2.739	
	Jaar	Aantal bezoekers Ridderkerkse vestigingen	Aantal bezoekers website	
Aantal bezoekers van de bibliotheekvestigingen Centrum, Bolnes en Slikkeveer en aantal bezoekers website in werkgebied Bibliotheek AanZet.	2007	176.476	10.940	
	2008	170.000	15.550	
	2009	151.630	15.004	
	2010	150.378	20.000	
	2011	153.540	311.109	
	2012	127.975	354.993	
	2013	127.912	363.961	
	2014	148.962	321.315	
	2015	148.000	321.000	
Raming, resultaat 2015 medio 2016 bekend				

Prestatie-informatie P&C					
Programma 2 Burger als kiezer					
	Jaar	% behalen normtijd			
Aanrijtijden van de ambulances binnen normtijd van 15 minuten	2006	63,5	Zoals toegelicht in de voorgaande kwartaalrapportage hanteert AZRR als enige regio in Nederland de techniek van automatisch statussen, waarbij rittijden mensafhankelijk worden geregistreerd. Hieraan gerelateerd is er sprake van een verschil in methode om de prestaties te berekenen tussen het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en AZRR. Om dit verschil te elimineren en ervoor zorg te dragen dat cijfers uniform zijn, heeft AZRR de methode aangepast. Vanaf 1 januari 2012 worden de cijfers op identieke wijze berekend als het RIVM. Dit leidt tot een trendbreuk in de prestaties. In eerste aanleg zullen de prestaties in de kwartaalrapportage volgens beide methoden getoond blijven worden om de impact van de trendbreuk inzichtelijk te maken. In de toekomst zullen uitsluitend nog de prestaties volgens de RIVM-criteria worden getoond.		
	2007	62,9			
	2008	75,7			
	2009	81,1			
	2010	79,0			
	2011	87,5			
	2012	85,7			
	2013	90,9			
	2014	89,6			
	2015	92,9			
Prestatie-informatie P&C					
Programma 2 Burger als kiezer					
	Jaar	Aantal bezwaarschriften	% gegrond		
Bezwaarschriften	2007	geen info			
	2008	193	5,2		
	2009	136	4,0		
	2010	133	9,8		
	2011	155	2,5		
	2012	142	1,0		
	2013	149	8,0		
	2014	261	5,7		
	2015	164	9,8		
			2012	2013	2014
Specificatie Bezwaarschriften	gegrond	1	6	11	12
Bezwaarschriften Wvb, Wmo, WJ, WI	ongegrond	26	15	34	35
	niet-ontkijk ingetrokken	15	15	4	8
Bezwaarschriften personeel	(ongegrond nog besluiten	19	11	44	27
	gegrond	1	0	1	0
	ongegrond	34	76	90	36
	niet-ontkijk ingetrokken	0	0	0	0
	gegrond	2	2	0	0
Overige bezwaarschriften	niet-ontkijk ingetrokken	0	0	0	0
	gegrond	0	0	0	0
	ongegrond	0	1	4	4
	niet-ontkijk ingetrokken	21	2	10	10
	gegrond	0	0	25	1
	direct beroep nog besluiten	10	5	10	11
	1	0	4	0	
	12	16	22	20	
		142	149	261	164
	Jaar	Ingebrekestellingen			
aantal ingebrekestellingen	2015	122	Vanaf dit jaar brengen wij u over de resultaten van ingebrekestellingen bij de Jaarrekening verslag uit. In 2015 was er een achterstand in de behandeling van de bezwaarschriften, dat was mede het gevolg van de drie decentralisaties. In totaal zijn er in 2015 122 ingebrekestellingen ingediend bij de gemeente Ridderkerk. Deze betreffen ook andere onderwerpen dan de afhandeling van bezwaarschriften. In totaal is daar een bedrag van 75.440,08 EURO op uitgekeerd. Op de afhandeling van ingebrekestellingen wordt sinds begin 2016 centraal gestuurd. De resultaten daarvan zullen in de Jaarrekening 2016 zichtbaar zijn.		
uitgekeerd aan ingebrekestellingen	2015	75.440,08			
	Jaar	Aantal klachten	Tevreden afgehandeld	% tevredenheid	
Klachten	2008	18		100	
	2009	29		71	
	2010	14		100	
	2011	21	5	24	
	2012	16	4	25	
	2013	3	2	66	
	2014	10	6	60	
2015	10	8	80		
Prestatie-informatie P&C					
Programma 2 Burger als kiezer					
	Jaar	Bedrag			
Representatie gemeentebestuur	2015	€ 22.766,63			
Onkostenvergoeding collegeleden	2015	€ 25.916,36			

Prestatie-informatie P&C				
Programma 3 Burger als Klant				
	Jaar	Aantal	HH1	HH2
Inwoners van Ridderkerk met Zorg in natura (ZIN) huishoudelijke hulp	2008	849		
	2009	1.157		
	2010	1.151		
	2011	1.358	1.117	241
	2012	1.423	1.173	228
	2013	1.331	1.139	192
	2014	1.610	n.v.t.	n.v.t.
<i>Onderscheid HH1 en HH2 bestaat niet meer</i>				
	2015	1.126		
	Jaar	Aantal	HH1	HH2
Inwoners van Ridderkerk met PGB voor huishoudelijke hulp	2008	298		
	2009	292		
	2010	278		
	2011	285		
	2012	251	199	52
	2013	169	138	31
	2014	153	n.v.t.	n.v.t.
<i>Onderscheid HH1 en HH2 bestaat niet meer</i>				
	2015	96		
Prestatie-informatie P&C				
Programma 3 Burger als Klant				
	Jaar	Aantal	Afhandeling binnen 8 weken	
WMO-aanvragen	2008	-		
	2009	1.627	95%	
	2010	1.821	95%	
	2011	2.100	95%	
	2012	1.614	90%	
	2013	1.560	90%	
	2014	2.370	90%	
	2015	751	88%	
	Jaar	Aantal	% afwijking t.o.v. vorig jaar	
Geregistreerde mantelzorgers	2006	64	-	
	2007	161	151,6%	
	2008	195	21,1%	
	2009	225	15,4%	
	2010	400	77,8%	
	2011	416	4,0%	
	2012	461	10,8%	
	2013	504	9,3%	
	2014	522	3,6%	
	2015	542	3,8%	
	Jaar	Aantal	% afwijking t.o.v. vorig jaar	
Bereik van de maatregelen in het kader van het minimabeleid	2007	830		
	2008	921	10,9	
	2009	1.220	32,5	
	2010	1.455	19,3	
	2011	1.502	3,2	
	2012	1.310	-12,7	
	2013	1.373	4,8	
	2014	1.752	27,6	
		2015	1297	-25
	Jaar	Aantal (werkelijk)	% gewenst afwijking t.o.v. 2011	% werkelijk
Schuldhelpverlening (streefcijfers): Aantal deelnemers preventieve activiteiten	2011			
	2012			
	2013			
	2014			
	2015			
	Jaar	Aantal (werkelijk)	% gewenst resultaat afwijking t.o.v. 2011	% werkelijk
Aantal mensen dat beroep doet op schuldhulpverlening	2011			
	2012			
	2013			
	2014			
	2015			
	Jaar	Aantal (werkelijk)	% gewenst resultaat (landellijk 38%)	% werkelijk
Treffen van een minnelijke regeling	2012			
	2013			
	2014			
	2015			

Prestatie-informatie P&C				
Programma 3 Burger als Klant				
	Jaar	Aantal (werkelijk)	% gewenst resultaat (landelijk 70%)	% werkelijk
Geslaagde trajecten	2012			
	2013			
	2014			
	2015			
	Jaar	Aantal (werkelijk)	% gewenst afwijking t.o.v. 2012	% werkelijk
Gezamenlijke en bekende klanten	2012			
	2013			
	2014			
	2015			
Prestatie-informatie P&C				
Programma 3 Burger als Klant				
	Jaar	Aantal	Indexcijfer	
Bijstandsgerechtigden	2006	576	100	
	2007	518	90	
	2008	478	83	
	2009	473	82	
	2010	583	101	
	2011	597	104	
	2012	586	102	
	2013	614	107	
	2014	646	112	
	2015	713	124	
	Jaar	Aanvragen	Instroom-uitkeringen	% voorkomen
Aanvragen - instroomuitkeringen	2007	191	152	20
	2008	189	154	18
	2009	273	187	32
	2010	294	198	33
	2011	380	205	46
	2012	299	140	53
	2013	493	196	60
	2014	543	242	56
	2015	607	327	56
		Jaar	Regio	Ridderkerk
Werkloosheidspercentage Ridderkerk t.o.v. Regio	2008	4,3	2,6	-40
	2009	6,9	4,6	-30
	2010	8,7	4,6	-51
	2011	8,8	4,9	-51
	2012	10,7	7,1	-34
	2013	14,7	9,4	-36
	2014	7,4	6,9	-7
	2015	6,9	6,2	-11
	Jaar	Jongeren van 18 tot 27 jaar	Aantal verstrekte uitkeringen	Percentage
Jongeren van 18 tot 27 jaar in Ridderkerk en het aantal verstrekte uitkeringen binnen deze groep (WWB).	2009			
	2010	4.558	103	2,6%
	2011	4.623	72	1,6%
	2012	4.638	58	1,3%
	2013	5146	24	0,5%
	2014	4559	48	1,1%
2015	4557	58	1,3%	
	Jaar	Aantal plichtigen	Aantal aanbod	Geslaagden (traject 2 jaar)
Aantal inburgeringsplichtigen - aanbod	2007		13	
	2008		42	11
	2009		63	26
	2010	609	112	63
	2011	690	326	207
	2012	762	394	264
	2013	791	438	307
	2014	790	442	312
	2015	790	444	312

Prestatie-informatie P&C								
	Wachttijden balie, zonder afspraak.			Wachttijden balie, met afspraak.			Telefonie	
	Aantal klanten	Geholpen binnen norm	Antwoord binnen norm	Aantal klanten	Geholpen binnen norm	Antwoord binnen norm	Tussen 8 - 17u	Bereikbaar
Norm		15 min.	5 min.		10 min.	5 min.		100%
1-1-2012	4.240	86%	59%	84	86%	56%	4.392	86%
1-2-2012	3.980	87%	60%	88	96%	79%	4.917	86%
1-3-2012	4.572	80%	49%	131	86%	61%	4.318	85%
1-4-2012	4.143	68%	39%	570	83%	63%	3.277	88%
1-5-2012	4.320	76%	47%	382	85%	57%	3.374	89%
1-6-2012	3.782	89%	57%	261	85%	56%	4.025	90%
1-7-2012	3.169	86%	57%	210	88%	70%	2.403	92%
1-8-2012	2.792	91%	64%	171	91%	70%	3.818	84%
1-9-2012	1.930	83%	51%	525	91%	70%	3.155	86%
1-10-2012	2.274	80%	51%	718	88%	68%	4.286	87%
1-11-2012	2.351	84%	54%	634	87%	66%	5.037	81%
1-12-2012	1.828	85%	56%	479	90%	70%	3.245	86%
1-1-2013	2.690	83%	47%	839	98%	99%	5.625	86%
1-2-2013	2.544	84%	54%	853	99%	95%	6.631	82%
1-3-2013	2.550	85%	54%	692	99%	96%	5.073	87%
1-4-2013	2.414	78%	49%	773	99%	96%	5.411	77%
1-5-2013	2.700	69%	39%	701	99%	95%	7.042	89%
1-6-2013	2.688	72%	41%	860	78%	50%	4.319	87%
1-7-2013	2.922	72%	42%	883	81%	57%	4.842	84%
1-8-2013	2.065	74%	44%	641	82%	59%	3.605	87%
1-9-2013	1.926	89%	56%	703	88%	66%	4.057	93%
1-10-2013	1.764	87%	58%	680	99%	65%	4.299	83%
1-11-2013	1.720	91%	58%	648	99%	60%	4.102	93%
1-12-2013	1.632	88%	61%	507	99%	68%	4.015	89%
1-1-2014								
1-2-2014								
1-3-2014								
1-4-2014							6.645	
1-5-2014							6.281	
1-6-2014	574	45%	13%	562	90%	54%	6.464	
1-7-2014	1.665	50%	15%	1.674	96%	59%	6.128	
1-8-2014	1.194	71%	31%	1.319	98%	62%	4.689	
1-9-2014	960	80%	43%	1.275	97%	64%	5.920	
1-10-2014	1.004	89%	52%	1.324	97%	67%	6.297	
1-11-2014	1.028	78%	36%	1.377	99%	67%	5.227	
1-12-2014	910	81%	45%	1.266	97%	61%	5.185	
1-1-2015	1.233	67%	21%	1.717	86%	64%	6.303	
1-2-2015	1.170	72%	31%	1.770	84%	62%	6.128	
1-3-2015	1.395	65%	27%	1.983	81%	58%	8.130	
1-4-2015	1.269	61%	19%	1.600	82%	58%	6.030	
1-5-2015	1.136	37%	12%	1.502	78%	54%	5.303	
1-6-2015	1.470	47%	13%	1.828	84%	63%	6.865	
1-7-2015	1.458	57%	25%	1.885	81%	60%	5.478	
1-8-2015	977	79%	46%	1.256	89%	72%	4.857	
1-9-2015	928	69%	30%	1.154	82%	60%	5.326	
1-10-2015	922	72%	37%	1.172	83%	61%	4.582	
1-11-2015	788	69%	37%	1.007	83%	63%	5.767	
1-12-2015	768	78%	46%	1.144	82%	64%	5.583	
Totaal	87.845	75%	42%	39.848	89%	67%	228.456	86%
Ridderkerk is op 16 juni 2014 overgestapt naar een nieuw baliesysteem. De cijfers van de maand juni geven dus niet de gehele maand weer, maar slechts vanaf de overstapdatum.								
Vanaf 1 april 2014 zijn wij met telefonie gaan samenwerken in BAR-verband.								

Prestatie-informatie P&C				
Programma 5 Burger als Onderdaan en Belastingbetaler				
	Jaar	Aantal	% toe/afname meldingen vorig jaar	
Het aantal meldingen huiselijk geweld	2006	69		* Geen meting
	2007	*		
	2008	105		
	2009	148	41	
	2010	164	11	
	2011	176	7	
	2012	179	2	
	2013	174	-3	
	2014	197	13	
	2015	190	-4	

4.6 Bijlage 6 Overzicht verstrekte subsidies 2015

Omschrijving	Bedrag
Programma 1: De burger als Partner	
Coördinatie Brede school	115.600
Openbare bibliotheek	1.394.100
Cultuureducatie	20.200
Muziekschool	818.000
Opvoedingsondersteuning	791.500
Peuterspeelzaalwerk	424.900
Erfgoedbeleid	15.800
Emancipatie	19.900
Beheer van binnensportaccommodaties	1.572.400
Sportstimulering	640.600
Beheer van groene sportvelden en terreinen	559.100
Kunst en media	27.400
Amateurkunst	29.700
Musea	17.100
Ouderenwerk	576.800
Wijkwerk	819.800
Jeugd- en jongerenwerk	980.700
Vrijwilligerswerk	270.600
Ontwikkelingssamenwerking	19.700
Initiatiefsubsidies	46.400
Maatschappelijke begeleiding/advies	451.600
Openbare gezondheidszorg	500
WMO prestatieveld 7,8,9	131.000
Jeugdgezondheidszorg	955.200
Programma 3: De burger als Klant	
Evenementen / volksfeesten	33.000
Programma 4: De burger als Wijkbewoner	
Beheer van gymnastieklokalen	390.300
Programma 5: De burger als Onderdaan en Belastingbetaler	
Nieuwkomers	143.300
Totaal subsidies	11.265.200

4.7 Bijlage 7 Rapportage interbestuurlijk toezicht Ridderkerk

TEN BEHOEVE VAN DE JAARREKENING 2015

Financiën	Groen / Oranje / Rood	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		In december 2015 hebben Gedeputeerde Staten de begroting van Ridderkerk beoordeeld als structureel en reëel in evenwicht.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Er is geen reden voor extra aandacht.
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente voldoet aan de in de Wet ruimtelijke ordening opgenomen verplichtingen inzake bestemmingsplannen, beheersverordeningen en structuurvisies		<ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, voor het gehele grondgebied van de gemeente Ridderkerk geldt de 'Structuurvisie Ridderkerk' uit 2009. Daarin zijn de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid vastgelegd. 2. Ja, voor het gehele grondgebied gelden meerdere bestemmingsplannen en beheersverordeningen. 3. Nee, sommige bestemmingsplannen zijn ouder dan tien jaar. Voor deze bestemmingsplannen zijn wel actualisaties in voorbereiding of in procedure.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Er is geen reden voor extra aandacht.
Omgevingsrecht (Toezicht, handhaving en vergunningverlening milieu, bouwen en wonen)	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een vastgestelde Verordening VTH		De kamerbehandelingen rond het wetsvoorstel kwaliteitsverbetering VTH zijn afgewacht. Uiterlijk 1 juli 2016 is de Verordening VTH door de raad vastgesteld.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Er is geen reden voor extra aandacht.
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie m.b.t. de (rijks)monumenten		De advisering m.b.t. (rijks)monumenten is ondergebracht bij de Stichting Dorp, Stad en Land. De benodigde expertise is in deze monumentencommissie aanwezig.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Er is geen reden voor extra aandacht.
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde		In 2015 heeft het Stadsarchief Rotterdam een archiefinspectie uitgevoerd. Het concept rapport is begin 2016 besproken. Het definitieve rapport wordt toegestuurd. De uitkomsten worden gebruikt voor de website "Waar staat je gemeente". Tevens wordt het rapport gestuurd naar de Raad. Hierna wordt het doorgestuurd naar de provincie. Naar aanleiding van dit rapport wordt een plan van aanpak opgesteld. Deze wordt besproken met het Stadsarchief.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Ja, het plan van aanpak dat voortkomt uit de rapportage moet opgepakt worden. Hier moet tijd en budget voor vrij gemaakt worden

Huisvesting Verblijfsgerechtigden/ Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING	
Er is volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong/achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	4
		Fase interventieladder op 1 januari	sigaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	38
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	27
		Voorsprong/achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	15
		Fase interventieladder op 1 juli	sigaleren
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	40
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	44
		Voorsprong/achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	11
		Interbestuurlijk toezicht Ridderkerk per 31 december 2015	Informatie opvragen en valideren
		eventuele toelichting	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Vanuit de gemeente wordt op dit dossier extra ingezet.	

4.8 Bijlage 8 - Lijst van afkortingen rekening 2015

Afktorting	Betekenis
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARBO	Arbidsomstandigheden
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAR	Barendrecht Albrandswaard Ridderkerk
BMC	Business Management Consultancy
BOA	Bijzondere Opsporings Ambtenaar
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAR	Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek. De naam dekte niet de lading meer, toen de organisatie steeds meer een kennisplatform werd. Daarom is CROW niet langer een afkorting, maar een eigenaam.
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond
DSW	Delfland Schieland en Westland
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
GFT	Groente fruit en tuin
GIDS	Gezond in de Stad
HH	Huishoudelijke Hulp
HVC	HuisVuil Centrale
I&M	Infrastructuur en Milieu
IAP	Integraal AccommodatiePlan
ISV	Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
J-GGZ	Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg
KCC	Klant Contact Centrum
KING	KwaliteitsInstituut Nederlandse Gemeenten
KRW	Kaderrichtlijn Water
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LV WOZ	Landelijke Voorziening Waardering Onroerende Zaken
MFA	Multi Functionele Accommodatie
MMA	Meten en Monitoren Afvalwaterketen
MRDH	Metropoolregio Rotterdam Den Haag
NRIJ	Natuur- en Recreatiegebied IJsselmonde
NV MAR	Naamloze Vennootschap Milieuservices AVR (Afvalverwerking Rijnmond) Ridderkerk

OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OM	Openbaar Ministerie
PGB	Persoonsgebonden budget
PMD	P = Plastic flessen en flacons, M = Metalen verpakkingen en D = Drankkartons
RET	Rotterdamse Elektrische Tram
SLoK	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven
SVB	Sociale Verzekeringsbank
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
vGRP	verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan
VHRR	VeiligheidsHuisRotterdamRijnmond
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VSV	Voortijdige School Verlaters
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WKO	Warmte en Koudeopslag
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOP	Wijk Ontwikkelings Programma
WOZ	Waardering onroerende zaken
WSHD	Waterschap Hollandse Delta
WSJG	Waarstaatjegemeente
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronische zieken en gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand